

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI
CYRILOMETODĚJSKÁ TEOLOGICKÁ FAKULTA

Katedra církevních dějin a dějin křesťanského umění

Odbor: Křesťanská výchova

Kongregácia Milosrdných sestier III. rádu
sv. Františka pod ochranou Svätej Rodiny
od nástupu totality do Pražskej jari

Diplomová práca

Vedúci práce: Mgr. Tomáš Parma, Ph.D.

Prehlasujem, že som diplomovú prácu vypracovala samostatne a použila som pri tom len uvedené pramene a literatúru.

V Olomouci dňa 7. októbra 2011

Obsah

Úvod.....	6
1. Vznik kongregácie a jej pôsobenie do roku 1948.....	10
1.1 Obdobie založenia a rozvoja kongregácie	10
1.2 Kongregácia počas druhej svetovej vojny a krátko po nej	16
1.3 Ošetrovateľská činnosť sestier v nemocniciach a na filiálkach zrušených do roku 1948	22
2. Nástup a upevňovanie totality.....	24
2.1 Rekonštrukcia materinca, ošetrovateľskej školy a Kostola Sv. Rodiny	27
2.2 Opatrenia proti Cirkvi a rehoľným spoločnostiam	28
2.2.1 Vestiár	34
2.2.2 Vojenské knižky	36
2.3 Zrušenie ošetrovateľských škôl, filiálok vo Višňovom a Pozořiciach	37
2.3.1 Ošetrovateľské školy v Jihlave a v Brne.....	37
2.3.2 Višňové	38
2.3.3 Pozořice	40
2.4 Útek S. M. Jiřiny, S. M. Terezky, S. M. Marty a S. M. Jindřišky do zahraničia	42
2.5 Situácia v materinci, nemocniciach a na filiálkach.....	43
2.5.1 Materinec	43
2.5.2 Jihlava	45
2.5.3 Brno	46
2.5.4 Ivančice	47
2.5.5 Niederkreuzstetten	48
2.5.6 Jevíčko	49
2.5.7 Třebíč	49
2.5.8 Jičín.....	50
2.6 Spiritualita a každodenný život sestier v päťdesiatych rokoch.....	50
2.7 Milosrdné sestry III. rádu sv. Františka pod ochranou Sv. Rodiny a Karmel	53
2.8 S. M. Fides v tajnej internácii spolu s otcami biskupmi	54
2.8.1 Myštěves	55
2.8.2 Roželov pri Rožmitáli	57
3. Obdobie krízy a konsolidácie komunistického režimu.....	58
3.1 Začína boj o materinec.....	60
3.2 Nátlak na sestry k odchodu do civilu	65
3.3 Osudné voľby 1954.....	68
3.4 Vybranie zástupkyň Matky Milady	70
3.5 Rušenie filiálok v nemocniciach	72
3.5.1 Jihlava	73
3.5.2 Třebíč	73
3.5.3 Jičín.....	74
3.5.4 Brno	75
3.5.5 Ivančice	78
3.5.6 Jevíčko	79
3.6 Zakladanie nových filiálok	79
3.6.1 Letovice	83
3.6.2 Teplice nad Metují	84
3.6.3 Česká Olešná.....	84
3.6.4 Budislav	85

3.6.5 Kněžice	86
3.6.6 Mariánske Lázně	87
3.6.7 Mirošov	88
3.6.8 Opava	89
3.6.9 Nový Jičín	90
3.6.10 Rokytnice nad Jizerou	91
3.6.11 Kurovodice	91
3.6.12 Řepín	92
3.6.13 Choustník	93
3.6.14 Tulešice	93
3.6.15 Chýnov	94
3.6.16 Cesty Matky Milady a Mater Gerardy po nových filiálkach	94
3.7 Stav v materinci a jeho vyst'ahovanie do Lechovic	95
3.8 Zatýkanie, procesy a väznenie sestier	99
3.8.1 Procesy	99
3.8.1.1 Řiháčková a spol.	99
3.8.1.2 Krížová a spol.	101
3.8.1.3 Janková a spol.	102
3.8.1.4 Hofírková	102
3.8.1.5 Hartmanová a spol.	103
3.8.1.6 Baierová	104
3.8.1.7 Jičínská	104
3.8.1.8 Endrlová a spol.	104
3.8.1.9 Bárta a spol.	105
3.8.2 Spomienky na pobyt vo väzení	106
3.8.2.1 Matka M. Milada Řiháčková	106
3.8.2.2 S. M. Aquinata Malachová	107
3.8.2.3 S. M. Edmunda Hofírková	107
3.8.2.4 S. M. Evangelista Fišerová	107
4. Na ceste k Pražskej jari	109
4.1 Internácia Jiřetín pod Jedlovou	110
4.2 Udalosti v Lechoviciach a ostatných domoch	112
4.2.1 Lechovice	112
4.2.2 Žernůvka	117
4.2.3 Velký Újezd	119
4.2.4 Niederhollabrunn	121
4.3 Internácia Mons. Karla Skoupého na Žernůvke	124
4.4 Generálna kapitula v roku 1965	125
4.5 Zjednodušenie rehoľného odevu v súlade s požiadavkami II. vatikánskeho koncilu	127
4.6 Výdobytky Pražskej jari	128
4.6.1 Vznik nových filiálok	136
4.6.1.1 Petrov	136
4.6.1.2 Žarošice	136
4.6.1.3 Mikulov	137
4.6.1.4 Vranov	137
5. Stručná charakteristika života kongregácie od nástupu normalizácie po súčasnosť	138
5.1 Návrat k pomerom pred rokom 1968	138
5.1.1 Tajný dorast	144

5.1.2 Nová filiálka Červený Hrádok.....	145
5.2 Obnovenie činnosti kongregácie po roku 1989	145
Záver	153
Anotácia.....	155
Resumé.....	156
Summary.....	157
Zoznam prameňov a literatúry	158
Zoznam skratiek.....	162
Zoznam príloh.....	163
Prílohy.....	164

Úvod

*„Milosrdná a obetavá láska v službe potrebným.
So svätým Františkom nasledovať chudobného a ukrižovaného Pána.“*

*Charizma Kongregácie Milosrdných sestier
III. rádu sv. Františka pod ochranou Sv. Rodiny¹*

V 19. storočí oslovil príklad sv. Františka z Assisi našu Matku² zakladateľku M. Bernardinu Hoškovú, aby životom podľa evanjeliových rád nasledovala chudobného a ukrižovaného Krista. Preto vstúpila do Kongregácie Šedých sestier III. rádu sv. Františka. V oddanosti svojmu povolaniu a láske k Pánovi prijala pranie svojich predstavených, opustila milovaný kláštor v Prahe a vydala sa do neznáma v Brne, aby tu založila novú rehoľnú spoločnosť určenú k ošetrovaniu ranených vojakov. V priebehu 125. ročnej histórie kongregácie si Pán do nej povolal stovky mladých dievčat a žien, rovnako pred niekoľkými rokmi aj mňa. Preto z vďačnosti Trojjedinému Bohu za dar povolania, spolusestrám za modlitby a obete, ktorými ma počas rokov štúdia podporovali a predstaveným, ktorí mi vytvorili vhodné podmienky na štúdium, som si za tému svojej diplomovej práce zvolila dejiny našej kongregácie od nástupu totality do Pražskej jari. Išlo o veľmi ťažké obdobie v živote spoločnosti, kongregácie, ale aj mojich spolusestier, ktoré nás buď už predišli na ceste do večnosti, alebo ešte žijú spolu so mnou pod jednou strechou nášho materinca v Brne.

S nástupom totalitného režimu v roku 1948, ktorý bojoval proti Cirkvi a náboženstvu vôbec ako proti svojmu úhlavnému nepriateľovi, prišli mnohé opatrenia aj proti rehoľným sestrám, ktoré pre svoj rehoľný šat a obetavú službu Bohu a blíznym boli neprehradiateľným ukazovateľom, hovoriacim o Božej existencii. Preto sa komunistickí mocipáni usilovali mnohé desaťročia prinútiť moje staršie spolusestry, aby sa vzdali rehoľného odevu a opustili kongregáciu. To sa im ale nepodarilo. Staršie sestry sú preto pre mňa veľkým príkladom vernosti rehoľnému povolaniu a oddanosti Pánu. Nebáli sa mu slúžiť aj počas náročných rokov prenasledovania spočiatku v nemocniciach, neskôr v domovoch dôchodcov. Členky vedenia kongregácie čelili svojou zásadovosťou a vernosťou rehoľným predpisom režimu, ktorý nepoznal zákon. Neváhali preto stráviť roky vo väzení či internácii.

V mojej diplomovej práci som chcela zachytiť vnútorný život kongregácie od nástupu totality do Pražskej jari. Je isté, že v tomto období bola ovplyvňovaná a reagovala na hlavné udalosti tohto obdobia. Preto mojím hlavným zámerom bolo zasadiť jej vlastné dejiny do kontextu dejín našej republiky, prípadne aj univerzálnej Cirkvi. V celom tomto období je jasne viditeľný jej odmietavý postoj voči vládnucemu režimu a bezpráviu, ktoré spôsobil.

Myslím si, že v súčasnosti v Českej republike je celkove problematika života a prenasledovania ženských kongregácií a rádov málo prebádaná. Spracovaná je len čiastočne. Viaceré ženské rehoľné spoločnosti vypracovali vlastné dejiny tohto obdobia či už formou absolventských prác, alebo príspevkov v zborníkoch. Chýba však celkový pohľad, ktorý by tieto práce prepojil.

Z dostupnej odbornej literatúry a prameňov som preštudovala v prvom rade tie, ktoré priamo hovoria o samotnej kongregácii. Potom som sa zamerala na tie, ktoré

¹ *Životní pravidla Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny v Brně.* [vydané pre vnútornú potrebu kongregácie] Brno: 1996, s. 33.

² Podľa zvyklostí kongregácie uvádzam „Matka“ s počiatočným veľkým písmenom, pretože ide o titul náležiaci generálnej predstavenej.

obsahujú jednak udalosti týkajúce sa vzťahu Cirkvi a štátu, ale tiež aj opatrení proti ženským rehoľným spoločnostiam, z ktorých som čerpala informácie o nariadeniach, počtoch rehoľníčok a procesoch. Výrazne mi pomohla práca, ktorú vypracovala S. M. Václava Marie Špičková pri príležitosti 120. výročia založenia kongregácie.³ Pri spracovaní dejín našej rehoľnej spoločnosti v období pred a po mnou sledovanom období som vychádzala z už spomínanej výročnej práce, ďalej z diplomovej práce rovnakej autorky⁴ a tiež z bakalárskej⁵ i diplomovej práce⁶ Mgr. Jitky Havelkovej. Zámerne som nepoužila primárne pramene, ako sú napr. kongregačné kroniky, pretože toto obdobie už bolo dostatočne spracované a nepatrí k prvoradým cieľom môjho bádania. Menovaná diplomová práca od Mgr. Jitky Havelkovej sleduje tiež dejiny našej kongregácie, ale iba do roku 1958, čiže sa časove čiastočne prekrýva so sledovaným obdobím. Táto práca je napísaná po metodologickej stránke veľmi dobre, ale musím skonštatovať, že ide o pohľad zvonku. Autorke zjavne chýba porozumenie pre rehoľný život a všetky jeho aspekty, čo sa výrazne odrazilo aj v danej diplomovej práci.

V odborných publikáciách, zaoberajúcich sa touto problematikou, sú len malé zmienky o našej kongregácii, a to najčastejšie v súvislosti s neúčastou sestier vo voľbách v roku 1954, ako napr. u autorov Milana Dubovského⁷ a Františka Vnuka,⁸ prípadne zatknutím celej generálnej rady a miestnych predstavených, či už všeobecnejšie, ako napr. u Stanislava Balíka, Jiřího Hanuša⁹ alebo podrobnejšie, ako je tomu napr. u Václava Vaška.¹⁰ Myslím si, že jedným z najväčších odborníkov na problematiku ženských rehoľných spoločností v období totality je Vojtěch Vlček. Tomu zodpovedá aj to, že práve v zborníku,¹¹ ktorého práve on je editorom, som našla najhodnotnejšie informácie. Pri objasnení udalostí, týkajúcich sa Cirkvi a štátu, som najčastejšie vychádzala z publikácie Zdeňka Demela.¹² Celkove pobyt Josefa kardinála Berana v internácii najlepšie zachycuje Stanislava Vodičková.¹³ Dokonca podrobne popisuje život a pôsobenie našej sestry Fides Dostálovej. Pobytom Mons. Skoupého u našich sestier na Žernůvke sa dôkladne zaoberá Jana Pospíšilová.¹⁴

³ ŠPIČKOVÁ, Marie. *120 let Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny v Brně*. [nevytlačená práca pre vlastnú potrebu kongregácie] Brno: 2006.

⁴ ŠPIČKOVÁ, Marie. *Dějiny Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny v Brně*. [nevytlačená diplomová práca] Olomouc: Univerzita Palackého, Katedra církevních dějin, patrologie a křesťanského umění, 1999.

⁵ HAVELKOVÁ, Jitka. *Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny a její působení v Brně v 19. století a na počátku 20. století*. [nevytlačená bakalárska práca] Brno: Masarykova univerzita, Pedagogická fakulta, Katedra historie, 2007.

⁶ HAVELKOVÁ, Jitka. *Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny a její působení v českých zemích v letech 1886 – 1958*. [nevytlačená diplomová práca] Brno: Masarykova univerzita, Pedagogická fakulta, Katedra historie, 2009.

⁷ DUBOVSKÝ, Ján Milan. *Akcia rehoľníčky: Snahy komunistického režimu na Slovensku v rokoch 1949 – 1989 odstrániť do roku 2000 ženské rehole a kongregácie z verejného života*. Martin: Matica slovenská, 2001.

⁸ VNUK, František. *Akcie K a R : zásahy komunistického režimu proti rehoľiam v rokoch 1950-1956*. Bratislava: Univerzita Komenského, 1995.

⁹ BALÍK, Stanislav – HANUŠ, Jiří. *Katolícká cirkev v Československu 1945 – 1989*. Brno: CDK, 2007.

¹⁰ VAŠKO, Václav. *Dům na skále 2.: Církev bojující (1950- květen 1960)*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2007.

¹¹ VLČEK, Vojtěch. (ed.) *Ženské řehole za komunismu (1948 - 1989): sborník příspěvků z konference pořádané Konferencí vyšších představených ženských řeholí v ČR a Českou křesťanskou akademií dne 1. října 2003 v kostele sv. Voršily v Praze*. Olomouc: MCM, 2005.

¹² DEMEL, Zdeněk. *Pod dohledem církevních tajemníků: Omezování činnosti katolícké cirkve v Československu 1945 – 1989 na příkladu jihočeského regionu*. Brno: CDK, 2008.

¹³ VODIČKOVÁ, Stanislava. *Uzavírám vás do svého srdce: Životopis Josefa kardinála Berana*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury; Praha: Ústav pro studium totalitních režimů, 2009.

¹⁴ POSPÍŠILOVÁ, Jana. *Naděje v lepší budoucnost: Život ThDr. Karla Skoupého*. Brno: Sypták, 2005.

Pracovala som s veľkým množstvom prameňov, ktoré boli cenným a často jediným zdrojom informácií o živote našej rehoľnej spoločnosti. Použila som kroniky kongregácie, ktoré sa podarilo mnohokrát za dramatických okolností zachovať až dodnes. Máme ich uložené v Archíve na Grohovej ulici v Brne. Väčšina originálnych zmlúv, listov a iných dokumentov sa nenávratne stratila potom, ako bol celý kongregačný archív zabavený v roku 1958 pri vyst'ahovaní sestier do Lechovic. Naši predstavení však prezieravo nechali najdôležitejšie z nich zaznamenať do kroník. Pri spracovaní časti o pobyte S. M. Fides v internácii s otcami biskupmi som navštívila archív sestier dominikánok na Vevěří ulici v Brne, kde som mala možnosť nahliadnúť do jednej z ich kongregačných kroník, zachycujúcej pobyt sestier dominikánok v tajnej internácii. Ďalšími prameňmi, s ktorými som pracovala, boli doteraz nám neznáme archivácie, nachádzajúce sa v Moravskom zemskom archíve v Brne vo fonde KNV. Ide o početné hlásenia cirkevných tajomníkov, týkajúcich sa činnosti sestier či už v materinci, alebo v jednotlivých filiálkach. Tento fond je však len čiastočne prístupný. Som presvedčená, že v jeho doteraz nespracovanej časti sa nachádzajú mnohé cenné archivácie, dôležité pre skúmanie danej problematiky.

V Biskupskom archíve v Rajhrade som našla dokumenty zachycujúce korešpondenciu vedenia kongregácie s Biskupským, neskôr Kapitulárnym ordinariátom, týkajúcu sa prevažne záležitostí Kostola Svätej Rodiny, povolenia skladania prvých či doživotných sľubov. Vo fonde Biskupského úradu som našla tiež niektoré cenné informácie, ktoré sa týkali pobytu otca biskupa Karla Skoupého na Žernůvke. Nachádza sa tu tiež aj doteraz nepublikované dielo P. Dominika Pecku, hovoriace o živote a diele ThDr. Karla Skoupého, biskupa brnianskeho.¹⁵ Ako prvá vôbec som preštudovala archivácie, nachádzajúce sa v Archíve bezpečnostných zložiek v Prahe, zachycujúce mimo iného výsluchy našich sestier počas vyšetrovacej väzby aj väzenia, priebehy rokovaní a rozsudky jednotlivých krajských súdov v procesoch so sestrami, ktoré boli odtajnené až v roku 2008. Navštívila som aj výstavu *Pronásledování římskokatolické církve v Československu 1948 – 1960*,¹⁶ z ktorej uvádzam niektoré informácie na začiatku diplomovej práce. Pôvodne som mala v úmysle vykonať ústne rozhovory s našimi sestrami – pamätníčkami týchto udalostí. Ale vzhľadom na to, že sa mi podarilo nazhromaždiť veľmi veľké množstvo písomných materiálov, bolo by to už nad rámec tejto práce.

S použitím priamej metódy som spracovala originálne archivácie alebo tie, ktoré boli zachytené v opisoch v kongregačných kronikách. Využila som aj nepriamu metódu. V rámci metódy indukcie som jednotlivé fakty poskladala do všeobecnej informácie. S aplikovaním metódy dedukcie som všeobecné údaje vzťahovala na jednotlivé udalosti v kongregácii. Progresívnou metódou som udalosti sledovaného obdobia zaznamenala v chronologickom slede. Pri pozorovaní javov z rôznych pohľadov som využila komparatívnu metódu.

¹⁵ PEČKA, Dominik. *Msgr. ThDr. Karel Skoupý, biskup brněnský: Život a dílo*. [nevydaný rukopis nachádzajúci sa v: DABB Rajhrad, f. Biskupská konzistoř Brno, k. 5 494 osobní spis biskupa Skoupého, inv. č. 16 629] Brno: 1970.

¹⁶ Táto výstava sa konala v Chráme sv. Jakuba v Brne v dňoch od 31. 5. 2010 do 30. 6. 2010. Porov. VANIČKOVÁ, Vladimíra. – et. al. *Pronásledování římskokatolické církve Československu 1948 – 1960: Výstava pod záštitou pražského arcibiskupa a českého primase Miloslava kardinála Vlka a patronátem Konfederace polických vězňů*. Praha: Pentacle Colsunting, 2009.

Ako som už naznačila, najväčšia vďaka za napísanie tejto diplomovej práce patrí láskavému Bohu, predstaveným a spolusestrám. Moje poďakovanie však patrí aj vedúcemu diplomovej práce Mgr. Tomášovi Parmovi, Ph.D. za cennú odbornú pomoc, ústretový prístup a nekonečnú trpezlivosť, tiež S. M. Václave Marii Špičkovej za poskytnuté materiály a p. Miroslavovi Kasáčkovi za pomoc pri vyhľadávaní písomností v archívoch.

1. Vznik kongregácie a jej pôsobenie do roku 1948

1.1 Obdobie založenia a rozvoja kongregácie

Počas vojny s Pruskom v roku 1866, ktorá značne zdevastovala Moravu, zostalo v Brne množstvo ľahko ale aj ťažko zranených vojakov. V tej dobe ich v meste ošetrovali aj šedé sestry z Prahy. Miestny spolok Červeného kríža si uvedomoval nutnosť mať dostatok školeného personálu pre prípad vojny. Navyše, ak by došlo k mobilizácii, Brno malo byť lazaretným mestom. Prezident rakúskeho spolku Červeného kríža gróf Felix Vetter z Lilie chcel preto založiť novú kongregáciu pre Brno tvorenú rehoľníkmi – ošetrovatelkami. S týmto úmyslom sa obrátil na vtedajšieho brnianskeho biskupa Františka Saleského Bauera s prosbou, aby požiadal niektorú rehoľnú spoločnosť o sestry potrebné pre založenie novej kongregácie. Chcel, aby potom tieto sestry prijímali nové členky, zaučili ich v ošetrovaní chorých a ranených. Plánoval, aby praktická stránka výcviku prebiehala v nemocnici u Sv. Anny pod vedením rehoľných ošetrovateliek a teoretickú stránku aby zabezpečoval primár nemocnice Dr. Karel Katolický prostredníctvom konania kurzov a prednášok. Ulohou sestier v dobe mieru malo byť ošetrovanie chorých v súkromných domoch alebo v nemocniciach, ale v prípade vojny mali ihneď nastúpiť na ošetrovanie ranených vojakov. Spolok Červeného kríža sa zaviazal pre ne zabezpečiť ubytovanie a finančne ich podporovať až do doby, dokiaľ nebudú schopné sa o seba postarať sami. V roku 1886 sa biskup Dr. František Saleský Bauer obrátil na Kongregáciu Šedých sestier III. rádu sv. Františka¹⁷ v Prahe, Bartolomějská ulica č. 9, ktoré dobre poznal z čias svojho pôsobenia v pražskom seminári a požiadal o sestry pre založenie novej kongregácie v Brne. Vtedajšia generálna predstavená Matka Pavla Jandová sa rozhodla jeho žiadosti vyhovieť, a tak 15. marca¹⁸ prišli do Brna tri sestry tejto kongregácie a to S. M. Bernardina Hošková, S. M. Anna Kůrková a S. M. Thadea Valičová.¹⁹

Červený kríž pre ne prenajal jednoposchodový dom v Brne - Čiernych Poliach, Černopolní ulica č. 7. Predstavenou tohto nového rehoľného domu bola menovaná sestra Bernardina Hošková. Už mesiac po svojom príchode prijímali prvé kandidátky. Matka Bernardina sa týmto stala zakladateľkou našej kongregácie a tiež aj prvou novicmajsterkou. Sestry s čakateľkami navštevovali kurzy ošetrovateľstva vo fakultnej

¹⁷ Kongregácia Šedých sestier III. rádu sv. Františka bola založená 6. 1. 1856 v Prahe v čase, kedy sa dve rodné sestry Marie a Anna Plaňanské a ich priateľka Johana Grosmanová, františkánske terciárky, rozhodli starať sa o opustených, zanedbaných chorých a bezplatne ich ošetrovať z lásky k Bohu. Chceli sa starať hlavne o tých, ktorí kvôli svojej chudobe nemohli byť prijatí do nemocnice. Sestry ich navštevovali a ošetrovali vo dne i v noci. Keďže nemali žiadny majetok, na živobytie si zarábali ručnými prácami. Porov. ŠPIČKOVÁ, M., *Dějiny Kongregace Milosrdných sester III. rádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny v Brně*, s. 21.

¹⁸ 15. marec 1886 - deň príchodu sestier do Brna – je považovaný za deň založenia kongregácie. Porov. ŠPIČKOVÁ, M., *120 let Kongregace Milosrdných sester III. rádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny v Brně*, s. 27.

¹⁹ Porov. ŠPIČKOVÁ, M., *Dějiny Kongregace Milosrdných sester III. rádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny v Brně*, s. 25 - 27; HAVELKOVÁ, J., *Kongregace Milosrdných sester III. rádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny a její působení v českých zemích v letech 1886 – 1958*, s. 12; ŠPIČKOVÁ, M., *120 let Kongregace Milosrdných sester III. rádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny v Brně*, s. 11; KOŽÍŠEK, Alois Václav. *Brno: město a okolí: k 20. výročí naší státní samostatnosti a dvaceti let českého Brna*. Brno: Novina, 1938, s.179.

Nemocnici u sv. Anny. Keď S. M. Anna Kůrková v septembri opustila Brno, zostali M. M. Bernardina a S. M. Thadea na formáciu čakateliek a zabezpečenie chodu domu samy. Postupom času sa pre sestry stala problematická veľká vzdialenosť ich domu od mesta, preto pre ne spolok Červeného kríža prenajal od p. Kusej, predsedníčky spolku Vesna, byt na Údolnej ulici č. 21. Tu mohli obývať celé prvé poschodie a používať záhradu. Potom ako sa sem 3. novembra 1886 M. M. Bernardina, S. M. Thadea spolu so 14 kandidátkami presťahovali, 20. februára 1887 sa v miestnej kaplnke mohla uskutočniť úplne prvá obliečka v kongregácii, pri ktorej rehoľné rúcho prijalo 11 novíciek.²⁰ Neskoršie nasledovali ešte ďalšie slávnosti obliečok. V tejto zvlášť milej kaplnke rehoľný šat prijalo spolu 22 sestier.²¹

Keďže kandidátok stále pribúdalo, spolok Červeného kríža chcel pre sestry kúpiť vlastný dom. Vhodný už existujúci objekt sa mu nepodarilo nájsť, preto sa ho rozhodol postaviť. Na jeseň 1888 kúpil pozemok na Sirotčí ul. č. 18 (dnešná Grohova). Nový kláštor mal mať tri poschodia na ľavej strane s malým krídlom, ktoré malo nadväzovať na dom Anny Košťálovej, ktorý tu už stál. Za domom sa nachádzala záhrada. Plány nového kláštora vypracoval Hubert Olbert. Tak sa na jar 1889 začalo s výstavbou budov najstaršej časti materinca (dnešná predná časť s malým krídlom do dvora). Začiatkom mája budúceho roku sa už mohli sestry nasťahovať.²² Spolok Červeného kríža im odovzdal budovu kláštora do bezplatného užívania, doplnil ju potrebným vybavením s tým, že nebude slúžiť na iný účel ako na ubytovanie rehoľných ošetrovateliek. Kongregácia sa zase zaviazala, že v prípade vojny poskytne 4/5 svojich členiek k ošetrovaniu ranených vojakov. V dobe mieru mohli sestry ošetrovať chorých v súkromných domoch či verejných nemocniciach. Novú kaplnku kláštora, zasvätenú Najsvätejšej Tvári Pána, posvätil 3. júna 1892 osobne biskup František Saleský Bauer za účasti grófa Felixa Vettera z Lilie a ďalších vzácných hostí. Vysoká vlhkosť novostavby sa odrazila na zdraví prvých sestier. Mnohé z nich za ňu zaplatili životom. Žiaľ, medzi ne patrila aj S. M. Thadea Valičová.²³ Po jej smrti zostala Matka Bernardina s novickami a kandidátkami, ktorých neustále pribúdalo, úplne sama.²⁴

V susednom dome na Sirotčí ulici č. 16 bývala rodina Perková, ktorá sama ponúkla našim sestrám svoj dom na predaj.²⁵ Prialo si však, aby tam bol vystavaný

²⁰ Novicky si ale museli najprv samy ušiť rehoľný odev, uplietť cingulum a zhotoviť ruženec. Porov. ŠPIČKOVÁ, M., *120 let Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny v Brně*, s. 11.

²¹ Náš rehoľný odev bol už od počiatku odlišný od habitu šedých sestier, pretože sa počítalo so založením novej kongregácie. Porov. Kronika I. s. 1 – 5; ŠPIČKOVÁ, M., *120 let Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny v Brně*, s. 11; ŠPIČKOVÁ, M., *Dějiny Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny v Brně*, s. 27; HAVELKOVÁ, J., *Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny a její působení v českých zemích v letech 1886 – 1958*, s. 13.

²² Sestry a kandidátky sa sťahovali do novej budovy kláštora 5. 5. 1890. Porov. ŠPIČKOVÁ, M., *Dějiny Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny v Brně*, s. 28.

²³ S. M. Thadea Valičová zomrela 14. 10. 1890. Spolu s Matkou Bernardinou pomáhala založiť kongregáciu v Brne, preto je fakticky považovaná za jej spoluzakladateľku. Porov. tamtiež, s. 28, 29.

²⁴ Porov. KOŽÍŠEK, A.V., *Brno: město a okolí*, s. 179; HAVELKOVÁ, J., *Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny a její působení v Brně v 19. století a na počátku 20. století*, s. 28; HAVELKOVÁ, J., *Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny a její působení v českých zemích v letech 1886 – 1958*, s. 14; ŠPIČKOVÁ, M., *Dějiny Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny v Brně*, s. 28; ŠPIČKOVÁ, M., *120 let Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny v Brně*, s. 12.

²⁵ Ich syn bol kňaz, slúžil v Rakove pri Telči a chcel mať rodičov pri sebe. Porov. HAVELKOVÁ, J., *Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny a její působení v Brně v 19. století a na počátku 20. století*, s. 28.

kostol. Dom kúpiť kongregácia sama zatiaľ ešte nemohla, pretože jej chýbalo štátne schválenie. Tak ho 17. septembra 1891 zakúpil brniansky biskup Dr. František Saleský Bauer.²⁶ Do výstavby kostola v dome Perkových sestry zriadili malé hospodárstvo. Medzičasom otec biskup zatiaľ odkladal svoje dovolenie k zloženiu sľubov sestrami až do doby, keď bude mať istotu, že nová kongregácia je životaschopná. Konečne na sviatok sv. Františka v roku 1893 mohlo 12 sestier zložiť svoje prvé sľuby v kláštornej kaplnke. Išlo o vôbec prvé sľuby v kongregácii okrem tých, ktoré skladali novicky na smrteľnej posteli.²⁷

Na dražbe sa sestrám podarilo 10. apríla 1897 výhodne zakúpiť nájomný dom na Sirotkách č. 14. Aj keď potom zostali v dome pôvodní nájomníci, potom ako sa niektorý z nich vystaňoval, hneď ho nahradili nejakým duchovným. Týmto spôsobom sa do neho nasťahovali mnohí kňazi a učitelia náboženstva. Takto tiež bolo zaistené dobré okolie plánovaného chrámu. Tento rok sa javil ako mimoriadne dôležitý pre sestry z viacerých dôvodov. Úplne prvé doživotné sľuby sa konali 10. októbra. Navyše kongregácia získala štátne schválenie a povolenie k zriadeniu materinca. Novovybudovaný kláštor bol doteraz zapísaný len ako filiálka šedých sestier. Tieto dovolili Matke Bernardine prijať naše rehoľné rúcho, čím ju oficiálne uznali za zakladateľku našej kongregácie. Zároveň sa stala jej I. generálnou predstavenou. V tej dobe mala kongregácia už 25 sestier so sľubmi, rovnaký počet novíciek a viacero kandidátok. Matka Bernardina tak už mohla v rehoľnom šate svojej kongregácie so spolusestrami osláviť nasledujúci rok 25. výročie profesie a o rok päťdesiate narodeniny.²⁸

Kongregácii sa podarilo od štedrých dobrodincov získať dostatok finančných prostriedkov, a tak už nič nebránilo tomu, aby sa na Sirotkách č. 16 v roku 1900 začali práce na stavbe kláštorného kostola. Potom, ako 13. júna vykopali základy, Dr. František Saleský Bauer za prítomnosti mnohých hostí 16. septembra posvätil základný kameň kostola. Dlho očakávaná slávnosť svätenia kostola sa mohla konať 11. mája 1902. V jej priebehu ho osobne posvätil za asistencie mnohých duchovných brniansky biskup František Saleský Bauer. Zaujímavé je, že ide o jediný novorenesančný kostol v Brne. Navrhol ho architekt Karel Welcl v zjednodušenom štýle podľa Baziliky sv. Pavla v Ríme. Nový kostol je trojloďový, prichádzalo sa k nemu po mramorovom schodisku cez tri vchody. Má kazetový strop a nad hlavným vchodom bola veža s kopulou, v ktorej sa nachádzala zvonica. Pod presbytárom je krypta, v ktorej si prial byť pochovaný brniansky biskup František Saleský Bauer. Nad presbytárom je menšia kopula, v celom kostole je bohatá štuková výzdoba. V čele presbytára sa nachádzajú tri farebné okná. Prostredné z nich

²⁶ Predaj sa uskutočnil 17. 9. 1891. Po získaní štátneho schválenia prešiel dom do vlastníctva kongregácie. Porov. ŠPIČKOVÁ, M., *120 let Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny v Brně*, s. 12; ŠPIČKOVÁ, M., *Dějiny Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny v Brně*, s. 39.

²⁷ Porov. ŠPIČKOVÁ, M., *120 let Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny v Brně*, s. 12; ŠPIČKOVÁ, M., *Dějiny Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny v Brně*, s. 29; HAVELKOVÁ, J., *Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny a její působení v Brně v 19. století a na počátku 20. století*, s. 28.

²⁸ M. M. Bernardina Hošková oslávila 25. výročie profesie 31. 8. 1898 a päťdesiate narodeniny v marci 1899. Porov. Kronika I. s. 102; ŠPIČKOVÁ, M., *120 let Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny v Brně*, s. 13; ŠPIČKOVÁ, M., *Dějiny Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny v Brně*, s. 18, 27, 29, 39; HAVELKOVÁ, J., *Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny a její působení v českých zemích v letech 1886 – 1958*, s. 14.

predstavuje Svätú Rodinu, ľavé sv. Joachima a pravé sv. Annu.²⁹ Po dokončení kostola pristavili ešte kláštornú kuchyňu a nad ňou refektár. Tento od roku 1927 slúžil ako kláštorná kaplnka a nový refektár vystavali hneď vedľa kuchyne.³⁰

Mons. František Saleský Bauer už určite vedel o svojom blížiacom sa odchode z Brna, preto sa zasadil o zintenzívnenie prác na príprave stanov kongregácie. Spolupodieľal sa na nich s Matkou Bernardinou, pričom práce na vlastných stanovách začali po zložení prvých sľubov v kongregácii. Všetko ale bolo nutné vyskúšať v praxi. Presne v deň svojho menovania olomouckým arcibiskupom Matke odovzdal schválené prvé vlastné stanovky kongregácie.³¹ Namiesto neho potom nastúpil na biskupský stolec v Brne Dr. Pavel gróf Huyn.³²

Prvej moravskej púte do Svätej zeme sa od 11. augusta do 1. septembra nasledujúceho roku zúčastnili naše sestry S. M. Marie Viravská a S. M. Margareta Machová. Sám pútnický spolok o ne žiadal a chcel, aby počas púte ošetrovali chorých pútnikov.³³

V roku 1906 pri príležitosti 20. výročia svojho založenia kongregácia kúpila kláštornú budovu a podarilo sa jej zmeniť zmluvu so spolkom Červeného kríža, pričom sa počet sestier, určených na ošetrovanie ranených vojakov v prípade vypuknutia vojny, znížil na 40. Zanedlho skutočne začala Prvá svetová vojna a kongregácia mohla počas nej splniť účel svojho založenia. V septembri 1914 ošetrovalo 25 sestier ranených vojakov vo vojenských záložných nemocniciach v Brne hlavne v Českej technike.³⁴ Navyše 17. októbra 1914 nastúpilo 10 sestier do sanitnej služby priamo do poľných lazaretov na fronte. Neskôršie sa zvýšil ich počet na 15. Sestry sa spolu s frontom presúvali cez Poľsko, neskôr Rusko, až nakoniec skončili v Taliansku. Bola to veľmi ťažká doba.³⁵

Po ukončení Prvej svetovej vojny a vzniku Československej republiky zrušili spolok Červeného kríža. Kongregácia, ktorá bola od okamihu svojho vzniku na neho

²⁹ O tom, že nový kostol bude zasvätený Svätej Rodine Nazaretskej, rozhodol živý sen Matky Bernardiny z doby, keď sa plánovala jeho výstavba. V ňom prišla do kláštora mladá rodina s dieťaťom v náručí a prosila o nocľah. Matka v nich spoznala Svätú Rodinu a pripravila im nocľah v najlepšej hovorni. Porov. ŠPIČKOVÁ, M., *Dějiny Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny v Brně*, s. 39 - 41; ŠPIČKOVÁ, M., *120 let Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny v Brně*, s. 14; KONGREGACE MILOSRDNÝCH SESTER III. ŘÁDU SV. FRANTIŠKA POD OCHRANOU SV. RODINY V BRNĚ. *Bílá svatyně*. Brno: Kartuziánske nakladatelství, 2011, s. 4.

³⁰ Porov. ŠPIČKOVÁ, M., *Dějiny Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny v Brně*, s. 39 - 41; ŠPIČKOVÁ, M., *120 let Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny v Brně*, s. 14; KONGREGACE MILOSRDNÝCH SESTER III. ŘÁDU SV. FRANTIŠKA POD OCHRANOU SV. RODINY V BRNĚ, *Bílá svatyně*, s. 4.

³¹ Mons. František Saleský Bauer bol menovaný olomouckým arcibiskupom 13. 5 1904. S našimi sestrami sa osobne rozlúčil 17. 6. 1904, nasledujúci deň odišiel do Olomouca, aby sa 19. 6. 1904 ujal riadenia arcidiecézy. Porov. ŠPIČKOVÁ, M., *120 let Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny v Brně*, s. 15; ŠPIČKOVÁ, M., *Dějiny Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny v Brně*, s. 30.

³² Porov. ŠPIČKOVÁ, M., *120 let Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny v Brně*, s. 15.

³³ Porov. ŠPIČKOVÁ, M., *Dějiny Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny v Brně*, s. 30.

³⁴ V poslednom roku Prvej svetovej vojny ošetrovali ranených vojakov aj v záložných nemocniciach v chudobnici na Jiskrovej ulici, v posádkovej nemocnici Zábrdovice a barákoch na Novej ulici. Porov. Vzpomínka na 70tileté jubileum založení kongregace Milosrdných sester III. ř. sv. Františka v Brně, Siroťčí – Grohova ul. 18 dne 15. března 1956. Text vložený pred s. 846 v Kronike VI.

³⁵ Porov. ŠPIČKOVÁ, M., *Dějiny Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny v Brně*, s. 37, 38; KOŽÍŠEK, A.V., *Brno: město a okolí*, s. 179; ŠPIČKOVÁ, M., *120 let Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny v Brně*, s. 17.

viazaná, konečne získala samostatnosť.³⁶ V tomto čase došlo aj k zmene v jej činnosti. Od založenia hlavnú náplň tvorilo ošetrovanie chorých v súkromných domoch, teraz sa však začala venovať prevažne ošetrovateľskej činnosti v ústavoch na základe vlastných zmlúv.³⁷

Odvtedy ako kongregáciu pričlenili v Ríme k I. rádu františkánov dňa 21. novembra 1919, má podiel na všetkých milostiach, dobrých skutkoch a odpustkoch tohto rádu. Týmto splnila jednu z podmienok na schválenie stanov v Ríme. Muselo sa však ešte začať s ich úpravou. Pritom kongregácii na žiadosť Mons. Dr. Kupky pomáhala Matka Pavlína Černošková, generálna predstavená sestier Nepoškvrneného Počatia Panny Márie z Přerova. A tak mohol Mons. Kupka 15. decembra 1933 schváliť upravené stanovy. V tomto roku tiež došlo k doplneniu názvu našej rehoľnej spoločnosti o podtitul pod ochranou Sv. Rodiny. Ale zaradenie medzi inštitúty pápežského práva sa, zatiaľ nepodarilo dosiahnuť.³⁸

Pri slávnosti svätenia nových zvonov pre Kostol Svätej Rodiny 19. novembra 1922 sa Matka Bernardina silne nachladila a dostala zápal pľúc.³⁹ Na jeho následky krátko na to zomrela. Po jej smrti⁴⁰ sa 25. marca 1923 konala I. generálna kapitula kongregácie, na ktorej bola II. generálnou predstavenou zvolená Matka M. Marie Viravská. V tom čase mala kongregácia už 141 sestier a 12 kandidátok.⁴¹

Na pozemku na Sirotní č. 10 – 12, zakúpenom kongregáciou ešte v roku 1908, sa nachádzali kôlne pre vozy a stajne. Po výstavbe filozofickej fakulty už začali narúšať celkový vzhľad ulice, preto sa kongregáciu rozhodla, že ich odstráni. Tak vo februári 1927 sa tu začala výstavba novej budovy a k tomu ešte zadnej časti domu č. 14. Od novembra sa už mohli sťahovať noví nájomníci, medzi ktorými bolo osem kňazov. Títo vykonávali duchovnú službu v Kostole Svätej Rodiny či kláštornej kaplnke. Začiatkom mája, o dva roky neskôršie, na II. generálnej kapitule zvolili novú generálnu

³⁶ Samostatnosť kongregácie bola písomne potvrdená 25. 10. 1920 od zrušeného spolku Červeného kríža. Porov. ŠPIČKOVÁ, M., *Dějiny Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny v Brně*, s. 30; *Životní pravidla Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny v Brně*, s. 122, 123.

³⁷ Porov. KOŽÍŠEK, A.V., *Brno: město a okolí*, s. 179; ŠPIČKOVÁ, M., *Dějiny Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny v Brně*, s. 30.

³⁸ Porov. ŠPIČKOVÁ, M., *Dějiny Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny v Brně*, s. 32, 33; ŠPIČKOVÁ, M., *120 let Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny v Brně*, s. 18.

³⁹ Počas Prvej svetovej vojny boli pôvodné zvony zabavené. Presne podľa nich dostali nové zvony mená Michael, Gabriel a Rafael. Svätenie vykonal nový brniansky biskup ThDr. Norbert Jan Nepomuk Klein. Porov. ŠPIČKOVÁ, M., *120 let Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny v Brně*, s. 19; ŠPIČKOVÁ, M., *Dějiny Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny v Brně*, s. 50.

⁴⁰ Matka Bernardina zomrela 16. 12. 1922. Porov. ŠPIČKOVÁ, M., *120 let Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny v Brně*, s. 20.

⁴¹ Porov. KALČÍKOVÁ, S. M. Immaculata Ludmila. Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Sv. Rodiny v Brně. In VLČEK, Vojtěch. (ed.) *Ženské řehole za komunismu (1948 - 1989): sborník příspěvků z konference pořádané Konferencí vyšších představených ženských řeholí v ČR a Českou křesťanskou akademií dne 1. října 2003 v kostele sv. Voršily v Praze*. Olomouc: MCM, 2005, s. 205; ŠPIČKOVÁ, M., *120 let Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny v Brně*, s. 20.

predstavenú - a to M. M. Gerardu Němcovú.⁴² V tej dobe bolo v kongregácii 200 sestier a 14 čakateliek. Na ďalšej kapitule v roku 1936 bola zvolená znovu na druhé obdobie.⁴³

Na popud P. Filipa Hofmeistra, benediktína z Prahy, prišla 17. februára 1931 snaha o zjednotenie našej kongregácie a šedých sestier z Prahy. Uvádza, že takto by sa vraj uľahčilo vydanie dekrétu chvály v Ríme a tým aj uznanie ako rehoľnej spoločnosti pápežského práva. K danej záležitosti sa mali vyjadriť všetky sestry kongregácie. Žiadna z nich však s týmto krokom nesúhlasila. V nasledujúcom roku 28. augusta ich prekvapilo, keď v kostole odpadol veľký kus malty nad kazateľnicou. Tak sa zistilo, že celý strop kostola je v zlom stave a hrozí jeho zrútenie. Muselo dôjsť teda k nutnej oprave.⁴⁴

Prvé sestry našej kongregácie si svoj noviciát vykonávali popri službe u chorých, a nemali absolvovaný nepretržitý jeden rok kánonického noviciátu podľa predpisov cirkevného práva. Preto 20. augusta 1935 kongregácia podala žiadosť o sanáciu týchto sľubov.⁴⁵

V Ríme sa z podnetu pápeža Pia XI. v tom istom roku konal od 25. do 30. augusta svetový zjazd ošetrovateliek, ktorého sa osobne zúčastnila Matka Gerarda spolu s S. M. Magdalénou a S. M. Gertrudou. Sv. Otec na ňom zdôrazňoval nutnosť odborného vzdelávania rádových ošetrovateliek. Matka chcela tieto jeho slová naplniť. Preto po jej návrate 12. septembra 1935 na konferencii generálnej rady došlo k rozhodnutiu zriadiť vlastnú ošetrovateľskú školu a to ihneď. Zároveň poslali štyri novicky druhého roku noviciátu a dve kandidátky do Rádovej ošetrovateľskej školy v Opave a ďalšie kandidátky do Rádovej ošetrovateľskej školy krížových sestier v Bratislave. Ministerstvo verejného zdravotníctva a telesnej výchovy 10. septembra 1936 povolilo založenie rádovej ošetrovateľskej školy so sídlom na Sirotčí č. 14.⁴⁶ A o mesiac na to ju brniansky biskup Dr. Josef Kupka vysvätil a slávnostne otvoril. Šlo o prvú ošetrovateľskú školu v Brne. Pôvodne mala slúžiť na vzdelávanie výlučne rádových ošetrovateliek. Dvojročné štúdium končilo diplomovými skúškami. V škole vyučovali hlavne lekári zo Štátnej kliniky. Sestrám pri jej zriaďovaní veľmi pomohli opavské františkánky, ktoré už v tom čase mali vlastnú ošetrovateľskú školu. Najväčšie zásluhy mali ale prednosta zdravotného oddelenia zemského úradu Dr. Václav Vraný a prof. Julius Petřivalský. Prvým riaditeľom sa stal Dr. Vladimír Havlík.⁴⁷

⁴² Matka Gerarda Němcová bola III. generálnou predstavenou zvolená 7. 5. 1929. Porov. ŠPIČKOVÁ, M., *120 let Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny v Brně*, s. 21.

⁴³ Porov. ŠPIČKOVÁ, M., *Dějiny Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny v Brně*, s. 40, 50; ŠPIČKOVÁ, M., *120 let Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny v Brně*, s. 20, 21; KOŽÍŠEK, A.V., *Brno: město a okolí*, s. 179.

⁴⁴ Porov. HAVELKOVÁ, J., *Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny a její působení v českých zemích v letech 1886 – 1958*, s. 28; ŠPIČKOVÁ, M., *Dějiny Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny v Brně*, s. 51; ŠPIČKOVÁ, M., *120 let Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny v Brně*, s. 21.

⁴⁵ K samotnej sanácii došlo 17. februára 1936 a vzťahovala sa na 138 sestier. Porov. ŠPIČKOVÁ, M., *Dějiny Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny v Brně*, s. 51; ŠPIČKOVÁ, M., *120 let Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny v Brně*, s. 23.

⁴⁶ Preto nadstavili 3. poschodie na dome č. 14. Po zriadení školy boli na prízemí hovorňa, na 1. poschodí knižnica a internát, na 2. poschodí študovňa, jedáleň a izba na ubytovanie, na 3. poschodí poslucháreň a ďalšie miestnosti. Porov. ŠPIČKOVÁ, M., *120 let Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny v Brně*, s. 36.

⁴⁷ Porov. Kronika II. s. 111; ŠPIČKOVÁ, M., *Dějiny Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny v Brně*, s. 47, 48; HAVELKOVÁ, J., *Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny a její působení v českých zemích v letech*

V rovnakom roku si kongregácia pripomenula 50. výročie založenia, pričom samotné oslavy prebehli od 14. do 16. marca. V tomto čase mala 160 doživotných profesiek, 103 dočasných, 47 novíciek a 55 kandidátok.⁴⁸

1.2 Kongregácia počas druhej svetovej vojny a krátko po nej

Začiatkom roku 1938 sestry cítili, že sa schýľuje k vojne. V marci kapitulovalo Rakúsko a pripojili ho k Nemecku. Za dva mesiace československá armáda obsadila pohraničné opevnenia, aby bránila našu vlasť proti hroziacej nemeckej invázii. Onedlho 20. septembra podali Francúzsko a Veľká Británia návrh na pripojenie pohraničných oblastí Česka k Nemecku. Medzitým sa Československá republika pripravovala na hroziaci vojnový konflikt, 24. septembra 1938 vyhlásila všeobecnú mobilizáciu. Všetko sa ale rozhodlo o šesť dní neskôr po uzavretí Mníchovskej dohody, v rámci ktorej Nemecká ríša zabrala Sudety. Prezident Beneš odstúpil, namiesto neho nastúpil ako nový prezident Emil Hácha. Po zabraní Sudet musela byť v Znojme uzavretá ošetrovateľská škola. Naše sestry chceli zabrániť tomu, aby študentky tejto školy nasadili na nútené práce v Ríši, preto zabezpečili, aby ich prijala naša rádová ošetrovateľská škola. Ale najprv museli pre školu vybaviť povolenie prijímať aj laické študentky. To už ale zariad'oval nový riaditeľ – Nmec – Dr. Matějka. Jeho manželka bola nemeckej národnosti, tak sa k tejto národnosti prihlásil aj on. Súčasne sa stal riaditeľom Nemocnice u sv. Anny. Pre školu bol dobrodincom a v nemocnici obľúbeným vedúcim. Aj situácia v samotnom Brne sa stávala stále viac nebezpečnou, hlavne potom ako 1. februára 1938 začali Nemci nálety na mesto. Preto vedenie kongregácie rozhodlo 19. septembra o presťahovaní chorých sestier na Žernůvku, kde mohli byť aspoň trošku bokom od prebiehajúcich udalostí.⁴⁹

Po vyhlásení samostatného Slovenského štátu 14. marca 1939 bola nasledujúci deň Česká republika pripojená k Nemeckej ríši. Prinieslo to veľké zmeny aj pre kongregáciu. Musela urýchlene vybaviť povolenie na pobyt, zamestnanie a cestovné pasy pre 21 sestier a 15 čakateliiek, pochádzajúcich zo Slovenska, navyše ešte pre tri sestry, ktoré boli pôvodom z Poľska a dve z Tešínska. K zmenám dochádzalo aj v nemocniciach. Doterajší primári a lekári českej národnosti boli nahradzovaní nemeckými. Aj naše sestry sa museli vymeniť, pretože nemocnica na Žlutom Kopci žiadala o pridelenie tých z nich, ktoré boli nemeckej národnosti a neskôr s touto žiadosťou prišli aj iné nemocnice. V tom čase došlo k zatýkaniu kňazov, lekárov a študentov. Mnohých z nich naše sestry dobre poznali. Kruté represálie postihli najmä

1886 – 1958, s. 39; ŠPIČKOVÁ, M., *120 let Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny v Brně*, s. 23, 24; KOŽÍŠEK, A., V., *Brno: město a okolí*, s. 179.

⁴⁸ V tom čase sestry pôsobili vo ôsmich filiálkach, a to v Brne na Klinike u sv. Anny, na Žlutom Kopci na chirurgii, v Dome liečby bolesti; v nemocniciach v Jihlave, Ivančiciach, Třebíči a ústavoch v Drnoviciach a na Žernůvke. Porov. ŠPIČKOVÁ, M., *120 let Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny v Brně*, s. 23.

⁴⁹ Porov. ŠPIČKOVÁ, M., *120 let Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny v Brně*, s. 25, 26; HAVELKOVÁ, J., *Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny a její působení v českých zemích v letech 1886 – 1958*, s. 45; ŠPIČKOVÁ, M., *Dějiny Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny v Brně*, s. 48.

Židov. Mladí ľudia nemohli ďalej študovať, pretože nový režim v podruží Nemeckej ríše uzavrel vysoké školy.⁵⁰

Nemci zaberali pre vojnové účely všetky vhodné budovy. Neobišli ani sestry cyrilky, pričom 1. novembra 1940 im zobrali budovy ich kláštora a školy. Preto cyrilky hľadali spolu s niekoľkými študentkami ubytovanie u nás. A tak naše sestry s láskou a pohostinnosťou umiestnili 16 cyriliek na Sirotčí č. 14 a ich 20 študentiek na Sirotčí č. 10.⁵¹

Nasledujúci rok 27. mája generálna kapitula, ktorej predsedal Mons. Josef Kupka, zvolila novú generálnu predstavenú. Stala sa ňou M. M. Milada Říháčková. Ako jej generálna vikárka bola zvolená M. M. Gerarda Němcová. O mesiac neskoršie Mons. Kupka zomrel v kláštore premonštrátov v Novej Říši.⁵²

Prebiehajúca vojna postihla aj náš Kostol Svätej Rodiny, keď 28. marca 1942 nemecké úrady odviezli zabavené zvony. Údajne však ani neboli roztavené, jednoducho zmizli bez stopy. V tom istom roku od 27. do 28. augusta nastalo nové veľké sťahovanie sestier cyriliek na Sirotčí č. 14, pretože Nemci im zabavili ich doterajšie bydlisko. Prisťahovalo sa celé generálne vedenie spolu s noviciátom. Naše sestry im prenechali 3. poschodie pre noviciát a 1. poschodie pre generalát. Keďže cyrilky týmto prišli o prácu, uvažovali čo ďalej. Do školstva im už nemecký režim nedovolil nastúpiť. Museli hľadať nový zdroj obživy a zmeniť svoju pôvodnú činnosť. Preto chceli poslať svoje sestry na ošetrovanie chorých. Plánovali, že časom by prijali niektorú z ponúk, určenú síce pre sestry našej kongregácie, ktorú však už tieto nemohli prijať pre nedostatočný počet voľných pracovných síl. Aby získali potrebnú prax, 3. novembra štyri sestry cyrilky nastúpili na infekčné oddelenie, kde pracovali naše sestry. Podobne uvažovali aj sestry Nepoškvrneného Počatia, ktoré si tiež chceli vykonať prax u našich sestier, aby mohli prevziať ošetrovanie v nemocnici v Přerove. V nasledujúcom roku boli nálety stále zúrivejšie. Vo všetkých pivniciach museli byť vytvorené protiletecké kryty, v ktorých civilní obyvatelia, medzi nimi aj naše sestry, trávili stále viac času.⁵³

Vojna pokračovala s rovnakou intenzitou aj v roku 1944. Nemecko však už zažívalo jednu porážku za druhou. Začiatkom roka 8. februára sa v materinci objavila bytová komisia a nariadila uvoľniť 50 miest pre nemecké vysokoškolské študentky. Nakoniec sa vedeniu kongregácie podarilo dohodnúť zníženie ich počtu na desať. Bytová komisia sa ale rozhodla umiestniť zostávajúce študentky v dome na Pelikovej ulici, kde toho času sídlili dve sestry Notre Dame a starali sa tu o niekoľko starých dám. Týmto rozhodnutím prišli o domov, preto aj im naša kongregácia s láskou poskytla prístrešie. Všetky sestry zakrátko naplnila radostným vzrušením správa, že Červená armáda už stojí na Dukle – hraniciach našej vlasti. Konečne sa priblížil okamih vytúženej slobody. Pritom sa ale nálety na Brno zintenzívnili. Až nakoniec sa 20. novembra 1944 o 11:45 hod. uskutočnil veľký kobercový nálet na naše mesto. Pri

⁵⁰ Porov. ŠPIČKOVÁ, M., *120 let Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny v Brně*, s. 25, 26; HAVELKOVÁ, J., *Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny a její působení v českých zemích v letech 1886 – 1958*, s. 45.

⁵¹ Sestrám cyrilkám prenechali 1. poschodie domu č. 14 a internát preložili do dvorného traktu. Porov. HAVELKOVÁ, J., *Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny a její působení v českých zemích v letech 1886 – 1958*, s. 46; ŠPIČKOVÁ, M., *120 let Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny v Brně*, s. 26, 36.

⁵² Mons. Kupka zomrel 20. 6. 1941. Porov. ŠPIČKOVÁ, M., *120 let Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny v Brně*, s. 27; HAVELKOVÁ, J., *Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny a její působení v českých zemích v letech 1886 – 1958*, s. 46.

⁵³ Porov. ŠPIČKOVÁ, M., *120 let Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny v Brně*, s. 27, 28; HAVELKOVÁ, J., *Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny a její působení v českých zemích v letech 1886 – 1958*, s. 48.

ňom dostala priamy zásah aj naša ošetrovateľská škola. Bomba však Božím riadením neprenikla do krytu plného modliacich sa ľudí, ale odrazila sa na 2. poschodí a vybuchla až na ulici. Nikto pritom nebol zranený. Na dome č. 14 sa zrútilo 3. poschodie, tiež polovica druhého poschodia, boli zničené stropy na 1. poschodí. Štít budovy spadol na kostol, prerazil jeho strechu a zničil organ. Kupola bola tiež vážne porušená. Kostol teda musel byť pre vážne poškodenie uzavretý. V celom kláštore nezostalo ani jediné okno celé. Preľaknuté nemecké študentky sa ešte v ten deň odšťahovali.⁵⁴

Nasledujúci rok 14. februára deň a noc bombardovali Prahu. Vojenský konflikt dosiahol svoj vrchol. Preto vedenie kongregácie koncom toho istého mesiaca⁵⁵ na biskupstve požiadalo o dovoľenie zriadiť núdzovú kaplnku v krypte Kostola Svätej Rodiny a v nej prechovávať Najsvätejšiu Sviatosť. Popri tom aj napriek častým náletom pokračovali upratovacie práce na kostole, aby mohol byť čím skôr aspoň núdzovo otvorený. K veľkej radosi veriacich sa v ňom prvé bohoslužby mohli konať už 25. marca na Kvetnú nedeľu. Potom, ako sa 8. apríla uskutočnil veľký neohlásený nálet na Brno, Najsvätejšia Sviatosť bola v nasledujúci deň odnesená do krypty, kde boli počas celej doby dobývania Brna slúžené sv. omše. Ďalší veľký nálet sa opakovane 12. apríla. Potom už nálety prebiehali nepretržite. Preto naše sestry radšej poslali domov študentky ošetrovateľskej školy. V priebehu celej vojny sestričky v nemocniciach zo všetkých svojich síl pomáhali väzňom, študentom a iným potrebným. Ošetrovateľská činnosť kongregácie sa zvýšila, ale najintenzívnejšia bola práve v tejto dobe, keď pred blížiacim sa frontom z nemocníc utiekol civilný personál. Napriek všetkému naše sestry statočne vytrvali vo svojej službe a bez rozdielu slúžili či už nemeckým, alebo neskôr ruským zraneným vojakom.⁵⁶

Potom ako 13. apríla 1945 vyhlásili posledný možný voľný odchod pre nemecké civilné obyvateľstvo z Brna, sestry Gemma a Gotlieba sa pridali k ostatným nemeckým sestrám iných rehoľných spoločností a odišli do Bavorska.⁵⁷

Naše sestry sa 26. apríla dozvedeli správu, že Rusi sú už v Brne. V ten istý deň poobede sa o tom už mohli presvedčiť na vlastné oči, keď prišli do kláštora ruskí vojaci a začali využívať vodu z kláštornej studne. Aj potom, ako po dvoch týždňoch ustala paľba, hrozilo iné nebezpečenstvo. Raz sa objavili Rusi v kryte pod zámienkou, že hľadajú Nemcov. Odteraz museli naše sestry viesť iný boj – o svätú čistotu. Dokonca ani staré a choré sestry neboli v bezpečí. Preto sa radšej na noc všetky aj s kandidátkami zhromaždili v kryte. Prichádzali aj rehoľníčky z iných kláštorov v okolí. Mladšie sestry a kandidátky už ani vo dne nevychádzali von z krytu. Novicky boli poslané ku

⁵⁴ Porov. ŠPIČKOVÁ, M., *120 let Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny v Brně*, s. 29, 36; HAVELKOVÁ, J., *Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny a její působení v českých zemích v letech 1886 – 1958*, s. 49; ŠPIČKOVÁ, M., *Dějiny Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny v Brně*, s. 52.

⁵⁵ Správa kongregácie žiadala o toto povolenie 26. 2. 1945. Porov. ŠPIČKOVÁ, M., *120 let Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny v Brně*, s. 29.

⁵⁶ Porov. Kronika II. s. 111; ŠPIČKOVÁ, M., *120 let Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny v Brně*, s. 29, 30; HAVELKOVÁ, J., *Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny a její působení v českých zemích v letech 1886 – 1958*, s. 51.

⁵⁷ Porov. ŠPIČKOVÁ, M., *120 let Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny v Brně*, s. 30; HAVELKOVÁ, J., *Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny a její působení v českých zemích v letech 1886 – 1958*, s. 52.

sv. Anne, kde zriadili ruský lazaret a boli tam oveľa bezpečnejšie, pretože materinec musel zostať stále otvorený kvôli tomu, že ľudia aj vojaci využívali vodu zo studne.⁵⁸

Naše sestry nemeckej národnosti boli začiatkom mája 1945 vylúčené z nemocničnej služby a určené na upratovanie v kostoloch, hlavne u sv. Tomáša. Konečne bol 9. mája vyhlásený mier. Dva dni nato úrady nariadili evakuáciu nemeckých obyvateľov všetkých vekových kategórií, ktorá neobišla ani naše sestry. Tak sa desať z nich aj s batožinou muselo odobrať do školy na Trnitej ulici, kde sa starali o rovnako postihnutých občanov. Po niekoľkých dňoch sa mohli vrátiť späť do kláštora. V tom čase si ich totiž sami lekári pre ich vynikajúcu prácu žiadali do služby v nemocniciach. Tak pre 20 nemeckých sestier, ktorých sa to týkalo, muselo vedenie kongregácie zabezpečiť vyňatie z nariadenia o pobyte, vybaviť im dočasné československé štátne občianstvo a provizórny preukaz totožnosti. Keď sa 24. mája znovu otvorili brány škôl, obnovilo sa aj vyučovanie na našej Rádovej ošetrovateľskej škole. Novým riaditeľom sa stal prof. MUDr. Josef Podlaha.⁵⁹

Krátko po skončení vojny sa u nás objavila snaha o pozdvihnutie úrovne vzdelávania ošetrovateliek. V dôsledku toho sa 31. augusta 1945 na zjazde vedúcich ošetrovateľských škôl v Zemskej ošetrovateľskej škole v Prahe prerokovávala učebná osnova tohto typu škôl, plánovalo sa doplniť ju o nové predmety. Študijná doba sa mala predĺžiť na tri roky. Absolventky by sa takto dostali na úroveň absolventiek stredných škôl. Museli by však ale maturovať z vyučovacieho jazyka. O ich rozmiestnení na konkrétne miesta by však rozhodovala predstavená školy. Navrhovalo sa tiež zriadenie jednoročnej vyššej školy, ktorej absolventky by pracovali ako staničné a vrchné sestry. Nedobrá povest z týchto rokovaní mali vedenia všetkých rádových ošetrovateľských škôl. Preto sa ešte 9. októbra konala ich poradná schôdza pod vedením arcibiskupa Mons. Josefa Berana, na ktorej si uvedomovali nutnosť vytvorenia Zväzu rehoľného a charitatívneho ošetrovateľstva pre Čechy a Moravu. Vďaka iniciatíve Mons. Berana sa tento zväz podarilo založiť a on sám sa ujal jeho vedenia. V tomto roku prišla ešte jedna zmena. Sirotčiu ulicu premenovali na Grohovu. Chceli tak uctiť prof. Groha z filozofickej fakulty, ktorý trpel v koncentračnom tábore.⁶⁰

Nasledujúci rok 15. marca oslávila kongregácia 60. výročie svojho trvania. V tej dobe mala až 369 sestier, z nich 307 doživotných, 58 dočasných a 4 novicky. Zároveň sa však v tomto čase začal prejavovať proticirkevný tlak. Vznikali organizácie, zaujímajúce sa o činnosť rádov a ich ošetrovateľských škôl, ktoré vytvorili program na zrušenie rádových ošetrovateľských škôl, zákaz práce rádových sestier v nemocniciach a na zamedzenie prijímať rehoľný dorast.⁶¹

V roku 1946 obnovila kongregácia zmluvy s nemocnicami v novom znení. Zmluvy uzavrela so Zemskou nemocnicou v Brne, s nemocnicami v Třebíči, Jihlave, Jičine, Ivančiciach, plúcnou liečebňou v Jevíčku a s Masarykovou liečebňou na Žlutom Kopci. V tom istom roku 3. apríla menoval pápež Pius XII. za nového brnianskeho

⁵⁸ Porov. ŠPIČKOVÁ, M., *120 let Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny v Brně*, s. 30; HAVELKOVÁ, J., *Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny a její působení v českých zemích v letech 1886 – 1958*, s. 52.

⁵⁹ Porov. ŠPIČKOVÁ, M., *120 let Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny v Brně*, s. 30, 31; HAVELKOVÁ, J., *Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny a její působení v českých zemích v letech 1886 – 1958*, s. 53, 54.

⁶⁰ Porov. ŠPIČKOVÁ, M., *120 let Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny v Brně*, s. 31; HAVELKOVÁ, J., *Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny a její působení v českých zemích v letech 1886 – 1958*, s. 57, 58.

⁶¹ Porov. ŠPIČKOVÁ, M., *120 let Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny v Brně*, s. 32; HAVELKOVÁ, J., *Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny a její působení v českých zemích v letech 1886 – 1958*, s. 58.

biskupa Dr. Karla Skoupého.⁶² Sestry s napätím očakávali blížiacu sa voľbu, ktoré sa mali konať 26. mája. Uvedomovali si, že sa v nich bude rozhodovať o celom ďalšom smerovaní našej republiky, preto sa ich zúčastnili všetky. S ich výsledkami však už spokojné neboli, pretože sa presadili sily nepriaznivo naklonené Cirkvi a kresťanstvu vôbec. Komunisti sa začali predierať k moci. Boli to prvé a, žiaľ, aj nadhlo posledné slobodné voľby po ukončení Druhej svetovej vojny.⁶³

Aj napriek začínajúcej nepriazni doby naša kongregácia na výzvu Ministerstva zdravotníctva otvorila 30. septembra 1946 v Jihlave druhú ošetrovateľskú školu. Ako jej predstavenú určila S. M. Bohuslavu Havlátovú a riaditeľom sa stal MUDr. Horn. Sestry chceli takto prispieť k odstráneniu nedostatku školených ošetrovateliek. Už v roku 1947 na nej zložili diplomové skúšky prvé sestry. Zatiaľ sídlila v prenajatých priestoroch v jihlavskej nemocnici, ale uvažovalo sa o stavbe novej budovy, v ktorej mala byť tiež klauzúra sestier.⁶⁴

To, že doba katolíctvu ani jeho organizáciám už nepraje, sa čoskoro prejavilo aj na zjazde vedúcich ošetrovateľských škôl, ktorý sa konal 22. novembra 1946 v Prahe. Hovorilo sa na ňom o súčasnom stave ošetrovateľských škôl a situácii v spoločnosti. Krátko po ňom komunistická strana vydala článok, v ktorom tvrdí, že rehoľníčky sú moderné otrokyne. Rehoľné spoločnosti by sa mali podrobiť novému spoločenskému poriadku, aby boli rovnocenné s ostatnými pracujúcimi. Samozrejme, proti týmto nezmyselným tvrdeniam sa ohradili vedenia všetkých rehoľných spoločností, zaoberajúcich sa ošetrovaním chorých.⁶⁵

Začiatkom nasledujúceho roku v dňoch 8. a 9. februára sa zišli v priestoroch našej ošetrovateľskej školy rehoľné ošetrovatelky. Na schôdzi sa rokovalo okrem iného o zákone o mimoriadnych diplomových skúškach. Nový zákon zamýšľal, aby sa diplomové skúšky dostali na úroveň skúšok maturitných. Kongregácie chceli, aby ich školy zostali v ich správe a nespádali pod Ministerstvo školstva. Viac sa totiž snažilo o povznesenie vzdelania ošetrovateliek Ministerstvo zdravotníctva a aj samí lekári vytvárali z vlastnej iniciatívy odbornú literatúru. Zakrátko 17. februára nasledoval Zjazd civilných ošetrovateliek, ktorý sa konal v prednáškovej sále v Zemskej pôrodnici na Obilnom trhu v Brne. Pozvanie dostala aj naša kongregácia. Za hojnej účasti sa zase zdôrazňovalo odborné vzdelávanie ošetrovateliek. Úplne nečakane sa našim sestrám dostalo uznania od úhlavného nepriateľa rádových ošetrovateliek p. Šulca zo Zemského národného výboru. Pochválil ich za rýchle zriadenie ošetrovateľskej školy v Jihlave, keďže národný výbor sa ju tam už istú dobu pokúšal neúspešne otvoriť; tiež za starostlivosť o staršie sestry, ktoré sa po ukončení služby v nemocnici mohli uchýliť do materinca, kde bolo o nich dobre postarané.⁶⁶

⁶² Mons. Skoupý bol od roku 1923 riaditeľom brnianskeho alumnátu a vychoval niekoľko generácií kňazov. 30. júna prijal biskupské svätenie a ujal sa riadenia diecézy. Porov. Kronika III. s. 132 – 141; ŠPIČKOVÁ, M., *120 let Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny v Brně*, s. 32.

⁶³ Porov. Kronika III. s. 148 – 149; ŠPIČKOVÁ, M., *120 let Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny v Brně*, s. 33.

⁶⁴ Porov. ŠPIČKOVÁ, M., *120 let Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny v Brně*, s. 32, 35; HAVELKOVÁ, J., *Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny a její působení v českých zemích v letech 1886 – 1958*, s. 55.

⁶⁵ Porov. HAVELKOVÁ, J., *Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny a její působení v českých zemích v letech 1886 – 1958*, s. 59, 60.

⁶⁶ Porov. Kronika III. s. 173 – 177; HAVELKOVÁ, J., *Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny a její působení v českých zemích v letech 1886 – 1958*, s. 56.

Krátko na to⁶⁷ v materinci zasadala stavebná komisia, ktorá mala s konečnou platnosťou rozhodnúť a schváliť plány na opravu kláštorných budov, ktoré boli po vojne opravené len provizórne. Debatovalo sa o vzhľade vonkajšej fasády, pričom komisia schválila spojenie fasády budov Grohova č. 14, 16 až 18. Aj v tomto sa už prejavil nastupujúci komunistický režim, pretože kostol nesmel byť voľne viditeľný a prístupný z ulice. Komisia povolila tiež vybudovanie nadstavby na Grohovej č. 18.⁶⁸

Nový zákon o mimoriadnych diplomových skúškach a o doplnovacom výcviku ošetrovateľského personálu, ktorý vyšiel 14. mája toho istého roku, stanovil, aby žiadosti o ne boli poslané na Ministerstvo zdravotníctva do 30. augusta. Kongregácia toho využila, aby sestry získali potrebné vzdelanie.⁶⁹

Po všetkých rokovaní sa 11. augusta 1947 začala generálna obnova budov kláštora a ošetrovateľskej školy podľa pripravených plánov Zdenka Bažanta. Práce boli zadané staviteľovi Janu Křemečkovi. Najprv sa začalo s búraním budovy školy. Vyučovanie dočasne prebiehalo v prenajatých miestnostiach bývalého seminára na Vevří č. 14. Vysadili okná a dvere, aby mohli byť ešte použité. Do stavebných prác sa zapojili aj naše sestry. Čistili a podávali tehly, skladovali stavebný materiál. Pristúpilo sa tiež k rozobratiu strechy nad krídlom budovy č. 10 - 12, aby mohla byť urobená nadstavba pre internát. Práce pokračovali tak rýchlo, že 8. októbra už bola hotová. Presne na výročný deň bombardovania Brna 20. novembra 1947 posvätil Mons. Petrželka za asistencie P. Václava Jalovca základný kameň novovybudovanej ošetrovateľskej školy. Zima bola našťastie mierna, a tak stavba mohla pokračovať aj počas nej.⁷⁰

V rovnakom roku ukončili S. M. Věnceslava Laštovičková a S. M. Elvíra Drábková štúdium na Vyššej ošetrovateľskej škole v Prahe. Po jeho absolvovaní boli schopné efektívne riadiť určité pracovné úseky ako vedúce sestry. Medzitým sa uvažovalo o zriadení vyššej ošetrovateľskej školy v Brne, ktorá by mala katolíckeho ducha. Ten práve tej pražskej chýbal. Myšlienka síce bola dobrá, ale jej realizácie sa ujala Charita. V nej už začal vládnuť duch novej doby, a tak nastal rozpor medzi osobami v nej a rádovými sestrami, ktoré mali byť zapojené do vedenia školy. Išlo hlavne o to, že každé vybavovanie sestier s Charitou prebiehalo cez osobu riaditeľa kancelárie Charity, ktorým bol odpadnutý, ženatý kňaz. V tomto roku 1947 bolo v kongregácii 380 sestier a 19 čakateliek.⁷¹

⁶⁷ Stavebná komisia za účasti našich sestier zasadala 22. 2. 1947. Porov. ŠPIČKOVÁ, M., *120 let Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny v Brně*, s. 34.

⁶⁸ Porov. Kronika III. s. 177, 178; ŠPIČKOVÁ, M., *120 let Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny v Brně*, s. 34; HAVELKOVÁ, J., *Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny a její působení v českých zemích v letech 1886 – 1958*, s. 56.

⁶⁹ Porov. ŠPIČKOVÁ, M., *120 let Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny v Brně*, s. 35.

⁷⁰ Porov. Kronika III. s. 57; ŠPIČKOVÁ, M., *120 let Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny v Brně*, s. 35, 36; HAVELKOVÁ, J., *Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny a její působení v českých zemích v letech 1886 – 1958*, s. 56.

⁷¹ Porov. Kronika III. s. 191; ŠPIČKOVÁ, M., *120 let Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny v Brně*, s. 35,36.

1.3 Ošetrovateľská činnosť sestier v nemocniciach a na filiálkach zrušených do roku 1948

Už nasledujúci rok po založení kongregácie 15. júna 1887 nastúpili sestry do ošetrovateľskej služby v Zemskej nemocnici u sv. Anny v Brne. Najprv pracovali na chirurgickom oddelení primára Dr. Katolického, potom aj na pozorovacom u slabomyseľných žien. Na chirurgickom oddelení zostali tri roky.⁷² Na pozorovacom oddelení ostávali pacientky na určitý čas, aby sa zistilo, či sa choroba sama od seba upraví, alebo budú potrebovať psychiatrické liečenie. Na tomto oddelení najprv slúžili iba kandidátky, ktoré ešte nenosili habit. Riaditeľ nemocnice sa totiž bál, že rehoľné rúcho bude nepriaznivo vplývať na pacientky. Neskôršie dovolil, aby tu pôsobili aj sestry v rehoľnom odeve. Oddelenie zrušili na začiatku Prvej svetovej vojny. V období od roku 1902 do októbra 1905 sestry pôsobili v činnosti, ktorá sa vymykala ošetrovateľskému charakteru kongregácie a to v ústave pre nevidomé deti na Radwithovom námestí. Obstarávali tu ústavnú kuchyňu, dozor pri chovancoch, vyučovali ručné práce. Z ústavu boli sestry odvolané pre nedostatok sestier k vlastnej ošetrovateľskej činnosti kongregácie. Do novootvoreného chirurgického pavilónu Dr. Jaroslava Bakeša v Zemskej nemocnici u sv. Anny zase nastúpili v novembri 1909. V roku 1922 bol tento určený pre zriadenie Štátnej kliniky, preto sa musel presťahovať do vojenskej nemocnice na Žltom Kopci a spolu s ním aj naše sestry. Ďalším pôsobiskom, kam sestry prišli v roku 1910, bolo infekčné oddelenie na Červenom Kopci. Po jeho preložení do nového pavilónu ku sv. Anne v roku 1936 tam pôsobili do roku 1945.⁷³

V čase Prvej svetovej vojny filiálky kongregácie uvoľnili 20 – 25 sestier a tie ošetrovali ranených vojakov hlavne v Záložnej nemocnici Červeného kríža v Českej technike na Vevěří v Brne. Desat⁷⁴ našich sestier spolu s tridsiatimi civilnými ošetrovateľkami odišli 18. októbra 1914 priamo na bojisko do poľského Sanoku. Tu 4. novembra zomrela na cholera sestra Věnceslava Koudelková. S postupujúcim frontom sa presunuli do poľského Ruska. Prešli bojiskami v Piotrikowe, Opočne, Radome, Ivangorode, Pružanoch, Wolkowiciach. Na jeseň 1917 cestovali z Ruska dva týždne vlakom a tri týždne peši na front do Talianska, kde pôsobili v okolí Bolzána, v meste Feltre a Fonsaco. Nachádzali sa neďaleko Monte Grappa, kde padol celý brniansky pluk. Situácia bola častokrát katastrofálna. Dve sestry mali ošetriť 100 v dobe ťažkých bojov až 300 ťažko ranených. Po skončení vojny sa mohli v novembri vrátiť domov. Na fronte sa vystriedalo celkom 22 sestier.⁷⁵

⁷² Matka Bernardina dala 13. 8. 1890 výpoveď z chirurgického oddelenia. Porov. HAVELKOVÁ, J., *Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny a její působení v českých zemích v letech 1886 – 1958*, s. 13, 14.

⁷³ Porov. ŠPIČKOVÁ, M., *120 let Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny v Brně*, s. 16; KOŽÍŠEK, A. V., *Brno: město a okolí*, s.179; ŠPIČKOVÁ, M., *Dějiny Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny v Brně*, s. 37; HAVELKOVÁ, J., *Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny a její působení v českých zemích v letech 1886 – 1958*, s. 13, 14, 22; Vzpomínka na 70tileté jubileum založení kongregace Milosrdných sester III. ř. sv. Františka v Brně, Sirotčí – Grohova ul. 18 dne 15. března 1956. Text vložený před s. 846 v Kronike VI.

⁷⁴ Ich počet sa neskôr zvýšil na 15. Porov. ŠPIČKOVÁ, M., *120 let Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny v Brně*, s. 16, 17.

⁷⁵ Porov. ŠPIČKOVÁ, M., *Dějiny Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny v Brně*, s. 37, 38; ŠPIČKOVÁ, M., *120 let Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny v Brně*, s. 16, 17.

Po skončení Druhej svetovej vojny naše sestry pomáhali na Červenom Kopci pri ošetrovaní väzňov, vracajúcich sa z koncentračných táborov, v Rájci ošetrovali chorých na týfus, vo valtickej Nemocnici milosrdných bratov nahradili odsunuté nemecké sestry. Tu ich žiadali, aby tam zostali natrvalo. Žiaľ, nebolo to možné, pretože kongregácia nemala na to dostatok sestier. Z nariadenia cirkevných úradov sa ale musela 30. júna 1945 dočasne ujať správy nemocnice sestier alžbetínok na Kamennej ulici v Brne. Mater⁷⁶ Gerarda tu spolu s ôsmimi sestrami ošetrovali chorých a zabezpečovali všetku administratívu. Po troch mesiacoch sa vedenie kongregácie písomne vzdalo riadenia chodu tejto nemocnice, a tak sa 15. októbra 1945 mohli všetky sestry vrátiť do materinca.⁷⁷

V roku 1893 sa začalo v Moravskej Třebovej so stavbou novej nemocnice. Už predtým sa tu naše sestry starali o matku P. Jakoba Paukerta, piaristu. Práve on žiadal vedenie kongregácie, aby sestričky prevzali ošetrovateľskú činnosť v novej mestskej jednoposchodovej nemocnici. A tak 25. mája 1894 vznikla vôbec prvá filiálka kongregácie v Moravskej Třebovej. Najprv sa primárom nemocnice stal MUDr. Smítal, potom MUDr. Jakš. Sestry v miestnej nemocnici pôsobili do 15. novembra 1921.⁷⁸

Do Zemského zaopatrovacieho ústavu v Drnoviciach, druhej filiálky kongregácie, nastúpili 13. októbra 1898 na žiadosť samotného grófa Felixa Vettera z Lilie. Išlo o dvojposchodovú budovu značne v zanedbanom stave. Ústav bol určený pre 80 chorých, chorobomyseľných alebo zostarnutých žien. Neskôr narástol ich počet na 120. Sestry im poskytovali všetku starostlivosť. Svoju činnosť tu ukončili v júli 1947. Ústav bol následne premenený na kultúrny dom a obyvateľky premiestnili na Velký Újezd a na Žernůvku.⁷⁹

⁷⁶ „Mater“ je titul používaný v našej kongregácii pre emeritnú generálnu predstavenú. Podľa zvyklostí kongregácie ho preto uvádzam s počiatočným veľkým písmenom.

⁷⁷ Porov. ŠPIČKOVÁ, M., *120 let Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny v Brně*, s. 31; HAVELKOVÁ, J., *Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny a její působení v českých zemích v letech 1886 – 1958*, s. 53.

⁷⁸ Porov. HAVELKOVÁ, J., *Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny a její působení v Brně v 19. století a na počátku 20. století*, s.18, 19; ŠPIČKOVÁ, M., *120 let Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny v Brně*, s. 13; ŠPIČKOVÁ, M., *Dějiny Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny v Brně*, s. 44; HAVELKOVÁ, J., *Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny a její působení v českých zemích v letech 1886 – 1958*, s. 20.

⁷⁹ Porov. ŠPIČKOVÁ, M., *120 let Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny v Brně*, s. 13; ŠPIČKOVÁ, M., *Dějiny Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny v Brně*, s. 44. HAVELKOVÁ, J., *Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny a její působení v českých zemích v letech 1886 – 1958*, s. 102; HAVELKOVÁ, J., *Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny a její působení v Brně v 19. století a na počátku 20. století*, s. 20, 21.

2. Nástup a upevňovanie totality

Po roku 1945 pôsobilo v českých krajinách 4 000 duchovným a v približne 670 rehoľných domoch žilo 1 500 rehoľníkov a 7 700 rehoľníčok. V roku 1948 bolo v českých zemiach prevádzkovaných viac ako 130 cirkevných škôl. Podľa sčítania ľudu z roku 1950 sa ku Katolíckej cirkvi hlásilo takmer 7 miliónov obyvateľov, čo je 76,3%. V rovnakom roku udržovala takmer 300 sociálnych zariadení. Uvedené čísla nám naznačujú, že pre nastupujúci komunistický režim znamenala početne nezanedbateľného protivníka. To sa prejavilo už v období pred rokom 1948, keď sa objavili prvé signály, svedčiace o začínajúcich sporoch medzi Cirkvou a štátnymi orgánmi. V nich sa už začal presadzovať komunistický mocenský vplyv. Šlo hlavne o získanie štátneho monopolu na všetko školstvo, pričom katolícke kruhy chceli pluralitu vzdelávacích modelov. Ich odpor viedol k tomu, že vláda neuviedla tieto zámery do praxe. K tomu došlo až po februári 1948.⁸⁰

Samotný rok 1948, plný nepokoja a bojov, otvára vianočné posolstvo pápeža Pia XII., v ktorom nabáda k udržaniu mieru, bratstva medzi ľuďmi, k nádeji a k dôvere v budúcnosť. U nás sa ale o Svätom Otcovi hovorí veľmi hrubo. Je označovaný za vojnového štváča č. 1, hoci celý svoj pontifikát hovorí o mieri.⁸¹

Potom, ako sa ukázalo, že USA zostanú trvale prítomné v Európe a po rokovaniach o Marshallovom pláne v lete 1947, došlo nutne k zmene zahraničnej politiky ZSSR. Sovietsky zväz chcel vytvoriť vo východnej Európe pevne organizovaný a sebe priamo podriadený mocenský blok. To vyžadovalo, aby sa komunisti ujali moci vo všetkých štátoch podriadených ZSSR, a teda aj v Československu. To bol predpoklad februárového prevratu. Jeho východiskom bola rezignácia dvanástich nekomunistických ministrov.⁸² KSČ ju využila k získaniu absolútnej moci v štáte. A tak 25. februára 1948 prebehol Víťazný február. V demokratických stranách prevzalo moc ľavé krídlo vybudované komunistami. V tento deň boli rodiacim sa režimom ustanovené v podnikoch, úradoch, školách Akčné výbory Národnej fronty (AV NF). Zastrešoval ich Ústredný akčný výbor Národnej fronty (ÚAV NF), pričom jeho moc bola skoro neobmedzená. Došlo k veľkým čistkám vo všetkých oblastiach kultúrneho, hospodárskeho a politického života. Komunistom sa pomaly podarilo ovládnuť všetky zložky spoločnosti. Československo sa ocitlo v totalite. Nezávislou zostala len Katolícka cirkev. Nebezpečnou sa stala kvôli svojej nadnárodnej štruktúre s centrom na území nepriateľského západu – vo Vatikáne. Komunisti ťažili z medzinárodného prepojenia komunistických strán, a tak nezniesli v tomto smere žiadnu konkurenciu.⁸³

Počas týchto prelomových udalostí bol po smrti Mons. Leopolda Prečana⁸⁴ menovaný novým olomouckým arcibiskupom ThDr. Josef Matocha. Pri príležitosti jeho vysviacky sa zišli českí a slovenskí biskupi, aby sa dohodli na zložení delegácie, ktorá bude Cirkev zatupovať v rokovaniach so štátom. Tiež zakázali politickú činnosť kňazom, čo bolo jablkom sváru v ďalších vzájomných rokovaniach so štátom.⁸⁵

⁸⁰ Porov. VANIČKOVÁ, V. – et. al., *Pronásledování římskokatolické církve Československu 1948 – 1960*.

⁸¹ Porov. Kronika III. s. 216 – 220; ŠPIČKOVÁ, M., *120 let Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny v Brně*, s. 36.

⁸² Ministri rezignovali 20. februára 1948. Porov. VODIČKOVÁ, S., *Uzavírám vás do svého srdce*, s. 161.

⁸³ Porov. DEMEL, Z., *Pod dohledem církevních tajemníků*, s. 27 - 29; VAŠKO, Václav. *Dům na skále 1.: Církev zkoušená (1945 - začátek 1950)*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2004, s. 70; VODIČKOVÁ, S., *Uzavírám vás do svého srdce*, s. 161.

⁸⁴ Olomoucký arcibiskup Leopold Prečan zomrel 2. 3. 1948. Jeho nástupca Mons. Matocha bol 2. 5. 1948 vysvätený na biskupa. Porov. VAŠKO, V., *Dům na skále 1.*, s. 75.

⁸⁵ Porov. VAŠKO, V., *Dům na skále 1.*, s. 75; VODIČKOVÁ, S., *Uzavírám vás do svého srdce*, s. 169.

Naše sestričky zaregistrovali, že Ministerstvo zdravotníctva vydalo 20. marca 1948 výnos o mimoriadnych diplomových skúškach pre ošetrovatelky s dlhodobou zdravotníckou praxou. Aj v našej kongregácii sa v tej dobe nachádzali rehoľné ošetrovatelky dlhé roky pracujúce v nemocniciach, ktoré nemali ošetrovateľskú školu. Preto sa skoro všetky staršie sestry prihlásili k diplomovým skúškam. Štúdium absolvovali na našej ošetrovateľskej škole v Jihlave, kde jeden rok navštevovali prednášky a potom zložili skúšky. Nasledujúci mesiac bola Ministerstvom sociálnej starostlivosti menovaná národná správa Charity. Samozrejme, tvorili ju kňazi kolaborujúci s režimom.⁸⁶ Priamo to zasiahlo naše ústavy na Velkom Újezde a Žernůvke, pre ktoré museli byť menovaní zmocnenci.⁸⁷

Ďalším krokom režimu bolo vyhlásenie novej ústavy z 9. mája 1948, ktorá mala zaručovať slobodu v oblasti svetonázoru, viery alebo presvedčenia. Sestry si určite uvedomovali, že to však neplatí. Koncom rovnakého mesiaca prebiehali voľby do Národného zhromaždenia.⁸⁸ Zúčastnili sa ich aj naše sestry. Mali dve možnosti – buď voliť jednotnú kandidátku Národnej fronty alebo použiť biely lístok. Bolo však už zjavné, že išlo o zmanipulované voľby, a tak najviac voličov hlasovalo pre jednotnú kandidátku. Aj v nemocniciach sa krátko na to začali zriaďovať akčné výbory, závodné rady a Revolučné odborové hnutie. Naše tam pracujúce sestry sa mali aktívne zapojiť do tohto diania. To nechceli, preto Matka Milada zostavila a rozoslala do každého ústavu list, v ktorom žiadala, aby bolo rešpektované ich náboženské presvedčenie a umožnené im žiť podľa rehoľných pravidiel bez prílišného zasahovania do politického diania a záležitostí cudzích osôb. Zo všetkých ústavov prišla kladná odpoveď, aj od predsedu akčného výboru. Po abdikácii prezidenta Beneša bol v polovici nasledujúceho mesiaca⁸⁹ jednomyseľne zvolený prezident Klement Gottwald. Po volebnom akte zamieril spolu s manželkou a vládnymi predstaviteľmi do Katedrály sv. Víta a zúčastnil sa slávnostného Te Deum celebriovaného arcibiskupom Beranom.⁹⁰ Nový režim nenechal na pokoji ani naše sestry. V priebehu tohto roku boli zoštatnené všetky nemocnice, ktoré až dosiaľ nepodliehali štátnej správe. Týkalo sa to aj Nemocnice u sv. Anny. Zoštatňovanie pokračovalo tiež v nasledujúcom roku. V dôsledku toho 17. augusta 1948 začali prvé pokusy o zasahovanie do rozmiestňovania našich sestier v nemocniciach u sv. Anny a na Žlutom Kopci, údajne kvôli tomu, že ich tam pracuje príliš veľký počet. Samozrejme, to nebola pravda, sestry boli tak maximálne vyťažené, že mali problém s uvoľňovaním na dovolenky. Ako posilu im a celej kongregácii posielala Matka Milada v poslednom týždni cirkevného roku 1948 obežník, v ktorom sa zamerala hlavne na povzbudenie k vrúcnej úcte k Nepoškvrnenej Panne Márii.⁹¹

⁸⁶ 10. 4. 1948 boli ako správcovia menovaní P. Plojhar, P. Fiala a P. Klouček. Porov. VAŠKO, Václav. *Neumlčená: Kronika katolíckej cirkve v Československu po druhej svetovej válce: II. díl*. Praha: Zvon, 1990, s. 46.

⁸⁷ Porov. Kronika IV. s. 233, 237, 238; ŠPIČKOVÁ, M., *120 let Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny v Brně*, s. 37; VAŠKO, V., *Neumlčená: II. díl*, s. 46; ŠPIČKOVÁ, M., *Dějiny Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny v Brně*, s. 45.

⁸⁸ Novú ústavu odmietol podpísať prezident Beneš. Urobil to až po jeho smrti novozvolený prezident Gottwald. Voľby do Národného zhromaždenia sa konali 30. 5. 1948. Porov. VAŠKO, V., *Neumlčená: II. díl*, s. 30; VODIČKOVÁ, S., *Uzavírám vás do svého srdce*, s. 161.

⁸⁹ Klement Gottwald sa stal prezidentom 14. 6. 1948. Porov. VAŠKO, V., *Dům na skále I.*, s. 86.

⁹⁰ Arcibiskup súhlasil s Te Deum, pretože nechcel týmto nezdvorným gestom ohroziť práve prebiehajúce rokovania so štátom. Porov. VODIČKOVÁ, S., *Uzavírám vás do svého srdce*, s. 173; VAŠKO, V., *Dům na skále I.*, s. 86.

⁹¹ Porov. Kronika III. s. 226; Kronika IV. 238 – 240, 245 – 247, 252; ŠPIČKOVÁ, M., *120 let Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny v Brně*, s. 37, 38;

Nový režim myslel na likvidáciu svojich odporcov. Dňa 15. októbra 1948 prijatím zákona na ochranu ľudovodemokratickej republiky č. 231/1948 Zb. legalizoval triedny boj. Tento zákon tvrdo postihoval podvracanie republiky. Preto sa ocitlo vo väzení veľké množstvo nevinných ľudí. Navyše o päť dní na to boli zriadené tábory nútených prác zákonom č. 247/48 Zb., ktoré mali slúžiť k prevýchove tých, ktorí nemali kladný vzťah k režimu.⁹²

V nasledujúcom roku 1949 začali sestry zvláštne modlitby za pápeža Pia XII. Počas celého roka, ale hlavne pri príležitosti desiateho výročia jeho zvolenia 2. marca a v deň päťdesiateho výročia jeho kňazstva 2. apríla, mu pripravili duchovnú kytičku, pozostávajúcu z 6 850 obetovaných sv. omší, 120 065 desiatkových ružencov 159 530 strelných modlitieb. Nezabúdali ani na otca biskupa a preto mu obetovali 4 906 sv. omší, 6 469 desiatkových ružencov, 62 890 strelných modlitieb. V rovnakom roku prebehla akcia Mládež vedie Brno, pri ktorej sa mladí mali ujať vedúcich miest na rôznych odboroch, ako napr. referenti KNV, vodiči električiek. Mladé dievčatá dosadili na miesta vrchných sestier v nemocniciach, čo zasiahlo aj prácu našich sestričiek. Takto si KSCĽ chcela získať mládež. Nadšenie bolo obrovské, ale keďže chýbala potrebná skúsenosť, nezaobišlo sa to bez mnohých nešťastí. Aj napriek všetkým týmto udalostiam nechali sestry v priebehu celého roka pri príležitosti stého jubilea narodenia zakladateľky kongregácie Matky M. Bernardiny Hoškovej slúžiť za ňu sv. omše vo všetkých domoch.⁹³

Sv. Otec Pius XII. vyhlásil v nastávajúcom roku Milostivé jubilejné leto – 1950 rokov od Božieho narodenia. Pri príležitosti tohto jubilea vyhlásil plnomocné odpustky, a tak veľké množstvo pútnikov smerovalo do Ríma, aby ich získalo. Naše sestry by sa k nim určite radi pripojili, ale z Československa nebolo možné vycestovať, tak všetko aspoň sledovali prostredníctvom správ z rádia. V Milostivom lete Mons. Hlouch povzbudzuje a nabáda rehoľné sestry, aby v tomto neistom čase prejavili veľkú vieru a odvahu všetko zniesť pre Krista a zostali verné svojmu povolaniu. Zanedlho sestry informovali o tom, že Pius XII. vyhlásil 15. augusta 1950 dogmu o Nanebovzatí Panny Márie. Spolu s celou Cirkvou do Loretánskych litánií pridali invocáciu Kráľovná Nanebovzatá, oroduj za nás. V závere roka na Slávnosť Nepoškvrneného počatia Panny Márie prehovoril Pius XII.⁹⁴ na Zjazde rehoľných rodín o stave dokonalosti. Povzbudzoval k vernosti, apoštolskej práci a jednote. Poukazoval na miesto rehoľníka v hierarchii Cirkvi. Sestry mimoriadne zaujal jeho dôraz na cenu poslušnosti, prepojenie vnútorného života s apoštolátom a tiež prispôsobenie sa modernej dobe, jeho nutnosť, medze, metódy a program.⁹⁵

Sv. Otec v ďalšom roku zhodnotil Milostivé leto ako oveľa bohatšie na dobrodenia než tušil. Preto pre krajiny mimo Ríma ešte ponechal v platnosti podmienky na získanie odpustkov. Sestry oslovila prosba pápeža Pia XII. o modlitbu sv. ruženca za mier. Dokonca sa ho Sv. Otec osobne modlil na tento úmysel v rozhlase spolu s deťmi.

VODIČKOVÁ, S., *Uzavíráš vás do svojho srdca*, s. 161; VAŠKO, V., *Dům na skále 1.*, s. 75; VAŠKO, V., *Neumlčená: II. díl*, s. 30.

⁹² Porov. DEMEL, Z., *Pod dohledem církevních tajemníků*, s. 40, 42.

⁹³ 100. výročie narodenia Matky Bernardiny sme si pripomenuli 24. 3. 1949. Porov. ŠPIČKOVÁ, M., *120 let Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny v Brně*, s. 38; Kronika IV. s. 248 – 250, 267.

⁹⁴ Pápež Pius XII. prehovoril k rehoľným rodinám v Ríme 8. 12. 1950. Porov. Kronika IV. Opis príhovoru vložený za s. 294.

⁹⁵ Porov. Kronika IV. s. 271 – 274, 283, 268; ŠPIČKOVÁ, M., *120 let Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny v Brně*, s. 38 - 40.

Preto aj u nás v materinci sa začali modliť spoločný ruženec pred matutinom obetovaný za mier.⁹⁶

Vo svojej aktivite pokračoval Svätý Otec aj v nasledujúcom roku. V dňoch 26. mája až 1. júna 1952 inicioval konanie 35. Eucharistického kongresu v Barcelone. Pri tejto nádhernej slávnosti bolo vysvätených 801 novokňazov.⁹⁷

2.1 Rekonštrukcia materinca, ošetrovateľskej školy a Kostola Sv. Rodiny

V priebehu celého roku 1948 pokračovali stavebné práce na budove ošetrovateľskej školy. V decembri už bola hotová hrubá stavba. Práce postupovali ďalej aj nasledujúci rok, nezabránilo im v tom ani zoštatnenie školy. Teraz sa zmenil úplne vzhľad kláštorných budov. Priliehajúci kostol už nebol voľne viditeľný a prístupný z ulice, ale stratil sa v zástavbe. Kopula Bielej svätyne zmizla. Len reliéf anjelov a Svätej Rodiny od Julia Pelikána nad vchodom z ulice do vestibulu naznačoval, že je tu kostol. Kláštor tiež dostal svoju dnešnú podobu.⁹⁸

Začiatkom roka 1950 sa kládli nové podlahy v kostole, prebudovávali bočné oltáre. Koncom februára 1950 odviezli hlavný oltár kvôli oprave a pozláteniu. Neskôr sa začalo s maľbou a položila sa nová dlažba. Na svoje pôvodné miesto sa po reštaurácii vrátila socha Božského Srdca Pána. Nanovo bola pod chór kostola daná socha Panny Márie Bolestnej, ktorá sa predtým nachádzala na chóre. Rekonštrukčné práce dospeli tak ďaleko, že 29. apríla 1950 mohol brniansky biskup ThDr. Karel Skoupý za asistencie Mons. Bohuslava Petrželky a prítomnosti sestier požehnať zrenovovaný Kostol Svätej Rodiny. Vzhľadom na napäté pomery sa všetko udialo v tichosti, nenápadne. A hneď v nasledujúci deň tu slávil svoju primičnú sv. omšu P. Josef Koukl, neskorší biskup litomeřický. Kostol i sestry mu boli veľmi blízke, od detstva tu ministroval a za študentských čias hral na organe. Zanedlho po primícii musel ale nastúpiť do vojenskej služby. O pár mesiacov potom Dr. Karel Večera posvätil novú krížovú cestu,⁹⁹ ktorej autorom je akademický sochár Josef Axman. Originál je umiestnený v Jeruzaleme v Zmiernej kaplnke, v našom kostole sa nachádza kópia. Zároveň s povolením k jej sväteniu prišlo dovoľenie k nočnej adorácii vo všetkých kaplnkách v materinci, aj vo filiálkach na území brnianskej diecézy. Jičín a Jevíčko podali žiadosť do Olomouca. Tato nočná adorácia mala slúžiť ako náhrada za zrušené svätostánky v dôsledku internovania rehoľníkov a rehoľníčok. Nasledujúci rok¹⁰⁰ do kostola pribudol nový organ, ktorý postavila Továreň na organy Krnov a navrhol ich profesor konzervatória v Brne Josef Blatný.¹⁰¹

⁹⁶ Porov. Kronika IV. s. 295; ŠPIČKOVÁ, M., *120 let Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny v Brně*, s. 41.

⁹⁷ Porov. Kronika IV. s. 345 – 348; ŠPIČKOVÁ, M., *120 let Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny v Brně*, s. 43.

⁹⁸ Porov. Kronika IV. s. 240 – 241, 266, 385 – 388; ŠPIČKOVÁ, M., *120 let Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny v Brně*, s. 37; KONGREGACE MILOSRDNÝCH SESTER III. ŘÁDU SV. FRANTIŠKA POD OCHRANOU SV. RODINY V BRNĚ., *Bílá svatyně*, s. 8.

⁹⁹ Schválenie prišlo z biskupstva 28. 8. 1950. Porov. Kronika IV. s. 277.

¹⁰⁰ K ich kolaudácii došlo 8. 8. 1951. Porov. Diecézní archiv Biskupství brněnského Rajhrad, fond Biskupská konzistoř Brno, karton 5 634 Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Sv. Rodiny, inventárne číslo 18 000. Kolaudačný posudok o nových varhanách.

¹⁰¹ Porov. Kronika IV. s. 275- 277; ŠPIČKOVÁ, M., *120 let Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny v Brně*, s. 39; KONGREGACE MILOSRDNÝCH SESTER

Aj rekonštrukcia kláštora pokračovala zadarmo ďalej. Stavebné práce sa presunuli na začiatku roka 1950 do záhrady, kde vykopali základy pre pivnicu pod kuchyňou, samotnú kuchyňu rozšírili a pristavili novú pracovňu. Na budove materinca 25. mája 1950 zamurovali pôvodný vchod. Od roku 1890 do roku 1950 cez tento prah vstúpilo do kláštora asi 1 351 kandidátok, z nich 713 bolo oblečených. Naspäť do sveta sa vrátilo 616 kandidátok, 63 novíciek, 119 dočasných profesiek a 23 doživotných. Za kongregáciu sa s týmto legendárnym vchodom rozlúčila S. M. Evangelista, v tom čase sestra vrátnička, a to pokropením svätenou vodou skôr než bol definitívne zamurovaný. Nový vchod vybudovali pri vchode do kostola. V priebehu prestavby nebolo možné tento vstup uzavrieť, a tak ho v tejto veľmi nebezpečnej dobe, v ktorej mnohé kláštory boli odvezené, museli strážiť vo dne i v noci dve sestry vrátničky. Keďže ošetrovateľská škola má nový vstup presne oproti, v podobnej situácii bola tiež jej vrátnička p. Friedlová. Krátko na to dňa 2. septembra skolaudovali novostavbu a sestry ju dostali do užívania.¹⁰²

Práce na obnove Kostola Svätej Rodiny pokračovali po dlhšej prestávke od 18. mája 1953. V rámci nich hlavný oltár celkove zmenil svoj vzhľad. Odstránili krížik nad svätostánkom a na jeho miesto umiestnili rozkladací reliéf Sv. Rodiny predstavujúci ružencové tajomstvá. Mal päť dielov – Zvestovanie, Navštívenie, Narodenie v Betleheme, Obetovanie Pána a Nájdenie v chráme. Všetky sa nachádzali v jednej kazete, ktorá sa v pôstnej dobe zatvorila a umiestnil sa na ňu veľký kríž. Tento nový oltár zhotovili bratia Kotrbovci. Aj vitráže nad ním vymenili. Teraz sa na nich nachádzali klaňajúci sa anjeli. Vo výklenkoch pri vchode do kostola umiestnili sochy sv. archanjelov Michaela a Gabriela, ktoré doviezli do Brna 24. júla. Ich autorom je opäť p. Pelikán z Olomouca.¹⁰³

2.2 Opatrenia proti Cirkvi a rehoľným spoločnostiam

Presne v deň štátneho prevratu,¹⁰⁴ ktorým sa oficiálne dostali komunisti k moci, zverejnili v demokratickej tlači pastiersky list arcibiskupa Berana: „Nemlč, arcibiskupe!“ Vyzýva v ňom k udržaniu právneho poriadku. Dúfa, že právnou cestou možno dosiahnuť aj trvalejšie, radikálnejšie reformy. Zdôrazňuje zodpovednosť každého človeka za prebiehajúce udalosti. Ale, žiaľ, už bolo neskoro. Lavína, ktorá sa valila, sa len ťažko dala zadržať. Potom nasledovala séria opatrení, ktorými chcel štát u nás eliminovať Katolícku cirkev so všetkými jej zložkami.¹⁰⁵

Vo svojom Prehlásení o náboženskej slobode z 18. marca 1948 deklaruje ÚAV NF slobodu náboženstva a vykonávania náboženských obradov, odsudzuje všetky samozvané zásahy do cirkevného školstva. Ale už o mesiac na to¹⁰⁶ je prijatý zákon o jednotnej škole, v ktorom sa s cirkevnými školami už nepočítalo. Od roku 1947 v rámci pozemkovej reformy usilovala KSČ o prijatie nových poľnohospodárskych

III. ŘÁDU SV. FRANTIŠKA POD OCHRANOU SV. RODINY V BRNĚ., *Bílá svatyně*, s. 9; DABB Rajhrad, f. Biskupská konzistoř Brno, k. 5 634 Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Sv. Rodiny, inv. č. 18 000. Kolaudačný posudok o nových varhanách.

¹⁰² Porov. Kronika IV. 275, 277 – 279; ŠPIČKOVÁ, M., *120 let Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny v Brně*, s. 39.

¹⁰³ Porov. Kronika IV. s. 275, 277, 428, 452; ŠPIČKOVÁ, M., *120 let Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny v Brně*, s. 39, 46; KONGREGACE MILOSRDNÝCH SESTER III. ŘÁDU SV. FRANTIŠKA POD OCHRANOU SV. RODINY V BRNĚ., *Bílá svatyně*, s. 9.

¹⁰⁴ List bol zverejnený 25. 2. 1948. Porov. VAŠKO, V., *Dům na skále I.*, s. 68.

¹⁰⁵ Porov. tamtiež.

¹⁰⁶ Zákon o jednotnej škole vydali 21. 4. 1948. Porov. tamtiež, s. 73 - 75.

zákonov, pričom až 21. marca 1948 sa podarilo dosiahnuť schválenie šiestich z nich. Parceláciou veľkostatkov chcela KSČ na svoju stranu získať malých a stredných roľníkov. Tak došlo aj k vyvlastneniu pôdy nad 50 ha patriacich Cirkvi, pre ktorú bola táto pôda dôležitá, aby si v nastávajúcom tvrdom boji s režimom uchovala zdroj príjmu nezávislý na štáte. Cirkevnú športovú činnosť medzi mládežou ale aj dospelými zasiahlo zjednotenie všetkých telovýchovných a športových organizácií do Sokola.¹⁰⁷ Štát chcel ďalej umlčať nezávislú katolícku tlač, preto ju zrušil údajne pre nedostatok papiera. Je ale zaujímavé, že papiera bolo dost' pre komunistické propagačné letáky, ktoré mohli vychádzať vo veľkom náklade. V polovici nasledujúceho mesiaca¹⁰⁸ vznikla pri ÚAV NF Komisia pre cirkevné a náboženské otázky, ktorá mala rokovať s predstaviteľmi Cirkvi o novom usporiadaní cirkevno-politických vzťahov. Paradoxne, záujmy Cirkvi v nej z vôle režimu zastupovali dvaja kolaborujúci kňazi – Josef Plojhar a Josef Beneš.¹⁰⁹

Nasledovali veľmi zdĺhavé a zložité rokovania medzi cirkevnou komisiou na čele s JUDr. Alexejom Čepičkom a delegáciou zastupujúcou Cirkev. Čepička žiadal vyjadrenie kladného postoja Cirkvi k pofebruárovému režimu a zrušenie zákazu politickej činnosti pre kňazov. Na druhej strane biskupi požadovali uplatňovanie náboženskej slobody, obnovenie katolíckej tlače, obnovenie cirkevného školstva. Na strane Cirkvi existovali zdanlivo dve krídla – miernejšie reprezentované biskupom Trochtom a radikálnejšie v čele s arcibiskupom Beranom. V skutočnosti obaja konali po vzájomnej dohode. Biskupi už vopred predpokladali nátlak zo strany štátu, ba aj to, že rokovania budú bez väčšieho úspechu. Preto sa ich arcibiskup Beran ani nezúčastnil. Ohľadom rokovaní so štátom dostal biskup Trochta od arcibiskupa Berana nasledujúce inštrukcie: mal podporovať dohodu Cirkvi so štátom a snažiť sa ustupovať tak ďaleko, ako to len bude možné. Ak by sa mu podarilo zájsť príďaleko, arcibiskup Beran mal zasiahnuť z pozície svojho úradu a výsledok rokovaní zrušiť. Koniec rokovaní medzi Cirkvou a štátom nastal na biskupskej konferencii, konanej od 22. do 23. marca 1949 v Dolnom Smokovci, nájdením odpočívacieho zariadenia. Na predsedníctve ÚV KSČ bola koncom ďalšieho mesiaca¹¹⁰ ustanovená tzv. cirkevná šestka, ktorej úlohou malo byť riešenie problémov s Katolíckou cirkvou.¹¹¹

Naše rehoľné ošetrovatelky pocítili svoju zjavnú diskrimináciu, keď im ešte koncom februára toho istého roku¹¹² odopreli šatenky na služobný odev a bielizeň, pričom civilné sestry ich dostali. Správa kongregácie sa bezvýsledne sťažovala na Ministerstve vnútorného obchodu.¹¹³

¹⁰⁷ K ich zjednoteniu do Sokola došlo 28. 3. 1948. Následne v roku 1949 sa zlúčil spolu s národnými zväzmi mládeže, ktoré vznikli v roku 1945, do Československého zväzu mládeže. Jeho súčasťou bola aj organizácia Pionier pre deti. Porov. tamtiež, s. 71.

¹⁰⁸ Komisia pre cirkevné a náboženské otázky pri ÚAV NF vznikla 15. 4. 1948. Tiež vznikajú cirkevné komisie pri krajských AV NF. Porov. VODIČKOVÁ, S., *Uzavíram vás do svojho srdca*, s. 168; VAŠKO, V., *Dům na skále I.*, s. 75.

¹⁰⁹ Porov. VODIČKOVÁ, S., *Uzavíram vás do svojho srdca*, s. 165, 168; VAŠKO, V., *Dům na skále I.*, s. 72 – 75; DEMEL, Z., *Pod dohľadom cirkevných tajemníků*, s. 29, 40.

¹¹⁰ Cirkevná šestka vznikla 25. 4. 1949. Pôsobila pri ÚV KSČ. Na nižších úrovniach pri KNV a ONV boli zriadené tzv. cirkevné päťky či trojky. Porov. VAŠKO, V., *Dům na skále I.*, s. 112; DEMEL, Z., *Pod dohľadom cirkevných tajemníků*, s. 45; VODIČKOVÁ, S., *Uzavíram vás do svojho srdca*, s. 193 – 195.

¹¹¹ Porov. DEMEL, Z., *Pod dohľadom cirkevných tajemníků*, s. 45; VODIČKOVÁ, S., *Uzavíram vás do svojho srdca*, s. 170, 171, 192 – 195; VAŠKO, V., *Neumlčená: II. díl*, s. 30; VAŠKO, V., *Dům na skále I.*, s. 112.

¹¹² Šatenky im odopreli vydať 21. februára 1949. Porov. ŠPIČKOVÁ, M., *120 let Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny v Brně*, s. 38.

¹¹³ Porov. Kronika IV. s. 250 – 252; ŠPIČKOVÁ, M., *120 let Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny v Brně*, s. 38.

Režim chcel zbaviť Katolícku cirkev u nás podriadenosti Vatikánu a vytvoriť národnú cirkev separátnu od Ríma. S týmto úmyslom 10. júna 1949 vyhlásil ÚAV NF tzv. Katolícku akciu. Šlo o hnutie pokrokových katolíkov, prostredníctvom ktorých chcel režim dosiahnuť obrodu vnútri Katolíckej cirkvi podľa ľudovodemokratických podmienok. Zámerne použil názov Katolícka akcia, ktorý bol totožný s organizáciou katolíckych laikov, založenou na podnet pápeža Pia XI. za účelom všestrannej pomoci laikov na apoštolskom poslaní hierarchie. Oficiálnemu vyhláseniu tzv. Katolíckej akcie predchádzala rozsiahla podpisová akcia, pri ktorej sa podarilo zozbierať veľké množstvo podpisov. Stalo sa tak v dôsledku nátlaku, ale tiež nepravdivého tvrdenia, že ide o oficiálnu cirkevnú akciu. Preto biskupi považovali za nutné reagovať a učinili tak pastierskym listom s názvom „Hlas biskupov a ordinárov veriacim v hodine veľkej skúšky“. Mal sa čítať vo všetkých kostoloch v nedeľu 19. júna 1949, na ktorú bola preložená slávnosť Božieho tela. List hovorí o súčasnej zlej situácii Cirkvi, ale hlavne o exkomunikácii pre členov tzv. Katolíckej akcie. Preto sa, samozrejme, režim snažil jeho čítaniu všetkými možnými prostriedkami zabrániť. Aj tak ho prečítala asi 1/3 kňazov, ktorí boli potom potrestaní za svoju odvahu. Samotnému arcibiskupovi Beranovi ho prečítať v Katedrále sv. Víta znemožnili provokatéri. Práve týmto okamihom začala jeho štrnásťročná internácia. Tí, ktorí tzv. Katolícku akciu podpísali, sa snažili svoj podpis odvolať. Skoro mesiac po týchto udalostiach¹¹⁴ vydal Vatikán prehlásenie o exkomunikácii všetkých komunistov. Týmto krokom sa stal pápež Pius XII. nepriateľom celého východného bloku. Vzhľadom k zložitej vnútroštátnej situácii sa nie všetci naši biskupi rozhodli toto prehlásenie zverejniť. V tej dobe boli podľa archaického zákona z roku 1874 na biskupské úrady dosadení štátni zmocnenci. Aj na biskupský úrad v Brne 18. júna 1949 dosadili JUDr. Vladimíra Starého.¹¹⁵

Cirkev u nás si po všetkých predchádzajúcich krokoch štátu namierených proti nej uvedomovala, že jej prenasledovanie sa bude ešte zostrovať. Pre tento prípad jej Vatikán udelil tzv. Mexické fakulty, na základe ktorých mohla byť vytvorená alternatívna hierarchia. Názov dostali podľa núdzových splnomocnení, ktoré udelil pápež Pius X. na začiatku 20. storočia mexickej Cirkvi v čase jej veľkého prenasledovania. Umožňovali biskupom a kňazom samostatne vykonávať úkony, na ktoré by inak museli mať schválenie nadriadených. Taktiež šlo o množstvo úľav, platiacich za normálnych okolností v Cirkvi.¹¹⁶

Ako jedno z ďalších opatrení režimu, zabezpečujúce vykonávanie dozoru nad miestnou cirkvou, boli pri KNV príp. ONV ustanovení krajskí či okresní referenti, neskôr nazývaní krajskí či okresní cirkevní tajomníci. Prostredníctvom siete pozorovateľov a cirkevných dôverníkov získaval okresný cirkevný tajomník informácie o stave miestnej cirkvi, napr. aj o pôsobení reholí, ktoré zahrnul do situačnej správy, posielanej pravidelne krajskému cirkevnému tajomníkovi.¹¹⁷ Dohliadať na to, aby vývoj cirkevného a náboženského života podliehal ústave a režimu, mal Štátny úrad pre veci cirkevné (SÚC), zriadený 14. októbra 1949 zákonom č. 217/1949 Zb. Zo začiatku na jeho čele stál jeden z ministrov, ktorý bol menovaný prezidentom.¹¹⁸ Duchovní sa

¹¹⁴ Prehlásenie o exkomunikácii všetkých komunistov vydal Vatikán 14. 7. 1949. Porov. DEMEL, Z., *Pod dohľadom cirkevných tajomníkov*, s. 39.

¹¹⁵ Porov. POSPÍŠILOVÁ, J., *Naděje v lepší budoucnost*, s. 39; DEMEL, Z., *Pod dohľadom cirkevných tajomníkov*, s. 36, 38 - 40, 44; VODIČKOVÁ, S., *Uzavírám vás do svého srdce*, s. 203, 210, 213, 214.

¹¹⁶ Porov. VODIČKOVÁ, S., *Uzavírám vás do svého srdce*, s. 218.

¹¹⁷ Okresní cirkevní tajomníci posielali situačné správy krajským cirkevným tajomníkom najprv raz za týždeň, potom raz za dva týždne a nakoniec raz za mesiac. Porov. DEMEL, Z., *Pod dohľadom cirkevných tajomníkov*, s. 48.

¹¹⁸ Paralelne aj v Štátnej bezpečnosti vzniklo cirkevné oddelenie, a to už v roku 1948. Porov. tamtiež, s. 48, 49.

stali úplne závislí na štáte prijatím zákona o hospodárskom zabezpečení cirkví a náboženských spoločností.¹¹⁹ Podľa neho boli ako štátni zamestnanci menovaní do funkcie štátom po udelení štátneho súhlasu k duchovnej činnosti a tiež platení štátom.¹²⁰

Režimu bolo trňom v oku veľké množstvo rehoľníkov a rehoľníčok, považoval ich za príliš nebezpečných. Obával sa ale prikrčiť k ich úplnému zákazu, preto uprednostnil ich násilné sústredenie do niekoľkých centralizačných a internačných kláštorov. Celú túto snahu mal pred verejnosťou odôvodniť monsterproces s vybranými predstaviteľmi mužských rádov a kongregácií. Účelom rozsiahlej mediálnej kampane, sprevádzajúcej proces, bolo očierniť rehoľné spoločnosti. A tak už nič nestálo v ceste realizácii Akcie K ako kláštory, zameranej na násilnú likvidáciu mužských rehoľných rádov a kongregácií. Jej príprava trvala niekoľko mesiacov. Napr. už v decembri 1949 podľa tajných inštrukcií zisťovali okresní cirkevní tajomníci všetky potrebné náležitosti. Akcia K prebehla v dvoch vlnách. Počas Barbarskej noci z 13. – 14. apríla 1950 boli zlikvidované domy najsilnejších mužských reholí. Následne v druhej vlne 26. apríla 1950 bola dokončená centralizácia všetkých ostatných mužských rádov a kongregácií. Mužské kláštory režim označil ako ohniská reakcie. Rehoľníkom sľuboval, že v centralizačných kláštoroch im budú vytvorené lepšie podmienky pre rehoľný život a činnosť. Akcia K zasiahla v Čechách 24 reholí a kongregácií, 1 146 rehoľníkov sústredili do piatich centralizačných kláštorov¹²¹ a 76 rehoľníkov do internačného kláštora v Želive.¹²²

Po vyriešení otázky rehoľníkov sa predstavitelia vlády sústredili na rehoľníčky. Veď v roku 1950 bolo v Československu 11 896 rehoľníčok žijúcich v 670 domoch. Z toho v Čechách v 32 ženských rádoch a kongregáciách pôsobilo 7 643 rehoľníčok v 502 domoch. Tak o niekoľko mesiacov po Akcii K nasledovala Akcia R ako rehoľníčky. Pritom ešte v priebehu Akcie K 17. apríla 1950 boli v Prahe uistené na SÚC všetky generálne a provinčné predstavené, že ženské kláštory vyvezené nebudú, spoločnosť si ich práce veľmi váži.¹²³ Centralizácia rehoľníčok prebehla v dvoch vlnách. V prvej vlne bolo presunutých 289 rehoľníčok z 10 domov, v druhej vlne 4 073 z 339 domov.¹²⁴ Oficiálnym dôvodom pre Akciu R bolo nedostatočné využitie priestorov kláštorov. Javili o ne záujem najprv orgány štátnej správy a samosprávy. Najviac však o tieto objekty usilovala armáda a Ministerstvo vnútra pre ich strategickú polohu v pohraničí. Na rozdiel od Akcie K nepostihla Akcia R všetky ženské kláštory. Zatiaľ na niekoľko rokov boli ušetrené rehoľnice, ktoré pracovali ako zdravotné sestry a ošetrovatelky v nemocniciach. Podľa informácií SÚC išlo v roku 1950 o 9 748 rehoľníčok.¹²⁵

¹¹⁹ Tento zákon prijali 14. 10. 1949. Porov. tamtiež, s. 43.

¹²⁰ Porov. tamtiež, s. 44, 48, 49.

¹²¹ Týchto rehoľníkov sústredili do Bohosudova, Oseku, Broumova, Králik a Hejnic. Porov. VAŠKO, V., *Dům na skále 2.*, s. 57.

¹²² Porov. VAŠKO, V., *Dům na skále 2.*, s. 57; DEMEL, Z., *Pod dohledem církevních tajemníků*, s. 65 - 67; *Akcia K*. [online]. [cit. 31. mája 2011]. Dostupné na WWW: <http://sk.wikipedia.org/wiki/Akcia_K>.

¹²³ Matka Milada sa nemohla stretnutia zúčastniť, tak ju zastupovali S. M. Olga a S. M. Jiřina. Porov. VAŠKO, V., *Dům na skále 2.*, s. 142; Kronika IV. s. 269; ŠPIČKOVÁ, M., *120 let Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny v Brně*, s. 38.

¹²⁴ Prvá vlna prebehla od 26. 6. do 15. 8. 1950, druhá od 28. 8. do 28. 9. 1950. Porov. DEMEL, Z., *Pod dohledem církevních tajemníků*, s. 67.

¹²⁵ Porov. VLČEK, Vojtěch. *Perzekuce mužských řádů a kongregací komunistickým režimem 1948-1964*. Olomouc: Maticе cyrilometodějská, 2004, s. 79, 80; VLČEK, Vojtěch. *Procesy s řeholnicemi v 50. letech*. In VLČEK, Vojtěch. (ed.) *Ženské řehole za komunismu (1948 - 1989): sborník příspěvků z konference pořádané Konferencí vyšších představených ženských řeholí v ČR a Českou křesťanskou akademií dne 1. října 2003 v kostele sv. Voršily v Praze*. Olomouc: MCM, 2005, s. 61; DEMEL, Z., *Pod*

Naše sestry sa o prebiehajúcej Akcii R dozvedeli, keď im 28. júla 1950 telefonovala sestra Ilumináta od cyriliek a oznámila, že ich sestry odvážajú z Brna spolu so slabomyseľnými deťmi, o ktoré sa starali, do kláštora vo Filipove pri Rumburku. Ďalej boli odsunuté sestry De Notre Dame z Horažďovic, Sušíc a iných siedmich filiálok do Bielej Vody a do Broumova, krížové sestry z Chebu a premonštrátky zo Sv. Kopečka. V nasledujúcich dňoch vyvezenie sestier z brnianskych kláštorov vrcholilo. Museli odísť sestry dominikánky z Vevěří, školské sestry sv. Františka z Orlí, sestry Notre Dame z Vídenskej, sestry mariánky z Novej ulice. Do Filipova, kde sa už nachádzali sestry cyrilky, boli 13. septembra 1950 dovezené sestry Nepoškvrneného Počatia Panny Márie z Přeova. Sestry tešiteľky internácia zasiahla 1. októbra 1951. Sestry boromejky sa museli 15. augusta 1952 vystáhnovať z materinca v Prahe do Hejnic. Navyše naše sestry rozrušila správa, že počas prebiehajúcej Akcie R bol 19. júla 1950 otec biskup Skoupý umiestnený do úplnej izolácie bez možnosti opustiť svoju rezidenciu, v ktorej strávil tri roky. Tri mesiace predtým prebehla Akcia P ako pravoslavizácia, ktorou bola zrušená gréckokatolícka cirkev, jej príslušníci mali prestúpiť na pravoslávie.¹²⁶

Režim plánoval dostať pod kontrolu štúdium a výchovu adeptov kňazstva. A tak bohoslovecké štúdium sústredil nariadením vlády č. 112/50 Zb. zo 14. septembra 1950 do dvoch štátnych seminárov, a to pre Česko do Rímskokatolíckej cyrilometodskej bohosloveckej fakulty najprv so sídlom v Prahe, neskôr dislokovanej do Litoměřic a na Slovensku to bola Rímskokatolícka cyrilometodská bohoslovecká fakulta v Bratislave. Všetky ostatné rádové a rehoľné bohoslovecké učilištia a tiež bohoslovecké fakulty boli zlikvidované a ďalšia formácia seminaristov umožnená len na týchto dvoch štátnych fakultách. Podobne tomu bolo za čias Jozefa II., čím sa komunistický režim nechal zjavne inšpirovať.¹²⁷

Uprostred všetkých týchto udalostí Matka Milada spolu so S. M. Magdalénou odcestovala 23. septembra 1950 do Prahy na SÚC. Obávala sa, že sa bude rokovať o vystáhnovaní materinca. Tu sa stretla s predstavenými iných kongregácií a na jej veľkú úľavu šlo len o výklad vyplňovania rôznych tlačív. Matka využila toto svoje predvolanie, aby spolu so S. M. Magdalénou navštívili odsunuté sestry vo Filipove a Bohosudove, kde sa teraz nachádzali krížové sestry spolu so sestrami dominikánkami. Potom sa dostali aj do Oseku, ale internovaných kňazov im neumožnili navštíviť, pretože nemali povolenie z SÚC.¹²⁸

Naši biskupi boli v súvislosti s prijatím nových cirkevných zákonov v roku 1949 vyzvaní, aby zložili sľub vernosti republike. Pritom ho všetci skladali v súlade s Modom vivendi ešte pred nástupom do funkcie už od čias prvej republiky. Najprv to biskupi odmietali s odôvodnením, že sľub už zložili a navyše nesúhlasili s jeho novým znením. Čo sa týka biskupského zboru bola situácia alarmujúca. V celom Československu zostal po rokoch 1951 - 1952 na slobode jediný biskup - a to Antonín Eltschner. Po prepustení z internácie na Slovensku pôsobili po celú dobu v úrade J. Čársky, E. Nécsey a A. Lazík, v rokoch 1951 - 1953 R. Pobožný. V roku 1949 bol zbavený slobody jeden biskup, v roku 1950 to bolo pätnásť a v roku 1951 traja. Internáciou prešlo desať

dohľadom cirkevných tajemníkov, s. 67, 68; KAPLAN, Karel. *Stát a cirkev v Československu v letech 1948 - 1953*. Praha: Ústav pro soudobé dějiny AV ČR; Brno: Doplněk, 1993, s. 121.

¹²⁶ K Akcii P došlo 28. 4. 1950. Porov. DEMEL, Z., *Pod dohledem církevních tajemníků*, s. 71, 72; Kronika IV. s. 281, 286, 289, 298, 368 - 373; ŠPIČKOVÁ, M., *120 let Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny v Brně*, s. 39, 40, 44; POSPÍŠILOVÁ, J., *Naděje v lepší budoucnost*, s. 44.

¹²⁷ Porov. DEMEL, Z., *Pod dohledem církevních tajemníků*, s. 68, 69.

¹²⁸ Porov. Kronika IV. 287, 288; ŠPIČKOVÁ, M., *120 let Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny v Brně*, s. 40.

biskupov, väzením deväť, z toho traja sídelní. Napriek tomu všetkému sa nepodarilo prinútiť k spolupráci s komunistickým režimom žiadneho z predfebruárových biskupov. Niektorí z nich sa pokúsili viesť rokovania s vládou. Boli izolovaní, bezmocní, Cirkev sa tiež nachádzala vo veľmi zlej situácii, ktorá sa ešte zhoršovala. Za veľmi obmedzujúcich podmienok sľub 12. marca 1951 zložili Trochta, Pícha, Čársky, Lazík, Onderko a Stehlík. Išlo o posledný prejav dobrej vôle štátu. Sľub nedovolili zložiť Matochovi, Skoupému, Hlouchovi, Nécseyovi a Pobožnému. Toto delenie malo slúžiť k narušeniu jednoty zboru biskupov a ordinárov. Neskoršie sľub zložil ešte Nécsey. Pobožný ho smel zložiť až v roku 1956. Sľub biskupov bol významným medzníkom. Vďaka nemu sa biskupi úplne podriadili cirkevným zákonom SÚC. Režimu sa tak podarilo si ich a teda aj Cirkev úplne podmaniť a ani nemusel robiť žiadne ústupky. Keď videl biskup Trochta, že po zložení sľubu sa nič nezmenilo k lepšiemu, ba naopak zhoršilo, žiadal 1. apríla 1952, aby bol daný do izolácie a aby ho vo vedení diecézy vystriedal generálny vikár Oliva. Režim sa mu za to odplatil dlhoročným väzením. Išlo totiž o viditeľný odpor biskupa proti cirkevnej politike štátu.¹²⁹

Po mierovej manifestácii v Bratislave 23. mája 1951, ktorej sa zúčastnili aj niektorí biskupi, napr. Lazík, Čársky, Trochta a diskutovali so Širokým a Zápotockým, SÚC navrhol založiť na diecéznej úrovni mierové výbory katolíckeho duchovenstva. Takto by mohli položiť základy novej kňazskej organizácie, v ktorej centre by stála propagácia mierovej myšlienky. Mala tvoriť oporu režimu v Cirkvi, byť vzorom spolupráce medzi Cirkvou a režimom, súčasne slúžiť na oslabenie autority biskupov a reakčných kňazov. Chcela nahradiť zbor biskupov a ordinárov pri riešení niektorých cirkevných otázok. Jej jadrom by mali byť vlasteneckí kňazi. V predvečer sviatku sv. Václava 27. septembra 1951 prebehol v Prahe celoštátny mierový zjazd duchovenstva, na ktorom vzniklo Mierové hnutie katolíckeho duchovenstva (MHKD). Podľa vtedajšieho predsedu SÚC Frierlingera 2/3 kňazov na zjazde tvorili tí konzervatívni. Osobne sa ho zúčastnilo 1 700 kňazov, biskupi Trochta, Eltschner, Lazík a dvaja poslali pozdravné telegramy. Plojhar bol zvolený do čela ústredného orgánu MHKD. Generálnym tajomníkom sa stal Josef Beneš. Komunisti získali režimu lojálnu organizáciu vedenú vlasteneckými kňazmi, ktorá bola na Cirkvi nezávislá, ale autorita Vatikánu a pápeža v nej zostala neotrasiteľná. Snaha o vytvorenie národnej cirkvi sa však nikdy nenaplnila.¹³⁰

Nová organizácia duchovnej správy bola dokončená koncom roku 1952. Štát ovládol prostredníctvom SÚC, vlasteneckých kňazov a biskupov so sľubmi všetky cirkevné úrady. Tým si plne podriadil Cirkev a obmedzil aj jej vplyv v občianskom živote. Napriek tomu, že v rokoch 1950 – 1952 sa podarilo zneutralizovať nižší klérus, objavil sa odpor obyčajného ľudu, hlavne v silne náboženských krajoch. V tomto období vzrástol počet účastníkov liturgie Cirkvi. Aj touto formou prejavovali občania svoj nesúhlas s rozsiahlym útlakom, zvlášť vykonaným prostredníctvom zrušenia súkromných malovýrobcov v mestách a kolektivizácie poľnohospodárstva na vidieku.¹³¹

¹²⁹ Porov. BALÍK, Stanislav – HANUŠ, Jiří. *Katolícká cirkev v Československu 1945 – 1989*. Brno: CDK, 2007, s. 81, 82; KAPLAN, K., *Stát a cirkev v Československu v letech 1948 – 1953*, s. 157; DEMEL, Z., *Pod dohľadom cirkevných tajemníků*, s. 74 – 76.

¹³⁰ Porov. KAPLAN, K., *Stát a cirkev v Československu v letech 1948 – 1953*, s. 157, 158, 160; DEMEL, Z., *Pod dohľadom cirkevných tajemníků*, s. 76, 77; BALÍK, S. – HANUŠ, J., *Katolícká cirkev v Československu 1945 – 1989*, s. 130; LETZ, Róbert. Postavenie Katolíckej cirkvi v Československu v rokoch 1948 – 1989 s osobitým zreteľom na česko-slovenské vzťahy. In WEIS, Martin. - et al. *Kříž pod rudou hvězdou*. České Budějovice: Jih, 2009, s. 59.

¹³¹ Porov. DEMEL, Z., *Pod dohľadom cirkevných tajemníků*, s. 77, 78; KAPLAN, K., *Stát a cirkev v Československu v letech 1948 – 1953*, s. 161.

V rokoch 1948 – 1953 bola Katolícka cirkev považovaná za hlavného odporcu režimu. Na konci tohto obdobia prestala byť tak dôležitá pre štát. Komunisti považovali na pomedzí rokov 1952 – 1953 problém Cirkvi za vyriešený. Tento úpadok dôležitosti sa prejavil aj na reorganizácii dozoru. V roku 1953 prestalo byť SÚC považované za ministerstvo a na jeho čele už nestál člen vlády. Zmenilo sa aj vedenie. Odišiel Zdeněk Frierlinger a na jeho miesto nastúpil Jaroslav Havelka. Právomoci SÚC prešli 16. júna 1956 na Sekretariát pre veci cirkevné (SPVC) Ministerstva školstva a kultúry v súlade s vládny nariadením č. 19/1956 Zb. K 12. januáru 1957 došlo k rozdeleniu Ministerstva školstva a kultúry na dve ministerstvá a to Ministerstvo školstva a Ministerstvo kultúry a informácií. Práve pod posledne uvedené spadal SPVC. Po Jaroslavovi Havelkovi sa jeho vedúcim stal od roku 1956 Václav Molkup a po ňom od konca päťdesiatych rokov Karel Hrůza. V roku 1958 sa na úrovni okresných a krajských národných výborov tento presun opakoval. V roku 1952 zanikla cirkevná šesťka ÚV KSČ,¹³² spolu s ňou aj cirkevné päťky a trojky na krajoch a okresoch. Riešenie cirkevných záležitostí sa už len zriedka objavilo v programe schôdzí politických orgánov. Od jesene 1952 je v oblasti cirkevnej politiky primárny zápas o veriaciach.¹³³

2.2.1 Vestiár

V rámci Akcie R bola plánovaná ešte tretia fáza, pri ktorej od januára do marca 1951 mal byť znížený, prípadne úplne zlikvidovaný, počet rehoľných ošetrovateliek v nemocniciach. Ich odsun sa nepodarilo zrealizovať, nebola za ne kvalifikovaná náhrada z radov civilného personálu. Preto štátne orgány chceli v ženských kongregáciách a rádoch aspoň narušiť jednotu medzi vedením a sestrami, a to prostredníctvom zrušenia vestiára.¹³⁴

V nemocniciach a liečebných ústavoch vykonávali rehoľníčky činnosť ošetrovateľskú a pomocne–hospodársku, teda boli skladníčkami, kuchárkami, pracovali v kancelárii. Civilné ošetrovatelky boli ochotné pracovať osem hodín denne, odmietali prácu na infekčných oddeleniach a TBC, aby sa nenakazili. Mnohé z nich odchádzali pre nízke platy. Civilné kuchárky ťažko zvládali situáciu v prevádzke. Preto nemocnice radšej ako civilný personál zamestnávali rehoľníčky. Každá nemocnica či liečebný ústav mali uzavretú pracovnú zmluvu s vedením kongregácie či rádu. Jednotlivé sestry neuzatvárali individuálne pracovné zmluvy. Vedenie rehoľnej spoločnosti rozhodovalo o tom, ktorá sestra kam nastúpi. Nemocnice a liečebné ústavy vyplácali vedeniu rehoľnej spoločnosti odmenu za prácu hromadne. Šlo o vestiár. Bola v ňom stanovená finančná čiastka za jednu pracujúcu sestru. Nemocnice a ústavy poskytovali sestram ubytovanie v klauzúre, kúrenie, stravu, osvetlenie, pracovné oblečenie (prípadne látku na ušitie pracovných plášťov a závojov), stolnú a posteľnú bielizeň a pranie.¹³⁵

¹³² Cirkevnú šesťku ÚV KSČ v rokoch 1949 – 1952 tvorili Alexej Čepička, Václav Kopecký, Zdeněk Frierlinger, Vladimír Clementis, Viliam Široký, Jiří Hendrych. Porov. DEMEL, Z., *Pod dohľadom cirkevných tajemníku*, s. 81; KAPLAN, K., *Stát a cirkev v Československu v letech 1948 – 1953*, s. 163, 172; BALÍK, S., – HANUŠ, J., *Katolícká cirkev v Československu 1945 – 1989*, s. 29 - 31.

¹³³ Porov. DEMEL, Z., *Pod dohľadom cirkevných tajemníku*, s. 81, 82; KAPLAN, K., *Stát a cirkev v Československu v letech 1948 – 1953*, s. 163, 164, 172; BALÍK, S., – HANUŠ, J., *Katolícká cirkev v Československu 1945 – 1989*, s. 29 - 31.

¹³⁴ Porov. TESAŘ, Petr. Ženské řehole v období totality. In VLČEK, Vojtěch. (ed.) *Ženské řehole za komunismu (1948 - 1989): sborník příspěvků z konference pořádané Konferencí vyšších představených ženských řeholí v ČR a Českou křesťanskou akademií dne 1. října 2003 v kostele sv. Voršily v Praze*. Olomouc: MCM, 2005, s. 25, 30.

¹³⁵ Porov. DUBOVSKÝ, J. M., *Akcia rehoľníčky*, s. 106 - 108, 207 – 208.

Ministerstvo zdravotníctva chcelo dosiahnuť, aby rehoľníčky odišli do civilu, ale zostali pracovať v nemocniciach, keďže bol veľký nedostatok civilného personálu. Jedným zo spôsobov, ako toho dosiahnuť, bolo aj uzatváranie individuálnych pracovných zmlúv. Nebezpečenstvo jej podpísania a prijatia platu do vlastných rúk spočívalo v tom, že by sa sestra stala úplne závislá na svetských zákonoch – štáte. Ten by ju hravo mohol premiestniť na iné miesto, odlúčila by sa od rehoľnej spoločnosti, a tak by stratila povolanie. Ministerstvo ďalej chcelo, aby rehoľníčky nepracovali spoločne na oddeleniach, ale aby boli premiešané s civilným personálom. Klauzúry mali byť premenené na civilné ubytovacie priestory. Rehoľníckam na rôznych politických školeniach malo byť vysvetlené, že ich doterajší spôsob života nie je správny, nie je hodný slobodného človeka.¹³⁶

A tak bol vestiár zrušený 31. decembra 1951. Od nového roku mali dostávať individuálne platy, ktoré nemali byť vyplácané hromadne celému kolektívu ale osobne každej jednotlivkej sestre. Časom niektoré rehoľné sestry v iných rádoch začali prijímať individuálny plat a potom ho odovzdávali predstavenej. Ale naše sestričky ho zásadne odmietali.¹³⁷

Navyše výnosom Ministerstva práce a sociálnej starostlivosti o poistení rehoľného personálu, pracujúceho v liečebných a ošetrovacích ústavoch, ktorý nadobudol účinnosť 1. apríla 1951, štát upravil národné poistenie rehoľníčok. Chcel poistiť rehoľníčky jednotlivo. Ale po mnohých jednaniach sa predstaveným podarilo dosiahnuť poistenie rehoľníčok ako celku, aby nebola ohrozená jednota. Štátni úradníci získavali tiež o jednotlivých rehoľníčkach všetky dostupné informácie, na základe ktorých vypracovávali kádrový posudok každej sestry. Jednotlivé kádrové posudky sústredžovali na SÚC, kde sa hojne využívali.¹³⁸

Vo všetkých nemocniciach, v ktorých naše sestry pôsobili, ich nabádali, aby podpísali dekréty pre štátnych zamestnancov o zvýšení platu. Vestiár vraj už nedostanú. Matka Milada poslala prípis na KNV v Brne, Jihlave, Jičine a do všetkých nemocníc s odmietnutím prijatia zvýšeného platu v dobe, keď sa ostatným profesiám platy znižujú. Veď práve vtedy bolo robotníkom odoprené vyplatenie vianočných prídavkov.¹³⁹ Matka Milada ďalej upozorňuje, že rehoľníčky nemôžu uzavrieť pracovnú zmluvu medzi jednotlivými sestrami a správou nemocnice. Ďalej sa obrátila 21. decembra 1951 listom priamo na Ministerstvo zdravotníctva reagujúc na platovú úpravu pre rádové ošetrovatelky. Uvádza, že naše sestry sú dobrovoľné ošetrovatelky, ich rehoľný život sa prelína s ošetrovateľskou činnosťou, preto nie je možné jedno od druhého oddeľovať. Vstupom do zamestnaneckého pomeru by bola ohrozená hlavná činnosť sestier – rehoľná. Preto trvajú na výplate vestiára.¹⁴⁰

V snahe objasniť sestram chystané zvýšenie platov minister Plojhar zvolal do Prahy na Charitu 29. decembra 1951 predstavené rôznych rádov a kongregácií. Našu kongregáciu zastupovala Matka Milada a sestry Olga Mládková, Belarmina Glozarová, Bohuslava Havlátová a Gabriela Jičínska. Z iných rehoľných spoločností sa zúčastnili

¹³⁶ Porov. Kronika IV. s. 308 – 310; DUBOVSKÝ, J. M., *Akcia rehoľníčky*, s. 107.

¹³⁷ Porov. TESAŘ, P., *Ženské řehole v období totality*. In VLČEK, V., (ed.) *Ženské řehole za komunismu (1948 - 1989)*, s. 30, 31.

¹³⁸ Porov. Kronika IV. s. 315; ŠPIČKOVÁ, M., *120 let Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny v Brně*, s. 41; DUBOVSKÝ, J. M., *Akcia rehoľníčky*, s. 112.

¹³⁹ V dôsledku toho 21. 11. 1951 dopoludnia robotníci prerušili prácu a demonštrovali v uliciach Brna, tiež na námestí Svobody. Ulicami mesta išli tak, ako stáli pri strojoch a v dielňach – v montérkach. Porov. JERÁBEK, Čestmír. *V zajetí stalinizmu: Z deníků 1948 – 1958*. 2. vyd. Brno: Barrister & Principal, 2008, s. 150

¹⁴⁰ Porov. Kronika IV. s. 302 – 304, 307 – 308; ŠPIČKOVÁ, M., *120 let Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny v Brně*, s. 42.

boromejky, šedé sestry, alžbetinky, sestry sv. Kríža, vincentky, hedvičky, premonštrátky a iné. Minister sa zo začiatku snažil vysvetliť výhody zvýšenia platov, no veľmi sa mu to nedarilo. Sestry prijatie nových platov zamietli a dovolili si ministra podrobiť kritike, na čo sa on veľmi rozhneval. Reagujúc na túto schôdzu s ministrom 5. januára 1952 posielala vedenie kongregácie písomné pripomienky k otázkam tam prediskutovaným. Išlo hlavne o vyjadrenie postoja kongregácie k otázke platov, vestiára, jeho výšky, zabezpečenia starších a práceneschopných sestier.¹⁴¹

Aj v priebehu celého roka 1952¹⁴² prebehla rozsiahla korešpondencia s Krajským ústavom národného zdravia (KÚNZ) v Brne, v ktorej chce prinútiť kongregáciu k prijatiu individuálnych platov. Napriek tomu všetkému posielalo KÚNZ Brno vestiár za Klinikum a Žlutý Kopec na naše bankové konto. Kongregácia sa koncom roku znova pokúsila žiadať o vestiár KNV v Brne. Ten to ale 11. decembra rezolútne zamietol a stále trval na zvýšení platu rádových ošetrovateliek na rovnakú úroveň, akú mali civilní zamestnanci. Tiež vyžadoval, aby sa plat vyplácal jednotlivo osobne každej sestre. Toto naše sestričky dôrazne odmietli. Dôverovali v Božiu pomoc a prozreteľnosť. Radšej volili vernosť svätým sľubom a stanovám. Chceli aj naďalej zostať v službe Krista Kráľa, aby raz dosiahli večnú odmenu.¹⁴³

Vedenie kongregácie sa nevzdávalo a aj v roku 1953 žiadalo priamo riaditeľstvo KÚNZ v Brne o vyplatenie zadržovaného vestiára. Žiaľ, ten im to odoprel a oznámil, že nové služobné príjmy musia byť vyplácané len do rúk rehoľného zamestnanca. Podobne to bolo aj u ostatných nemocníc mimo Brna. Konali sa tiež útoky a vnucovanie osobného platu jednotlivým sestrám. Oslovili príbuzných sestier, aby im ich pomohli presvedčiť. Napr. rodnú sestru S. M. Marcely nahováral správca v nemocnici v Jihlave, aby si pohovorila so svojou sestrou a naviedla ju na to, aby prijala plat a odložila habit. V tej istej nemocnici zaútočil na S. M. Salome sám cirkevný tajomník.¹⁴⁴

Tiež počas rokovaní s tajomníkom Trávníčkom z pražského SÚC a s p. Smutným z cirkevného oddelenia KNV v Brne sa im 24. marca 1955 Matka Milada pokúšala vysvetliť dôvody, pre ktoré sestry nemôžu prijať individuálne platy. Pán tajomník vyjadril počudovanie nad tým, ako môže žiť kongregácia toľko rokov bez platu sestier. Matka s dôverou odpovedala, že Pán Boh sa o nás stará.¹⁴⁵

2.2.2 Vojenské knižky

Ďalší boj s režimom nastal od 14. októbra 1952. Vtedy totiž dostali sestry písomné predvolanie k odvodu do armády. Rovnako ako vestiár sa aj registrácia rehoľných ošetrovateliek a prijatie vojenských knižiek stali predmetom mnohých sporov kongregácie a štátnych orgánov. Sestry v tom videli ďalšiu zo snáh režimu, ktorými ich chcel pripraviť o rehoľné povolanie, ovládnuť, odlúčiť od predstavených pod zámienkou vojenskej služby, a tým narušiť jednotu kongregácie. Rozhodli sa brániť tak,

¹⁴¹ Porov. Kronika IV. s. 308 – 310, 326 – 328.

¹⁴² Korešpondencia prebiehala od 1. 3. až do 2. 11. 1952. Porov. tamtiež, s. 328 – 333.

¹⁴³ Porov. Kronika IV. s. 328 – 333, 373 – 376; ŠPIČKOVÁ, M., *120 let Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny v Brně*, s. 44.

¹⁴⁴ Porov. Kronika IV. 400 – 402; ŠPIČKOVÁ, M., *120 let Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny v Brně*, s. 44.

¹⁴⁵ Porov. ŠPIČKOVÁ, M., *120 let Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny v Brně*, s. 54.

že si stanovili tri podmienky, po splnení ktorých boli ochotné slúžiť v armáde. Boli to:

1. v prípade potreby budú ošetrovať ranených vojakov, ale len kolektívne, najmenej päť sestier spolu,
2. vždy budú ošetrovať v rehoľnom rúchu a bez povinnosti vojenského výcviku,
3. vždy budú povolané s vedomím predstavených.¹⁴⁶

Matka Milada zápasila o rešpektovanie týchto troch podmienok, ako len mohla. V Prahe ich chcela 16. októbra 1952 dohodnúť so SÚC, ale nič nedosiahla. Napriek tomu od 30. októbra 1952 prebiehajú náborové sestier do armády v mieste ich pracoviska. Predvolali všetky rehoľníčky do päťdesiat rokov. Všade, s výnimkou Jihlavy a Veľkého Újezda, dostávali vojenské knižky. Ešte 6. novembra 1952 sestry vytrvale žiadali, aby im boli do nich zapísané spomínané tri podmienky. Keďže im to vojenské úrady neustále odopierali, nakoniec odmietli knižky prijať.¹⁴⁷

Keďže sestry z Kliniky, Žltého Kopca, Domu Útechy, Jevíčka vrátili vojenské knižky, 16. januára 1953 bola každá z nich osobne vojenskými úradníkmi presviedčaná, aby knižku prijala. Všetky to odmietli. V jičinskej nemocnici zhromaždili vojenský predstavitelia všetky sestry, ktorých sa to týka, aby ich prinútili prijať vojenské knižky. Miestna predstavená sa bránila, že knižky prijať nemôžu, nie sú tam vpísané tri požiadavky. Odpovedali jej, že čo sa týka prvej požiadavky v prípade vypuknutia vojny nedokážu zabezpečiť, aby bolo päť sestier spolu. V rámci druhej požiadavky vojaci odmietli nosenie rehoľného odevu, podľa nich vraj budú príliš nápadné. Sestričky sa nedali, veď okrem bieleho pracovného odevu majú aj čierny a sestra predstavená vylúčila možnosť, že sa obliekli do uniformy. Aspoň na tretiu požiadavku odpovedali kladne. Keďže sestričky už majú svoj špeciálny ošetrovateľský odbor, tak už nebudú nútené k vojenskému výcviku. Jednotlivo sa potom pýtali každej z nich, či prijme vojenskú knižku. Ale všetky odmietli. Ani tento spôsob, ako si podrobiť naše sestričky, štátnym orgánom nevyšiel.¹⁴⁸

2.3 Zrušenie ošetrovateľských škôl, filiálok vo Višňovom a Pozořiciach

2.3.1 Ošetrovateľské školy v Jihlave a v Brne

Vedenie kongregácie si dobre uvedomovalo nebezpečenstvo novozriadených bytových komisií, ktoré skúmali využitie objektov. Chcelo tiež pomôcť bratom minoritom v Jihlave, aby nedošlo k zneužitiu priestorov ich kláštora na nedobré účely. Preto 20. februára 1948 písomne uzavrelo dohodu ohľadne prenájmu časti ich kláštora. Kongregácia tu zriadila ošetrovateľskú školu spolu s internátom. Nájom týchto priestorov trval od 1. júna 1948 do doby, kedy bude postavená nová budova školy, najdlhšie však do 31. mája 1952.¹⁴⁹

¹⁴⁶ Porov. Kronika IV. s. 353 – 359; ŠPIČKOVÁ, M., *120 let Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny v Brně*, s. 43; TESAŘ, P., *Ženské řehole v období totality*. In VLČEK, V., (ed.) *Ženské řehole za komunismu (1948 - 1989)*, s. 31.

¹⁴⁷ Porov. Kronika IV. s. 353 – 359; ŠPIČKOVÁ, M., *120 let Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny v Brně*, s. 43.

¹⁴⁸ Porov. Kronika IV. 389, 402 – 405; ŠPIČKOVÁ, M., *120 let Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny v Brně*, s. 44.

¹⁴⁹ Porov. Kronika III. s. 230; ŠPIČKOVÁ, M., *120 let Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny v Brně*, s. 35, 37.

V júni 1948 štátne orgány povolili zápis do doterajších cirkevných škôl. Vyučovanie v nich sa začalo v šk. roku 1948/49. Zákon o jednotnej škole však stanovil, že všetko školstvo je štátne a dovtedy zvláštny zákon o cirkevných školách nevyšiel. Takto došlo k vzniku protizákonného stavu. Kým ešte na začiatku roka 1948 bolo v Čechách 134 cirkevných škôl – t. j. 1/3 všetkých škôl, k 21. januáru 1949 ich zostalo asi 100. Podľa plánov cirkevnej šesty, ak by nedošlo k dohode štátu s Cirkvou, mali byť všetky pred začiatkom nového školského roku zoštátnené. Z odborných cirkevných škôl mali byť ponechané len tie, ktoré boli určené na výcvik ošetrovateliek. K 1. septembru 1949 sa tieto plány naplnili, keď boli zlikvidované všetky cirkevné školy okrem malých seminárov a ošetrovateľských škôl. V prípade posledne menovaných mali byť ponechané všetky, ale s podmienkou, že do ich čela bude postavený laický riaditeľ a bude na nich zaistená štátnoobčianska výchova. A tak musela byť aj naša ošetrovateľská škola v Jihlave 14. mája 1949 predaná do štátnej správy. O päť dní nasledovala aj ošetrovateľská škola v Brne. Delegáciu, poverenú zoštátnením, tvorili riaditeľ školy MUDr. Josef Podlaha, referent KNV Šulc, ktorý prečítal za prítomnosti Matky Milady zoštátnujúci dekrét, p. Bezděková – vrchná sestra štátnej ošetrovateľskej školy na Hileho č. 6. Prítomná bola tiež p. Fantová – predstavená štátnej ošetrovateľskej školy spolu s jednou žiačkou, ktorá mala z rozhodnutia p. referenta prestúpiť do našej školy a založiť tu Zväz mládeže, následne získavať študentky do KSČ. Riadením novovzniknutej II. štátnej ošetrovateľskej školy, Grohova 18 poverili doterajšieho riaditeľa MUDr. Podlahu. Civilnou správkynou hnutel'ného aj nehnuteľného majetku školy sa stala p. Bezděková – vrchná sestra I. štátnej ošetrovateľskej školy na Hilleho ulici č. 6. Kongregácia sa voči pridelenej civilnej správkyni odvolala, ale bez výsledku.¹⁵⁰

Netrvalo dlho a ku koncu školského roka 1950 bola ukončená činnosť na našej zoštátnenej ošetrovateľskej škole. Po zložení diplomových skúšok absolventkám odovzdali diplomy a odznaky na I. štátnej ošetrovateľskej škole. Sestry, pôvodne pracujúce v škole, nastúpili do služby v nemocnici. Krátko na to 24. júla štátne úrady zlikvidovali aj ošetrovateľskú školu v Jihlave.¹⁵¹

2.3.2 Višňové

Keď miestne úrady v Drnoviciach žiadali o uvoľnenie piatich miestností v ústave, kde mala byť zriadená materská škôlka a ústavnú kaplnku chceli premeniť na miestne kino, vedenie kongregácie sa rozhodlo prevziať zámok vo Višňovom a presťahovať tam všetky chovanky z Drnovíc. Spomínaný zámok bol bývalý majetok baróna Spiegla, skonfiškovaný v roku 1945. Nasledujúci rok 2. septembra tu prišli s chuťou do novej služby prvé sestry našej kongregácie a to S. M. Magdalena a S. M. Aurelie.¹⁵² Sestry plánovali v zámku zriadiť ústav s úlohou prijímať osoby nevyliciteľne choré, aby sa odľahčili a uprázdnilí miesta v nemocniciach pre potrebných pacientov. Mal mať kapacitu 150 chovancov. Avšak pri prideľovaní narazili na odpor miestnych občanov

¹⁵⁰ Porov. Kronika IV. s. 252 – 254; ŠPIČKOVÁ, M., *120 let Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny v Brně*, s. 38; BULÍNOVÁ, Marie – JANIŠOVÁ, Milena – KAPLAN, Karel. *Církevní komise ÚV KSČ 1949-1951: Edice dokumentů. Sv. I, Církevní komise ÚV KSČ ("církevní šestka") duben 1949 - březen 1950*. Brno: Doplněk, 1994, s. 37, 38, 204, 220.

¹⁵¹ Porov. Kronika IV. 279, 292 – 293; ŠPIČKOVÁ, M., *120 let Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny v Brně*, s. 40.

¹⁵² K 11. 10. 1949 tu pracovalo už sedem sester, ďalej tu umiestnili piatich ústavných chovancov. Porov. Moravský zemský archiv Brno, fond KNV, karton 2615, inv. č. 1819cirk.99. Charakteristika Charitního ústavu Višňové z 11. 10. 1949, ONV Moravský Krumlov; Kronika IV. s. 149 – 153.

naklonených KSČ, ktorí by radšej uprednostnili Sokola. Preto im nikdy zámok oficiálne nepridelili, len dostali dlhodobú nájomnú zmluvu. Budova zostala majetkom Ministerstva poľnohospodárstva. O jej pridelenie sa diskutovalo medzi Ministerstvami zdravotníctva, poľnohospodárstva a sociálnej starostlivosti.¹⁵³

Hneď po prevzatí sestrami sa začalo s rozsiahlou rekonštrukciou zámku, ktorý bol v zlom technickom stave. Renovácia sa spomalila, keď 4. januára 1949 zomrel p. staviteľ Kincel. V dobe jeho úmrtia sa rokovalo o ukončení prác na budovaní vodojemu. Natierali sa okná, začiatkom augusta sa kontrolovali bleskozvody. Sestry boli pod prísny dohľadom, keďže tu pracujúci murári a robotníci boli členovia KSČ a štátne orgány informovali o dianí v ústave. 26. októbra toho istého roku bol hotový nákras cintorína, ktorý sa mal založiť pri ústave. Pri komisionálnom rokovaní zástupcov ministerstva a kraja bola zdôraznená urýchlená adaptácia budovy aspoň pre šesťdesiat chovancov. Preto 27. októbra dorazili do zámku traja páni z Ministerstva sociálnej starostlivosti a zdravotníctva. Veľmi naliehali, aby bol ústav v čo najkratšom čase aspoň provizórne dokončený, aby ho mohli obsadiť. Sestry mrzelo, že ukončovacie práce sa niekedy nezmyselne preťahovali. Napr. 7. decembra prišli remeselníci z Prahy primontovať šporák. Ale zase hneď odišli, lebo vraj ešte nie je vydláždená podlaha a okachličkované steny. Šporák môžu namontovať až po týchto prácach. Našťastie, na výpomoc často prichádzali sestry a kandidátky z Brna.¹⁵⁴

Začiatkom roku 1950 ešte viac vzrástol záujem štátnych úradov na ukončení ústavu. Okresný cirkevný referent spolu s p. Indrovou sa tu objavil 14. februára. Chceli, aby ústav získali Československé štátne závody. Sestry ale najviac zaujímal dôvod tohto enormného tlaku. Napriek tejto neistote dokončovacie práce pokračovali, pričom 6. marca doviezli 800 ks dlaždíc, nasledujúci deň ďalších 400. Koncom mája¹⁵⁵ už naplánovali ukončenie prác na ústrednom kúrení. Potom, ako koncom augusta namontovali kotly, 24. októbra začali používať ústredné kúrenie a o dva dni prebehla jeho kolaudácia. Ku komplikáciám došlo koncom novembra, pretože pri kopaní výkopu pre vodovodné potrubie, smerujúce na priľahlé hospodárstvo, narazili na skalu. Nejaký čas trvalo, kým sa podarilo zabezpečiť odborníkov na jej odstrel.¹⁵⁶

V tom čase sestry pociťovali, že ústav nemá dost' zemiakov. Preto sa jedna z nich vydala do Hrotovic, kde chodila od domu k domu a prosila ľudí, aby im ich predali. Našiel sa však neprajník, ktorý sa im vyhrážal, že im zemiaky vezmú, keď ľudia ich nemajú a ústav ich má. Preto sestry hneď napísali žiadosť na referát v Krumlove, aby bol ústav oslobodený od dodávky týchto zemiakov. Nezabudli pripísať spôsob, akým ich nadobudli. Referát na ich žiadosť odpovedal kladne.¹⁵⁷

Do ústavu pribudlo 30. októbra toho istého roku deväť chovaniiek. Šlo o staršie sestry cisterciacky nemeckej národnosti. Ich kláštor Porta Coeli v Předklášteří v roku 1949 štát vyvlastnil, spolu s ním aj všetok ich majetok. Cisterciacky majú v regule zakotvenú stálosť miesta – stabilitas loci. V snahe toto zachovať a na radu prepošta sa rozhodli vzdať rehoľného odevu a vytrvať na mieste v Předklášteří. Avšak konvent sa musel z väčšej časti rozísť. Staršie sestry odišli do rôznych charitných domovov. Mladšie, ale fyzicky nie tak zdatné, museli ísť buď k príbuzným, alebo si nájsť primeranú prácu. Tie fyzicky zdatnejšie obývali časť kláštora Porta Coeli, ktorú im

¹⁵³ Porov. Kronika IV. s. 149 – 153; MZA Brno, f. KNV, k. 2615, inv. č. 1819cirk.99. Charakteristika Charitného ústavu Višňové z 11. 10. 1949, ONV Moravský Krumlov; Zaslание situačních plánov a fotografií Charitného ústavu Višňové z 16. 2. 1950, ONV Moravský Krumlov.

¹⁵⁴ Porov. Kronika IV. s. 259, 260; MZA Brno, f. KNV, k. 2615, inv. č. 1819cirk.99. Charakteristika Charitného ústavu Višňové z 11. 10. 1949, ONV Moravský Krumlov.

¹⁵⁵ K plánovaniu dokončovacích prác na kúrení došlo 25. 5. 1950. Porov. Kronika IV. s. 293, 294.

¹⁵⁶ Porov. tamtiež.

¹⁵⁷ Porov. tamtiež.

úradu dovolili používať a pracovali tam na štátnom statku. Jedna viedla účtovníctvo, ďalšia predávala v obchode v Tišnove, iné pracovali v živočíšnej výrobe, chovali hydinu. Sestry našej kongregácie cisterciačky vo Višňovom srdečne privítali a snažili sa im vytvoriť nový domov, kde by mohli viesť solídny rehoľný život. Cisterciačky im boli za to nesmierne vďačné a v ústave sa po dlhom utrpení cítili veľmi dobre.¹⁵⁸

Záujem KNV, ministerstva a Charity o dokončenie ústavu sa v novom roku 1951 ešte viac vystupňoval. Sestry obviňovali, že sa dopustili sabotáže. Traja páni z KNV 9. augusta presadzovali, aby do zámku premiestnili stodvadsať až stotridsať detí z ústavu v Kuřimi. Tento zámer sa im však nepodarilo uskutočniť. Nakoniec vedenie kongregácie dostalo rozkaz, že do 13. augusta má byť zámok vyst'ahovaný, aby tu mohli nastúpiť noví obyvatelia. Dva dni pred týmto plánovaným termínom prišli autá z Veľkého Újezdu a Brna, aby odviezli potrebné veci. Naše sestry spolu s niekoľkými chovankami odviezli na Veľký Újezd. Sestry cisterciačky s bolesťou v srdci presťahovali do Plavča, kde sa nachádzal charitný ústav pre starých a chudobných. A tak 15. augusta 1951 oficiálne zanikla filiálka našej kongregácie vo Višňovom. Po vyst'ahovaní zámku kongregácia dostala ponuku od Charity, aby prevzala Mitrov, ktorú hneď odmietla. Naše sestry už nebudú opravovať ďalší schátraný ústav, aby im ho nakoniec zase vzali.¹⁵⁹

2.3.3 Pozořice

Pozořickí kapláni Josef Votava a František Blažek žiadali v roku 1937 vedenie kongregácie o zriadenie detského ústavu pre predškolské deti, ktoré by takto našli zázemie, kým sa ich rodičia vrátia z práce v továrňach alebo v poľnohospodárstve. Matka Gerarda Němcová im ochotne prisľúbila pomoc. Prispôsobila ošetrovateľskú činnosť miestnym potrebám s tými sestrami, ktoré boli k dispozícii – diplomovanými ošetrovateľkami. Majiteľka domu č. p. 233 vo Veľkých Lipkách vdova p. Marie Hájková ponúkla domček pre zriadenie detskej opatrovne. Následne požiadala o prijatie do našej kongregácie a dostala rehoľné meno S. M. Avelína. Tak mohla už 11. novembra 1937 nastúpiť do novozriadeného ústavu na päť mesiacov S. M. Solana. Po nej na sedem mesiacov S. M. Johanka, potom na rok sestra Augustina. S. M. Nepomucena pracovala ako laborantka u MUDr. Procházku, jedného z dvoch obvodných lekárov v Pozořiciach. Po skončení ordinačných hodín navštevovala chorých a zabezpečovala potrebné opatrovateľské práce. Vystriedala ju S. M. Celína. Asi najdlhšie v opatrovni slúžila S. M. Anděla Dostálová - od roku 1940 do 1948.¹⁶⁰ Len v rokoch 1948 – 1950 odišla študovať na ošetrovateľskú školu. V Pozořiciach ju medzitým zastúpila S. M. Amatoris. Po skončení školy pracovala S. M. Anděla asi ešte pol roka v pozořickej ordinácii MUDr. Procházky.¹⁶¹

Ústav bol nevelký, pozostával z priechodu, vpravo od neho bola kuchyňa a izba sestier a vľavo vlastná malá miestnosť opatrovne, iba s jedným oknom. Tam sa sestry s deťmi zdržiavali, len keď vonku pršalo. Inak boli na dvore s pieskoviskom a vo veľkej

¹⁵⁸ Porov. Kronika IV. s. 294; OTČENÁŠEK, Karel. – et al. *Kamínky: drobná svědectví o pronásledování křesťanů v době komunistické totality i o jejich snáhách o svobodu a blaho vlasti*. 2. Hradec Králové: Biskupství královéhradecké, 2000, s. 36, 37.

¹⁵⁹ Porov. Kronika IV. s. 297 – 298.

¹⁶⁰ V Pozořiciach bola od 4. 6. 1940 do 10. 7. 1948. Porov. Neužil, Miloslav – MIKULA, Aleš. *Na předchůdkyni dnešní mateřské školy v Pozořicích tzv. „opatrovnu“ vzpomíná řádová sestra Anděla Marie Dostálová*. [online]. [cit. 24. mája 2011]. Dostupné na WWW: < http://www.pozorice.cz/index.php?id_text=50&search_string=sestra__And%EAcl>.

¹⁶¹ Porov. tamtiež.

záhrade. Do detskej opatrovne chodili deti z Pozoříc, Sivíc, Kovalovic a Viničných Šumíc. Na prevádzku prispievali rodičia podľa svojich možností - niektorí finančne, iní naturáliami a kongregácia ju tiež dotovala. Deti dochádzali na dopoludnie a po obede prišli znova. Niektoré z nich tu aj bývali trvale, napr. Jaroslav Soukup až do siedmich rokov. Od roku 1940 sestrám zverili aj malé deti do jedného roku na celý týždeň. V rámci denného programu mali deti dopoludnia aj popoludní - asi desať minút - poučovanie, ďalej cvičenie spevu, básní, bábkové divadlo s výchovnou scénkou, prípravu na besiedku, denné vychádzky do okolia. Najradšej chodili na farský kopček Poustka. Besiedky bývali najskôr v opatrovni na dvore, potom verejne v Orlovni. Skupina detí dokonca vypomáhala aj pri miestnych divadelných predstaveniach. Približne o päťdesiat detí sa starali dve až tri sestry. Ďalšie dve viedli domácnosť - upratovali, prali bielizeň, starali sa o záhradu. Najviac detí malo rodičov v KSČ, ale sestričky sa im venovali bez ohľadu na politickú príslušnosť.¹⁶²

Hoci boli sestry u detí aj u miestnych ľudí vo všeobecnej obľube, museli z rozhodnutia režimu na veľký žal svojich zverencov aj ich rodičov detskú opatrovňu opustiť. V čase,¹⁶³ keď bola smutná správa o vystávaní sestrám oznámená, miestna predstavená sa nachádzala v Brne, tak správu prevzala jej zástupkyňa. Keď sa predstavená narýchlo vrátila, na svoje zdesenie sa dozvedela, že naše sestry chcú vyvieť do Fulneku. Proti tomu sa hneď ohradila, lebo tam nie je náš materinec. Keď si večer matky prichádzali vyzdvihnúť deti, dozvedeli sa o vystávaní sestričiek. Vyvolalo to v nich také pobúrenie, že o 19. hod. demonštrovalo pred budovou ústavu päťdesiat až sedemdesiat osôb. Matka Milada hneď zamierila na cirkevné oddelenie KNV v Brne. Podarilo sa jej dosiahnuť, že sestry nebudú presťahované do Fulneku, ale na Veľký Újezd. Mali sa však vystávanie až potom, ako ich nahradí civilný personál. Zmocnenkyňa školstva Jana Kosíková medzitým prijala v Pozořiciach jednu pomocnú silu a vraj to stačí. A tak sa sestry museli odsťahovať. V poludňajších hodinách 26. septembra odišli osobným autom kongregácie, o 17:30 hod. ďalšími troma osobnými autami, ktoré zaistil predseda ONV. V rovnakom čase odišli ešte dve nákladné autá so zariadením a batožinou. Po odchode sestier¹⁶⁴ Rada KNV v Brne prideliла budovu pre materskú škôlku s celodennou starostlivosťou. Neskôr ju ale uznali ako nevyhovujúcu, uvažovalo sa o jej využití na bytové účely. Deti ale nikdy nezabudli na sestričky. Dlhé roky chodili už ako dospelí navštevovať im zvlášť drahú sestru Andělu.¹⁶⁵

¹⁶² Porov. Neužil, Miloslav – MIKULA, Aleš. *Na předchůdkyni dnešní mateřské školy v Pozořicích tzv. „opatrovnu“ vzpomíná řádová sestra Anděla Marie Dostálová.* [online]. [cit. 24. mája 2011]. Dostupné na WWW: < http://www.pozorice.cz/index.php?id_text=50&search_string=sestra_And%ECla>; MZA Brno, f. KNV, k. 2615, inv. č. 1819cirk.99. Podrobný prehľad o kláštornom dome v Pozořiciach z 23. 12. 1949, ONV Slavkov pri Brne.

¹⁶³ Túto správu sestrám oznámili 25. 9. 1950. Porov. MZA Brno, f. KNV, k. 2615, inv. č. 1819cirk.99. Správa o presídlení rehoľníčok z kláštora františkánok v Pozořiciach na Veľký Újezd z 27. 9. 1950, ONV Slavkov pri Brne.

¹⁶⁴ Rada KNV prideliла budovu opatrovne 13. 2. 1951. Porov. MZA Brno, f. KNV, k. 2615, inv. č. 1819cirk.99. Oznámenie o rozhodnutí rady KNV v Brne zo dňa 19. 2. 1951.

¹⁶⁵ Porov. tamtiež. Správa o presídlení rehoľníčok z kláštora františkánok v Pozořiciach na Veľký Újezd z 27. 9. 1950, ONV Slavkov pri Brne; Oznámenie o rozhodnutí rady KNV v Brne zo dňa 19. 2. 1951; Predanie objektu v Pozořiciach, ONV Slavkov pri Brne 11. 6. 1951 zn. 291.5/11/6-1951.

2.4 Útek S. M. Jiřiny, S. M. Terezky, S. M. Marty a S. M. Jindřišky do zahraničia

Filiálka v Jihlave 30. júla 1950 oznámila materincu veľmi záhadné zmiznutie troch sestier. Štyri dni predtým odišla S. M. Jiřina Kafková na liečenie do Karlových Varov. Sprevádzala ju S. M. Tereška Gottwaldová. Z filiálky v Třebíči odcestovala do Jihlavy S. M. Marta Silná, aby tam dokončila nejakú účtovnícku prácu v ošetrovateľskej škole, kde až do jej uzavretia pracovala ako školská sestra. Pátranie po nich sa ukázalo ako bezvýsledné, a tak od 2. septembra 1950 ich považovali za vystúpené z kongregácie. Zanedlho zmizla ešte štvrtá sestra – S. M. Jindřiška Hanáčková. Po oznámení na biskupstvo 5. októbra 1950 bola nad všetkými zmiznutými sestrami vyhlásená exkomunikácia, až dokiaľ sa neprihlásia u biskupa v mieste pobytu.¹⁶⁶

Po mnohých rokoch vyšlo najavo, že sestra Jiřina musela utiecť z Československa, lebo jej hrozilo zatknutie. Upozornili ju, že je rozhodnuté o jej likvidácii a odporučili jej, nech rýchle odíde z republiky. Preto s dovolením Matky Milady a požehnaním otca biskupa Skoupého odišla do zahraničia spolu s S. M. Tereškou a S. M. Martou. Pretože sa počítalo s možným zrušením kongregácie v Československu, mali sa dostať za hranice do slobodného sveta a tam umožniť jej ďalšie pokračovanie.¹⁶⁷

Okolnosti odchodu týchto sestier do zahraničia čiastočne objasňujú výpovede Matky Marty Vinterovej, generálnej predstavenej sestier tešiteliek v Rajhrade a p. Marie Cyprisovej z roku 1951. Matka Marta navštívila v Jihlave Dr. Ottu Kacra, duchovného správcu v nemocnici v Jihlave, aby sa s ním dohodla o jeho príchode na exercície do Rajhradu. Keď sa vracala na stanicu, sprevádzala ju sestra Jiřina. Matka Marta ju poznala, pretože mala rodnú sestru – S. M. Pavlu - tešiteľku v Rajhrade. Po ceste sa Matka zmienila sestre Jiřine, že S. M. Pavla pravdepodobne ušla do zahraničia. Tá jej na to odpovedala, že by tiež najradšej odišla. O tri týždne, keď bola v Brne na exercíciách, zavolała Matke Marte. Uviedla, že sa s S. M. Pavlou dohodli na spoločnom úteku do zahraničia. Sestra Pavla ale utiekla už skôr. Sestra Jiřina ju chcela nasledovať. Matka Marta sa rozhodla jej v tom pomôcť, tak v júni 1950 požiadala p. Mariu Cyprisovú z Lanžhota, aby sprostredkovala prechod jej a ďalším dvom sestram našej kongregácie. Prechod sa uskutočnil ešte v ten istý mesiac buď prostredníctvom hrobára Martina Kostku z Lanžhota alebo p. Gajdu.¹⁶⁸

Po prechode hraníc prijali miesto ošetrovateliek v sanatóriu sestier vincentiek v Salzburgu. V posledných októbrových dňoch roku 1950 navštívili Rím spolu s S. M. Pavlou Kafkovou a P. Bohumilom Burianom, kde strávili päť dní a potom sa cez Benátky vrátili do Salzburgu. Tu sestry pokračovali vo svojej práci v sanatóriu. Venovali sa tiež úprave bielizne pre utečencov. Medzitým si vybavovali odjazd do

¹⁶⁶ Porov. Kronika IV. s. 281 – 283; ŠPIČKOVÁ, M., *120 let Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny v Brně*, s. 39.

¹⁶⁷ Porov. ŠPIČKOVÁ, M., *120 let Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny v Brně*, s. 39; Archív kongregácie. Spomienky S. M. Jeanetty na sestru Jiřinu, spracované S. M. Václavou Špičkovou.

¹⁶⁸ Porov. ABS Praha, fond vyšetřovací spisy, archivní číslo V – 691 MV Praha. Úsekový protokol Marie Ciprysovej, spísaný v Brne 12. 7. 1951. Predmet Katolícka akcia; Protokol o výpovedi obvinenej Marie Vinterovej, rehoľné meno Marta z 10. 8. 1951, č. j. 14980/2031-1; Krajská správa štátnej bezpečnosti č. j. B/4-V-1614/51 dňa 29. 7. 1952. Protokol o výpovedi obvinenej Marie Ciprysovej; Protokol o výpovedi podozrivej Marie Ciprysovej z 10. 9. 1951, č. j. A-14980/2031-51; Pokračovanie úsekového protokolu, spísaného s predstavenou rajhradského kláštora Marii Vintrovou v Brne 13. 7. 1951, predmet Katolícka akcia.

Ameriky. S. M. Marta a S. M. Terezka nemohli vycestovať, pretože S. M. Terezka mala priezvisko Gottwaldová. V zahraničí si totiž mysleli, že má nejakú spojitosť s prezidentom Gottwaldom. Sestra Terezka pochádzala z Drnovíc, ktoré sú len niekoľko kilometrov vzdialené od Dědic pri Vyškove, rodiska Klementa Gottwalda. S. M. Jiřina spolu s S. M. Pavlou odišli samy poslednou loďou, ktorá prevážala emigrantov zdarma, preto nemohli čakať na S. M. Jindřišku, ktorá medzitým za nimi prišla do Rakúska a nemala vybavené žiadne povolenia a doklady. Keď sa S. M. Marte stále nedarilo vycestovať do USA, odišla neskôr do Kanady. Pomáhala jej v tom S. M. Jindřiška. S. M. Terezka po nejakom čase tiež vycestovala do USA. S. M. Marta potom prišla z Kanady do USA za S. M. Terezkou a odvtedy pôsobili spoločne. Od sestry Jiřiny sa oddelili, lebo od počiatku mali iný zámer a cieľ. V Amerike pracovali S. M. Jiřina a Jindřiška v Texase u sestier františkánok najprv v ich domove dôchodcov. Chceli sa zdokonaľiť v angličtine, preto im sestry ponúkli, aby išli do materskej škôlky, že sa tam od malých detí najlepšie naučia jazyk.¹⁶⁹

V roku 1954 S. M. Terezka a S. M. Marta pracovali v Lincolne v Nebraske v sirotinci. V tej dobe už mali dve novicky a ďalšie čakateľky sa pripravovali. Pretože počet sestier bol nízky, cirkevné úrady im prideliť sestru dominikánku ako novicmajsterku. Na výslovnú žiadosť sídelného biskupa založili v roku 1959 novú kongregáciu Máriiných sestier. Tiež sa riadia františkánskou regulou. Pôsobia prevažne ako učiteľky a katechétky. Od roku 1962 je sídlo kongregácie vo Waverly.¹⁷⁰

2.5 Situácia v materinci, nemocniciach a na filiálkach

2.5.1 Materinec

Komunistický režim chcel mať podrobný prehľad o stave rehoľníčok žijúcich u nás. Preto na schôdzi rehoľných predstavených na SÚC v Prahe 20. októbra 1950, na ktorej sa zúčastnila aj Matka Milada, nariadil evidenciu všetkých domov, rehoľníčok v nich žijúcich, tiež všetkého majetku.¹⁷¹

V nasledujúcom roku sa sestry dozvedeli z rádia, že v cudzine putuje socha Panny Márie Fatimskej, pričom sa na niektorých miestach konali manifestácie úcty k nej. Keď u nás jeden majster sochár zhotovil jej vernú kópiu, aby takto mohla putovať aj za železnou oponou, s nadšením si uvedomili, že aj tu sa ešte našli ľudia, ktorí častokrát za mnohých obetí túžili vzdať hold Panne Márii Fatimskej. Túto kópiu sochy posvätil Mons. Skoupý, ktorý sa už nachádzal v internácii. V tom čase rádoví jezuitskí bohoslovci, ktorí nemali svoj kláštor a museli nastúpiť buď do zamestnania alebo študovali na ošetrovateľskej škole, prosili Matku Miladu, aby mohli v našej kaplnke alebo aspoň v sakristii obnoviť sv. sľuby. Matka im to nemohla odoprieť. A tak prišli 14. marca 1951 o 21:30 hod. dvaja bohoslovci a jeden kňaz, prosili o zapožičanie omšových rúch, dvoch kalichov a ostatných omšových potrieb. Pre neskorú nočnú hodinu im Matka dala to, čo bolo nachystané na sv. omšu na ďalší deň – z kaplnky

¹⁶⁹ Porov. ABS Praha, f. Vyšetřovací spisy, arch. č. V – 1289 Brno. Výpis zo zápisu o výpovedi Buriana Bohuslava; Archív kongregácie. Spomienky S. M. Jeanetty na sestru Jiřinu, spracované S. M. Václavou Špičkovou.

¹⁷⁰ Porov. Kronika IV. s. 633; Kronika IX. s. 10; ŠPIČKOVÁ, M., *120 let Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny v Brně*, s. 51.

¹⁷¹ Porov. Kronika IV. s. 289, 290; ŠPIČKOVÁ, M., *120 let Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny v Brně*, s. 40.

rucho biele, z kostola fialové. Zostala spolu s nimi v kaplnke. Na svoje veľké prekvapenie až z priebehu nasledujúcich obradov pochopila, že ide o kňazské svätenie. Z iných zdrojov sa sestry omnoho neskôr dozvedeli, že svätencom bol dnes už zosnulý P. Ján Kurka SJ, svätiteľom tajný biskup Mons. Pavol Hnilica SJ, ktorý vtedy pracoval ako ošetrovateľ v brnianskej Nemocnici u sv. Anny. O dva mesiace po tejto zvláštnej udalosti prejavil svoju starostlivosť o naše sestry Mons. Karel Skoupý, keď 17. mája 1951 menoval superiorom pre našu kongregáciu Dr. Bohuslava Petrželku. Určil ho kvôli tomu, aby mohol na miesto neho vykonávať kanonické výsluchy čakateliek, novíciek a dočasných profesiek. Takto umožnil aj vo svojej neprítomnosti ďalšie konanie obliečok, dočasných aj doživotných sľubov, a tým aj ďalšie pokračovanie kongregácie.¹⁷²

V roku 1952 sestry chceli prispieť k tomu, aby svet nastúpil na správnu cestu vedúcu k životu, slobode a blahu ľudstva nielen na zemi, ale hlavne na večnosti. Preto kongregácia začala prácu na obnove ducha a zostavila denné modlitby pre sestry, či už povinné alebo súkromné. Chcela ich vydať tlačou. Tajnou cestou sa začiatkom roka dostali do internácie k otcovi biskupovi Skoupému na schválenie. Po nutných úpravách boli pripravené na vytlačenie. Pre nebezpečenstvo doby v maximálnej tichosti 11. mája toho istého roku prebehli oslavy 50. výročia posviacky kláštorného Kostola Svätej Rodiny. Sestry z filiálky v Jičíne aj napriek svojej vyťaženi v nemocnici si našli čas a ako blahoželanie zložili dlhú krásnu báseň. Pri tejto príležitosti sestry nechali u Juliusa Pelikána v Olomouci vyhotoviť sochu Panny Márie, Kráľovnej Mieru. Na sviatok Panny Márie Ružencovej 7. októbra 1952 ju dopravili do Brna a postavili na vysoký stĺp v kláštornej záhrade. Slávnosť svätenia o štyri dni neskôr na sviatok Materstva Panny Márie vykonal Mons. Bohuslav Petrželka za prítomnosti a k radosti všetkých sestier z materinca. Do základných kameňov vložili prosby za kongregáciu, pozdrav Nepoškvrnenej a prejav zmieru, aby sa skoro uskutočnil svetový mier a Cirkev vyšla z prenasledovania, skráslená prežitým utrpením. V tomto roku zažili sestry ešte jednu veľmi milú slávnosť - a to, keď sa sestry Svatava Páralová, Timotea Polanská, Tazúcie Masaříková, Nikolaja Stopová, Zuzana Palušová a Judita Štrbavá rozhodli zložiť do rúk superiora kongregácie P. Bohuslava Petrželku svoje doživotné sľuby. Ostatné sestry ocenili ich hrdinské rozhodnutie zasvätiť sa navždy Pánu aj napriek nepriazni doby a neistote, ktorá ich čakala.¹⁷³ Spomínaná neistota doby sa ukázala hneď 26. septembra toho roku, keď Matku Miladu volali do Prahy na SÚC. Odchádzala s obavami, či sa ešte vráti. Zatiaľ ju len dôrazne upozornili, že sama z vlastnej iniciatívy bez úradného dovolenia nemôže prekladať sestry. Premiestenie rehoľníčok musí byť povolené SÚC v Prahe a nahlásené 30 dní vopred. Krátko nato sa jej dostali do rúk nové smernice k ohlasovacej povinnosti rehoľníčok. V každej nemocnici či charitnom ústave, kde pôsobia, má byť zavedená prostredníctvom okresného cirkevného tajomníka kniha pobytu rehoľníčok. Zodpovednosť za zaznamenanie pohybu sestier do nej v rámci okresu nesie predstavená. Pri pohybe v rámci kraja musí byť súhlas okresného cirkevného tajomníka, mimo kraj krajského cirkevného tajomníka. Čoskoro v polovici decembra¹⁷⁴ sa veľké množstvo sestričiek na Ústrednom cintoríne v Brne zúčastnilo

¹⁷² Porov. Kronika IV. s. 296, 297, 301, 319 – 321; ŠPIČKOVÁ, M., *120 let Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny v Brně*, s. 41; PAVLÍK, Jan. *Budou vás vydávat soudům: Dějiny české provincie T.J. v době komunistického útlaku v letech 1950-1990*. Praha: Societas, 1995, s. 110.

¹⁷³ Mons. Petrželka bol poverený Biskupským ordinariátom 24. 7. 1952, aby prijal tieto doživotné sľuby. Porov. DABB Rajhrad, f. Biskupská konzistoř Brno, k. 5 634 Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Sv. Rodiny, inv. č. 18 000.

¹⁷⁴ Ku pochovaniu ostatkov sestier z Drnovic došlo 16. 12. 1952. Porov. ŠPIČKOVÁ, M., *120 let Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny v Brně*, s. 44.

pochovania ostatkov 25 spolusestier prevezených z Drnovíc. Skoro všetky z nich osobne poznali. Pohrebný obrad vykonal Dr. Josef Jančík za asistencie štyroch kňazov. Na tento deň pripadlo takisto 30. výročie úmrtia zakladateľky Matky Bernardiny Hoškovej, preto sa potom prítomné sestry odobrali na spoločnú návštevu jej hrobu, nachádzajúceho sa na tom istom cintoríne. Toto 30. výročie Matka Milada pripomenula aj vo svojom vianočnom obežníku, v ktorom povzbudzovala sestry k snahe o naplnenie jedného z odkazov Matky Bernardiny – uctievať Najsvätejšiu Tvár Pána.¹⁷⁵

2.5.2 Jihlava

Filiálka v jihlavskej nemocnici vznikla ešte 12. decembra 1906. Sestry tu boli zamestnané na všetkých oddeleniach a aj v kuchyni. Počas Prvej svetovej vojny tie, ktoré ošetrovali chorých tiež v súkromných domoch, bývali v samostatnom dome, ktorý pre ne kúpila kongregácia. Ostatné bývali v nemocnici. V roku 1949 im predali detské, školské, kožné oddelenia a pôrodnícku sálu.¹⁷⁶

Sestry z tejto filiálky už niekoľko rokov prežívali útoky miestnej nemocnice, namierené proti nim. Jeden takýto prišiel začiatkom roku 1951,¹⁷⁷ keď sa riaditeľstvo Sociálne - zdravotnej školy sťažovalo na KNV v Jihlave, že rádové ošetrovatelky našej kongregácie nevyhovujú požiadavkám praktického výcviku žiačok tejto školy. V tej istej dobe avšak o odbornosti našich sestier určite nepochybovala novovybudovaná nemocnica v Dačiciach, ktorá koncom novembra predchádzajúceho roku žiadala vedenie kongregácie o 30 rádových ošetrovateliek. Matka Milada, keďže o sestry v Jihlave už nestáli, podala výpoveď z nemocnice a chcela preložiť všetkých 63 sestier ku dňu 30. júnu 1951 odtiaľ do Dačíc. KNV ale neschválil jej zámer. Dokonca v súvislosti s tým bola S. M. Vladislava vzatá do väzby a nechali ju tam tri mesiace, pričom v ohrození bola aj Matka Milada. Pod týmto nátlakom a v dôsledku rôznych vyhrážok musela byť odvolaná výpoveď z Jihlavy. Jihlavskú nemocnicu opustili len staršie sestry. Neskoršie nemocnicu v Dačiciach obsadili civilným personálom.¹⁷⁸

Miestne sestry veľmi zranilo, keď po dlhoročnej práci nečakane nasledujúci rok dostali výpoveď S. M. Elekta, S. M. Hugolina a S. M. Zdislava.¹⁷⁹ Vedenie nemocnice však už žiadnu ďalšiu náhradu namiesto nich nežiadalo. Prepustené sestričky boli šikovné a skúsené pracovníčky, a tak ich hneď prijali do nemocnice v Třebíči. Neušlo to však pozornosti štátnych orgánov, ktoré vydali zákaz prijímať sestry z nemocnice v Jihlave do Třebíča.¹⁸⁰

Ďalší útok zo strany vedenia nemocnice zaznamenali aj v roku 1953, keď bez akéhokoľvek predchádzajúceho rokovania vyradilo zo služby v nemocnici

¹⁷⁵ Porov. Kronika IV. s. 325, 326, 337 – 342, 376 – 384; ŠPIČKOVÁ, M., *120 let Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny v Brně*, s. 42 - 44.

¹⁷⁶ V tom čase tu pôsobilo až 74 sestier. Porov. Kronika V. s. 710 – 726; ŠPIČKOVÁ, M., *120 let Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny v Brně*, s. 15, 55; ŠPIČKOVÁ, M., *Dějiny Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny v Brně*, s. 45; HAVELKOVÁ, J., *Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny a její působení v českých zemích v letech 1886 – 1958*, s. 108, 109.

¹⁷⁷ Sťažnosť riaditeľstva školy pochádza z 5. 1. 1952. Porov. ŠPIČKOVÁ, M., *120 let Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny v Brně*, s. 41.

¹⁷⁸ Porov. Kronika IV. s. 311 – 314; ŠPIČKOVÁ, M., *120 let Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny v Brně*, s. 41.

¹⁷⁹ S. M. Elekta pôsobila v nemocnici 28 rokov, S. M. Hugolina 24 rokov a S. M. Zdislava 22 rokov. Porov. Kronika V. s. 710 – 726; ŠPIČKOVÁ, M., *120 let Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny v Brně*, s. 55.

¹⁸⁰ Porov. tamtiež.

S. M. Pulcheriu, S. M. Benjaminu, S. M. Marcelu, S. M. Matheu a poslalo ich do materinca. Keďže kongregácia nutne potrebovala každú sestru, ihneď ich umiestnila na nové pracoviská. Krátko na to podobne dopadli S. M. Clementina a S. M. Scholastika, ktoré boli v jihlavskej nemocnici v činnnej nemocničnej službe 38 rokov.¹⁸¹

2.5.3 Brno

Pri sťahovaní chirurgického pavilónu zo Zemskej nemocnice u sv. Anny v roku 1922 na Žlutý Kopec spolu s ním prešli aj naše sestry, aby tam ďalej zdarne pôsobili. V rovnakom roku im zverili ošetrovanie chorých na Štátnej chirurgickej klinike prof. Dr. Julia Petřivalského Nemocnice u sv. Anny. Od roku 1934 pracovali v rovnakej nemocnici ešte na III. chirurgii, očnom oddelení prof. Dr. Slavíka a infekčnom oddelení. V novovybudovanej Rádioliečebni zhubných nádorov na Žlutom Kopci nazvanej Dom Útechy pod vedením prim. Jaroslava Bakeša a prim. Antonína Novotného prijali službu 28. septembra 1935. Nastúpili na všetky oddelenia, do ambulancií, na röntgen a rádiové ožarovanie.¹⁸²

Nemilý oznam o termíne povinného doškolenia sestier prišiel z riaditeľstva Krajskej fakultnej nemocnice na Pekařskej 53 v Brne 6. novembra 1952. Ba to ešte aj určilo mená tých sestier, ktoré sa ho mali zúčastniť. Štátne úrady teraz začali robiť oddelené školenia pre rehoľníčky v škole SÚC v Českej Kamenici – kde je aj kaplnka a možnosť zúčastniť sa náboženských úkonov. Tento postup museli zvoliť preto, lebo v rámci školenia pre civilný stredný zdravotnícky personál sa prednášal dialektický materializmus, a tak tam rehoľníčky odmietali chodiť. Kongregácia proti rozhodnutiu o účasti niektorých sestier na školení protestovala, keďže ešte v roku 1949 im udelili výnimku, pretože rehoľné pravidlá kongregácie im nedovoľujú zúčastniť sa politického života. Nasledujúci týždeň ich opätovne vyzvali, aby nastúpili na školenie do Českej Kamenice. Vedenie kongregácie rozhorčene na to reaguje, že aj v Brne prebiehajú semináre za účelom zvýšenia odbornosti, ktoré úplne zodpovedajú požiadavkám doškolenia. K reakcii priložilo plán školení podpísaný prof. MUDr. Josefom Podlahom, prednostom I. chirurgickej kliniky. A nábor na doškolenie týmto ochladol, až zmizol.¹⁸³

V nasledujúcom roku prebiehali rokovania o odsune sestier zo Žlutého Kopca. Tieto však mali spoločné ubytovanie spolu so sestrami pracujúcimi v Dome Útechy. Ak by museli odísť, spoločne s nimi chceli odísť aj tie z Domu Útechy, s ktorými sa zatiaľ počítalo aj naďalej kvôli starostlivosti o nevyliciteľne chorých. Celá záležitosť sa vyhrotila, keď sa prišli 12. novembra 1953 pacientov na Úteche pýtať na správanie sestier k inovercom, ateistom a politickým činiteľom.¹⁸⁴

S príchodom Nového roka prešiel rádioliečebný ústav Dom Útechy pod správu KNV a Ministerstva zdravotníctva. Riaditeľstvo ústavu bolo presvedčené, že rádioliečebný ústav sa musí rozšíriť. Viac miestností chcelo získať tým, že žiadalo, aby našich dvadsaťpäť sestier, pracujúcich na Žlutom Kopci a bývajúcich v Dome Útechy, odišlo niekam inam. Kongregácia sa snažila, aby boli ubytované v materinci. KNV zase

¹⁸¹ Porov. Kronika IV. s. 402.

¹⁸² Porov. ŠPIČKOVÁ, M., *120 let Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny v Brně*, s. 16, 23; KOŽÍŠEK, A. V., *Brno: město a okolí*, s.179; ŠPIČKOVÁ, M., *Dějiny Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny v Brně*, s. 37, 38; HAVELKOVÁ, J., *Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny a její působení v českých zemích v letech 1886 – 1958*, s. 13, 14, 22.

¹⁸³ Porov. Kronika IV. s. 359 – 364; ŠPIČKOVÁ, M., *120 let Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny v Brně*, s. 43, 44.

¹⁸⁴ Porov. Kronika IV. s. 497 – 498.

chcel riešiť situáciu tak, že žiadal bytový referát 13. januára 1954, aby zaistil pre ne tri trojizbové byty pri farských úradoch v Brne. Bytový referát túto žiadosť ako nepremyslenú ihneď zamietol, veď má dôležitejšie starosti, viac potrebujú byty rodiny s deťmi alebo vojsko. V máji toho istého roku sestry užasli nad myslením neveriacej služobnej, ktorá v brnianskej nemocnici mala sňať zo stien kríže. Keď sa opýtala miestnych súdruhov, čo zavesia namiesto nich, tí jej odpovedali, že štátnikov. Na to prehlásila, že mnohokrát počula chorých volať k Bohu o pomoc, ale nikdy zatiaľ nepočula, že by volali o pomoc k štátnikom. Týmto kríže odmietla dať dolu, a tak zostali na svojich miestach.¹⁸⁵

2.5.4 Ivančice

Táto filiálka vznikla 30. mája 1907. Pôvodne to bola súkromná nemocnica, ale od roku 1904 sa stala verejnou a neustále sa rozširovala. Sestry okrem ošetrovania chorých prevzali aj starostlivosť o kuchyňu. V roku 1949 pracovalo v miestnej nemocnici spolu 54 osôb, z toho 19 našich sestier, pričom sa počet chorých pohyboval okolo počtu 350 osôb.¹⁸⁶

Naše sestry tu zažili veľké problémy potom, ako v celej nemocnici začali celoplošne zavádzať ústredné kúrenie. Doteraz kúrili násypnými pieckami, ktoré zaťažovali prevádzku a znečisťovali prostredie. Sotva dokončili zavedenie ústredného kúrenia a klauzúra sa dala do poriadku, sestram navrhli, aby sa presťahovali do budovy Ústavu hluchonemých. Tu im ponúkli jediná miestnosť na všetky účely – telocvičňu. Mala slúžiť na ubytovanie 22 sestier. Navyše bola vo veľkej vzdialenosti od nemocnice a chýbala tu miestnosť na spoločné stravovanie. Sestry z operačnej sály a röntgenu mali bývať oddelene blízko nemocnice. Klauzúru – teraz už zmodernizovanú – chceli použiť na iné účely. Sestričky sa ale bránili proti tomuto nespravodlivému zaobchádzaniu a to tak, že 29. septembra 1952 podala miestna predstavená S. M. Chrysanta Srncová sťažnosti na SÚC v Prahe, Ministerstvo zdravotníctva a na cirkevný referát v Brne.¹⁸⁷

Aj túto nemocnicu postihlo v roku 1954 zvesovanie krížov. V tomto roku otvorili nové detské oddelenie a sestry našej kongregácie tu pracujúce ako obyčajne zavesili na steny kríže. Vedenie nemocnice sa zrazu proti tomu postavilo. Keď však kríže museli dať dolu, deti samy žiadali, aby ich vrátili na miesto.¹⁸⁸

Nasledujúci rok došlo k vážnemu incidentu. Na priame rozhodnutie riaditeľa p. Slováčka bola 7. januára 1955 zo svojho miesta na röntgene prepustená S. M. Vilemína. Pán riaditeľ ju preradil na iné miesto. Miestna predstavená S. M. Chrysanta sa proti tomuto zásahu po porade s vedením kongregácie dôrazne ohradila. V súkromnom rozhovore ho upozornila, že jeho rozhodnutie nemá platnosť, lebo odporuje zmluve uzavretej medzi nemocnicou a kongregáciou, podľa ktorej o tom, ktorá sestra kam pôjde, rozhoduje generálna predstavená. Táto trúfalosť S. M. Chrysanty nezostala bez následkov. Riaditeľ Okresného ústavu národného zdravia

¹⁸⁵ Porov Kronika IV. s. 564 – 575, 634; ŠPIČKOVÁ, M., *120 let Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny v Brně*, s. 49.

¹⁸⁶ Porov. ŠPIČKOVÁ, M., *Dějiny Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny v Brně*, s. 16, 45; MZA Brno, f. KNV, k. 2615, inv. č. 1819cirk.99. Správa ONV Rosice z 20. 9. 1949 zn. 370-H-20.9.49 pre KNV v Brne. Zoznam osôb v ženských rehoľných domoch ONV Moravská Třebová z 24. 5. 1950.

¹⁸⁷ Porov. Kronika IV. 351 – 353; ŠPIČKOVÁ, M., *120 let Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny v Brně*, s. 43.

¹⁸⁸ Porov. Kronika IV. s. 634; ŠPIČKOVÁ, M., *120 let Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny v Brně*, s. 51.

(OÚNZ) Rosice, pod ktorý spadala aj nemocnica v Ivančiciach, zaslal kongregácii dňa 14. februára 1955 list, v ktorom jej a sestry Anastázii zakazuje pracovať v nemocnici v Ivančiciach. S. M. Chrysanta dostala k 31. januáru 1955 výpoveď, S. M. Anastázie ju dostať zatiaľ nemohla, lebo bola práceneschopná. V minulosti sa totiž obe sestry liečili na TBC. Ich výsledky už boli ale negatívne. V Rosiaciach zámerne vymenili dátumy odberov, aby sa ukázalo, že majú zlé výsledky a mohli ich z nemocnice prepustiť. Matka Milada potom upozornila riaditeľa na podvod a upovedomila ho, že zvažuje možnosť odvolať celý kolektív sestier z Ivančíc, aby sa podobné incidenty už neopakovali.¹⁸⁹

2.5.5 Niederkreuzstetten

V septembri 1945 odišli z Brna do Viedne S. M. Isabela Posposchil a S. M. Pachomie Pusch spolu so sestrami alžbetínkami z Kamennej ulice. Určitý čas pracovali u nich v nemocnici a uvažovali o vstupe do ich rádu. Vtedy im jeden otec redemptorista poradil, nech zostanú vo svojej kongregácii a príjmu vlastnú samostatnú činnosť. Mali sa spojiť so sestrami Gemmou a Gotliebou. Hľadali teda nové pôsobisko. Arcibiskup Dr. František Kamprat im ponúkol, aby nastúpili do materskej farskej škôlky v Niederkreuzstetten, okr. Mistelbach, kam sa z Viedne vydali 5. júna 1946. Kongregácii sa teda podarilo zriadiť tu filiálku s noviciátom.¹⁹⁰

Začiatky však boli ťažké. Po príchode z Viedne spotrebovali sestry všetky zásoby. Spočiatku trpeli aj nedostatkom jedla, kým sa s miestnymi ľuďmi viac zoznámili. Na zariadenie škôlky použili sovietske a nemecké vlajky, ktoré našli vonku zašliapané do blata.¹⁹¹

Potom, ako bola 1. júla 1946 oficiálne otvorená škôlka, museli si sestry doplniť svoje vzdelanie, pretože nemali žiadnu kvalifikáciu na jej vedenie. Nuž od 1. septembra 1947 do 30. júna 1948 S. M. Pachomie absolvovala učiteľský ústav pre pestúanky a opatrovatelky v Laxenburgu u sestier Svätého Kríža. V tom čase nastúpila ako čakatelka S. M. Marie Schwindrak a hneď začiatkom septembra 1948 začala štúdium na dvojročnej škole v Laxenburgu. Miestni ľudia ich mali radi, zvlášť deti. Starali sa tiež o kostol a osvedčili sa aj ako dobré ošetrovatelky.¹⁹²

Aj napriek ich úspešnému pôsobeniu na tomto mieste sa v januári 1952 plánovalo, že prevezmú novú činnosť ošetrovateliek v pľúcnom sanatóriu v Davos vo Švajčiarsku, pričom S. M. Gotlieba sa tam mala k nim pripojiť. Toto sa však nepodarilo uskutočniť.¹⁹³ Potom, ako sa im postupne podarilo získať ďalší dorast, v rovnakom roku mohli prvé rakúske sestry Marie a Cecilie zložiť sväté sľuby.¹⁹⁴

Rok 1954 im priniesol výhodnú ponuku od otcov karmelitánov, aby presunuli svoju filiálku do časti karmelitánskeho kláštora vo Viedni, alebo tu aspoň poslali

¹⁸⁹ Porov. Kronika IV. a s. 688 – 692.

¹⁹⁰ Porov. Kronika IV. s. 408 – 410; ŠPIČKOVÁ, M., *120 let Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny v Brně*, s. 35, 45; HAVELKOVÁ, J., *Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny a její působení v českých zemích v letech 1886 – 1958*, s. 109, 110.

¹⁹¹ Porov. Kronika VII. s. 117 – 119.

¹⁹² Porov. Kronika VII. s. 117 – 119; Kronika IX. s. 6,7.

¹⁹³ Porov. DABB Rajhrad, f. Biskupská konzistoř Brno, k. 5 634 Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Sv. Rodiny, inv. č. 18 000. List vedenia kongregácie Biskupskému ordinariátu v Brne zo dňa 2. 5. 1952 č. j. 205/52.

¹⁹⁴ Porov. Kronika IV. s. 367; ŠPIČKOVÁ, M., *120 let Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny v Brně*, s. 44.

niektoré sestry a prijali činnosť vo farskej detskej škôlke, viedli domácnosť, kuchyňu, starali sa o kanceláriu a ošetrovanie v domoch s duchovnou správou. Vedenie kongregácie v Brne však 15. októbra muselo túto ponuku odmietnuť, pretože opustiť Niederkreuzstetten by bolo veľkým nevďakom voči miestnemu p. radcovi P. Lorenzovi Toiflovi, ktorý sa ich obetavo ujal a dovolil im zostať a pôsobiť u seba. Navyše filiálka má zatiaľ len štyri sestry, tak sa nemôže rozdeliť, pretože nie je ich toľko, aby zvládli všetku činnosť zároveň v Niederkreuzstetten aj vo Viedni. V tom istom roku miestne sestry zažili dve zvlášť milé udalosti, keď 2. augusta sestra Marie obnovila sľuby na dva roky a 23. novembra sestra Hemenegilda zložila prvé sľuby.¹⁹⁵

Svoje pôsobenie na tomto mieste ukončili v januári 1959. Pritom sa miestni ľudia s nimi len veľmi ťažko lúčili. Pri sťahovaní z Niederkreuzstettu do Niederhollabrunnu im dokonca odviezli všetky ich veci na vlastných vozoch.¹⁹⁶

2.5.6 Jevíčko

V októbri 1916 otvorili v Jevíčku pľúcne sanatórium pre vojakov chorých na TBC, sestry ich tu ošetrovali, starali sa však aj o pracovníčku a kuchyňu. Po skončení Prvej svetovej vojny sa sanatórium špecializovalo na liečbu žien a detí. Neskôr tu začali robiť aj operácie pľúc.¹⁹⁷

To, že naše sestry, slúžiace v Jevíčku sú z hľadiska odborného a pracovného veľmi schopné, pracovité a nedá sa im nič vytknúť, musel uznať v roku 1949 aj cirkevný referát ONV v Moravskej Třebovej. Avšak ich činnosť ďalej hodnotil ako nepriateľskú voči režimu, pričom duchovný správca P. Neubaur vraj reakčný súbor dopĺňoval. V tej dobe ošetrovateľskú činnosť a iné práce v ústave vykonávalo 32 sestier.¹⁹⁸

2.5.7 Třebíč

V novootvorenej Jubilejnej nemocnici cisára Františka Jozefa I. v Třebíči bola 10. novembra 1902 zriadená tretia filiálka kongregácie. Sestry sa tu zaoberali ošetrovaním chorých, prevzali operačnú sálu, kuchyňu aj celé domáce hospodárstvo. Avšak po konci Prvej svetovej vojny sa ukázalo, že rada mesta urobí všetko preto, aby ich z nemocnice odstránila. Preto 31. októbra 1919 pre nepriazeň prostredia a doby radšej odišli samy. Ale na žiadosť primára MUDr. Antonína Váňu, ktorý prišiel do trebičskej nemocnice z Brna a prácu našich sestier na operačnom sále dobre poznal, kongregácia 1. januára 1931 obnovila túto filiálku. Po príchode sestry slúžili na chirurgickom oddelení. Stretávali sa tu však s nedostatočným vybavením nemocnice, tiež odmietaním zo strany miestnych pacientov. Postupne sa im však podarilo získať si ich plnú dôveru.¹⁹⁹

¹⁹⁵ Porov. Kronika IV. s. 628 – 632.

¹⁹⁶ Porov. Kronika VII. s. 117 – 119; ŠPIČKOVÁ, M., *120 let Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny v Brně*, s. 75.

¹⁹⁷ Porov. ŠPIČKOVÁ, M., *120 let Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny v Brně*, s. 17; ŠPIČKOVÁ, M., *Dějiny Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny v Brně*, s. 45.

¹⁹⁸ Porov. MZA Brno, f. KNV, k. 2615, inv. č. 1819cirk.99. Správa ONV Moravská Třebová z 23. 12. 1949, č. j. 361/kult.dův, pre KNV Brno.

¹⁹⁹ Porov. ŠPIČKOVÁ, M., *120 let Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny v Brně*, s. 18, 21; HAVELKOVÁ, J., *Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka*

Incidenty namierené proti nim sa tu vyskytovali znova. Veľký kríž, ktorý visel na stene pri operačnom sále na chirurgickom oddelení a posilňoval jednak ich v službe, ale aj chorých v ich utrpení, raz večer v roku 1954 zmizol. Ako to objavila nočná služba, sestry sa ho vybrali hľadať. Po dlhom čase ho našli vyhodенý v parku, zahrabaný listím. Odniesli ho do klauzúry, kde si ho už potom radšej ponechali. Následne ho so všetkou jemu patriacou dôstojnosťou uctili a priniesli zmier za potupu, ktorej sa dostalo Ukrižovanému Spasiteľovi.²⁰⁰

2.5.8 Jičín

Do Okresnej nemocnice v Jičíne nastúpili naše sestry 1. septembra 1940. Situácia tu bola celkovo veľmi ťažká. V samotnej nemocnici nemali vhodné hygienické podmienky a tiež chýbalo pre sestričky primerané ubytovanie. Miestni obyvatelia ich prijali veľmi nepriaznivo. Časom sa ukázal dôvod. Pred ich príchodom neprajníci rozšírili informáciu, že teraz sa budú musieť pacienti už len modliť a ani si nebudú môcť zaspievať. Sestry len s veľkými problémami dosiahli upravenie kaplnky, aj to až potom ako Matka Gerarda vedeniu nemocnice oznámila, že buď bude zriadená kaplnka do 1. januára 1941, alebo z nemocnice odídu s polročnou výpovednou lehotou. Nakoniec predsa len kaplnka zasvätená Najsvätejšiemu Srdcu Pána mohla byť 24. decembra 1940 vysvätená.²⁰¹

2.6 Spiritualita a každodenný život sestier v päťdesiatych rokoch

Ako Milosrdné sestry III. rádu sv. Františka pod ochranou Svätej Rodiny žijeme podľa františkánskej spirituality a sme súčasťou veľkej františkánskej rodiny. Spolu s inými rehoľnými spoločnosťami sa riadime rehoľou III. kláštorného rádu sv. Františka. Špecifické podmienky života sestier v našej kongregácii upravujú navyše vlastné stanovy. Podstatou nášho života je zachovávať sväté evanjelium nášho Pána Ježiša Krista a žiť v poslušnosti, čistote a chudobe. Sľubujeme poslušnosť a úctu k pápežovi, ale aj k Cirkvi.²⁰²

V sledovanom období naše sestry ako všeobecný účel kongregácie chápali svoje posvätenie, a to zachovávaním jednoduchých sľubov čistoty, chudoby a poslušnosti, rehole III. rádu sv. Františka a vlastných konštitúcií. Za zvláštny účel kongregácie považovali činnosť charitatívnu v duchu a podľa zásad Katolíckej cirkvi, ktorú

pod ochranou Svaté Rodiny a její působení v českých zemích v letech 1886 – 1958, s. 22, 102, 103; ŠPIČKOVÁ, M., *Dějiny Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny v Brně*, s. 44.

²⁰⁰ Porov. Kronika IV. s. 635; ŠPIČKOVÁ, M., *120 let Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny v Brně*, s. 51.

²⁰¹ Porov. ŠPIČKOVÁ, M., *120 let Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny v Brně*, s. 26; ŠPIČKOVÁ, M., *Dějiny Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny v Brně*, s. 49; HAVELKOVÁ, J., *Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny a její působení v českých zemích v letech 1886 – 1958*, s. 103 - 105.

²⁰² Porov. ŠPIČKOVÁ, M., *Dějiny Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny v Brně*, s. 35; *Řehole třetího řádu Serafinského Otce sv. Františka*, [vydané pre vnútornú potrebu kongregácie] Brno: 1933, s. 1.

vykonávali najmä ošetrovaním chorých a nezuživých v ústavoch, ale aj v súkromných domoch.²⁰³

Ako sestry františkánky uznávame, samozrejme, ako svojho hlavného patróna sv. Františka z Assisi. Vzorom vnútorného života, skromnosti a chudoby je pre nás Svätá Rodina. Svoju vonkajšiu činnosť sme ako patrónke zverili sv. Alžbete Uhorskej. Už od svojho založenia sa nikdy v kongregácii sestry nedelili na chórové a laické, ale vždycky sme mali len jednu triedu sestier.²⁰⁴

V priebehu celého dňa sa v materinci striedala modlitba a práca. Sestry začínali svoj deň v kaplnke krátkou rannou modlitbou, po ktorej nasledovali ranné chvály z officia blahoslavenej Panny Márie. Celé officium sa v tomto čase modlili po latinsky, pričom pre porovnanie a k oboznámeniu sa s jeho obsahom mali k dispozícii aj český preklad. Keď vzdali chválu Spasiteľovi modlitbou litánií k Najsvätejšiemu Menu Ježiš, začali prípravu na polhodinové rozjímanie, a to recitáciou nádherného hymnu k Duchu Svätému. Text rozjímania predčítavala vždy jedna z nich s dostatočne dlhými prestávkami. Pri tom si ostatné jeho obsah aj prípadne svoje postrehy zapisovali. Po ukončení rozjímania nasledoval vrchol dňa každej rehoľnej sestry a to sv. omša. Naše sestry v materinci mali tú výhodu, že bola pre ne slúžená denne priamo v klauzúrnej kaplnke. Po nej sa ešte modlili prvú a tretiu hodinku z officia. Po raňajkách sa potom každá odobrала za svojimi pracovnými povinnosťami. K spoločným modlitbám v kaplnke sa schádzali štvrt' hodinu pred poludním. K ucteniu rán nášho Spasiteľa sa modlili Zlútvový ruženec. Po prvých troch desiatkoch sa celá komunita odobrала do refektára, pričom sa zvyšné dva desiatky modlievali nahlas po ceste. Keď svoje sily doplnili hodnotným obedom, ich kroky znovu smerovali do kaplnky, kde nasledovala šiesta a deviata hodinka z officia. Po spoločnom duchovnom čítaní trvajúcim pätnásť minút sa znovu odobrali k svojim pracovným povinnostiam. O 16 hod. sa opäť zhromaždili k modlitbe ruženca a Loretánskych litánií. Potom nasledovalo matutinum z officia. Následne sa zahĺbili do polhodinového rozjímania, ktoré prebiehalo obdobným spôsobom ako ráno. Po kompletári sa presunuli z kaplnky do refektára na večeru. Až do 20. hodiny sa vzájomne pobavili a rozveselili v radostnom sesterskom spoločenstve pri spoločnej rekreácii. Deň zakončili znovu pred Pánom večernou modlitbou, litániami ku všetkým svätým a špecifickou modlitbou piatich otčenášov so zdvihnutými rukami k ucteniu piatich rán nášho Spasiteľa.²⁰⁵

V sledovanej dobe sestry pracovali v materinci na rozličných úsekoch. Niektoré varili pre početnú komunitu v sesterskej kuchyni. Iné mali na starosti refektár, zabezpečovali prestieranie pred a po jedle, prípadne jeho upratovanie. Sakristiánka sa starala o prípravu, údržbu bohoslužobných rúch, nádob a iných predmetov, tiež čistotu a zdobenie kostola, prípadne klauzúrnej kaplnky. Vrátničky zabezpečovali styk kláštora so svetom. Privítali a pohostili prichádzajúce návštevy, prijímali poštu pre vedenie kongregácie, ale aj pre jednotlivé sestry. Vždy boli v kláštore sestry vyhradené na ošetrovanie našich starších spolusestier, aby tie po celom živote, strávenom v službe chorým, Bohu a kongregácii, s istotou pokojne dožili svoj život v modlitbe a prinášaní svojho utrpenia Pánovi. K materincu patrí aj záhrada, kde pestovali zeleninu a ovocie pre svoju potrebu, navyše kvetiny pre výzdobu kostola a kaplnky. Sestry v práčovni

²⁰³ Porov. *Konstituce Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka z Assisi pod ochranou Svaté Rodiny* [vydané pre vnútornú potrebu kongregácie] Brno: 1933, s. 9.

²⁰⁴ Porov. tamtiež, s. 10.

²⁰⁵ Porov. ŠPIČKOVÁ, M., *Dějiny Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny v Brně*, s. 35; *Konstituce Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka z Assisi pod ochranou Svaté Rodiny*, s. 36, 37. Spracované tiež na základe osobných spomienok S. M. Augustiny Beníčkovej zo dňa 16. 7. 2011.

prali bielizeň všetkých obyvateľiek materinca, čo pri ich veľkom počte a v tej dobe neexistujúcej mechanizácii nebolo vôbec ľahké. Rehoľný šat a iné potrebné odevy či bielizeň pre materinec, ale aj pre filiálky či pracoviská v nemocniciach šili v malej šijacej dielni. Vykonávali tu tiež nutné opravy odevov. Navyše sestry, na to zvlášť určené, vykonávali všetky administratívne a ekonomické práce.

Od znamenia k večernej modlitbe do rannej sv. omše vládlo v celom dome prísne mlčanie. Aj v priebehu dňa mimo doby rekreácie sestry dodržiavali obyčajné mlčanie, v rámci ktorého hovorili len toľko, koľko vyžadovali úrad, potreba a láska. Pobavenie predsa patrí do rekreácie. Mlčanie totiž napomáha k lepšiemu sústredeniu sa na život s Bohom a efektívnejšiemu výkonu služby, tiež k udržaniu poriadku.²⁰⁶

V priebehu celého dňa si usilovali zachovať vo svojom srdci neustále spojenie s Pánom, ktoré umocňovali opakovanými krátkymi súkromnými návštevami Velebnej Sviatosti. Novicky mali denne polhodinovú adoráciu. Spravidla v prvú nedeľu v mesiaci konali duchovnú obnovu ako prípravu na smrť. V jej priebehu sa namiesto klasického ruženca modlili ruženec o siedmich radoostiach Panny Márie. V tento deň, keď to bolo možné, prednášalo sa im o duchovnom živote. Každý rok konali aj päťdňové exercície.²⁰⁷

Riadiac sa príkladom Sv. Otca Františka, vrúcneho ctiteľa ukrižovaného Spasiteľa, modlili sa každú prvú nedeľu v mesiaci a každý piatok v dobe pôstnej krížovú cestu. Pamätali tiež na jeho duch pokánia za seba aj za iných z lásky k Bohu. Vďačne a ochotne preto využívali každú príležitosť k sebezáporu a nevyhýbali sa vnútorným ani vonkajším obetiam, ktoré im prinášalo ich povolanie. Svedomite zachovávali spoločný život a predpísaný denný poriadok. Namáhavé povinnosti, ťažkosti a pokorujúce práce i únavu pri obsluhu chorých sa snažili prijímať bez reptania. Kongregácia neukladala sestrám zvláštne pôsty, takto zohľadňovala ich ťažkú prácu pri lôžku chorých.²⁰⁸

V tomto období sa im nedovoľovalo navštevovať rodičov a príbuzných a zdržiavať sa v ich dome. Ak však otec alebo matka ťažko ochoreli, mohla ich sestra s dovolením predstavených navštíviť. Ak by už neboli sebestační a potrebovali obsluhu, generálna predstavená povolila častejšie návštevy.²⁰⁹

Keď mladé dievča či žena prejavila záujem o vstup do kongregácie, nasledovalo pre ňu časovo neobmedzené obdobie kandidatúry. Prijímali sa žiadateľky telesne i duševne zdravé, katolíckeho náboženstva, bez zákonitých prekážok. Len s dovolením Sv. Stolca mohli byť prijaté žiadateľky nad 30 rokov, nemanželské; prípadne vdovy. Prijímané boli aj neplnoleté čakateľky, ktoré si počas tohto obdobia doplnili meštiansku školu, prípadne potom ošetrovateľskú školu. Samozrejme, všetko prebiehalo tak, aby pri skladaní prvých sľubov dosiahli cirkevným právom stanoveného veku 18 rokov. Po ukončení kandidatúry nasledovalo polročné obdobie postulátu. Jeho účelom bolo, aby postulanka, ale aj vedenie kongregácie mali možnosť vyskúšať, či má povolanie, a aby postulanka všeobecne poznala život v kongregácii. Obliečkou postulantiiek začínal noviciát, ktorý v tom čase trval dva roky. Počas neho sa novicky duchovne vzdelávali štúdiom rehole a konštitúcií, zbožným rozjímaním, vytrvalou modlitbou, poučovaním vo všetkom, čo sa týkalo sľubov a cností. V prvom roku noviciátu

²⁰⁶ Porov. ŠPIČKOVÁ, M., *Dějiny Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny v Brně*, s. 35; *Konstituce Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka z Assisi pod ochranou Svaté Rodiny*, s. 44.

²⁰⁷ Porov. *Konstituce Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka z Assisi pod ochranou Svaté Rodiny*, s. 33, 36, 37.

²⁰⁸ Porov. tamtiež, s. 37 – 40.

²⁰⁹ Porov. tamtiež, s. 41.

tzv. kanonikom sa venovali pod vedením novicmajsterky vzdelávaniu ducha a srdca. Domácimi prácami sa mali zaoberať len potiaľ, pokiaľ im to neprekážalo v predpísaných cvičeniach. V druhom roku sa mohli mierne zaoberať potrebným štúdiom a vypomáhať v kongregačnej činnosti. Požívali všetkých výsad a duchovných milostí aké boli prepožičané kongregácii a keby zomreli, mali nárok na ten istý príhovor ako profesné sestry. Ak by bola novicka v nebezpečenstve smrti, mohla byť pripustená generálnou predstavenou, miestnou predstavenou príp. jej zástupkyňou k zloženiu sľubov podľa konštitúcií a týmto nadobúda účasť na všetkých odpustkoch, príhovoroch a milostiach ako všetky ostatné umierajúce rehoľníčky. Ak by sa však uzdravila, nachádzala sa v takom pomere, ako by sľuby vôbec nebola zložila.²¹⁰

O tom, či bude novicka pripustená k prvým sľubom na konci noviciátu, rozhodovala tajným hlasovaním generálna predstavená so svojou radou po porade s novicmajsterkou. Pred ich zložením musela ešte vykonať kanonickú skúšku z rehole, konštitúcií a katechizmu. Sestry skladali dočasné sľuby trikrát na rok, potom raz na dva roky. Po uplynutí týchto piatich rokov skladali sľuby doživotné. O povolení k ich zloženiu rozhodovala generálna predstavená.²¹¹

Sľubom poslušnosti sa zaväzovala sestra, že bude poslúchať zákonitých predstavených vo všetkom, čo náleží priamo alebo nepriamo k zachovávaní sľubov a konštitúcií. Sľubom čistoty, že sa nevydá a mimo to sa bude varovať všetkého, čo je proti čistote alebo jej môže privodiť nejaké nebezpečenstvo. Jednoduchým sľubom chudoby sa vzdávala práva rozhodovať o ktorejkoľvek časnej veci nejakej ceny bez dovolenia zákonitých predstavených.²¹²

Poslaním kongregácie bolo prevažne po vzore sv. Františka ošetrovanie chorých. On po svojom obrátení ošetroval malomocných a videl v nich samotného Krista. O to isté sa snažili naše sestry už od založenia kongregácie. Vždy sa starali o chorých bez ohľadu na ich pohlavie, vek, spoločenské postavenie, národnosť, či vierovyznanie. Obetavo poskytovali chorým v ich bolestiach všemožné úľavy a ich náreky trpezlivo znášali.²¹³

2.7 Milosrdné sestry III. rádu sv. Františka pod ochranou Sv. Rodiny a Karmel

V priebehu svojej služby pri lôžku v nemocniciach si častokrát sestry uvedomovali potrebu silnej nadprirodzenej pomoci, aby chorým nielen poskytlí špičkovú ošetrovateľskú pomoc, ale dokázali prehovoriť aj k ich duši a priniesli im Krista. Preto kongregácia potrebovala kontemplatívnu podporu pre svoju činnosť. Dlhé roky²¹⁴ sa usilovala o vybudovanie Karmelu v Brne. Dokonca 1. januára 1948 sa už podarilo kúpiť dom pre budovu zamýšľaného kláštora a to na Hroznovej ulici č. 15.

²¹⁰ Porov. tamtiež, s. 11 - 20.

²¹¹ Porov. tamtiež, s. 21, 22, 24.

²¹² Porov. tamtiež, s. 26, 28, 29.

²¹³ Porov. *Konstituce Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka z Assisi pod ochranou Svaté Rodiny*, s. 87; ŠPIČKOVÁ, M., *Dějiny Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny v Brně*, s. 36.

²¹⁴ Prvá valná schôdza priateľov Karmelu sa konala 26. januára 1938 v priestoroch našej ošetrovateľskej školy. Po vojne sa v roku 1946 zvýšil záujem o vybudovanie Karmelu. Okrem peňažných darov získal Karmel bohoslužobné rúcha, knihy a iné potrebné veci. Porov. HAVELKOVÁ, J., *Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny a její působení v českých zemích v letech 1886 – 1958*, s. 30, 55.

Uskutočnenie tohto plánu však oddialila smrť sestry Marie od Najsvätejšieho Srdca Ježišovho, ktorá bola dušou celej myšlienky. Navyše stavbu Karmelu na veľmi dlhý čas znemožnil odsun sestier karmelitánok z kláštora v Prahe na Hradčanoch.²¹⁵ Ako miesto pobytu im vykázali Turnov, kam už boli pred nimi dovezené sestry klarisky. Stretli sa tu dva rády s prísnuou klauzúrou. Priestory, ktoré museli obývať, boli primalé, ani zďaleka nevyhovovali ich potrebám.²¹⁶

Naše sestry nezabudli na karmelitánky. V roku 1951 v dobe ich choroby im zaslali 8 kg medu a iné nutné veci. Aj na jeseň 1952 potrebovali karmelitánky našu pomoc. V tom čase ich už rozdelili – niektoré pracovali vo Vansdorfe v továrni na výrobu pančúch. Novicky a čakateľky ošetrovali chorých v nemocnici v Liberci. V Turnove zostalo len sedem sestier. Nemohli si zo svojich prostriedkov zabezpečiť teplý odev na zimu. A tak Matka Milada hneď vyčlenila zo svojich zásob potrebné množstvo látok na plášte, pridala teplé oblečenie a finančnú podporu nielen pre karmelitánky, ale aj pre sestry klarisky. Navyše poslala naše sestry krajčírky, aby im potrebný odev ušili.²¹⁷

Myšlienky na Karmel sa sestry nevzdali ani potom, čo Matka Milada dostala 2. mája 1952 oznámenie o likvidácii kostolnej jednoty Karmelu v Brne. Preto 29. júna 1953 zložilo vedenie kongregácie písomný sľub, ktorý bol záväzný aj pre všetky ďalšie generálne predstavené, že hneď, ako to len bude možné, postará sa o to, aby v Brne alebo v jeho blízkom okolí bol vybudovaný Karmel. Ale až v roku 1996 sa podarilo tento sľub splniť, keď bol vybudovaný Karmel Panny Márie v Dačiciach.²¹⁸

2.8 S. M. Fides v tajnej internácii spolu s otcami biskupmi

Sestry, pracujúce v jičínskej nemocnici, veľmi rozrušila nasledujúca udalosť. S. M. Fides Dostálovú odviezla Štátna bezpečnosť (ŠtB) priamo zo služby na neznáme miesto. Omnoho neskoršie im oznámili kontaktnú adresu – Praha VII, poštová schránka 7136. Až do svojho prepustenia sestra Fides netušila, kde sa vôbec nachádza. Potom, ako jej povolili prvú návštevu, previezli ju do Prahy na Bartolomějskú ulicu č. 9, kde sa stretla s rodnou sestrou S. M. Andělou a príbuznými. Mohla s nimi hovoriť len pol hodinu, a to za stálej prítomnosti dvoch príslušníkov ŠtB, ktorí sledovali každé ich slovo. Tam sa dozvedeli, že vykonáva všetky domáce práce, perie bielizeň, kúri, upratuje. Nasvedčovali tomu aj jej upracované a rozpukané ruky. Až 19. marca 1955 – skoro po troch rokoch – mohla za ňou prísť Matka Milada so sestrami Olgou a Andělou. Návšteva prebiehala na Ministerstve vnútra podobným spôsobom ako prvá. Začiatkom novembra nasledujúceho roku, keď ju navštívili S. M. Anděla a S. M. Edmunda, sa situácia trochu zlepšila. Návštevu teraz mohla mať raz za 3 mesiace, ale vždy v Prahe a pod dozorom tajných. Aby pomohli biskupom a sestrám v internácii, Matka Milada spolu so sestričkami alebo príbuznými sa snažili vždy priviesť S. M. Fides dostatok vecí pre domácu potrebu.²¹⁹

Po prepustení z internácie sa S. M. Fides krátko zotavila v materinci a 7. augusta 1958 nastúpila s veľkou radosťou do domova dôchodcov v Tepliciach nad

²¹⁵ Stalo sa tak 30. augusta 1950. Porov. Kronika IV. s. 285, 286.

²¹⁶ Porov. Kronika III. s. 228; Kronika IV. s. 285, 286.

²¹⁷ Porov. Kronika IV. s. 299, 366, 367.

²¹⁸ Porov. Kronika IV. s. 365; ŠPIČKOVÁ, M., *120 let Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny v Brně*, s. 43, 44, 47, 48.

²¹⁹ Porov. Kronika VI. s. 31; ŠPIČKOVÁ, M., *120 let Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny v Brně*, s. 46, 68.

Metujou. Od nasledujúceho mesiaca do roku 1959 pôsobila v Letoviciach. Potom v Tulešiciach pracovala striedavo u chorých a v práčovni. Odtiaľ navštevovala internovaného biskupa Karla Skoupého, čo vyplýva zo zachovaných ďakovných listov za dovezené veci, ktoré sú uchovávané v našom archíve. V máji 1985 ju postihla cievna mozgová príhoda, v dôsledku ktorej ochrnula na pravú polovicu tela a zle hovorila. Záchvaty mŕtvice sa opakovali. V októbri 1994 sa spolu s ostanými sestrami vrátila do materinca v Brne. Božím riadením ležala v poslednom období svojho života na lôžku vedľa S. M. Jany Boscy Terezie Procházkovej. Vzájomne sa podporovali a spoločne aj zomreli. S. M. Fides 2. júla 1997 večer a S. M. Jana Bosca nasledujúce ráno, dokonca sú pochované v jednom hrobe.²²⁰

Pri prepustení z internácie musela S. M. Fides podpísať prehlásenie o mlčanlivosti. Preto o tomto svojom pobyte nikdy nerozprávala. Po skončení totality pre nemožnosť vyjadrovania, ktorú spôsobila choroba, nebola už toho schopná.²²¹

Keď som pátrala po dôvodoch, prečo bola vybraná do internácie s otcami biskupmi práve S. M. Fides, narazila som na domnienku, podľa ktorej sa štátne orgány nejakým spôsobom dozvedeli, že chcela v roku 1951 ilegálne odísť za hranice spolu s S. M. Jindřiškou. V jihlavskej nemocnici, kde obe vtedy spolu pracovali, mali už všetko pripravené na útek. S. M. Fides sa ale nepodarilo uvoľniť zo služby pre množstvo práce na operačnom sále. Tak musela sestra Jindřiška odísť sama.²²²

2.8.1 Myštěves

Na prvom mieste internácie sa v Myštěvsi pri Novom Brydžove S. M. Fides Dostálová starala spolu so sestrami Zdislavou Benešovou a Felicitas Kořínkovou z Kongregácie sestier Najsvätejšej Sviatosti o otcov biskupov Skoupého, Hloucha, Pobožného a arcibiskupa Berana.²²³

Ako prvého priviezli do Myštěvsi 17. apríla 1953 arcibiskupa Berana. Cesta S. M. Zdislavy do internácie je veľmi dramatická. Zaistili ju priamo na ulici v Trutnove 18. apríla, počas prechádzky s matkou, švagrinou a malou neterou. Spolu so švagrinou ju odviezli na políciu, odkiaľ už samu krátko pred 21. hod. na neznáme miesto. Príbuzní sa márne dožadovali, aby im oznámili, kde sa nachádza. Asi po trištvrte roku napísal jej brat priamo prezidentovi Zápotockému. Za 14 dní sa dozvedel, že jeho sestra je umiestnená v internácii s najvyššími cirkevnými hodnosťami ako ošetrovatelka. Presné miesto však neoznámili. Do Myštěvsi ju priviezli ako prvú zo sestier. V aute musela byť zakrytá kabátom, aby nemohla sledovať cestu. Prišla za tmy, pri vchode ju čakali dvaja muži s puškami na ramenách. Hneď si všimla, že všade na oknách sú mreže. Pri prehliadke domu ju zaviedli na druhé poschodie, kde v poslednej miestnosti, prestavanej na kaplnku, kľáčali dvaja biskupi – Josef Hlouch a Josef Beran. Za tri dni po sestre Zdislave dorazila sestra Felicitas Kořínková. Tá na rozdiel od sestry Zdislavy bola náležite poučená o svojej službe u internovaných biskupov a dobrovoľne prijala podmienky internácie. 27. apríla pribudla naša sestra Fides Dostálová. O dva týždne priviezli otca biskupa Karla Skoupého. O týždeň na to biskupa Róberta Pobožného z Rožňavy. Spolu s nimi bol v internácii piaty väzeň, sestry pre neho varili, jedlo mu

²²⁰ Porov. Archív kongregácie. Materiály, týkajúce sa internácie S. M. Fides Dostálovej, spracované S. M. Václavou Špičkovou.

²²¹ Porov. tamtiež.

²²² Porov. tamtiež.

²²³ Porov. SVOBODA, Bohumil – POLC, Jaroslav V. *Kardinál Josef Beran: Životní příběh velkého vyhnance*. Praha: Vyšehrad, 2008, s. 215, 216.

odnášala stráž, bol totiž od ostatných úplne izolovaný. Mohli ho sledovať len z diaľky. Dodnes sa nepodarilo odhaliť, o koho šlo.²²⁴

V internácii biskupi spolu so sestrami žili skoro ako vo väzení. Dom bol vždy zamknutý, nemohli ho nikdy opustiť. Aby ŠtB zamedzila zvedavým pohľadom zvonku aj zvnútra, obohnala ho vysokým plotom. Pozdĺž všetkých štyroch strán natiahla vodiace lanko. Pomocou kladky sa tu pohybovali štyri nemecké ovčiaky, každý na jednej strane domu. Piaty pes spolu so strážcom strážil pri vchode. Prejsť sa na čerstvom vzduchu mohli internovaní len na malom, úzkom dvore. Tento obklopovala vysoká drevená ohrada. Akékoľvek súkromie znemožňovalo neustále špehovanie stráže. Okná sa nesmeli otvárať, uväznení sa nemohli ani zdržiavať v ich blízkosti. Vnútri v budove vládla zima. Keď si chceli zakúriť, hneď bolo všade plno dymu. Veľká kachľová pec bola totiž usposobená na kúrenie polenami, ale oni mali len uhlie, ktoré pri spaľovaní dymilo. Navyše nemali možnosť potom v miestnostiach poriadne vyvetrať. Ťažko pociťovali veľký nedostatok pitnej vody. Správca ju dovážal v kanvách na mlieko. Niekedy však na to zabudol. Od jesene do jari netiekla ani úžitková voda. Dokiaľ neprišla kuchárka S. M. Felicitas, dostávali každý deň vajíčko. Keď si ho uvarili, z tej istej vody si robili ešte čaj. Mohli udržiavať len ten najnutnejší písomný styk. Ale v prípade nedodržania podmienok internácie im bol aj tento zakázaný. Listy boli podrobené cenzúre. Niekedy boli také doškrtané, že sa dali len ťažko prečítať. Potravinové balíčky prechádzali dôkladnou kontrolou. Chlieb bol rozkrájaný, orechy dokonca vylúpané. Správca síce chodieval do Prahy každý mesiac, ale doniesol balíčky veľmi často plesnivé.²²⁵

Keď viezli sestru na návštevu, do auta musela nastúpiť už na dvore zámočku. Hodili na ňu kabát, aby nemohla sledovať cestu a aby ju nikto nevidel. V priebehu cesty došlo k zmene. Zrazu sa stala normálnou súčasťou osádky auta. V prípade stretnutia s cudzími osobami mala strážcov oslovovať krstnými menami, aby ich každý pokladal za jej bratov.²²⁶

Otec arcibiskup Beran pracoval v internácii aj telesne. Píliť a štiepať drevo, nosil vodu a uhlie. Tu začali jeho zdravotné problémy, dostal pruh, ktorým trpel až do opakovanej operácie. Internovaných biskupov občas navštívil nejaký cirkevný tajomník a snažil sa získať prehlásenie, že štúdium na štátnych teologických fakultách má cirkevné schválenie. Vďaka tomu, že Mons. Beranovi priviezli jeho knižnicu, mohli sa venovať štúdiu a literárnej práci. Veľmi ťažké podmienky internácie zhoršili zdravotný stav biskupa Hloucha. Hoci bol najmladší spomedzi internovaných biskupov, trpel častými bolesťami, miestami päťkrát za mesiac sa u neho objavovali srdcové záchvaty. Zdravotnícku starostlivosť mu odopreli, lekára smel navštíviť zriedka. Lieky mu dopravovali do Myštěvsi s veľkým meškaním. V máji 1954 ho previezli do detskej nemocnice v Prahe na infekčné oddelenie do časti vyhradenej pre väzňov. Do Myštěvsi sa už nevrátil, pretože ho dali do Šebetova k sestram.²²⁷

²²⁴ Porov. VODIČKOVÁ, S., *Uzavíráš vás do svojho srdca*, s. 247 – 249; URBANOVÁ, M. M. Gemma. Kongregace Sester Nejsvětější Svátosti. In VLČEK, Vojtěch. (ed.) *Ženské řehole za komunismu (1948 - 1989): sborník příspěvků z konference pořádané Konferencí vyšších představených ženských řeholí v ČR a Českou křesťanskou akademií dne 1. října 2003 v kostele sv. Voršily v Praze*. Olomouc: MCM, 2005, s. 288, 289; SVOBODA, B. – POLC, J. V., *Kardinál Josef Beran*, s. 215, 216; Kronika České kongregace sester dominikánek. Internace biskupů.

²²⁵ Porov. VODIČKOVÁ, S., *Uzavíráš vás do svojho srdca*, s. 248-251; POSPÍŠILOVÁ, Jana. *Naděje v lepší budoucnost*, s. 61.

²²⁶ Porov. VODIČKOVÁ, S., *Uzavíráš vás do svojho srdca*, s. 251.

²²⁷ Porov. VODIČKOVÁ, S., *Uzavíráš vás do svojho srdca*, s. 253; PECKA, D., *Msgr. ThDr. Karel Skoupý, biskup brněnský*, s. 19, 20; ŠRAJEROVÁ, Eva. *Českobudějovický biskup ThDr. Josef Hlouch*.

Sestra Felicitas podľahla vplyvu štátnych orgánov a vystúpila z rádu. Už bez rehoľného rúcha sa ešte nejakú dobu starala o otca arcibiskupa Berana ako civilná zamestnankyňa. Pohrdala ním, pripravila mu množstvo príkorí. Nepodávala mu dostatočné množstvo jedla. Trpel nezájmom a odmietaním najzákladnejších potrieb. Arcibiskup všetko znášal trpezlivo, modlil sa za ňu a snažil sa ju viackrát presvedčovať. Naproti tomu sestra Zdislava sa správala k internovaným biskupom veľmi dobre. Zabezpečila, aby jej príbuzní posielali balíčky s potravinami a inou pomocou tak často, ako to len šlo. Bolo to bezpodmienečne nutné, lebo strážcovia ich okrádali aj o tie najnutnejšie veci.²²⁸

Po smrti Mons. Šrámka sa uvoľnil zámoček v Roželove pri Rožmitáli, tak tam 10. septembra 1956 premiestnili biskupov Skoupého a Pobožného spolu s S. M. Fides. Arcibiskup Beran zostal v Myštěvsi sám so sestrou Felicitas. Tá mu jedno jedlo ohrievala stále dookola niekoľko dní, pre jedného sa jej nechcelo tak často variť. 19. decembra 1957 previezli arcibiskupa Berana z Myštěvsi do Paběnic pri Čáslave. Za dva dni tam priviezli z Roželova biskupa Skoupého. Vtedy bola z internácie prepustená S. M. Fides. Biskup Pobožný bol uvoľnený do Rožňavy, aby mohol vykonávať svoj úrad. Izolácia v Myštěvsi skončila potom, ako sestru Felicitas odviezli v nasledujúci deň na cirkevný úrad do Prahy, odkiaľ bola prepustená do civilu. Sestru Zdislavu vyložili v Prahe na ulicu s prehlásením, že už je voľná.²²⁹

2.8.2 Roželov pri Rožmitáli

Na tomto mieste sestra Fides slúžila internovaným biskupom spolu so sestrami Vilémou Janouškovou a Fidelis Slámovou z Kongregácie milosrdných sestier Sv. Kríža. Do Roželova ich doviezli všetky v ten istý deň. Privítalo ich niekoľko príslušníkov ŠtB. Na chodbe stretli dvoch pánov v čiernych oblekoch, boli to p. biskup Skoupý a p. biskup Pobožný z Rožňavy. Na žiadosť otcov biskupov každý deň popoludní chodievali na prechádzku do lesa alebo po poliach, ale vždy v sprievode tajnej polície. Stretávali ľudí z dediny. Tí ich mlčky zdravili, pochopili, kto sú. Plzenský referent bol zhovievavý a tieto prechádzky im toleroval. Sestra Fides mohla konečne 21. decembra 1957 po štyroch rokoch opustiť internáciu a vrátiť sa medzi spolusestry.²³⁰

České Budějovice: Sdružení sv. Jana Neumanna, 1997, s. 20; Kronika České kongregace sester dominikánek. Internace biskupů.

²²⁸ Porov. SVOBODA, B. – POLC, J. V., *Kardinál Josef Beran*, s. 215, 216; LUŇÁČKOVÁ, Marie. *Velká mše*. Řím: Křesťanská akademie, 1970, s. 259.

²²⁹ Porov. URBANOVÁ, G., Kongregace Sester Nejsvětější Svátosti. In VLČEK, V. (ed.), *Ženské řehole za komunismu (1948 - 1989)*, s. 289. Porov. VODIČKOVÁ, S., *Uzavírám vás do svého srdce*, s. 252; Kronika České kongregace sester dominikánek. Internace biskupů.

²³⁰ Porov. POSPÍŠILOVÁ, J., *Naděje v lepší budoucnost*, s. 61; OTČENÁŠEK, K. – et al., *Kamínky 2.*, s. 43; KALČÍKOVÁ, S. M. Immaculata Ludmila. Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Sv. Rodiny v Brně. In VLČEK, Vojtěch. (ed.) *Ženské řehole za komunismu (1948 - 1989)*, s. 211.

3. Obdobie krízy a konsolidácie komunistického režimu

Stalinova smrť²³¹ vyvolala boj o moc medzi vládnuou elitou v ZSSR. Chruščov, Molotov, Malenkov a do júna aj Berja pripúšťali nemožnosť pokračovania v doterajšom totalitnom vládnutí a kulte osobnosti. Preto ohlásili Nový kurz, ktorý mal priniesť kolektívne vedenie štátu, určitú formu vnútrostraníckej demokracie, upevňovanie socialistickej zákonnosti. Vyhlásili amnestiu. Prehodnotili tiež hospodárske smerovanie štátu a mal byť uprednostňovaný ľahký priemysel a poľnohospodárstvo. Náš prezident Klement Gottwald sa zúčastnil Stalinovho pohrebu, po návrate vážne ochorel a 14. marca 1953 zomrel. Novým prezidentom sa stal Antonín Zápotocký. V polovici júna vo východnom Nemecku došlo k masovým protikomunistickým demonštráciám. Potlačili ich sovietske tanky. V tom istom mesiaci došlo k výmene vedenia v Maďarsku. Stalinsky orientované vedenie na čele s M. Rákosim nahradilo nové reprezentované I. Nagyom. Zneistelo aj komunistické vedenie Československa na čele s Antonínom Zápotockým a Antonínom Novotným, hlavne po masových demonštráciách robotníkov v Plzni a Brne, ktorí začiatkom júna takto reagovali na menovú reformu. Zápotocký v polovici júla 1953 navštívil Moskvu. Zožal ostrú kritiku kvôli vzdialeniu sa vlády potrebám občanov, príliš represívnemu postupu, jednostrannému preferovaniu ťažkého priemyslu na úkor ľahkého strojárstva. Vedenie republiky preto korigovalo svoju politiku v oblasti politickej, ekonomickej a sčasti aj cirkevnej. V roku 1953 preto zrušili Pomocné technické prápory (PTP), v rokoch 1953 - 1956 internačné a pracovné tábory.²³²

V dôsledku celospoločenskej krízy v Československu, ale aj v iných socialistických krajinách v rokoch 1953 – 1956, došlo k zmierneniu cirkevnej politiky. Pre Cirkev to znamenalo nepatrné zmeny. Zo strany cirkevných tajomníkov nemalo už dochádzať k svojvoľnému premiestňovaniu či penzionovaniu kňazov, povoľovanie cirkevných slávností sa malo zvýšiť. Štátne úrady zastavili rozpustenie všetkých mužských a ženských rádov k 1. júlu 1953. Cirkev sa snažila využiť toto uvoľnenie a zvýšiť svoju aktivitu. Dokonca sa mierne kritizovali niektoré opatrenia z predchádzajúcich rokov. Prebiehajúca socializácia vidieka sa ocitla v kríze. Už založené jednotné roľnícke družstvá (JRD) sa začali rozpadáť. Duchovní mali preto v svojich kázňach podporovať zakladanie JRD alebo aspoň byť k nim neutrálni.²³³

Nezlučiteľnosť komunizmu a náboženstva sa už hlásala verejne. KSČ vyvíjala nátlak na svojich členov, tiež na pracovníkov štátneho a hospodárskeho aparátu, aby vystúpili z Cirkvi, svoje deti odhlásili z vyučovania náboženstva, prípadne ich tam ani neprihlasovali. Podnet na to dalo vedenie KSČ v roku 1951. Hneď po roku 1948 však presviedčali členov KSČ, aby v Cirkvi zostali. Režim chcel docieľiť hnutie pokrokových katolíkov, ktoré by skončilo založením novej – národnej cirkvi. Teraz došlo k zmene. Ak chcel niekto vykonávať funkciu v strane či v štátnom aparáte, musel

²³¹ Josif Vissarionovič Stalin zomrel 5. 3. 1953. Prov. Kronika IV. s. 410; ŠPIČKOVÁ, M., *120 let Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny v Brně*, s. 45.

²³² Porov. Kronika IV. s. 410; ŠPIČKOVÁ, M., *120 let Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny v Brně*, s. 45; VLČEK, V., *Perzekuce mužských řádů a kongregací komunistickým režimem 1948-1964*, s. 37 - 39.

²³³ Porov. KAPLAN, K., *Stát a církev v Československu v letech 1948 – 1953*, s. 166; DEMEL, Z., *Pod dohledem církevních tajemníků*, s. 82; VLČEK, V., *Perzekuce mužských řádů a kongregací komunistickým režimem 1948-1964*, s. 38.

sa rozísť s náboženstvom. Ale komunisti tlačili aj na nestraníkov. Ako jediný správny názor uznávali dialektický materializmus.²³⁴

Režimu zvlášť ležala na srdci výchova mládeže. Mala byť ateistická, zbavená akýchkoľvek náboženských predsudkov. Preto rodičom predstavitelia moci všemožne sťažovali prihlasovanie detí na náboženstvo. Učiteľia zase museli vystúpiť z Cirkvi. Ak tak neurobili, vo väčšine prípadov museli opustiť školstvo. Keď sa kňazi snažili o pastoračiu medzi mládežou, odobrali im súhlas na výkon k duchovnej službe. Od školského roku 1953/54 zaviedli nový postup prihlasovania na vyučovanie náboženstva. Prihláška podpísaná oboma rodičmi na presne stanovenom tlačive, ktoré si mohli vyzdvihnúť v škole, sa dala podať len v prvom týždni nového školského roka do 8. septembra. V mnohých prípadoch ju museli rodičia priniesť osobne do školy a ešte k tomu ich učiteľ, ktorý ju prijímal, presvedčoval, aby dieťa na náboženstvo neprihlasovali. V prípade zvlášť horlivých riaditeľov museli obaja rodičia prísť osobne podpísať prihlášku do riaditeľne, čo riaditeľ zneužíval k ich zastrašovaniu. To, že dieťa navštevuje hodiny náboženstva, mohlo spôsobiť, že malo v budúcnosti problém pri prijatí na štúdium na stredných či vysokých školách. Naschvál presunuli vyučovanie náboženstva na popoludnie, niekde až na 19. hod., čo komplikovalo život hlavne dochádzajúcim deťom. Navyše ho dovolili len od druhej do predposlednej triedy základnej školy v rozsahu jednej hodiny za týždeň.²³⁵

K 27. júlu 1954 bola zrušená evidencia náboženského vyznania. Oficiálne sa to zdôvodnilo rešpektovaním náboženskej slobody a tým, že náboženská príslušnosť mala byť súkromnou záležitosťou každého občana. Nikto nemal byť diskriminovaný pre svoje náboženské presvedčenie. Takto síce oficiálna úradná evidencia skončila, ale pokračovala ďalej v kádrových materiáloch jednotlivca. Cirkevný tajomníci pravidelne vypracovávali správy o stave religiozity, kde evidovali počet krstov, sobášov a pohrebov.²³⁶

Rok 1956 priniesol Chruščovovu kritiku Stalinových zločinov na XX. zjazde KSSZ. Táto kritika našla svoju odozvu aj v našej republike a to aj v rámci SÚC. O správnosti základného postupu sa nikdy nepochybovalo, predmetom kritiky sa stal spôsob naplňovania tohto postupu, hlavne čo sa týka uväznenia a internácie biskupov a duchovných. V Poľsku a Maďarsku už boli všetci väznení a internovaní biskupi prepustení. Západ tlačil na vedenie štátu, aby učinilo podobne.²³⁷

Keď však kríza v roku 1956 pominula, režim s novou horlivosťou postupoval v duchu cirkevných zákonov z roku 1949. Oživila sa činnosť stagnujúceho MHKD. ÚV KSČ sa 21. mája 1957 postupne rozhodol znižovať štátne príspevky na vecné náklady cirkví. Uznesením zo septembra 1958 vydalo smernice pre ŠtB, súdy a prokuratúry, aby zosilnili dozor štátu nad cirkvami. Prísnejší postup voči Cirkvi

²³⁴ Porov. KAPLAN, K., *Stát a cirkev v Československu v letech 1948 – 1953*, s. 172; DEMEL, Z., *Pod dohľadom cirkevných tajemníku*, s. 82; LETZ, R., *Postavenie Katolíckej cirkvi v Československu v rokoch 1948 – 1989 s osobitým zreteľom na česko-slovenské vzťahy*. In WEIS, M. - et al., *Kříž pod rudou hvězdou*, s. 67.

²³⁵ Porov. LETZ, R., *Postavenie Katolíckej cirkvi v Československu v rokoch 1948 – 1989 s osobitým zreteľom na česko-slovenské vzťahy*. In WEIS, M., - et al., *Kříž pod rudou hvězdou*, s. 68; DEMEL, Z., *Pod dohľadom cirkevných tajemníku*, s. 73, 83, 84; WEIS, Martin. *Svědectví dokumentů: (katolická církev v materiálech jihočeských archivů let 1949–1976)*. České Budějovice: Jih, 2009, s. 73; BALÍK, S. – HANUŠ, J., *Katolická církev v Československu 1945 – 1989*, s. 219.

²³⁶ Porov. DEMEL, Z., *Pod dohľadom cirkevných tajemníku*, s. 85, 86.

²³⁷ Porov. *tamtiež*, s. 88.

vyvolal sériu procesov s kňazmi, rehoľníkmi aj laikmi. Aj v rokoch 1960 – 1962 nasledovali ďalšie nové procesy s rehoľníkmi na celom území Československa.²³⁸

3.1 Začína boj o materinec

Na sviatok Zjavenia Pána v roku 1953 vyzýva Matka Milada sestry k neohrozenej vernosti sv. sľubom a rehoľnému rúchu. Verí, že Pán im dá dostatok sily, aby dokázali vydať osobné svedectvo, keď to bude potrebné. Poskytla im tiež pokyny, ako majú postupovať pri prenasledovaní. V pôstnej dobe toho istého roku upriamuje pozornosť sestier na kríž. Nabáda ich, nech si ho zamilujú, aby im nebol strašidlom, ale symbolom skutočnej lásky k Božskému Spasiteľovi. Každá sestra má ten svoj niest' odhodlane každý deň. Vedomý si ťažkej situácie aj biskup českobudejovický Dr. Josef Hlouch povzbudzuje sestry pastierskym listom, v ktorom ich uisťuje o svojej modlitbe a požehnaní, ktoré im denne posiela.²³⁹

Veľké povzbudenie im prinieslo odhodlanie najmladších sestier, ktoré 5. marca 1953 zložili svoje dočasné sľuby. Aj napriek neistej dobe sa S. M. Faustína Kvaková, S. M. Jovita Vošterová, S. M. Valerie Novotňáková, S. M. Efréma Michlíková, S. M. Angela Orolinová rozhodli zostať verné nastúpenej ceste. Túžbu patriť navždy Pánovi vyjadrili v ten istý deň S. M. Romana Vaverková, S. M. Josafata Vudmoská, S. M. Gonzaga Urbanová, S. M. Darie Kubášová, S. M. Aniceta Kročová, S. M. Martina Bradáčová zložením doživotných sľubov. Príslušné obrady vykonal ThDr. Bohuslav Petrželka. Pre zmenu s úmyslom vstúpiť do iných rehoľných spoločností sa od kongregácie definitívne odlúčili S. M. Gemma a S. M. Gotlieba. Obidve opustili materinec, keď sa front blížil k Brnu a ruská armáda dobývala blízke okolie²⁴⁰ a usadili sa v Bavorsku. S. M. Gemmu Beutel prijali 12. mája 1949 v švajčiarskom Zangbergu ku sestrám Navštívenia Panny Márie (vizitantky), S. M. Gotliebu však čakalo dlhšie hľadanie. Ešte na začiatku roku 1952 informovala kongregáciu o svojom odchode do Švajčiarska, kde sa zamestnala v detskom útulku v Klosters Arve. V prípade prevzatia novej činnosti sestrami z Niederkreuzstetten v pľúcnom sanatóriu v Davos vo Švajčiarsku sa k nim mala pripojiť. Týmto plánom však urobilo koniec jej oznámenie o vstupe²⁴¹ do Kongregácie školských sestier Sv. Kríža v Altöttingu z 13. mája 1953.²⁴²

Druhá polovica roku 1953 bola v znamení dramatických udalostí. Sestry s rozochvením prijali správu o tom, že 19. mája o 19. hod. večer bol na neznáme miesto odvezený brniansky biskup Dr. Karel Skoupý. Kapitulárnym vikárom sa stal

²³⁸ Porov. DEMEL, Z., *Pod dohľadom cirkevných tajemníku*, s. 91; LETZ, R., Postavenie Katolíckej cirkvi v Československu v rokoch 1948 – 1989 s osobitým zreteľom na česko-slovenské vzťahy. In WEIS, M., - et al. *Križ pod rudou hvězdou*, s. 70.

²³⁹ Porov. Kronika IV. s. 389 – 400, 405 – 407; ŠPIČKOVÁ, M., *120 let Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny v Brně*, s. 44.

²⁴⁰ Brno opustili 17. 4. 1945. Porov. Kronika IV. s. 408 – 410; ŠPIČKOVÁ, M., *120 let Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny v Brně*, s. 45.

²⁴¹ K školským sestrám sv. Kríža vstúpila S. M. Gotlieba 27. 4. 1953. Pozri DABB Rajhrad, f. Biskupská konzistoř Brno, k. 5 634 Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Sv. Rodiny, inv. č. 18 000 List vedenia kongregácie Biskupskému ordinariátu v Brne zo dňa 15. 5. 1953.

²⁴² Porov. Kronika IV. s. 408 – 410; ŠPIČKOVÁ, M., *120 let Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny v Brně*, s. 44, 45; DABB Rajhrad, f. Biskupská konzistoř Brno, k. 5 634 Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Sv. Rodiny, inv. č. 18 000. Splnomocnenie k vykonaniu obrady prvých a doživotných sľubov od Biskupského ordinariátu v Brne zo dňa 19. 1. 1953. List vedenia kongregácie Biskupskému ordinariátu z 5. 3. 1953 č. j. 217/53.

Dr. Josef Kratochvíl.²⁴³ Zároveň so stúpajúcou neistotou ohľadne materinca narastala v sestrách dôvera v Boha a odovzdanosť do jeho vôle. Hneď 27. mája sa dozvedeli, že by mali byť v noci z 4. na 5. júna vystáňované autobusmi do Svetlej nad Odrou. Silu do nastávajúcích bojov si vyprosovali deväťdňovou pobožnosťou pri nohách putujúcej sochy Panny Márie Fatimskej, ktorá prišla do materinca v nasledujúci deň. Matička nezabúdala na svoje trpiace deti, tak k nim od augusta do októbra ešte dvakrát neplánovane zavítala.²⁴⁴

To, že sestry skutočne potrebujú nadprirodzenú pomoc Nebeskej Matky, sa ukázalo koncom mája. Náhle sa rozniesla správa, že v nasledujúci deň 31. mája má dôjsť k menovej reforme s výmenným kurzom 1:5. Tento deň pripadol na nedeľu. Večer boli v kostole dve sv. omše, ale nikto už nemohol na ne prísť pre manifestácie, ktoré vyjadrovali všeobecnú nespokojnosť ľudu, hlavne robotníkov.²⁴⁵ Dokonca existujú dochované záznamy o prebiehajúcich 128 stávkach.²⁴⁶ V doprave dochádzalo k potravinárskym kontrolám. Časté boli aj previerky obchodníkov a v súkromných domoch. Hrozilo vyhlásenie stanného práva. V kostolných pokladničkách sa hromadili staré a už neplatné peniaze. Dokonca miestnosti, kde prebiehala výmena peňazí, museli byť 1. júna obklopené ozbrojenou milíciou.²⁴⁷

Aby boli vážne choré sestry uchránené od zmätku týchto dní a prípadného vystáňovania z materinca, mimoriadna generálna konferencia rozhodla, že s povolením KNV budú prevezené na Žernůvku a na Velký Újezd. Spolu s nimi bola na Újezd premiestnená aj Mater Gerarda, aby sa v prípade, že by sa Matke Milade niečo stalo, mohla ujať vedenia kongregácie. Mesiac zasvätený Kráľovnej mája napriek búrlivým okolnostiam bol pri poslednej májovej pobožnosti slávnostne zakončený za veľkej účasti detí a dvadsiatich troch miništrantov v Kostole Svätej Rodiny.²⁴⁸

Sestry každý deň prosili Ducha Svätého, aby im pomohol správne zareagovať v nepredvídaných udalostiach. Jedna takáto nastala 4. augusta, keď si chcel p. Stríž z dislokačnej komisie prezrieť a zamerať miestnosti na Grohovej č. 16 a 18 kvôli adaptačným prácam. Privolaná sestra Bartolomea mu to nedovolila, keďže tam bola klauzúra a nemal povolenie biskupa. Prisľúbila, že mu pošle popisy miestností. 25. augusta na základe protestov sestier nariadilo Ministerstvo zdravotníctva zákaz adaptačných prác, dokiaľ nedôjde k dohode s vedením kongregácie. Ďalšia nepríjemnosť vznikla 3. septembra návštevou slečny Anny Buchtovej, absolventky našej ošetrovateľskej školy, ktorá teraz pôsobila ako vrchná sestra na jednom z oddelení KNV v Brne. Sestrám poradila, že keď sa uskromnia a dovidia robiť v kláštore adaptačné práce, nemusia byť ihneď odsunuté z materinca. Ony ale hneď pochopili, že najprv by mali upratať neporiadok po prestavbe a potom by museli materinec aj tak opustiť. Na schôdzi Charity na Petrove 22. októbra vyslovili návrh, aby sa vystáňovali z Brna na Velký Újezd. To prítomná Matka Milada odmietala, pretože na Újezde je mnoho ležiacich chovaniiek a tie nemajú kam ísť, dlhé roky sa o ne v ústave starajú. V nasledujúci deň sa Matka na SÚC v Prahe dozvedela, že KNV v Brne žiada

²⁴³ Porov. ŠPIČKOVÁ, M., *120 let Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny v Brně*, s. 46.

²⁴⁴ Porov. Kronika IV. s. 428, 429, 463; ŠPIČKOVÁ, M., *120 let Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny v Brně*, s. 46, 47.

²⁴⁵ Porov. Kronika IV. s. 429; ŠPIČKOVÁ, M., *120 let Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny v Brně*, s. 46.

²⁴⁶ Porov. KAPLAN, Karel – PALEČEK, Pavel. *Komunistický režim a politické procesy v Československu*. 2. vyd. Brno: Barrister & Principal, 2008, s. 163.

²⁴⁷ Porov. Kronika IV. s. 429 – 430.

²⁴⁸ Porov. Kronika IV. s. 429, 431; ŠPIČKOVÁ, M., *120 let Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny v Brně*, s. 46.

o uvoľnenie budovy na Grohovej 18 pre zriadenie gynekologickej nemocnice. V dôsledku toho má byť dvadsaťpäť sestier z Grohovej odsunutých do Oseka pri Duchcove. Desať starších sestier z chirurgickej kliniky v Brne, štyri z Jevíčka, jednu z Ivančíc a ďalších dvadsaťdeväť z chirurgického oddelenia na Žlutom Kopci chceli presunúť nasledovne: šesť starších sestier malo ísť do starobinca v Šebetove, dvadsaťdeväť sestier do starobinca v Letovicích, aby sa tu ujali jeho vedenia, a pätnásť do nového ústavu pre prestarnutých v Jenošove. Matka odolala dvojhodinovému ostrému presvedčovaniu a odmietla tento plán sťahovania prijať. Páni z KNV sa nenechali odbiť, tak 2. novembra prišli do materinca a znovu žiadali, aby sestry opustili priestory na Grohovej 18, a tak uvoľnili miesto pre gynekologickú nemocnicu. Matka sa ohradila, že sestry sú ako ošetrovatelky ťažko pracujúce a po celoživotnej práci majú nárok na zaslúžený odpočinok práve v materinci. Kongregácia už postúpila celú školskú budovu, tiež tretie a štvrté poschodie v kláštornej budove č. 16 a 18. Ďalej už ustupovať nemôže. Práca v materinci je dôležitá aj pre sestry z filiálok v nemocniciach. Tu im zabezpečujú opravy šatstva a bielizne, aby sa mohli nerušene venovať službe chorým. Materinec teda tvorí spolu s desiatimi ústavmi a nemocnicami jeden celok, lebo zabezpečuje pre tieto sestry všetky osobné potreby. Je majetkom všetkých štyristo sestier kongregácie. Niekoľkohodinová rozprava bola ukončená bez prijatia súhlasu či prísľubu ďalšieho rokovania. Pán minister zdravotníctva krátko na to predbežne súhlasil s presťahovaním materinca do zámočka v Tulešiciach. Odôvodnil to tým, že keďže väčšina sestier je z brnianskeho kraja, určite si v ňom prajú zostať aj naďalej. Zámoček je pekne vybavený a má aj zámočkovú kaplnku. K nátlaku na odsun z Grohovej sa 30. decembra pripojilo krajské vedenie KSC v Brne. Žiada Ministerstvo zdravotníctva o vysťahovanie z materinca na Grohovej ulici. Objekt vraj nie je dostatočne využívaný, mohol by byť v súčasnej ťažkej bytovej situácii rozdelený na byty, prípadne by tu mohli sídliť strediská zdravotníckeho a vojenského učilišťa. Matku Miladu pozvali na KNV v Brne na 27. marca 1954. Domnievala sa, že sa bude rokovať o blížiacich sa voľbách. Prišla spolu so sestrou Olgou. Tu na nich čakali prof. Horálek a asistent MUDr. Kučera z pôrodnického oddelenia u sv. Anny, Dr. Starý z biskupského úradu, cirkevný tajomník Kalina a zdravotnícky referent Edvard Paulus. Všetci sa snažili presvedčiť Matku Miladu o potrebe vybudovať zdravotnícko-gynekologickú kliniku v budove materinca a nutnosti jeho presťahovania z Brna do Tulešíc. Budovy na Grohovej si chceli prenajať len na päť rokov, sľubovali, že zostanú majetkom kongregácie a táto sa bude môcť do nich vrátiť po uplynutí doby používania. Zdôraznili nutnosť získania miesta pre rodičky, školenie a výcvik lekárskeho dorastu, vlastnú operačnú sálu. Kostol Svätej Rodiny mal byť zachovaný v chode a používaný na krsty novorodencov. Sestry proti týmto tvrdeniam argumentovali tým, že je potrebné vystavať novú nemocnicu. Situáciu nevyrieši 50 – 60 lôžok v materinci. Riadenie kongregácie z miesta mimo Brna by bolo veľmi komplikované. Tulešickí komunisti sa búria proti príchodu sestier. Adaptácia kláštora by trvala zhruba jeden rok, čo bol nezmysel pri zamýšľanej celkovej dobe nájmu päť rokov. Pracujúce ženy – rodičky majú právo na zdravotnícku starostlivosť, ale aj sestry našej kongregácie, obetavo slúžiace v zdravotníctve, majú nárok na svoj domov. Nakoniec Matka Milada žiadala od KNV písomné stanovisko. Keď prišlo 6. apríla, jeho opis zaslala na všetky filiálky kongregácie so žiadosťou, aby sa sestry samy k nemu vyjadrili. Všetky sestričky na filiálkach odmietli prenechanie materinca gynekologicko-pôrodnickej klinike a jeho odsun do Tulešíc. Toto stanovisko potvrdila každá z nich svojím vlastnoručným podpisom a následne ho odoslali na KNV.²⁴⁹

²⁴⁹ Porov. Kronika IV. s. 463, 464, 494 – 497, 506 – 513, 564 – 575; ŠPIČKOVÁ, M., *120 let Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny v Brně*, s. 47 – 49.

Aj kapitulárnemu vikárovi Dr. Kratochvílovi záležalo na tom, aby sa zamedzilo vyvezeniu materinca, jeho prebudovaniu na gynekologickú kliniku a transformácii kostola na prednáškovú sálu. Preto 15. júna navštívil Matku Miladu a navrhol jej menovať rektorom Kostola u sv. Jakuba v Brne kooperátora Dr. Františka Vodu. Matka súhlasila, a tak mohol novoustanovený²⁵⁰ kazateľ a duchovný správca prebrať zariadenie kostola, sakristie, oratórií a iných vecí od doterajšieho správcu, ktorým bola naša kongregácia. Súčasne vyhotovili súpis inventáru. Sestry skutočne verili, že to pomôže k zachovaniu kostola aj po ich možnom odvezení z materinca. Pri tejto príležitosti účastníci bohoslužieb písomne protestovali proti jeho uzavretiu priamo na Ústrednom národnom výbore v Brne.²⁵¹

V priebehu rokovaní ohľadne materinca sestry oslavovali dvojité jubileum, 60 rokov od profesie S. M. Immaculaty Mrázkovej, tiež 50 rokov od profesie M. M. Gerardy Němcovej a S. M. Eufémie Tučkovej. S. M. Immaculata oslávila teda diamantové jubileum, Mater Gerarda spolu so sestrou Eufémiou zlaté. S. M. Immaculata pochádzala z úplne prvej obliečky v kongregácii. Oslavy sa konali v materinci nasledovne: S. M. Immaculata prišla s Mater Gerardou z Veľkého Újezda už v piatok 18. septembra 1953. O dva dni na obed v refektári zaznel trojhlasí spev zboru sestier spojený s prianím v mene kongregácie. Poobede predniesli oslavné básne, večer pásmo. Druhý deň ráno už o 5. hod. pri sv. omši obnovila sľuby najprv sestra Immaculata, potom Mater Gerarda a sestra Eufémie. K oltáru pristúpili Dr. Karel Večera a ako slávnostný kazateľ P. Josef Bruno Maxner OSB.²⁵²

Charita usporiadala začiatkom roka 1954²⁵³ v Mariánskych Láznach kurz pre rehoľné účtovníčky. Naše sestry by sa mu najradšej vyhli, preto svoju účasť až do poslednej chvíle odkladali. Až keď prišiel telegram s výzvou zúčastniť sa osobne od P. Máru a p. Šedenka, do Mariánskych Lázní sa vybrali tri sestry spolu s Matkou Miladou. Nakoniec sa tu stretlo stopäťdesiat sestier z dvadsiatich rádov. Matka Milada bola podmienkami vládnucimi počas kurzu pre svoje slabé srdce veľmi unavená. Pridali sa aj iné zdravotné komplikácie. Z kurzu sa musela vrátiť predčasne a hneď potom ju choroba pripútala na lôžko. Ale už 3. marca poslala sestrám list pri príležitosti začatia pôstu, v ktorom pre inšpiráciu cituje úvahy o pôste od sv. Františka Saleského.²⁵⁴

Zanedlho²⁵⁵ v Ríme za prítomnosti pol milióna pútnikov, štyridsiatich piatich kardinálov, štyristo biskupov a niekoľko tisíc kňazov svätorečil vtedajší pápež Pius XII. svojho predchodcu Pia X. Sestry ho veľmi ctili a už od jeho blahorečenia v modlitbách prosili o svätorečenie. Teraz sa utiekali k nemu o pomoc v rastúcom prenasledovaní.²⁵⁶

²⁵⁰ P. Voda bol ustanovený rektorom dekrétom kapitulárneho vikára zo dňa 25. októbra č. j. 3.172 s tým, že kostol prevzal 8. 1. 1954. Viac DABB Rajhrad, f. Biskupská konzistoň Brno, k. 5 634 Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Sv. Rodiny, inv. č. 18 000. Protokol o predávke Kostola Svätej Rodiny v Brne, Grohova.

²⁵¹ Porov. Kronika IV. s. 448 – 451, 558, 559; ŠPIČKOVÁ, M., *120 let Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny v Brně*, s. 46; DABB Rajhrad, f. Biskupská konzistoň Brno, k. 5 634 Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Sv. Rodiny, inv. č. 18 000. Protokol o predávke kostola Sv. Rodiny v Brne, Grohova.

²⁵² Porov. Kronika IV. s. 471 – 480; ŠPIČKOVÁ, M., *120 let Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny v Brně*, s. 47.

²⁵³ Kurz prebiehal od 11. do 23. 1. 1954. Porov. ŠPIČKOVÁ, M., *120 let Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny v Brně*, s. 49.

²⁵⁴ Porov. Kronika IV. s. 560 – 564; ŠPIČKOVÁ, M., *120 let Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny v Brně*, s. 49.

²⁵⁵ Toto svätorečenie sa konalo 29. 5. 1954. Porov. ŠPIČKOVÁ, M., *120 let Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny v Brně*, s. 51.

²⁵⁶ Porov. Kronika IV. s. 646; ŠPIČKOVÁ, M., *120 let Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny v Brně*, s. 51.

Mons. Dr. Karel Večeřa oslavoval o dva mesiace neskôr²⁵⁷ zlaté kňazské jubileum v Kostole Svätej Rodiny, kam ho už ale museli doniesť na nosidlách až do presbytára. Dva týždne predtým sa zdravotný stav jubilanta veľmi zhoršil. Zostal pripútaný na lôžko a odkázaný na pomoc ošetrujúcej sestry. Ukázalo sa teda, že určite sám sv. omšu nebude schopný celebrowať. Preto ako hlavného kazateľa pozvali Mons. Bohuslava Petrželku.²⁵⁸

Krátko potom 2. augusta 1954 vo veku 57 rokov náhle zomrel Vojtěch Hošek, synovec našej zakladateľky Matky Bernardiny. Sestry ho dobre osobne poznali, preto sa dve zástupkyne celej kongregácie zúčastnili jeho pohrebu v Prahe.²⁵⁹

Pri príležitosti porciunkulovej slávnosti začiatkom nasledujúceho mesiaca, pri ktorej dorast kongregácie obnovil dočasné sľuby a spolu s ním v duchu aj všetky sestry, Matka Milada im adresovala list plný povzbudení, aby nielen svoje sľuby obnovili, ale aby ich aj verne plnili a boli plné apoštolského ducha. Dobrý príklad a modlitba je soľou, ktorou osolíme svet. Za pár dní²⁶⁰ potom prebehla ďalšia milá slávnosť. Matka Milada Řiháčková oslávila 40. výročie sv. sľubov. Tieto znovu obnovila pri slávnostnej sv. omši pred sv. prijímaním, pri vystavenej Najsvätejšej Sviatosti. Oslava bola povzbudením aj pre ostatné sestry. Spolu s ňou ďakovali za roky strávené v reholi, v službe Pánu a vrúcne prosili Pannu Máriu o pomoc a ochranu. Zvlášť milé boli gratulácie, ktoré poslali kňazi z koncentračných kláštorov.²⁶¹

Medzitým si sestry stále viac uvedomovali, že v dobe, keď je v zberných kláštoroch sústredených veľa rehoľných rodín pod jednou strechou, naša kongregácia ako jedna z mála mohla v roku 1954 zostať vo svojom materinci. Preto sa snažila z neho utvoriť domov pre tých rehoľníkov a rehoľníčky, ktorí o svoje kláštory prišli. Choré sestry z rôznych rehoľných spoločností prichádzali do nášho materinca na zotavenie. Mnoho kňazov tu mohlo slúžiť sv. omše. Odtiaľto posielali do rôznych sústredovacích kláštorov, uránových baní a inde balíky, ktorými bolo poskytnuté aspoň to najnutnejšie k životu. Preto prichádzali početné ďakovné listy napr. od brnianskych augustiniánov opáta P. Benedikta Švandu a P. Jana Dvořáčka, toho času v internácii na Moravci, tiež z Bílé Vody, Filipova, Hejnic, od sestier karmelitánok z Jiřetína pod Jedlovou, od sestier tešiteliek z Tatrovic, z Plavča, Vidnavy, Broumova, od nášho bývalého duchovného otca P. Janovca zo Želivy.²⁶²

V závere roka na sviatok Všetkých svätých korunoval v bazilike sv. Petra pápež Pius XII. milostiplný obraz Salus populi romani (Spása rímskeho ľudu). Týmto obradom vyzdvihol Pannu Máriu ako Kráľovnú celého sveta. Ako sa sestry neskôr dozvedeli, P. Eugenio Pacelli – teraz zvaný Pius XII. – ešte 3. apríla 1898 slúžil svoju primičnú sv. omšu v kaplnke pristavanej k Bazilike Sancta Maria Maggiore v Ríme pred týmto vzácnym obrazom.²⁶³

Štátna sporiteľňa v Brne oznámila na veľký údiv sestier začiatkom nasledujúceho roku,²⁶⁴ že Ministerstvo financií zaplatilo zvyšok dlhu za rekonštrukciu materinca,

²⁵⁷ Oslava sa konala 25. 7. 1954. Porov. Kronika IV. s. 601.

²⁵⁸ Porov. Kronika IV. s. 601; ŠPIČKOVÁ, M., *120 let Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny v Brně*, s. 50.

²⁵⁹ Porov. Kronika IV. s. 637; ŠPIČKOVÁ, M., *120 let Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny v Brně*, s. 51.

²⁶⁰ Matka Milada oslávila 40. výročie sľubov 10. 8. 1954. Porov. ŠPIČKOVÁ, M., *120 let Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny v Brně*, s. 50.

²⁶¹ Porov. Kronika IV. s. 608 – 610; ŠPIČKOVÁ, M., *120 let Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny v Brně*, s. 50.

²⁶² Porov. Kronika IV. s. 524 – 530.

²⁶³ Porov. tamtiež, s. 647 – 651.

²⁶⁴ Oznámenie bolo odoslané vedeniu kongregácie 3. 1. 1955. Porov. Kronika IV. a s. 681.

a teda kongregácia už nemusí posielat' žiadne splátky. Sestry si márne lámali hlavu nad tým, čo to má znamenať. A tak aspoň vzdali vďaka Všemocnému Bohu, ktorý všetko riadi.²⁶⁵

3.2 Nátlak na sestry k odchodu do civilu

Vláda považovala začiatkom roka 1953 situáciu reholí za stabilizovanú. Predstavení mužských rádov boli buď vo väzení, alebo v internácii v Želive. Rehoľníci sa nachádzali v internačných táborech alebo centralizačných kláštorech, prípadne v PTP. Horšie to bolo s rehoľníkmi. Niektoré ženské rehoľné spoločnosti dosiaľ pracovali v úzkom kontakte so širokou verejnosťou v nemocniciach a v charitných domovoch. Preto predsedníctvo vlády a politický sekretariát ÚV KSČ 10. marca 1953 rozhodli o zastavení činnosti všetkých mužských a ženských rádov a kongregácií v Československu. Plán zrušenia rádov dostal meno Akcia B a mal byť realizovaný 1. júla 1953.²⁶⁶

Akciu B naplánovali do najmenších detailov. Organizovanie a realizáciu celej akcie dostali na starosť Ministerstvo vnútra a SÚC. Ministerstvo financií zodpovedalo za prevedenie majetkov rádov na štát, pričom budovy mali dostať doterajší užívatelia – napr. nemocnice. Dokonca príslušné úrady presne určili osobný majetok sestier – tri šaty, jednu skriňu, jednu posteľ atď. Likvidácia mala prebehnúť na základe zákona č. 68/1951 Zb. o dobrovoľných organizáciách a zhromaždeniach, pričom pod neho spadalo všetko združovanie a spolčovanie. Rehole s ním podľa predstaviteľov režimu nekorešpondovali. Celú akciu mali na krajskej úrovni riadiť cirkevné šestky, pozostávajúce z vedúceho tajomníka KV KSČ, predsedu KNV, pracovníkov finančného a zdravotníckeho referátu KNV, krajského cirkevného tajomníka a zástupcu krajskej správy Zboru národnej bezpečnosti. Na miestnej úrovni sa mali do akcie zapojiť predsedovia ONV, cirkevní tajomníci, bezpečnosť, milícia. Ešte aj okresní prokurátori mali byť pripravení. Súdne postihy chceli uvaliť na tých, ktorí by sa odmietli podriaďovať, prípadne iných odhovárali od odchodu do civilu, či inak protestovali. Uvažovalo sa tiež o možnosti, že ich prevezú do sústredovacieho kláštora v Oseku. Tiež chceli proti nim začať trestné stíhanie, ale s jeho dovŕšením mali príslušné orgány počkať a prípadne zohľadniť premenu postoja v Oseku. Staršie sestry mali byť umiestnené na dožitie buď v charitných domovoch, alebo poslané k príbuzným. V rámci príprav dostali krajskí cirkevní tajomníci za úlohu urobiť prieskum medzi rehoľníkmi vo všetkých nemocniciach či ústavoch a rozdeliť ich do štyroch skupín. Tretiu a štvrtú skupinu mali predstavovať reakčné a nespoľahlivé rehoľničky. Presne určili pracovné skupiny pre každú rehoľnú komunitu. Civilné šaty pre sestry sa už údajne šili v Liberci. Predseda a iní pracovníci ONV im chceli predniesť presvedčivý príhovor, pri ktorom im mali pomáhať aj lekári. Sestrám hodlali tvrdiť, že spomínaný zákon č. 68/1951 Zb. vraj prakticky zastavil ďalšiu činnosť rádov. Pokračovanie v nej znamenalo porušenie štátneho príkazu, hodnotené ako nepriateľská činnosť a potrestané. Plánovali im pripomenúť ich záslužnú činnosť, ktorá vraj bola opodstatnená v minulosti, hlavne za feudalizmu a kapitalizmu. Ale za socializmu rády stratili zmysel. Sestry sa budú ďalej

²⁶⁵ Porov. Kronika IV. a s. 681; ŠPIČKOVÁ, M., *120 let Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny v Brně*, s. 53.

²⁶⁶ Porov. VLČEK, V., *Perzekuce mužských řádů a kongregací komunistickým režimem 1948-1964*, s. 109. Nátlakom na rehoľné sestry k odchodu do civilu sa detailnejšie zaoberá Martin Weis vo svojom článku „Presvedčovací akce ‚svlékni hábit‘ ve světle archivních materiálů“ uverejnenom v *Studia theologica* 11, č. 3 (37), podzim 2009.

môcť venovať ošetrovaniu v civile a dostanú za to primeranú mzdu. Ich náboženská sloboda nebude nijako dotknutá. Medzi organizátormi Akcie B prevládalo presvedčenie, že väčšina členov rádov prijme ich rozhodnutie o zrušení činnosti a odloží rehoľný habit. Členovia mužských rádov vlastne po roku 1950 habit nosiť nesmeli. Tak sa spomínané opatrenia týkali skôr ženských rehoľí.²⁶⁷

V apríli 1953 SÚC rozhodoval o prerozdelení rehoľníčok po skončení Akcie B do ľahkého priemyslu, poľnohospodárstva, nemocníc, charitných ústavov. Pri tejto príležitosti uviedol, že v Československu je celkom 10 073 rehoľníčok, 7 408 v Čechách a 2 265 na Slovensku. Krajskí cirkevní tajomníci zistili, že v niektorých nemocniciach rehoľníčky o Akcii B už vedia, dokonca si miestami začali sestry baliť svoje veci.²⁶⁸

Prípravy na Akciu B prežili sestričky náležiacie k našej kongregácii na vlastnej koži. Zástupca tajomníka Maška z cirkevného oddelenia KNV zaútočil 6. mája 1953 v materinci priamo na generálnu predstavenú. Počas viac ako hodinovej rozpravy na ňu naliehal, aby sestry išli do civilu. Ďalej sa ešte zmienil o ich možnom vyvezení z materinca do Bielej Vody, kde už dokonca pre ne začali pripravovať miesto. V ten istý deň prišla záhadná návšteva aj na Žlutý Kopec – istý pán doktor z KNV. Miestnej predstavenej navrhoval skrátenie pracovnej doby na 6 hodín, aby neboli také preťažené. Vraj si ich miestni lekári veľmi vážia a vidia ich snahu. Avšak pre ne sú len dve možnosti – ak chcú ostať pracovať v nemocnici, môžu, ale len v civile. Alebo budú musieť z nemocnice odísť. Miestna predstavená uviedla, že ony prišli predovšetkým do kláštora. Ani nevedeli, že pôjdu do nemocníc. Ona sama by asi nemala možnosť pracovať v nemocnici. Zásluha za to, že tam je, patrí kongregácii, z ktorej charitatívneho zameranie táto činnosť vyplýva. Sestry si zvolili predovšetkým rehoľné povolanie a nie prácu v nemocnici, preto pôjdu všade tam, kam ich predstavení pošlú, príjmu akúkoľvek prácu, ale v habite a nie v civile. Ak by nemohli zostať v nemocnici v rehoľnom odeve, radšej z nemocníc odídu. Aj na Klinike v Brne okolnosti nasvedčujú chystanému zrušeniu rádov. Do klauzúry najprv vedenie nemocnice plánovalo nast'ahovať vysoký počet civilných ošetrovateliek. Ba dokonca už došlo k jej prehliadke. Ale ako vysvitlo neskôr za iným účelom. V týchto priestoroch mal byť vybudovaný detský útulok. Na I. chirurgii v Brne, kde pracovali naše rehoľné ošetrovatelky, malo nastúpiť päť civilných sestier. Chceli ich dať na jedno oddelenie, aby podliehali rádovej predstavenej. Sestry odmietli a navrhli, nech si na celú kliniku vezmú civilné ošetrovatelky. Ony radšej odídu, len aby zachovali jednotu.²⁶⁹

MUDr. Radslavský, riaditeľ sanatória v Pasekách, uviedol, že na nedávnej schôdzi riaditeľom nemocníc s rádovým personálom nadiktovali, že do 24. hod. sú povinní previesť premenu rehoľného rúcha u podriadených rádových ošetrovateliek za civilné. Navyše im nariadili, že každá sestra má dostať tri šaty, tri zástery a dva čepce. Šaty môže mať také dlhé ako chce.²⁷⁰

²⁶⁷ Porov. VLČEK, V., *Perzekuce mužských řádů a kongregací komunistickým režimem 1948-1964*, s. 108 - 110; DUBOVSKÝ, J. M., *Akcja rehoľníčky*, s. 223; TESAŘ, P., *Ženské řehole v období totality*. In VLČEK, V., (ed.) *Ženské řehole za komunismu (1948 - 1989)*, s. 32; Němcová, S. Magdaléna. *Kongragace sester Neposkvrněného Početí Panny Marie III. řádu sv. Františka z Assisi*. In VLČEK, Vojtěch. (ed.) *Ženské řehole za komunismu (1948 - 1989): sborník příspěvků z konference pořádané Konferencí vyšších představených ženských řeholí v ČR a Českou křesťanskou akademií dne 1. října 2003 v kostele sv. Vršily v Praze*. Olomouc: MCM, 2005, s. 259.

²⁶⁸ Porov. VLČEK, V., *Perzekuce mužských řádů a kongregací komunistickým režimem 1948-1964*, s. 110.

²⁶⁹ Porov. *Kronika IV.* s. 411 – 420, 454; ŠPIČKOVÁ, M., *120 let Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny v Brně*, s. 46.

²⁷⁰ Porov. *Kronika IV.* s. 422.

Do nemocnice v Třebíči prišlo k 1. júnu štyridsaťdva civilných sestier a ďalších pätnásť ešte očakávajú. Naše sestry vo dne v noci strážili tajní. S odovzdanosťou do vôle Božej sa pripravili na vyvezenie. Aj miestni ľudia sa začali s nimi lúčiť. O niekoľko dní neskôr v liste Matke Milade uvádzajú, že sa dozvedeli o zrušení našej kongregácie k 1. júlu a odchode sestier do civilu, tiež o tom, že štátne orgány už začali prípravu, zabezpečujú ubytovanie vojska; obávajú sa však vzbury ľudu. Ony sa tiež pripravujú – modlia sa a balia.²⁷¹

Aj sestry z filiálky v Ivančiciach hlásia, že 29. júna riaditeľ nemocnice dôverne oznámil miestnej predstavenej, že už počítajú so zrušením našej kongregácie k 1. júlu. K tomuto dátumu mali priviezt' dvadsať civilných ošetrovateliek. Podľa neho mali sestry zostať pracovať v nemocnici v civile. Miestna predstavená vyjadrila všeobecné odhodlanie, že nikdy neprejdú do civilu, radšej pôjdu do väzenia. Cirkevný tajomník Křivánek si zase vyhládol p. farára. Presviedčal ho, aby sestry prehováral k odchodu do civilu, čo p. farár dôrazne odmietol. V polovici júla tu nastúpilo osem diplomovaných civilných ošetrovateliek a začiatkom nového mesiaca čakali ďalších pätnásť. Nakoniec ich prišlo len desať. Miestna predstavená navrhla, nech preberú celé oddelenie. Nebolo jej vyhovené, a tak museli naše sestry pracovať medzi civilnými ošetrovatelkami.²⁷²

Ešte pri odvoze S. M. Fides Dostálovej do internácie 27. apríla sestry v jičínskej nemocnici jednotlivo presviedčali, aby zbliekli rehoľné rúcho a zostali pracovať v civile. Dokonca celý týždeň pred plánovaným začatím Akcie B okresný cirkevný tajomník vyhlásil jej začiatok. Veľká delegácia, pozostávajúca z jeho osoby, riaditeľa OÚNZ, riaditeľa lôžkovej časti a iných, si 22. júna 1953 nechala zavolať všetky naše sestry spolu s miestnou predstavenou. Cirkevný tajomník Vrána sa im snažil vysvetliť, že už v socialistickom štáte nie je možné nosiť na ulici rehoľný šat. Prišli rehoľníckam pomôcť sňať z nich jarmo, ktoré ich ťaží. Milými slovami aj ostrým naliehaním sa im snažili prinútiť k prezečeniu do civilu. Sestry by ale radšej volili odchod z nemocnice na iné pracovisko než civil. Tým spôsobili rozruch na miestnom cirkevnom úrade, tiež v Brne a v Prahe. Preto o dva dni sa im úradníci prišli ospravedlniť a presvedčovali ich, nech nikam vonku necestovali. Mali obavy, aby sa neroznieslo, čo sa v Jičíne prihodilo.²⁷³

Určitý nátlak pocítili takisto sestry v Jevíčku. 1. júla nastúpil nový riaditeľ a zároveň s ním aj nové civilné ošetrovatelky. Plánovali ich umiestniť medzi rehoľníčky, aby ich zacvičili. Matka Milada s tým nesúhlasila. Civilné ošetrovatelky boli osemnásťročné absolventky, za tri mesiace odišli do Moravskej Třebovej. Na infekčné oddelenie vlastne nepatrili.²⁷⁴

Ani v Jihlave sa sestry necítili bezpečne. Na vrátnici im pri každom prechode všetko prezerali, či už sa jednalo o balíky alebo kufre.²⁷⁵

Úmrtia Stalina a Gottwalda v marci 1953 spôsobili začiatok spoločenskej krízy, ktorá ovplyvnila aj cirkevnú politiku. Vedenie ÚV KSCĽ si zrazu uvedomilo, že jeho vlastná pozícia v rámci štátu je silne oslabená. Preto zmiernilo ostrý postoj voči jednotlivým spoločenským skupinám, čiže aj voči Cirkvi a rehoľníckam. Vtom čase navyše prebehla menová reforma, ktorá spôsobila veľké rozčúlenie medzi širokým obyvateľstvom. Vo východnom Nemecku v júni 1953 došlo k veľkým nepokojom,

²⁷¹ Porov. tamtiež, s. 432, 433, 457.

²⁷² Porov. tamtiež, s. 434 – 436, 439, 457.

²⁷³ Porov. Kronika IV. s. 413, 414, 441, 442, 445; ŠPIČKOVÁ, M., *120 let Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny v Brně*, s. 46, 47; VLČEK, V., *Perzekuce mužských řádů a kongregací komunistickým režimem 1948-1964*, s. 110.

²⁷⁴ Porov. Kronika IV. s. 455.

²⁷⁵ Porov. tamtiež, s. 457.

v tom istom čase v Maďarsku k politickým zmenám. Súdruhovia sa vyľakali, preto sa rozhodlo o zrušení Akcie B pár dní pred jej začatím. Postupne to pocítili aj naše sestry. Zo všetkých filiálok v nemocniciach prichádzajú do materinca správy, že civilné ošetrovatelky odvolali. V ivančickej nemocnici správca sestrám oznámil, že rádové ošetrovatelky dostali odklad na 2 roky.²⁷⁶

Isté dozvuky pripravovanej Akcie B zakúsili ešte začiatkom septembra v Třebíči. Vedenie nemocnice žiadalo, aby boli rehoľné sestry pri práci označené menovkami. Matka Milada však trvala na tom, aby im bolo umožnené zostať v anonymite. Netúžia po tom, aby boli jednotlivkyne vyznamenávané. Predovšetkým ide o celok, aby pracoval dobre.²⁷⁷

ÚV KSČ prijal 12. júla 1954 nové smernice pre SÚC ohľadom postupu voči rehoľným spoločnostiam. Malo sa dosiahnuť zníženie počtu rehoľníčok o 40 %. Presvedčovacie akcie a násilné nútenie k odchodu do civilu sa minuli účinkom, preto mali byť rehoľníčky vyvezené z nemocníc do domovov dôchodcov a ústavov sociálnej starostlivosti, aby neboli na očiach verejnosti a nemohli vykonávať tak rozsiahlu činnosť.²⁷⁸

3.3 Osudné voľby 1954

Na rok 1954 boli naplánované voľby do národných výborov a Národného zhromaždenia, ktoré mali odrážať nadšené budovateľské úsilie. Išlo o typické komunistické voľby, v ktorých nebolo z čoho vyberať. Na jedinej komunistickej kandidátke všetkých kandidátov samozrejme určila strana. Občiansku povinnosť si občan splnil tým, že išiel hlasovať. Svoju politickú vyspelosť prejavil tým, že hlasoval verejne a nie za plentou.²⁷⁹

Preto do nového roku 1954 sestry vstupujú s istými obavami. Matka Milada ich ešte vo svojom adventnom liste nabáda, nech všetko trápenie obetujú za duše v očistci. Tohto roku totiž pripadla prvá adventná nedeľa na 29. novembra 1953, pričom v tento deň slávime Pamiatku všetkých svätých z troch rádov Sv. Otca Františka a zároveň spomíname hodinkami za zosnulých, zvlášť na predstavených a spolusestry. Matka Milada vyzdvihuje príklad sestier z iných kongregácií a rádov žijúcich v sústredovacích kláštoroch. Napr. v Hejnciach žije osemnásť rehoľných rodín pod jednou strechou. Aj napriek rôznosti rehoľí a zvykov dokázali vytvoriť jednotné a krásne spoločenstvo. Zdôrazňuje ich súdržnosť, chápanie spoločných záujmov a potrieb celku. Pri príležitosti sviatku Svätej Rodiny píše Matka Milada sestrám znovu. Vo svojom obežníku zdôrazňuje vernosť zachovávaniu rehoľných predpisov. Prosila tiež o vykonanie hodinovej adorácie na jej úmysel. Ochrane Svätej Rodiny vďačí kongregácia za to, že môže ešte stále bývať v materinci.²⁸⁰

O dva mesiace neskôr sestry dostali dva listy, v ktorých ich vyzývali k účasti vo voľbách. Prvý prišiel 27. marca od kapitulárneho vikára Dr. Kratochvíla. Sestričky na filiálke v Jičine dostali 4. apríla ďalší podobný list, tentoraz z biskupského úradu

²⁷⁶ Porov. Kronika IV. s. 460, 461; DUBOVSKÝ, J. M., *Akcia rehoľníčky*, s. 231, 232; TESAŘ, P., *Ženské řehole v období totality*. In VLČEK, V., (ed.) *Ženské řehole za komunismu (1948 - 1989)*, s. 32; ŠPIČKOVÁ, M., *120 let Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny v Brně*, s. 47.

²⁷⁷ Porov. Kronika IV. s. 461 – 463.

²⁷⁸ Porov. DUBOVSKÝ, J. M., *Akcia rehoľníčky*, s. 234, 235.

²⁷⁹ Porov. VNUK, F., *Akcie K a R*, s. 104.

²⁸⁰ Porov. Kronika IV. s. 553 – 557; ŠPIČKOVÁ, M., *120 let Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny v Brně*, s. 49.

v Hradci Králové, podpísaný biskupom Mořicom Píchom. Tiež v novinách s dátumom 9. mája 1954 vyšiel pastiersky list pražského kapitulárneho vikára Antonína Stehlíka, týkajúci sa volieb. Z toho všetkého vytušili, že svojou účasťou na nich vyjadria verejný súhlas s vládnucim režimom. Preto sa rozhodli, že sa volieb nezúčastnia.²⁸¹

Predstavitelia štátnych úradov ich nenabádali len písomne. 22. apríla 1954 prišli do materinca tajomník Kalina z cirkevného oddelenia KNV a Dr. Starý z biskupstva, aby ich poučili o plánovaných voľbách do národných výborov. Pán Kalina sa dostavil do materinca ešte raz a to o osem dní neskôr, tentoraz spolu s Dr. Hrdličkom, aby informovali Matku Miladu o zápornom stanovisku ohľadom volieb u sestier v Jihlave a Třebíči. Matka akurát nebola prítomná. Preto prišiel 5. mája p. Kalina znovu s Dr. Starým a žiadali ju, aby poslala sestram oboznenie o voľbách. Odišli však rozladení, lebo im pripomenula krivdy, ktoré museli rehoľníčky prežiť po roku 1948, tiež rehoľníci spolu s celou trpiacou a umlčanou Cirkvou. Na druhý deň prišiel Dr. Starý so žiadosťou, aby mu poskytla koncept oboznenia pre sestry. Odpovedala, že to možné nie je, oboznenie už rozoslala na filiálky.²⁸²

V snahe o správny kresťanský postoj pri voľbách nechali sestry šesť dní pred ich termínom slúžiť sv. omšu ku cti Panny Márie, Pomocníčky kresťanov. Hneď nasledujúci deň dostali všetky volebné legitimácie. Už skutočne išlo do tuhého.²⁸³

Ráno v deň volieb 16. mája 1954 prečítala Matka Milada sestram články z časopisu Naše diagnóza, týkajúce sa slobody a dobrovoľnej volebnej povinnosti. Na obed pripomenula práve prebiehajúce voľby. Tajomník Kalina z KNV v Brne jej telefonoval poobede a oznámil, že sestry z Jihlavy nešli voliť. Matka ho ubezpečila, že ešte toho bude v priebehu dňa určite viac. Nasledovali početné presvedčovacie návštevy pánov z volebnej komisie, P. Norberta Škrdlíka, kanonika Kristka, neznámych pánov – zjavne členov KSČ a nakoniec celej volebnej komisie z Vevěří ulice, kam sestry spadajú. A to len kvôli tomu, aby ich prinútili ísť k volebným urnám. Boj trval až do 22. hod.²⁸⁴

Sestry na Žlutom Kopci, v Ivančiciach, Jičine, Jihlave, Třebíči, Velkom Újezde a inde tiež nešli voliť aj napriek nátlaku, vyhrážaniu, dohováraniu či už členov volebných komisií, riaditeľov nemocníc, lekárov, správcov, tajných policajtov a iných. Predstavení nemôžu nikoho prinútiť k účasti na voľbách. Tie sú totiž dobrovoľné a každá sestra sa musí rozhodnúť sama za seba. Sestry boli smutné z výsledkov volieb v roku 1948. Dúfali, že tí, ktorých vtedy volili, budú pracovať v duchu Cirkvi a veľmi sa sklamali.²⁸⁵

Následky volebnej neúčasti pocítila kongregácie už 15. septembra. Kapitulárny vikár Dr. Kratochvíl oznámil pri osobnom rozhovore Matke Milade, že ordinári dostali na SÚC v Prahe výzvu, aby pre rehole v ich diecéze menovali ordinariátnych komisárov. V prípade našej kongregácie bol menovaný ordinariátny komisár aj kvôli absencii našich sestier vo voľbách. A tak sa ním mesiac na to stal P. Norbert Škrdlík OFM Conv.,²⁸⁶ toho času farár pri kostole sv. Jánov v Brne. Matka Milada menovanie pre našu kongregáciu odmietla.²⁸⁷

²⁸¹ Porov. Kronika IV. s. 576; ŠPIČKOVÁ, M., *120 let Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny v Brně*, s. 49.

²⁸² Porov. Kronika IV. s. 577, 578.

²⁸³ Porov. Kronika IV. s. 578; ŠPIČKOVÁ, M., *120 let Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny v Brně*, s. 49.

²⁸⁴ Porov. Kronika IV. s. 579 – 581; ŠPIČKOVÁ, M., *120 let Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny v Brně*, s. 49.

²⁸⁵ Porov. Kronika IV. s. 582 – 600.

²⁸⁶ Bol menovaný pre materinec, Klinikú nemocnicu Pekařská, Štátnu nemocnicu Ivančice, Štátnu nemocnicu Jihlava, Štátnu nemocnicu Třebíč, Zaošetrovací ústav Charity Žernůvka a Zaošetrovací ústav

Blížili sa ďalšie voľby, tentoraz do Národného zhromaždenia. Kongregácia sa na ne pripravovala od 20. októbra novénou zloženou zo sv. omši za duše v očistci, pri ktorej prosila o dary Ducha Svätého, hlavne o dar bázne pred Pánom. Pri tejto príležitosti kapitulárny vikár Dr. Josef Kratochvíl vo svojom obežníku vysvetľuje a pripomína význam plánovaných volieb do Národného zhromaždenia, vyzýva sestry, aby ani jedna voľby nevynechala. Je to ich občianska povinnosť. Takto môžu konkrétne vyjadriť svoju lásku k vlasti, posilniť svornosť a jednotu národa.²⁸⁸

Nadišiel 28. október 1954 - deň volieb do Národného zhromaždenia. Aj napriek veľkému nátlaku, konanom pri prvých voľbách do národných výborov, sestry vyjadrili odhodlanie zachovať jednotný postoj a znovu sa ich nezúčastniť. Kongregácia chce aspoň touto formou vyjadriť nesúhlas so súčasným smerovaním štátu, ktorý využíva všetky možné prostriedky k boju proti Tomu, ktorý je ideálom každej rehoľnej sestry a kvôli komu každá opustila svet, len aby mu oddane slúžila. Cirkevní tajomníci sa vyhrážajú rehoľníckam vyvezením z kláštorov, ak nepôjdu voliť. Tieto následky potvrdil aj minister Plojhar. Na Kliniku ku sv. Anne prišla celá volebná komisia, aby si so sestrami pohovorila o voľbách. Naše sestry navzdory tomu všetkému skutočne voliť nešli.²⁸⁹

3.4 Vybranie zástupkýň Matky Milady

Ešte pred Vianocami Matka Milada vážne ochorela. Musela byť od 2. decembra 1954 hospitalizovaná na Žlutom Kopci u MUDr. Novotného. Počas jej pobytu v nemocnici vyhľadal generálnu vikárku Mater Gerardu P. Škrdlík a navrhoval jej, aby zvolala generálnu kapitolu, ktorá by zvolila novú generálnu predstavenú a novú generálnu radu. Páni z KNV odmietali totiž rokovať so súčasným vedením kongregácie, lebo vraj bolo už dva roky nezákonné. Ďalej odporúčal, aby boli staršie sestry prevezené z materinca na Žernůvku, prípadne na Veľký Újezd. Predný trakt materinca, budovu na Grohovej 18, mali potom predať zriadeniu gynekologicko-pôrodnickej kliniky. Na tejto klinike by mohlo ostať pracovať tridsaťpäť mladých sestier. Mimo iného uviedol, že SÚC v Prahe vyčítal cirkevnému oddeleniu KNV v Brne, že nič nepodniklo voči sestram za to, že sa nezúčastnili volieb. Ich vyvezenie z materinca je preto isté. Ako možné miesto, kam by mali byť odsunuté, uviedol Osek. Ak tomu chceli zabrániť, mali si zvoliť nové vedenie.²⁹⁰

Charity Veľký Újezd na obdobie od 15. 10. 1954 do 15. 10. 1957. Porov. Kronika IV. s. 611 – 614; ŠPIČKOVÁ, M., *120 let Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny v Brně*, s. 50.

²⁸⁷ Vedenie kongregácie P. Škrdlíkovi spočiatku nie veľmi dôverovalo. Navonok vystupoval ako priaznivec vládnuceho režimu. Paril tiež k čelným predstaviteľom MHKD. Až po roku 1960 sa ukázalo, že tohto prorežimného vystupovania a prominentného postavenia využíval na zakrytie svojich protirežimných aktivít. Krajský súd v Brne ho 17. januára 1961 odsúdil za udržiavanie tajného spojenia s generálnym ministrom v Ríme, šírenie náboženskej literatúry, pokračovanie v činnosti rádu a kritiku náboženským pomerom u nás k trestu odňatia slobody na 6 rokov. Po odvolaní mu Najvyšší súd trest zmiernil na 4 roky. Na amnestiu v máji 1962 ho prepustili na slobodu. Od roku 1968 vykonával úrad provinciála minoritov. Porov. Kronika IV. s. 611 – 614; ŠPIČKOVÁ, M., *120 let Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny v Brně*, s. 50; VLČEK, V., *Perzekuce mužských řádů a kongregací komunistickým režimem 1948-1964*, s. 259, 260.

²⁸⁸ Porov. Kronika IV. s. 615 – 617; ŠPIČKOVÁ, M., *120 let Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny v Brně*, s. 50.

²⁸⁹ Porov. Kronika IV. s. 614, 616.

²⁹⁰ Porov. Kronika IV. a s. 653; ŠPIČKOVÁ, M., *120 let Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny v Brně*, s. 52; ABS Praha, f. Vyšetřovací spisy,

Mater Gerarda sa musela brániť, ale nie sama. Po porade s asistentkami pripravila stanovisko pre rokovania s ordinariátnym komisárom. V ňom uvádza, že generálna volebná kapitula sa mala konať v roku 1953. V tejto dobe bol už brniansky biskup v internácii na Petrove. Bez jeho prítomnosti by voľba novej predstavenej a novej generálnej rady podľa cirkevného práva nebola platná. Preto bola Matka Milada 7. februára 1953 volebnou postuláciou ustanovená, aby aj naďalej vykonávala úrad generálnej predstavenej až dovtedy, kým nebude možné uskutočniť riadnu voľbu v súlade s cirkevným právom a konštitúciami kongregácie. Správnosť tohto postupu potvrdil aj kapitulárny vikár Dr. Josef Kratochvíl. Budova materinca je vlastníctvom a domovom všetkých štyristo sestier kongregácie, a preto ich generálna predstavená len tak nemôže určiť na iné využitie. Generálna vikárka nemá právo za života úradujúcej generálnej predstavenej zvolať generálnu kapitulú a navrhnúť novú voľbu. Predstavené, ktoré by boli menované kapitulárnym vikárom či štátnymi úradmi, by sestry nikdy neprijali. Celá situácia viedla Mater Gerardu k tomu, aby navštívila koncom januára 1955 Matku Miladu v nemocnici. Spoločne sa obrátili s prosbou o pomoc na otca biskupa Hloucha, ktorý tam bol v danej dobe hospitalizovaný.²⁹¹

Návšteva otca Škrdlíka podnietila sestričky k tomu, aby uvažovali, čo sa stane, ak by Matka Milada bola uväznená, internovaná alebo by jej iným spôsobom zabránili vykonávať svoj úrad. Východisko sa našlo pri stretnutí sestier v Nemocnici u sv. Anny s P. Janom Pavlíkom SJ²⁹² 30. januára 1955. Otec Pavlík sa zaujímal, či už urobili nejaké opatrenia k ustanoveniu náhradného vedenia pre prípad, že by bola Matka Milada z vedenia kongregácie odstránená. Navrhoval zvoliť zástupkyňu, ktorá by v prípade, že by štát vážne zasiahol do riadenia kongregácie, bola poverená jej vedením. Najlepšie by bolo, aby sa šlo o sestru, na ktorú sa ostatné s dôverou mohli obrátiť. Nakoniec sa rozhodlo, že budú vybrané tri sestry, ktoré by mali v prípade nutnosti v stanovenom poradí vykonávať úrad generálnej predstavenej namiesto Matky Milady. Boli to S. M. Edmunda Hofírková, S. M. Gertruda Baierová a S. M. Renata Křížová. Rozhodnutie o ich ustanovení sa Matka Milada rozhodla držať v tajnosti. Mali sa však ujať funkcie až v prípade jej odstránenia z vedenia kongregácie.²⁹³

Po návrate z Kliniky sa Matka Milada musela uchýliť na lôžko. Po obede pri rokovaní s P. Škrdlíkom ju musela zastúpiť Mater Gerarda. Aj naďalej sa urgentne dožadoval zvolania novej volebnej kapituly, čo Mater v mene všetkých sestier odmietla. Žiadal, aby tiež uviedla mená sestier pre nové vedenie kongregácie, ktoré chcel menovať kapitulárny vikár. Mater namietala, že len tie sestry, ktoré sú zvolené tajnou voľbou pri generálnej kapitule, sú právoplatné predstavené. Ustanovenie vedenia kapitulárnym vikárom je nezákonné. Sestry by k takémuto vedeniu neboli viazané sľubom poslušnosti. Na záver rokovania sa dohodli, že vypracujú svoje námietky, ktoré predložia na KNV. V nich upozornili na to, že generálna predstavená je v súčasnej dobe

arch. č. V – 1289 Brno. Protokol o výpovedi s odsúdenou Riháčkovou Leopodinou spísaný Krajskou správou MV v Brne 14. 4. 1959.

²⁹¹ Porov. Kronika IV. a s. 654 – 665; ŠPIČKOVÁ, M., *120 let Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny v Brně*, s. 52.

²⁹² P. Pavlík dochádzal ako vojak do Nemocnice u sv. Anny, kde slúžil sestrám sv. omše. Pozri ABS Praha, f. Vyšetřovací spisy, arch. č. V – 1289 Brno. Protokol o výpovedi s odsúdenou Riháčkovou Leopodinou spísaný Krajskou správou MV v Brne 14. 4. 1959.

²⁹³ Porov. Kronika IV. a s. 672, 673; ŠPIČKOVÁ, M., *120 let Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny v Brně*, s. 52; ABS Praha, f. Vyšetřovací spisy, arch. č. V – 1289 Brno. Protokol spísaný prokurátorom krajskej prokuratúry Dr. Hanákom v Brne dňa 20. 8. 1959 v budove KSMV v Brne – Bohuniciach o 9:00 hod. s Andělou Hofírkovou, č. j. 1Kv 0129/59; ABS Praha, f. Vyšetřovací spisy, arch. č. V – 1289 Brno. Protokol o výpovedi s odsúdenou Riháčkovou Leopodinou spísaný Krajskou správou MV v Brne 14. 4. 1959.

veľmi vážne chorá. Akýkoľvek nátlak na ňu, aby zvolala novú generálnu kapitulu, by mohol spôsobiť zhoršenie jej zdravotného stavu. Medzi právomoci generálnej vikárky nepatrí rokovať o zmene vedenia. Aj keby bolo zvolené vedenie nové, nemohlo by stanoviť iný postup ako to doterajšie.²⁹⁴

Aj sestry vo filiálkach, aby boli dostatočne informované a prípadne sa mohli brániť proti obdobným útokom, oboznámili s tým, že súčasné vedenie kongregácie nie je nezákonné. Hoci sa generálna kapitula v roku 1953 nekonala, doterajšie vedenie je právoplatné a môže viesť kongregáciu až do doby, kedy bude možné zvolat' generálnu kapitulu podľa stanov. A to bude v dobe, keď sa buď vráti otec biskup, alebo bude určený generálny vikár potvrdený Vatikánom. Voľba musí byť tajná v súlade s ustanoveniami cirkevného práva a stanovami kongregácie. Ak by malo dôjsť k zvolaniu generálnej kapituly, všetky dostanú včas potrebné inštrukcie.²⁹⁵

3.5 Rušenie filiálok v nemocniciach

V marci 1955 navrhol SÚC politickému byru ÚV KSČ vyriešiť otázku rehoľníčok dvoma spôsobmi. Prvý obsahoval odstránenie 3 000 rehoľníčok z nemocníc a závodných internátov a ich odchod do civilu do dvoch rokov. Mala byť pozastavená činnosť najreakčnejších ženských rádov. Rehoľný šat by tak mohli naďalej nosiť len sestry z rádov povolených štátom v ponechaných komunitách. Avšak aj tie rehoľníčky, ktoré by mohli zostať v nemocniciach, mali byť v nasledujúcich rokoch premiestnené ako ošetrovatelky do charitných ústavov či domovov dôchodcov. Týmto spôsobom by mali opustiť nemocnice do 5 – 6 rokov, teda do roku 1962. Druhý spôsob predstavoval o čosi miernejší postup. Nepočítalo sa totiž s tým, že by boli nútené odísť do civilu za asistencie bezpečnosti. Mali byť ako celok odsunuté z nemocníc a závodov do charitných ústavov v časovom horizonte rokov 1968 – 1970. Ich nová činnosť by spočívala v starostlivosti o prestarnutých, postihnutých, nevyliciteľne chorých a mohli by tu samy neskôr dožiť ako chovanky. SÚC by ich mal takto viac pod dozorom. Na mladšie z nich mal byť v nemocniciach a továrňach vyvíjaný nátlak, aby vystúpili z rádu a odišli do civilu. ÚV KSČ sa priklonilo k druhej, miernejšej alternatíve, ktorú schválilo s drobnými zmenami.²⁹⁶

Aj KNV za prítomnosti štyroch zdravotníkov, dvoch primárov, dvoch lekárov a zdravotníkov zastupujúcich všetky obvodné rady, vypracoval nové plány na likvidáciu rehoľníčok. Z iniciatívy ministra Plojhara ich chceli z Moravy odsunúť na Slovensko a to 50 % do konca novembra 1955. Pritom 30 % z nich, ktoré predstavovali staršie a choré rehoľníčky, mali byť prepustené do charitných domovov. Zvyšná časť mala pracovať v civilnom zamestnaní. Zostávajúcu polovicu očakával odsun do konca januára 1956. Rehoľníčky v nemocniciach plánovali nahradiť diplomovanými civilnými sestrami. Rádové sestry zo Slovenska hodľali presunúť do Čiech a na Moravu. Túto výmenu sa, našťastie, nepodarilo uskutočniť.²⁹⁷

ÚV KSČ sa aj naďalej pokúšal vyriešiť otázku rehoľných ošetrovateliek v nemocniciach. V dňoch 8. – 11. júna 1955 rozhodol o realizácii ich celoštátneho

²⁹⁴ Porov. ŠPIČKOVÁ, M., *120 let Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny v Brně*, s. 52, 53.

²⁹⁵ Porov. tamtiež, s. 53.

²⁹⁶ Porov. VLČEK, V., *Perzekuce mužských řádů a kongregací komunistickým režimem 1948-1964*, s. 111, 112.

²⁹⁷ Porov. Kronika V. 780; ŠPIČKOVÁ, M., *120 let Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny v Brně*, s. 57.

odsunu z nemocničnej služby a o ich preradení pod Charitu, ak tá bude mať pre nich dostatočný počet miest v už existujúcich zaopatrovacích ústavoch či starobincoch. Ak nie, budú odsunuté tam, kam im to určí Ministerstvo poľnohospodárstva a lesníctva. Prednosť pri výmene rádových ošetrovateliek v nemocniciach za civilné v rokoch 1955 až 1956 dostali najreakčnejšie rády, medzi ktoré podľa štátu patrila aj naša kongregácia. Pre predstaviteľov režimu činnosť rehoľníčok v domovoch dôchodcov či ústavoch sociálnej starostlivosti neniesla v sebe také riziko. Sestry sa tu starali o obyvateľov, ktorí boli natrvalo vyradení z verejného života. Naproti tomu pacienti z nemocníc sa do neho vracali a ich fluktuácia bola vysoká, takže rehoľné sestry prišli do kontaktu s veľmi veľkým množstvom ľudí. V máji 1959 predseda vlády Viliam Široký uviedol, že od roku 1955 bolo odsunutých do ústavu sociálnej starostlivosti 2 300 sestier. Ešte zostávalo previesť 1 300 rehoľníčok.²⁹⁸

3.5.1 Jihlava

V dôsledku niekoľkoročných trvajúcich neprijemností vedenie kongregácie požiadalo 28. septembra 1953 riaditeľstvo jihlavskej nemocnice o rozviazanie pracovného pomeru všetkých sestier ošetrovateliek. Vedť nemocnica určite bude mať k dispozícii dostatočný počet civilného personálu. Chcelo sa takto vyhnúť nasadeniu civilných ošetrovateliek medzi rádové, aby nebol narušený duch rehoľnej spoločnosti. Ich odchod ale nebolo možné uskutočniť, pretože za ne nemali k dispozícii kompetentnú náhradu z radov civilného personálu. Situácia sa za dva roky zmenila. Od p. referenta Trávnička z SÚC v Prahe dostali 7. júna 1955 neoficiálnu správu o premiestnení sestier z Jihlavy do Třebíča a Jičína. Počítali s tým, že niektoré z nich budú umiestnené aj v Jevíčku.²⁹⁹

Táto informácia sa potvrdila, a tak boli naše sestry z Jihlavy odsunuté 1. júla 1955. Tak skončila ich dlhoročná služba v miestnej nemocnici. S vŕcnosťou sa poďakovali Pánovi za poskytnuté milosti a schopnejšie z nich sa vydali na Veľký Újezd, aby tam nahradili sestry choré a staršie. Nesmeli byť totiž presunuté mimo jihlavského okresu. Zarmútila ich správa, že v Jihlave spolu s ich odsunom musela byť zrušená aj nemocničná kaplnka.³⁰⁰

3.5.2 Třebíč

Nový správca miestnej nemocnice, ktorý nastúpil na Nový rok 1955, začal prudko bojovať proti našim sestrám. Ako svoju prioritu si vytýčil ich odstránenie z nemocnice. Po podniknutí rôznych krokov sa mu podarilo docieľiť, že v polovici júna³⁰¹ nastúpil civilný personál. Naše sestry im v pokoji predali inventár. Druhá skupina civilných sestier mala nastúpiť 1. júla.³⁰²

²⁹⁸ Porov. VLČEK, V., *Perzekuce mužských řádů a kongregací komunistickým režimem 1948-1964*, s. 112; VNUK, F., *Akcje K a R*, s. 115; DUBOVSKÝ, J. M., *Akcja rehoľníčky*, s. 234; TESAŘ, P., *Ženské řehole v období totality*. In VLČEK, V., (ed.) *Ženské řehole za komunismu (1948 - 1989)*, s. 36.

²⁹⁹ Porov. Kronika V. s. 504, 505, 710 – 726; ŠPIČKOVÁ, M., *120 let Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny v Brně*, s. 48, 55.

³⁰⁰ Kronika V. s. 710 – 726. Porov. ŠPIČKOVÁ, M., *120 let Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny v Brně*, s. 55.

³⁰¹ Civilný personál nastúpil 15. 6. 1955. Porov. ŠPIČKOVÁ, M., *120 let Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny v Brně*, s. 55.

³⁰² Porov. *tamtiež*.

V tom čase³⁰³ pri svojej osobnej návšteve materinca referent SÚC v Prahe p. Trávniček spolu s p. Scheidrom z Ministerstva zdravotníctva sa sťažovali na naše rehoľné ošetrovatelky, že vraj odmietajú školenia, nepíšu rozpis služieb, odchádzajú zo služby bez ohlásenia, nechodia na schôdze, odmietli zastúpiť civilnú sestru, ktorá išla na brigádu, odmietajú vojenské knižky, pred operáciami upozorňujú chorých, aby prijali sviatosť zmierenia, neuznávajú vrchnú sestru. V dôsledku toho dostala kongregácia výpoveď z nemocníc v Jičine, Jihlave a Třebíči k 1. júlu 1955. Ako vyšlo najavo v priebehu nasledujúceho rozhovoru, skutočný dôvod ich odsunu bol však ten, že mali nepriateľský postoj voči komunistickému režimu, ktorý prejavili hlavne svojou neúčastou na voľbách. Sestry z Třebíča, proti ktorým boli hlavne namierené sťažnosti p. Trávnička, uviedli, že odborné školenia nikdy neodmietli. Rozpis služieb nevedú, lebo nikdy nežiadali žiadnu odmenu za prácu nadčas. Ak odíde rehoľná sestra v čase služby, ihneď ju zastúpi iná rovnako kvalifikovaná. Politické veci, ktoré sa preberajú na schôdzach, sa sestier netýkajú, podstatné veci sa dozvedia od lekárov či civilných zdravotných sestier. Obvinenie, že nezastúpili civilnú sestru, je nepravdivé. Vojenské knižky nepotrebujú, lebo pôjdu ošetrovať všade tam, kam ich predstavení pošlú – aj v čase vojny, ako to už mali možnosť dokázať počas dvoch svetových vojen. Na to, aby upozorňovali pacientov na vykonanie svojich náboženských povinností, sú viazané vo svedomí. Pre rehoľné sestry nie je možné zastupovať civilný personál na oddeleniach, vedených civilnými sestrami.³⁰⁴

Potom sa už nerušene tridsaťpäť sestier pripravovalo na odchod z Třebíča. Aby si vyprosili silu na nastávajúci boj na novom pracovisku, 19. júna vykonali púť k Panne Márii do Přibyslavíc. Aspoň touto formou sa chceli rozlúčiť s pútnickým miestom, kam veľmi rady chodievali.³⁰⁵

Medzičasom sa k nim donieslo, že vedenie nemocnice naisto počíta s tým, že aspoň desať z nich tam zostane pracovať v civile. Ako sa len prerátalo! Deň odchodu - 1. júla - pripadol na prvý piatok v mesiaci a zároveň Sviatok Krvi Pána. Do svojho posledného dňa v Třebíči si vyprosovali požehnanie hneď ráno pri sv. omši. Bolelo ich však, že to bola zároveň posledná omša v nemocničnej kaplnke. Doobeda sa štyri sestry premiestnili na Velký Újezd. Všetky ostatné odišli o 14. hod. do materinca. Spozorovali, že medzi tými, ktorí im pomáhali nakladať batožinu, sa objavilo aj desať tajných príslušníkov ŠtB. Dokonca sa tu ukázali traja cirkevní tajomníci – jihlavský, trebičský a pražský. Ako posledná nastúpila do autobusu predstavená sestra Renata. V náručí držala kríž, ktorý našli vyhodенý v parku. V Brne ich už netrepežlivo čakala a po príchode s radosťou privítala Matka Milada spolu s celou generálnou radou.³⁰⁶

3.5.3 Jičín

SÚC avizoval, že naše sestry v Jičine majú byť nahradené rádovými ošetrovatelkami z Hradca Králové. Tamojšiemu národnému výboru však nedošlo žiadne oznámenie o rozviazaní pracovného pomeru. Vedenie kongregácie sa rozhodlo vyriešiť túto neistotu a obrátilo sa na riaditeľstvo nemocnice a ONV. Ani OÚNZ neboli

³⁰³ Návšteva materinca sa konala 9. 6. 1955. Porov. Kronika V. s. 714.

³⁰⁴ Porov. Kronika V. s. 710 – 726; ŠPIČKOVÁ, M., 120 let Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny v Brně, s. 55.

³⁰⁵ Porov. ŠPIČKOVÁ, M., 120 let Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny v Brně, s. 55.

³⁰⁶ Porov. Kronika V. s. 726 – 743; ŠPIČKOVÁ, M., 120 let Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny v Brně, s. 55.

známe žiadne ďalšie podrobnosti, preto odporúčali opýtať sa priamo na SÚC. Správy o prepustení sestier sa stali skutočnosťou 21. júna 1955, keď z KNV v Hradci Králové boli zaslané osobitne pre každú sestru výpovede k 30. júnu toho roku. To bolo pre sestry znamenie, aby sa začali baliť. Po uplynutí výpovednej doby odcestovali z Jičína do materinca. Tu strávili v zaslúženom odpočinku nejakú dobu, kým neboli vybavené všetky potrebné náležitosti pre ich nástup na nové pôsobiská. Namiesto našich sestričiek v Jičíne nastúpili šedé sestry.³⁰⁷

3.5.4 Brno

Miestne predstavené z Kliniky a Žltého Kopca si koncom roku 1955³⁰⁸ nechal zavolať riaditeľ. Rozrušili ich jeho plány, v rámci ktorých chcel presunúť veľký počet našich sestier do Bohunic a do pôrodnice, aby tam zaučili civilné chirurgické sestry. Predstavené o tomto absolútne odmietli vôbec diskutovať, pretože k takýmto zásahom nemali právomoc a generálna predstavená sa v tom čase zdržiavala na Velkom Újezde. Rokovanie sa tak muselo presunúť na začiatok roka. Medzitým predstavené a sestry im zverené nechceli pasívne čakať, ale zostavili 31. decembra 1955 prehlásenie, v ktorom žiadajú, že ak majú byť premiestnené, tak iba spoločne všetky naraz ako kolektív a nie jednotlivo. Pri pokračujúcom rokovaní 2. januára presun aj naďalej vytrvalo odmietali. Neustále opakovali, že buď budú premiestnené všetky naraz, alebo žiadna.³⁰⁹

Boj pokračoval ďalej. Tajomník Kalina prišiel 5. januára s novým nápadom, aby staršie z nich boli preložené spolu s civilnými sestrami na infekčné oddelenie na Červený Kopec. Mladšie mali zostať na jednotlivých klinikách a tam zapracovať civilný personál. Samozrejme, vedenie kongregácie aj tento návrh odmietlo. Stalo sa tak na veľkú radosť civilných sestier, ktorým sa celý nápad vôbec nepáčil. Snahy o odsun našich sestier ale pokračovali ďalej. K ich vyvrcholeniu došlo 25. apríla 1956 na stretnutí Dr. Konečného zo zdravotníckeho odboru KNV, p. Prchalej, Matky Milady a sestier z brnianskych nemocníc.³¹⁰ Matke Milade a prítomným sestričkám dali na vedomie, že je nutné, aby bolo čo najskôr umiestnené veľké množstvo civilných absolventiek zdravotníckych škôl. Preto sa Dr. Konečný pokúsil sestrám z Kliniky a III. chirurgie každej jednotlivo predať uvoľňovacie dekréty. Ony ich ale odmietli prijať zdôvodňujúc, že nemocnica uzavrela zmluvu s kongregáciou a nie s nimi jednotlivo. Dr. Konečný ďalej vyjadril túžbu, aby zostali pôsobiť v Dome Útechy aj potom, ako mali odísť z chirurgie. Tie sa proti tomu rázne ohradili. Budú odchádzať všetky naraz, spoločne. KNV ponúkalo tiež umiestnenie v ústavoch pre prestarnutých, prípadne chronicky chorých. Ony ale odmietali nastúpiť kamkoľvek bez náležitej dohody s predstavenými. Na záver sa dohodli, že zostanú v nemocnici do júla. Nasledujúci deň prišli Dr. Konečný a tajomník Kalina s návrhom, aby sestričky zostali v onkologickom ústave, kam nechcel prísť civilný personál. Nasledovalo ešte viac takýchto schôdzí. Počas nich vyšlo najavo, že štát spochybnil pôvodné zmluvy, uzavreté medzi nemocnicami a kongregáciou, a namiesto nich uzavrel zmluvy nové. Takto vznikla určitá medzera a teraz štátne orgány nevedeli, ako majú naložiť s rehoľnými

³⁰⁷ Porov. Kronika V. s. 744, 745; ŠPIČKOVÁ, M., 120 let Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny v Brně, s. 55.

³⁰⁸ Pozval si ich 30. 12. 1955. Porov. ŠPIČKOVÁ, M., 120 let Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny v Brně, s. 58

³⁰⁹ Porov. tamtiež.

³¹⁰ Stretnutia sa zúčastnili sestry: z Kliniky S. M. Gertruda, S. M. Belarmina, S. M. Věnceslava, S. M. Elvíra; zo Žltého Kopca S. M. Olga, z materinca S. M. Bartolomea. Porov. Kronika VI. s. 824.

ošetrovatelkami. Sestričky však za týmito udalosťami odhalili snahu o to, aby opustili celkove Brno, ale hlavne materinec.³¹¹

O snahách smerujúcich k ich odsunu z nemocníc sa už dozvedela široká verejnosť. Zabrániť mu chceli aj mnohí lekári, preto 29. apríla 1956 poslal sám prednosta I. chirurgickej kliniky Masarykovej univerzity v Brne prof. Dr. J. Podlaha I. námestníkovi Dr. Zdeňkovi Štichovi na Ministerstvo zdravotníctva žiadosť o ponechanie našich sestier na jeho klinike a aj na III. chirurgickom oddelení na Žltom Kopci. Ich prácu si vážilo aj Združenie bývalých politických väzňov v Mauthausene, ktoré tiež žiada³¹² Dr. Šticha o zamedzenie ich odsunu. Svoju snahu vystupňovalo 22. mája, keď o to isté požiadalo priamo Jiřího Hendrycha, II. tajomníka ÚV KSČ. Všetky tieto pokusy sa ale nestretli s úspechom.³¹³

Hoci ešte nemali orgány štátnej správy dostatok civilného personálu, za každú cenu chceli dosiahnuť odsun našich sestier z nemocníc. Preto sa na Klinike u prof. Podlahu za prítomnosti viacerých lekárov a delegácie z Prahy konala porada ohľadom výmeny rádových sestier za civilný personál. Za ministra Plojhora bol prítomný Dr. Štich. Ten si osobne neprial, aby sa rokovania zúčastnili naše sestry. Preto si ich prof. Podlaha dal zavolať až po jeho odchode. Úrady prof. Podlahovi nariadili, aby sa snažil získať do civilu mladšie z nich, aby tie potom mohli zostať pracovať na Klinike. Tiež si priali, aby pri práci nosili civilný odev, v klauzúre potom mohli nosiť rehoľný. Sestry všetky tieto návrhy odmietli. Dozvedeli sa ďalej, že dve civilné sestry obchádzajú nemocnice po celej republike a snažia sa zohnať civilný personál pre Brno. Nad celou situáciou len nechápavo krútili hlavami. Veď na jednej strane je nedostatok civilného personálu, ale na druhej si naše sestry ponechať nechcú.³¹⁴

Počas všetkých rokovaní a útokov nezabudli prosieť o nadprirodzenú pomoc. Preto na úmysel, aby sa výsledok týchto bojov stal podľa vôle Božej, nechalo vedenie kongregácie odslúžiť desať sv. omší ku cti sv. Johanky z Arku, obetovaných aj za vojakov a vojvodcov, ktorí padli v boji.³¹⁵

Štátne orgány si vymysleli ďalšiu lešť. Chceli, aby si verejnosť myslela, že vedenie kongregácie odvoláva samo sestry z nemocníc. Preto správa kongregácie odoslala 20. júla 1956 list zdravotnému odboru KNV v Brne, na cirkevné oddelenie KNV a predsedovi rady KNV p. Nedělkovi, v ktorom poprela tvrdenia o tom, že by dala príkaz, aby sestry opustili svoje pracoviská. Naopak, všetky dostali príkaz zostať na svojich miestach, až kým nebudú ukončené rokovania s KNV.³¹⁶

Skutočnosť, že sa fakticky nedá veriť predstaviteľom štátnych úradov, sa ukázala o štyri dni na to. Okolo 9. hod. tajomník Kalina, prednosta cirkevného úradu Trávníček Matke Milade sľúbili, že naše sestry môžu zostať v Dome Útechy a v Jevíčku. Ale o tom ešte malo diskutovať KNV v ten istý deň. Popoludní po schôdzi sa situácia úplne zmenila. Znovu prišli spolu s Dr. Konečným, prednostom zdravotníckeho oddelenia KNV a p. Šnajdrom z Ministerstva zdravotníctva z Prahy. Prečítali im list, v ktorom

³¹¹ Porov. Kronika VI. s. 824; ŠPIČKOVÁ, M., *120 let Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny v Brně*, s. 59, 60.

³¹² Žiadosť je datovaná 12. 5. 1956. Porov. ŠPIČKOVÁ, M., *120 let Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny v Brně*, s. 60.

³¹³ Porov. Kronika VI. s. 825 – 827, 831, 833; ŠPIČKOVÁ, M., *120 let Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny v Brně*, s. 60.

³¹⁴ Porov. Kronika VI. s. 826; ŠPIČKOVÁ, M., *120 let Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny v Brně*, s. 60.

³¹⁵ Porov. ŠPIČKOVÁ, M., *120 let Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny v Brně*, s. 60.

³¹⁶ Porov. Kronika VI. s. 9, 838; ŠPIČKOVÁ, M., *120 let Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny v Brně*, s. 60.

bolo stanovené, že 1. augusta 1956 musia opustiť nemocnice v Brne, Ivančiciach a Plúčne sanatórium v Jevíčku. Tak sa v materinci začali prípravy na ubytovanie pre dvesto sestier odsunutých z nemocníc. Ved' sa vyspia hoci aj na chodbách. Radšej volili odchod z nemocníc ako stratu rehoľného povolania. Tak si boli isté, že sa Pán Boh o ne postará.³¹⁷

V priebehu týchto zložitých rokovaní sa začali na Klinike pripravovať na vyhnanie našich sestier. Civilné ošetrovatelky prišli v dvoch etapách,³¹⁸ hneď však boli poslané na iné oddelenia. Podľa plánu mal byť postupne znižovaný počet operácií, riaditeľstvo nemocnice zakázalo prijímať pacientov s chronickými chorobami. Myslelo si, že sa takto neroznesie správa o odsune rádových ošetrovateliek z nemocnice. Oficiálne si mali vybrať dovolenku do 25. júla 1956. Ale skutočnosť bola iná. Operácie sa konali vo veľkom. Všetci pacienti ich chceli absolvovať, dokiaľ sú ešte v nemocnici naše sestry. Medzi nimi boli aj mnohí kňazi. Z nedostatku času museli sestry pripravovať inventár na predanie mnohokrát po nociach. Konečne v priebehu troch dní sa ho podarilo odovzdať civilným sestrám, ktoré im potom naznačili, že už nemajú čo hľadať na oddeleniach. Za všeobecného smútku chorých sa teda utiahli do klauzúry, kde si balili veci. Vedenie nemocnice si bezohľadne prialo, aby odišli ešte v sobotu večer. Proti tomu naše sestry namietali, že aspoň po sedemdesiatich šiestich rokoch služby v nemocnici majú právo pokojne sa pobaliť. Keďže v piatok sa im podarilo zabaliť časť vecí a autom boli odvázané do materinca, niektoré sestry už spali bez vankúša, prikryté len plášt'om či zásterou. Boli ale veľmi radostné, že sa takto podobajú svojou chudobou sv. Františkovi. Deň pred odchodom – v nedeľu – slúžil v klauzúre sv. omšu p. dekan Beňáček. Potom sa sestry pri sv. omši o 7. hod.³¹⁹ rozlúčili na Starom Brne s Pannou Máriou Svätotomášskou. Často tu chodievali, zvlášť keď mali po nočnej službe. O 9 hod. bola ešte sv. omša v ústavnej Kaplnke u sv. Anny a po nej slávnostné Te Deum, ktorým sestry ukončili službu v nemocnici. Večer nasledovala posledná spoločná rekreácia v záhrade. V pondelok po odslúžení dvoch sv. omši sa s'ahovala aj samotná sesterská kaplnka. Predaním inventára klauzúry skončila dlhoročná služba sestier. Tie potom mohli bez obáv odísť do materinca.³²⁰

Obdobne ako na Klinike prebiehal odchod sestier aj na Žltom Kopci. Tu najviac chýbali ťažko chorým v Dome Útechy, kde im dokázali sprostredkovať najvyššiu pomoc - Boha. Všetci si mysleli, že keď našich sestier tu už nebude, budú sa môcť aspoň utiekať k poslednej a jedinej úteche v kaplnke. Ale v priebehu niekoľkých dní ju vedenie nemocnice premenilo na kinosálu.³²¹

Aj v týchto zvlášť ťažkých chvíľach na sestry vo svojich troch listoch pamätal biskup Josef Hlouch, toho času sa zdržiavajúci v Šebetove pri Boskoviciach. V prvom liste, písanom ešte v roku 1955, okrem toho, že im ďakuje, vystihuje aj podstatu poslania Milosrdnej sestry III. rádu sv. Františka pod ochranou Svätej Rodiny slúžiacej v nemocnici. Nedá mi, aby som neodcitovala aspoň jeho časť:

„...Mnoho som sa namodlil a naobetoval, aby Vás nám Pán Boh ponechal ďalej, ale Pán Boh rozhodol inak. Bud' vôľa Tvoja. S krvácajúcim srdcom idem ku každej z Vás a k tým stovkám sestier, ktoré s dušou ozdobenou nevýslovnými krásami zásluh,

³¹⁷ Porov. ŠPIČKOVÁ, M., *120 let Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny v Brně*, s. 61.

³¹⁸ Civilné sestry nastúpili 1. 7. a 15. 7. 1956. Porov. tamtiež, s. 63.

³¹⁹ Sv. omšu obetovanú s úmyslom za sestry slúžil P. prof. Jančík, spovedník sestier. Porov. tamtiež.

³²⁰ Porov. Kronika VI. s. 850 – 854; ŠPIČKOVÁ, M., *120 let Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny v Brně*, s. 63.

³²¹ Porov. ŠPIČKOVÁ, M., *120 let Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny v Brně*, s. 63.

sú už na pravde Božej, aby som Vám na prahu týchto nemocníc vďačne ruku podal a z hĺbky srdca a duše povedal Pán Boh zaplat' a s Pánom Bohom. Som oprávnený, áno povinný, ísť k Vám v tejto chvíli, ktorá bude hlboko vpísaná do Vašich spomienok. Idem k Vám za tie tisíce chorých, ktorí mocou Božou a Vašou ošetrovateľskou láskou uzdravení a zachránení žijú svoj radostný život. Idem k Vám zvlášť menom tých tisícov chorých, ktorých Pán Boh i napriek všetkej starostlivosti lekárov s Vašou milosrdnou láskou na večnosť zavolať. Veľká väčšina ich je iste v nebesiach, kde velebí Boha a prosí a večne bude prosiť o odmenu Vám, ktoré ste už svojim zjavom viery a zbožnosti chorým pripomenuli vyšší svet, Krista, Boha, Cirkev a večnosť, a ktoré ste sa svojimi modlitbami a obeťami často i slzami bili o záchranu duší. Koľko tisíc chorých skonalo Vám v náručí, koľko tisíc šepkalo posledné modlitby, keď ste im ich ako matky milosrdnej lásky predriekavali na cestu do večnosti...³²² Otec biskup ich povzbudil tiež k horlivému prežívaniu zasväteného života. Osobitný list nezabudol adresovať jemu zvlášť milým sestram z Domu Útechy a Žltého Kopca, kde v kaplnke mnohokrát slúžil sv. omšu počas svojej hospitalizácie.³²³ V poslednom liste Matke Milade blahoželá k tomu, že sestry radšej opustili nemocnice, ako by opustili svoje rehoľné povolanie. Vyjadruje nádej, že aspoň materinec bude zachránený.³²⁴

3.5.5 Ivančice

V Ivančiciach v hlavnej budove pracovali na oddeleniach sestry samy, tiež v operačnej sále. Na ambulancii pracovala jedna sestra spolu s dvoma civilnými. Na detskom oddelení to bola polovica našich sestier a polovica civilných. V kuchyni tri sestry a zvyšok civilný personál. Na röntgene pracovala jedna sestra spolu s civilnými. Po Novom roku 1956 sa sestry dozvedeli, že majú byť odsunuté. Samozrejme, táto správa sa šírila ďalej medzi širokú verejnosť. V jej dôsledku o to, aby mohli zostať slúžiť v ivančickej nemocnici, bojovali dokonca aj baníci. Tí zorganizovali podpisovú akciu. Dvakrát s ňou boli v Prahe. Prvýkrát im povedali, že prišli neskoro, druhýkrát im však pohrozili, že ich budú trestať za protištátnu činnosť.³²⁵

Správy o odsune sa stali reálne, keď sestry dostali začiatkom mája uvoľňovacie dekréty. Samozrejme, odmietli ich prijať a obratom ich vrátili³²⁶ na KNV v Brne a Rosiciach.³²⁷ Opisy zaslali ešte na KÚNZ, Ministerstvo zdravotníctva a SÚC. Neostalo to bez odozvy, a tak ešte dvakrát museli ísť na SÚC do Prahy ohľadom tejto záležitosti.³²⁸ Ale všetko neskončili len pri dekrétach. V prvej polovici júla 1956 sa objavili medzi našimi sestrami na pracovisku dve civilné vrchné sestry. Po nástupe ďalších civilných ošetrovateliek ich naše sestry zapracovali. Súdruhovia si mysleli, že sestričky utečú hneď, ako príde civilný personál. To ale neurobili, pretože im išlo hlavne o dobro pacientov. Predaním inventára 24. a 25. júla 1956 ukončili svoje

³²² Kronika VI. s. 847 – 849. Preklad autorka.

³²³ Tento list bol napísaný 5. 8. 1956. Porov. tamtiež. Opis listu sa nachádza za s. 849.

³²⁴ Porov. tamtiež. Originál listu z 10. 8. 1956 vložený za s. 849.

³²⁵ Porov. Kronika VI. s. 1 – 23; ŠPIČKOVÁ, M., *120 let Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny v Brně*, s. 61, 62.

³²⁶ Vrátili ich 7. 5. 1956. Porov. ŠPIČKOVÁ, M., *120 let Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny v Brně*, s. 60.

³²⁷ Na KNV do Rosic vrátili dekréty preto, lebo platili aj pre sestry z ivančickej nemocnice. Porov. Kronika VI. s. 825.

³²⁸ V Prahe boli 9. 5. 1956 a ešte 18. 5. 1956. Porov. Kronika VI. s. 825 - 827, 831, 833; ŠPIČKOVÁ, M., *120 let Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny v Brně*, s. 60.

pôsobenie v ivančickej nemocnici. V nasledujúci deň sa balili a lúčili, medzi inými aj s lekármi a riaditeľom Slováčkom. Všetci kňazi z Ivančíc³²⁹ spolu s pacientmi, ľuďmi zvonku, niektorými civilnými sestrami sa s nimi v sobotu 28. júla 1956 v kaplnke pri sviatostnom požehnaní definitívne rozlúčili. Batožinu odviezli autami do materinca. Ony samy tam mali pricestovať vlakom. Na stanicu ich odprevádzal veľký zástup ľudí, ktorý sa po ceste ešte zväčšoval. Podobne, ako aj v iných nemocniciach, dopadla kaplnka v ivančickej nemocnici. Ešte týždeň po odchode sestier tu mohla byť slúžená sv. omša, potom ju museli na príkaz KNV zavrieť.³³⁰

3.5.6 Jevíčko

Aj z pľúcnej liečebne v Jevíčku nakoniec museli naše sestry odísť. Dlhé roky sem kongregácia posielala sestričky, ktoré samy mali TBC a v prípade potreby sa tu mohli liečiť. Zvlášť pre ne bol chystaný odsun ťažký a mimoriadne nebezpečný. Spolu so staršími sestrami ich odviezli 29. júla 1956 sanitkami do materinca. Ostatné sa balili, aby mohli nasledujúci deň opustiť Jevíčko.³³¹

Ráno po sv. omši naložili na nákladné auto všetky veci. Autobus pre sestry už bol pripravený, ale nemohli nastúpiť, lebo ešte neodovzdali inventár. Nebolo komu, civilné ošetrovatelky ešte neprišli. Objavili sa až okolo 8. hod. Odmietli ale prevziať inventár laboratória. Nakoniec sa všetko podarilo úspešne vyriešiť a okolo poludnia naše sestry konečne vyrazili.³³²

3.6 Zakladanie nových filiálok

Potom, ako museli sestry v roku 1955 odísť z nemocníc, vedenie kongregácie dostalo zoznam možných pracovísk, kam by mohli nastúpiť. Z ponúkaných možností sa ako najlepšie javili Teplice nad Metují, Česká Olešná a neskôr Letovice. Nakoniec sa rozhodlo, že prídu pôsobiť do Letovic a Teplíc nad Metujou. Úrady však chceli, aby vzali ešte jedno miesto. Rozhodovalo sa medzi Českou Olešnou a Pržnom v okr. Gottwaldov. V Pržne, kde mal byť zriadený ústav pre nevyliciteľne chorých, chýbala ešte kanalizácia a vodovod, ktoré sú pre chod ústavu nevyhnutné. Zvíťazila teda Česká Olešná.³³³

Po ďalšom prepúšťaní z nemocníc a ústavov v nasledujúcom roku páni Trávníček, Kalina, Šnajdr spolu s p. Přístupimským z Charity a p. Vinšom z dôchodkového oddelenia z Prahy 25. júla 1956 ponúkali vedeniu kongregácie nové možné pôsobiská sestier v Charite a v domovoch dôchodcov. Hovorili najmä o Smečne, kam malo prísť 60 sestier. Pracovali tam ale sestry vincentky. Preto Matka Milada odmietla nástup našich sestier. Súdruhovia ju však presviedčali, že vincentky chcú ísť na iné pôsobisko. Matka teda ustúpila a rozhodla, že sa tam dostavia priamo sestry z Jevíčka a Ivančíc.

³²⁹ Boli to P. Jan Slabý, P. Alois Zouhar, P. Tomáš Prnka, P. Josef Mysliveček a P. Švejda. Porov. Kronika VI. s. 12.

³³⁰ Porov. Kronika VI. s. 1 – 23; ŠPIČKOVÁ, M., *120 let Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny v Brně*, s. 62.

³³¹ Porov. Kronika VI. s. 854.

³³² Porov. ŠPIČKOVÁ, M., *120 let Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny v Brně*, s. 62.

³³³ Porov. Kronika V. s. 710 – 726; ŠPIČKOVÁ, M., *120 let Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny v Brně*, s. 55.

Ďalej ponúkali Kadaň pre 27 sestier, čo hneď zamietla, pretože v tom čase tam pôsobili sestry alžbetínsky.³³⁴

Pre istotu 26. júla 1956 Matka Milada Smečno osobne navštívila. Na svoje veľké prekvapenie sa dozvedela, že vincentky, ktoré tam dovezli v noci z 29. na 30. augusta 1955 z nemocníc v Trenčíne a Trenčianskych Tepliciach, vôbec nechceli byť presunuté inam. Veď páni z Charity im len nedávno sľúbili, že im pošlú ako posilu ďalšie spolusestry z Mariánskych Lázní. Za ten rok, čo tam boli, dali veľmi namáhavo ústav do poriadku po predchádzajúcom užívateľovi – vojsku. Preto Matka rázne odmietla nástup našich sestier. Aj takýmto spôsobom chceli mocipáni rozhnevať rehoľníčky rôznych kongregácií medzi sebou a vyvolať dojem, že jedny vytláčajú druhé. Matka Milada sa rozhodla, že zo Smečna pocestuje ešte na ďalšie potencionálne pracovisko do Velvar. Zistila však, že tu chýba kaplnka a nebolo možné ju zriadiť, preto sa rozhodla, že sestry sem neprídu. Nádejnejšou sa ukázala až ďalšia zastávka – Řepín, okr. Mělník. Potešilo ju, že hneď vedľa ústavu sa nachádza kostol. Veľmi milo ju prijal miestny pán farár. Matka spolu s ostatnými sa ešte večer zastavila v Kurovodiciach, okr. Mnichovo Hradište. Tu sa jej tiež páčilo. Nakoniec usúdila, že sestry z Jevíčka nastúpia do Řepína a do Kurovodíc. Do Brna sa vrátili až ráno 28. júla 1956.³³⁵

V tom čase sa v preplnenom materinci nachádzalo okolo 200 sestier. Všade bolo plno batožiny. Na celej dolnej chodbe od hlavného vchodu až ku kuchynke a v hovorni mali uložené veci sestry z Kliniky. Sestry z Ivančíc využili umrlčiu komoru a chodbu vedľa kostola. Potom ešte prišli sestry zo Žltého Kopca, tiež z Onkologického ústavu (Domu Útechy) a zložili si svoje veci za organom, po chodbách, v sklade a všade tam, kde bolo len trochu voľného miesta. Staršie a choré sestry využívali vzácny čas na odpočinok. Mladšie sa s radosťou chystali na nové pôsobiská. Matka Milada im začiatkom augusta zdôraznila, že sa chystajú na misijné výpravy po celej vlasti. Vyzvala ich, aby mali dôveru v svoje miestne predstavené, rešpektovali ich, pretože práve toto sa snažil naštrobiť režim. Vyzdvihla tiež vernosť povolaniu.³³⁶

Ďalšia obhliadka nových pôsobísk nasledovala po telefonickej ponuke p. Vinša. A tak 3. augusta 1956 Matka Milada, S. M. Olga, S. M. Belarmina, S. M. Věnceslava cestovali do Votic, kde sa stretli s p. Vinšom. Odtiaľ zamierili do Smilkova. Tu boli momentálne tri vincentky. Všimli si neadekvátnu úpravu izieb pacientov a iné nedostatky. Miestny duchovný správca tiež nebol spokojný s tunajšími pomermi, tak sa rozhodli, že toto miesto neberú. O 14. hod. dorazili do Nalžovic. Tu bolo sedem sestier Najsvätejšej Sviatosti. Niektoré z nich by aj rady odtiaľto odišli, iné nie; tak Matka rozhodla, že naše sestry tu neprídu. Okolo 16. hod. navštívili Vojkov, okr. Sedlčany. V miestnom ústave pôsobil školské sestry sv. Františka už od roku 1950. Veľmi sa preľakli, keď počuli, prečo prišli. Matka Milada ich hneď upokojila, sľúbila, že sestry tu nedá. Pokračovali v Újezdci pri Klatovoch. Podarilo sa im zablúdiť počas búrky, tak tam dorazili až o 1. hod. v noci, aj to len jedno auto. Matka Milada so sestrou Olgou sa hneď ráno vybrali do neďalekých Kněžíc, kde sa im veľmi páčilo. Miestny správca p. Beneš s manželkou boli katolíci a sestry si veľmi vážili. Medzitým tam telefonovali z Újezdca, že už dorazilo druhé auto. Domov dôchodcov v Újezdci bol v poliach uprostred pustatiny. Miestnosť pre kaplnku bola nevyhovujúca. Pôvodne počítali s ôsmimi sestrami, ale Matka skonštatovala, že je ich tu potrebných minimálne šesť

³³⁴ Porov. ŠPIČKOVÁ, M., *120 let Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny v Brně*, s. 61.

³³⁵ Porov. Kronika VIII. s. 2; ŠPIČKOVÁ, M., *120 let Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny v Brně*, s. 61; DUBOVSKÝ, J. M., *Akcia rehoľníčky*, s. 237, 238.

³³⁶ Porov. Kronika VI. s. 7 - 9.

vzhľadom na rozsah prevádzky. Tak sa rozhodli, že tam nenastúpia. Okolo 15. hod. potom dorazili do Polomu – Beskydu pri Mariánskych Láznach. Šlo o dva hotely na samote v lese, ktoré premenili na domov dôchodcov. Už sa tu nachádzali sestry vincentky. Nakoniec nástup našich sestier naplánovali na 16. augusta 1956 a vincentky sa mali presunúť do Smečna k spolusestrám. V noci celá výprava docestovala do Prahy, kde sestry prespali na Charite. Ráno vyrazili do Svojkova. Tu sa už nachádzali sestry satmárky a hovorili, že si od miestnej správkyne užili veľa zla, šírila o nich nepravdy. Ale mala odísť na liečenie TBC a namiesto nej čakajú niekoho iného. Matka preto rozhodla, že tu naše sestry určite nezačnú pôsobiť. O 16. hod. toho istého dňa došli ešte do Rokytnice nad Jizerou. Domov dôchodcov sa tu nachádza na samote na kopci. Tvorí ho trojposchodová budova bez výťahu. Teplá voda sa ohrieva v kúpeľni, práčovňa je zle vybavená, bielizeň sa suší v lete vonku, v zime na povale. Potom sa ešte zastavili Mlázoviciach pri Jičíne, kde boli vincentky, letmo prebehli ústav a v noci o 1. hod. ráno dorazili do Brna.³³⁷

Na druhý deň Matka Milada so sestrami Olgou, Věnceslavou a Belarminou vyrazili do domova dôchodcov v Hrubej Vode pri Olomouci. Dve budovy, spolu s jednou menšou, tu stáli na samote v lese. Prístup bol veľmi ťažký, naše sestry tam nechceli prísť. Keď o 21. hod. dorazili do domova dôchodcov v Opave, správcu zastihli ešte na vrátnici. Povedal, že potrebuje osem sestier, inak tam má civilný personál. Do Brna sa im podarilo prísť zase až o 1. hod. v noci.³³⁸

Zanedlho sa Matka znovu vydala na cestu. Spolu so sestrami Olgou a Belarminou 7. augusta 1956 navštívili domov dôchodcov v Choustníku, ktorý ešte nebol obývaný, dočasne tu úradoval MNV. V dohľadnej dobe nemohol byť otvorený, lebo neboli dokončené murárske práce a kúrenie. V ten istý deň sa zastavili v Budislavi. Miestny domov dôchodcov bol pre 60 obyvateľov, kúrenie sa stavalo. Aj kostol bol hneď naproti ústavu. Túto ponuku sa sestry rozhodli prijať.³³⁹

Tri dni po tejto ceste sa vydali Matka a sestry Barborka, Olga a Belarmina do Mirošova. V miestnom ústave tvorenom asi dvadsiatimi domami sa nachádzalo 300 obyvateľov českej aj nemeckej národnosti, starších, mladších, ale aj mentálne postihnutých. Predtým tu bol umiestnený koncentračný tábor. V jednom z domov bola kaplnka, kde sa denne slúžila sv. omša, v ďalšom ústavná kuchyňa. Neďaleko sa nachádzal ústavný cintorín. Celkový stav bol bolestný. Sestry z Ivančíc na čele so sestrou Barborkou zahoreli túžbou nastúpiť k týmto úbožiakom a vykonávať tu veľké dielo milosrdenstva.³⁴⁰

Pri rozmiestňovaní sestier do jednotlivých domov dôchodcov či ústavov sociálnej starostlivosti po roku 1955 posielala Matka Milada zámerne ich vyšší počet než bolo požadované a zamestnala ich oficiálne na polovičný úväzok, hoci v skutočnosti vykonávali prácu na celý úväzok. Takto sa ich snažila šetriť, aby sa nezodrali v namáhavej práci. Prezieravo totiž prehliadla taktiku komunistických funkcionárov, ktorí chceli zamestnať podstav sestier a fyzicky ich potom vyčerpať v práci.³⁴¹

³³⁷ Porov. Kronika VI. s. 8 - 15; ŠPIČKOVÁ, M., *120 let Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny v Brně*, s. 63, 64.

³³⁸ Porov. Kronika VI. str. 15, 16; ŠPIČKOVÁ, M., *120 let Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny v Brně*, s. 64.

³³⁹ Porov. Kronika VI. s. 16; ŠPIČKOVÁ, M., *120 let Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny v Brně*, s. 64.

³⁴⁰ Porov. Kronika VI. s. 16; ŠPIČKOVÁ, M., *120 let Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny v Brně*, s. 64.

³⁴¹ Porov. ŠPIČKOVÁ, M., *120 let Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny v Brně*, s. 82.

Po obhliadnutí možných pracovísk už bolo jasné, kde začnú pôsobiť. A tak nastal deň sťahovania aj pre sestry z Jevíčka, a to 30. júla 1956. Najprv sa rozdelili do dvoch skupín, 15 ich pôjde do Kurovodíc a 15 do Řepína. Krátko na to 16. augusta odchádzajú sestry do nových filiálok v Budislavi, Kněžiciach a Polome. V autobuse sa spoločne viezlo 14 sestier do Budislavi, 6 do Kněžíc a 15 do Polomu. Ešte navyše s nimi cestovala Matka Milada a 8 sestier určených na pomoc s vykladaním dvoch nákladných áut, plných batožiny a nutného zariadenia. Do Kněžíc sa im podarilo docestovať až večer. Rodina p. správcu ich srdečne privítala. Zámok bol čerstvo po oprave, nočné stolčeky a posteľe dokonca krajšie ako v nemocnici. Stihli ešte sv. omšu v Petroviciach o 18. hod. Ráno na druhý deň po sv. omši sa sestry predstavili p. dekanovi, pričom šesť z nich zostalo v miestnom domove dôchodcov. Ostatné sestry sa okolo 9. hod. vybrali na cestu cez Klatovy a Plzeň do Mariánskych Lázní, kam sa im podarilo prísť neskoro, až okolo 16. hod. Miestni ich celý deň márne čakali, už ani nedúfali, že dorazia. Matka ešte rokovala s cirkevným tajomníkom, správcom a pánom z ONV. Tým, že naše sestry ihneď umiestnili do kancelárie, chceli im zabrániť stretnúť sa s odchádzajúcimi vincentkami. Naše sestry tento zámer prekazili a od vincentiek sa dozvedeli všetko potrebné; aj to, že mali dlhodobé problémy so správcom. Večer cez Smečno, kde 12 vincentiek vystúpilo, sa vracali do Brna, kam sa im podarilo dostať o 6. hod. ráno. Medzitým ani jedna z dvadsiatich sestier z Ivančíc nezmenila svoje rozhodnutie, a tak 22. augusta nastúpili pod vedením S. M. Barborky do Mirošova.³⁴²

Potom, ako boli sestry rozvezené po českom pohraničí, mohli byť umiestnené aj na Morave. V sobotu 25. augusta cestovala Matka Milada spolu so sestrami Belarminou, Olgou a Gertrudou obhliadnuť ďalšie nové pôsobisko v Domove dôchodcov Nový Jičín. Vedúcou ústavu pre 120 obyvateľov bola p. Claudia Macháčková, pôvodom Ruska. V domove vládol veľký neporiadok, ktorý vedúca ospravedlňovala tým, že sa stavala prístavba a väčšinu prác si museli vykonať obyvatelia sami. Ešte v ten istý deň sa dozvedeli, že na Velkom Újezde bol Dr. Kuman, správca v Tulešiciach a žiadal, aby tam nastúpilo 17 sestier. Hneď v pondelok 27. augusta sa tam bola pozrieť Matka Milada spolu so sestrou Salvatorou. Dr. Kuman ich vládne prijal, previedol ich ústavom aj priliehajúcim parkom. Len ústavná kaplnka nemohla byť ešte daná do používania. Sľúbil ale, že sa o to postará. Zatiaľ sa rozhodli, že tam nezačnú pôsobiť. Ústav patril pod KNV v Brne, tak sa nechceli zatiaľ dať do služieb toho, kto ich pred mesiacom vyhnal z nemocníc.³⁴³

Ďalší nástup sestier sa uskutočnil 1. septembra 1956, keď deväť z nich zamierilo do novozriadenej filiálky v Opave. O týždeň neskoršie odcestovala Matka spolu so S. M. Amátou a S. M. Arseniou do Teplíc nad Metují, odtiaľ 13. septembra 1956 do Rokytnice nad Jizerou, aby dohodla s p. vedúcou Kubátovou nástup sestier, ubytovanie a kaplnku. Tu mali za nimi doraziť sanitkou z Brna S. M. Edmunda a S. M. Olga. Žiaľ, oneskorili sa, a tak Matka Milada s ostatnými sestrami už museli odísť na vlak do Kurovodíc. Ale predsa sa im podarilo aspoň letmo sa stretnúť a dohodnúť. Do Kurovodíc dorazili o 17. hod. a odtiaľ na ďalší deň do Brna.³⁴⁴

³⁴² Porov. Kronika VI. s. 21, 854; ŠPIČKOVÁ, M., *120 let Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny v Brně*, s. 65.

³⁴³ Porov. Kronika VI. s. 23, 24.

³⁴⁴ Porov. ŠPIČKOVÁ, M., *120 let Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny v Brně*, s. 67.

3.6.1 Letovice

Do Nemocnice milosrdných bratov v Letoviciach nastúpili sestry 1. júla 1955 na Sviatok Najdrahšej Krvi Pána. Najprv pricestovalo 13 sestier z Třebíča, 3. júla ešte tri, pôvodne tiež z Třebíča, ale momentálne umiestnené v materinci. 5. júla dorazili ďalšie tri z Jičina. Neskôr prišli ešte dve, a tak ich tu nakoniec bolo 21. Päť z nich pracovalo v kuchyni a zvyšok ako ošetrovatelky. Hneď po príchode prvej skupiny ich privítal p. riaditeľ, správca, tu pôsobiaci milosrdní bratia a dve dievčatká s kytičkami. Všetci im pomohli odniesť veci do klauzúry, ktorá bola na 2. poschodí. Potom sestry čakalo občerstvenie – dobrá káva a buchty. Pán farár ich privítal v Kostole sv. Václava, ktorý pri nemocnici vybudovali milosrdní bratia. Špeciálne pre ne pripravil sviatostné požehnanie a pridal litánie k Božskému Srdcu, pretože bol zároveň práve prvý piatok v mesiaci.³⁴⁵

Hneď na druhý deň sa pustili do upratovania klauzúry. Hoci všade vládla neuveriteľná špina, do večera boli hotové. Chýbajúce zariadenie im poskytli milosrdní bratia, ktorí ochotne všetko doniesli z povaly. Chodbu premenili na refektár. A postupne sa podarilo rozšíriť klauzúru aj o ďalšie potrebné miestnosti.³⁴⁶

Tretí deň po svojom príchode nastúpili do služby ku chorým, ktorých našli v katastrofálnom stave. Dokiaľ totiž naše sestry neprišli, nebol tu zdravotnícky personál, a tak chorých ošetrovali úradníčky z kancelárie. Všetko bolo vo veľkom neporiadku. Pacienti boli špinaví, celé roky neumytí. Všade chýbali umývadlá a vedrá, posteľe znečistené, neupravené, zem veľmi špinavá, umierajúci plní preležanín, neošetrení, skoro nahí a páchnuci. Vlastne v celej budove vládol taký ohromný zápach, že sa tam skoro ani dýchať nedalo. Na jednom oddelení bolo sústredených 100 ľudí. A celé toto množstvo malo k dispozícii len jediné WC. Potom, ako sa konečne podarilo sestrám upratať jednu izbu pre chorých, chodili si to tam obzerať aj ostatní obyvatelia. Vôbec im predtým totiž ani nenapadlo, že sa takto pekne dá upraviť izba.³⁴⁷

Ešteže p. správca Šedivý bol sestrám vo všetkom nápomocný. Žiaľ, 17. decembra 1955 vznikol požiar v práčovni a ohrozoval aj klauzúru sestier. Našťastie sa ho podarilo včas uhasiť. V celom ústave bolo spolu 206 pacientov. O 58 z nich sa starali civilné sestry na 1. poschodí, o zvyšok naše sestry na prízemí a na 2. poschodí.³⁴⁸

V priebehu roka sa sestričkám podarilo upraviť izby, pacientov dať do poriadku. Páni z kontroly priam žiarili spokojnosťou so súčasným stavom. Aj ľudia z mesta si všimli zmenu k lepšiemu, a tak boli sestrám vďační. Potom, ako budovu nemocnice opravili, jej vzhľad sa tiež zlepšil. Sestry sa ujali starostlivosti aj o Kostol sv. Václava.³⁴⁹

KNV v Brne sa časom rozhodol v rámci vhodného rozmiestnenia stredných zdravotníckych pracovníkov v brnianskom kraji dať našim sestrám trojmesačnú výpoveď. Pracovný pomer hodlal rozviazať k 31. júlu 1959 tak, aby od 1. augusta mohli nastúpiť na nové pracoviská. Namiesto nich tu nastúpili sestry Najsvätejšej Sviatosti zo znojemskej nemocnice, kde ich nahradil civilný personál.³⁵⁰

³⁴⁵ Porov. Kronika V. s. 726 – 750; Kronika VII. s. 21-24; ŠPIČKOVÁ, M., *120 let Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny v Brně*, s. 55.

³⁴⁶ Porov. Kronika V. s. 745 – 750; Kronika VII. s. 21 – 24.

³⁴⁷ Porov. tamtiež.

³⁴⁸ Porov. tamtiež.

³⁴⁹ Porov. Kronika VII. s. 21 – 24.

³⁵⁰ Porov. Kronika VII. s. 6; ŠPIČKOVÁ, M., *120 let Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny v Brně*, s. 75.

3.6.2 Teplice nad Metují

Sestry, ktoré pôvodne pracovali v Jičine, odcestovali z materina nočným vlakom 14. júla 1955 do Teplíc. Ich miestnou predstavenou sa stala S. M. Gabriela Jičínska. Keďže zo začiatku v dome chýbala kaplnka, s príspevom dobrodincov usilovali o jej zriadenie. Tak mohol už 27. októbra 1955 o 8. hod. miestny pán farár J. Herzan za asistencie P. Jaroslava Tyrnera vysvätiť novú kaplnku. Na druhý deň nasledovalo svätenie krížovej cesty.³⁵¹

Neďaleko sa nachádza Teplické skalné mesto, objavené v roku 1824, verejnosti čiastočne sprístupnené v roku 1846. V ústave sa sestry starali o 90 obyvateľov, z toho úplne ležiacich bolo 41 mužov a 15 žien. V roku 1956 tu zomrelo 38 chovancov, z nich 32 zaopatrených sviatosťami, zvyšok tvorili inoverci. Sestry sa starali aj o farský kostol zasvätený sv. Vavřincovi a o druhý pútnický kostol zasvätený Panne Márii, nachádzajúci sa za parkom. Dokonca jedna z nich hrala na organe pri verejných bohoslužbách. Od práce pre Božie kráľovstvo sa nenechali odradiť ani miestnymi náročnými podmienkami. Bielizeň z prvej špiny museli prať v zime aj v lete v rieke Metují, tečúcej cez záhradu. Ústav sa nedal uzavrieť, tak im chovanci z neho mohli utiecť. Navyše, na začiatku našli v skriniach obyvateľov plno molí a dokonca aj hniezda myší. V celom dome nemali teplú vodu, ohrievali ju v kuchyni na šporáku alebo v kotle. Ešteže raz za týždeň tiekla v kúpeľni! Ústredné kúrenie sa zatiaľ len stavalo. Z dlhodobu zatopenej pivnice sa teraz elektrickou pumpou odčerpávala voda.³⁵²

Svoju činnosť v tomto domove dôchodcov sestry vykonávali do 5. decembra 1961. Vtedy celá miestna komunita, tvorená 17 sestrami, musela odísť, aby nahradila svoje staršie a choré spolusestry v iných ústavoch.³⁵³

3.6.3 Česká Olešná

Už 26. júla 1955 dostala kongregácia ponuku, aby sestry nastúpili do Českej Olešnej. Tie tam ale plánovali prísť až po ukončení prác na ústrednom kúrení a kuchyni. ONV v Jindřichovom Hradci ich znovu vyzval 2. septembra 1955, aby deväť z nich nastúpilo 15. novembra 1955. Uviedol, že skúška dokončeného ústredného kúrenia má byť 10. novembra. Ani k tomuto dátumu sa práce nepodarilo doviesť, tak sestry mohli doraziť do Českej Olešnej až 5. decembra 1955. Po príchode ich pekne privítal p. správca Soukup a p. referentka Dubská z ONV v Jindřichovom Hradci. Za miestnu predstavenú vedenie kongregácie menovalo S. M. Aquinatu Malachovú.³⁵⁴

Naše sestry sa hneď pustili do prípravy miestností pre chovanky, drhli podlahy, stavali postele, pripravovali periny. Hoci ústav ešte nebol úplne zariadený, vnútri už bol dobre upravený, práca zhruba urobená, niekde už položili linoleum, inde ho kládli sestry samy. Jedlo im zo začiatku dávali v závodnej jedálni na štátnom veľkostatku v susednom zámku. Práčovňa už bola plne zariadená. Len ich mrzelo, že tu nemali výťah. Aspoň mali k dispozícii zámockú kaplnku, ktorú nanovo zariadili. Oltár v nej pochádzal z Drnovíc. Duchovným správcom ústavu aj sestier sa stal kapucín P. Evarista Vavřinec Rozsypal. 8. decembra 1955 už prišli prvé chovanky. Vyzerali

³⁵¹ Porov. ŠPIČKOVÁ, M., *120 let Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny v Brně*, s. 55, 56.

³⁵² Porov. Kronika V. s. 750 – 757; Kronika VII. s. 18 - 20.

³⁵³ Porov. Kronika VIII. s. 42.

³⁵⁴ Porov. ŠPIČKOVÁ, M., *120 let Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny v Brně*, s. 56, 57.

elegantne oblečené, ale periny mali pokryté čiernym smetím – blchami. Nastupovali aj chovanci. Sestry mali plné ruky práce s kúpaním chorých, označovali ich veci. Za účasti staviteľov, lekára, referentky 13. decembra 1955 skolaudovali budovu a hneď na druhý deň mohla byť slúžená sv. omša v kaplnke ústavu. Skúšobná prevádzka pracovne prebehla 17. decembra, 23. decembra zaviedli do kaplnky elektrické svetlo a položili linoleum. Na Štedrý večer prišli p. poslanec Zedníček z ONV, p. referentka Dubská a p. správca. Zhromaždili sa tiež chovanci a chovanky. Po odchode návštev sa sestry uchýlili do klauzúry, kde spoločne oslávili tradične Štedrý večer v prítomnosti pozvaného dôstojného pána. Na polnočnú sv. omšu prišli aj ľudia, bývajúci mimo ústavu.³⁵⁵

Ako na iných filiálkach aj tu štátne orgány vyzývali sestry, aby zložili sľub vernosti republike a prezidentovi. V súlade s inštrukciami Matky Milady to odmietali. Väčšiu radosť prežili na Sviatok Svätej Rodiny 8. januára 1956, keď vykonal P. Navrátil – farár v Popelíne – obrady požehnania kaplnky. P. Navrátil pochádzal z Drnovíc a bol veľmi dojatý, keď v kaplnke uvidel oltár, pri ktorom tak často ako malý chlapec miništroval a ako novokňaz slúžil sv. omšu.³⁵⁶

Ľudia z príľahlej dediny radi chodili na sv. omšu do ústavnej kaplnky. Na polnočnej ich bolo asi 50. To sa, samozrejme, nepáčilo referentke Dubskej, ktorá poslala sestram 10. januára 1957 sťažnosť a udelila zákaz účasti ľudí z dediny na bohoslužbách v kaplnke ústavu. Podľa nej sa ich mohli zúčastňovať len rehoľné sestry, aby nemuseli dochádzať do vzdialeného kostola. Sestry reagovali upozornením, že nie sú schopné zabrániť miestnym ľuďom v účasti, nech to urobia príslušné úrady. A tak musela byť celá budova ústavu v čase konania bohoslužieb zamknutá a verejnosti neprístupná. Miestnu predstavenú predvolali kvôli celej záležitosti do Brna na cirkevné oddelenie KNV a Kapitulárny ordinariát.³⁵⁷

Keďže začiatkom roku 1957 bolo v ústave 78 obyvateľov, z toho 45 žien a 33 mužov, počet sestier musel byť časom zvýšený na 13.³⁵⁸

Schopnejšie sestry tejto filiálky v prvých mesiacoch roku 1972 odišli na výpomoc na Petrov, prípadne na Vranov. Ostatné odvážali do Lechovic. Posledné sestry opustili túto filiálku 20. apríla a namiesto nich nastúpil civilný personál. Tak oficiálne 30. apríla 1972 mohla byť filiálka v Českej Olešnej definitívne zrušená. Sestry len veľmi zarmútilo, že s ich odchodom vedenie domova dôchodcov zrušilo miestnu kaplnku.³⁵⁹

3.6.4 Budislav

Po príchode 16. augusta 1956 vítal sestry miestny správca Miroslav Vobr spolu s nejakým pánom z ONV a chovancami. Nasledovalo malé občerstvenie

³⁵⁵ Porov. Kronika VII. s. 120; ŠPIČKOVÁ, M., *120 let Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny v Brně*, s. 56, 57.

³⁵⁶ Porov. ŠPIČKOVÁ, M., *120 let Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny v Brně*, s. 56, 57.

³⁵⁷ Porov. Kronika VII. s. 120; ŠPIČKOVÁ, M., *120 let Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny v Brně*, s. 56, 57.

³⁵⁸ Porov. tamtiež.

³⁵⁹ Porov. ŠPIČKOVÁ, M., *120 let Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny v Brně*, s. 105.

v jedálni – káva a buchty. Ako prvé zamierili sestry do kostola pokloniť sa Pánovi, ešte sa zastavili na fare, aby sa predstavili miestnemu p. farárovi Janovi Zemkovi.³⁶⁰

Na druhý deň sa pustili do práce. Dve išli do kuchyne, jedna do kancelárie a ostatné upratovali. Za dva dni mala byť totiž v Kostole Nanebovzatia Panny Márie púť, tak muselo byť všetko pripravené. Usilovne piekli buchty a pripravovali mäso. Púť sa nakoniec vydarila, na pohostenie prišlo okolo 40 ľudí.³⁶¹

Za miestnu predstavenú bola menovaná S. M. Adniveta Voglová. Do služby nastúpili S. M. Antonie, S. M. Melanie, S. M. Arnošta, S. M. Alma, S. M. Lukasia, S. M. Flavie, S. M. Kryštofa, S. M. Asumpta, S. M. Longina, S. M. Aventina, S. M. Františka, S. M. Benicie a S. M. Klaretta. V tomto domove dôchodcov sa nachádzalo 60 chovancov, pričom jeho chod zabezpečovalo 76 zamestnancov. Dôstojný pán Josef Macek pracoval aj ako údržbár. Začiatky boli zložité, niektorí obyvatelia sestry s vďačnosťou vítali, iní ani nie. Ubytovanie nebolo dostačujúce, chýbala kaplnka a refektár. Elektrický prúd zaviedli, ale keď pracoval miestny liehovar, v ústave sa nesvietilo. Ústredné kúrenie sa stavalo, pokrývali sa tiež podlahy. Sestry dočasne na jedlo museli chodiť do ústavnej jedálne. Práčovňa sa nachádzala vo veľmi zlom stave, sestričky tu po svojom príchode našli kopu bielizne, akoby sa dlho nepralo. Hneď začali prať buď v práčke, alebo aj ručne; žmýkali len ručne. Predtým si chovanci dávali prať bielizeň niekde inde, každý kde mohol, ale po ich príchode ju začali posielat' do práčovne a boli spokojní. Sestry ďalej kúpali a prezliekali obyvateľov. Práca s nimi bola veľmi komplikovaná, lebo predtým boli ponechaní sami na seba, žiadny poriadok a disciplína. Samozrejme, ujali sa starostlivosti o miestny kostol. Dokiaľ nemali kaplnku v ústave, chodili tu na sv. omšu aj spoločné modlitby. Naliehavo pociťovali potrebu mať Eucharistického Pána medzi sebou, aby si mohli u neho vyprosiť podporu vo svojej náročnej službe. Tak sa veľmi tešili, keď sa im časom predsa len podarilo zriadiť si kaplnku priamo v ústave.³⁶²

Charita v Prahe sa zachovala k budislavským sestrám úplne nečestne, keď im 10. marca 1982 oznámila, že 30. júna 1982 majú výpoveď. Matka Tolentina sa rozhodla tieto sestry brániť a rezolútne sa odvolala na predpisy o pracovnom práve, ktoré platia aj pre rehoľné sestry. Charita prisľúbila, že nájde pre ne náhradné zamestnanie. Našla – presne 30. júna ich presunula do Červeného Hrádku.³⁶³

3.6.5 Kněžice

Do ústavu, ktorý sa nachádzal v zámku blízko Petrovíc, nastúpilo 6 sestier - a to S. M. Pankrácie Endrlová, miestna predstavená, S. M. Zikmunda, S. M. Vojtěcha, S. M. Gonzaga, S. M. Basilie a S. M. Gervázie. Neskôr ešte pribudli dve sestry. Potom, ako 16. augusta 1956 okolo 19:30 hod. pricestovali, privítal ich p. správca s manželkou a troma deťmi. Pán správca 17. augusta 1956 ich ešte oficiálne predstavil chovancom. Klauzúra sa nachádzala v podkroví. Kaplnku zo začiatku v ústave nemali, ale prisľúbili im ju. Zatiaľ chodili do farského kostola v Petroviciach, ktorý bol vzdialený 10 min. chôdze. Slúžili v práčovni, kuchyni, jedálni, pri ošetrovaní chovancov – mužov aj žien. Starali sa tu o 44 obyvateľov. Zo začiatku sa pustili do ich kúpania. Skutočne to

³⁶⁰ Porov. Kronika VII. s. 33 – 37; ŠPIČKOVÁ, M., *120 let Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny v Brně*, s. 65.

³⁶¹ Porov. Kronika VII. s. 33 – 37.

³⁶² Porov. Kronika VI. s. 15; Kronika VII. s. 33 – 37.

³⁶³ Porov. ŠPIČKOVÁ, M., *120 let Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny v Brně*, s. 122.

potrebovali, lebo niektorí z nich sa nekúpali už od Vianoc. Prejavilo sa to aj tým, že všade bola samá blcha. Sestry nakoniec blchy zlikvidovali. Nezabudli pre chovancov zabezpečiť mikulášsku nádielku a spomenuli si na nich aj na Vianoce. Konečne 10. júna 1957 bola posvätená ústavná kaplnka. Umiestnili v nej oltár sv. Jozefa, ktorý dovezli z Třebíča.³⁶⁴

V júli 1960 Mater Gerarda plánovala odvolať sestry z miestneho domova dôchodcov, aby mohli nahradiť choré sestry v iných filiálkach. Žiaľ, príslušné úrady to nedovolili, a tak tu pôsobili až do roku 1990, kedy k 31. marcu zrušili filiálku a sestry mohli odísť slúžiť na iné pôsobiská.³⁶⁵

3.6.6 Mariánske Lázne

Po príchode sestry privítal v ústavnej jedálni správca spolu s cirkevným referentom, vedúcim odboru p. Slabákom a p. účtovníkom Mikýškom. Na Beskyde ich neskôr uvítal duchovný správca františkán P. Vladimír Řehka. Ešte týždeň zostala v kuchyni sestra vincentka, aby ich zapracovala. Hneď jedna zo sestier nastúpila ako krajčírka, ďalšie dve v jedálni upratovali čiernu zem, tretia pracovala v kancelárii, neskôr prebrala sklad odevov a materiálu. Práčovňu prevzali dve sestry. Miestnou predstavenou sa stala S. M. Jaroslava Laštovičková. Na Polome bolo 35 obyvateľov, na Beskyde 50. Kuchyňa bola nedostatočne vybavená. Sestry ju upratali, potom aj všetky ostatné miestnosti v ústave. Všade narazili na množstvo špiny, ale nevzdávali to, hoci im chýbali čistiace prostriedky. Zariadenie ústavu bolo miestami nedostačujúce, vybavenie jedálne pre obyvateľov staré, všetok nábytok čierny, steny obité. Zo začiatku pociťovali nedostatok vody. Stroje na pranie nefungovali. Časom upravili miestnu kaplnku, aby mal Pán dôstojný príbytok. Navyše pol roka pred príchodom sestier praskol kotol ústredného kúrenia, opravili ho až v novembri, takže všade bola zima. Na Polome sa objavili ploštice. V žiadnom z domov nemali k dispozícii výt'ah, a tak premiestňovanie nechodiacich obyvateľov bolo náročné.³⁶⁶

Niektorí obyvatelia boli uzavretí pre prijatie viery. Hoci mnohí z nich už mali okolo 90 rokov, o Pánu Bohu nechceli ani počuť. Pre sestry bol veľkým povzbudením prípad prestúpenia deväťdesiatštyriročného starčeka do Rímskokatolíckej cirkvi.³⁶⁷

Mikulášsky večer chovancov v roku 1956 sa vydaril. Duchovný otec robil Mikuláša, Terezka z horárne anjela a jej ocko čerta. S. M. Valerie vymyslela na každého priliehavý verš. Štedrý večer oslávili najprv v jedálni spolu s chovancami. Nechýbal kapor a šalát, vianočné darčeky pre všetkých. Spievali sa koledy. Potom sa sestry stretli v refektári v klauzúre, kam pozvali aj P. Vladimíra, ktorý k nim prehovoril o milosti sv. povolania a o sv. Františkovi. V kaplnke nasledovala polnočná sv. omša.³⁶⁸

V tejto filiálke pôsobili až do 31. augusta 1985, kedy musela byť zrušená pre nedostatok sestier.³⁶⁹

³⁶⁴ Porov. Kronika VI. s. 6, 16, 17; Kronika VII. s. 38 – 43; ŠPIČKOVÁ, M., *120 let Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny v Brně*, s. 65.

³⁶⁵ Porov. ŠPIČKOVÁ, M., *120 let Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny v Brně*, s. 78, 149.

³⁶⁶ Porov. Kronika VI. s. 6; Kronika VII. s. 43 – 52.

³⁶⁷ Porov. Kronika VII. s. 43 – 52.

³⁶⁸ Porov. *tamtiež*.

³⁶⁹ Porov. ŠPIČKOVÁ, M., *120 let Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny v Brně*, s. 131.

3.6.7 Mirošov

V stredu 22. augusta 1956 nastúpilo všetkých 20 sestier z bývalej ivančickej filiálky pod vedením predstavenej S. M. Barborky do Mirošova. Sprevádzali ich P. Josef Fabík z Brna a ešte asi 8 sestier ako pomoc pri vykladaní batožiny. Po prehliadke kaplnky, ústavu a cintorína nasledovalo privítanie v jedálni p. správcom Krišpínom, p. Vinšom, pánmi z ONV a predsedom miestnej domácej správy. Pritom správca oboznámil sestry so svojimi požiadavkami. Tie na druhej strane žiadali, aby im boli vytvorené také podmienky, aby mohli dodržiavať rehoľné predpisy.³⁷⁰

Ešte nebola dokončená klauzúra, tak museli zatiaľ bývať na fare v Mirošove, vzdialenej 3 km od ústavu, kde obývali prvé poschodie. P. farár Miroslav Škopek ich vrele privítal. Rád chodil pre ne slúžiť sv. omšu do miestneho kostola každý deň o 6. hod. Tešilo ich, že v ústave je aj kaplnka. V domoch bývalo okolo 300 obyvateľov a sestry sa, žiaľ, stretávali s ich nevďačnosťou a spurnosťou. Zo začiatku hľadeli niektorí na nich nepriateľsky, postupne si ich obľúbili. Nemeckí obyvatelia mali strach, že sestry ovládnu kaplnku, ktorú si ony samy zriadili. Časom sa podarilo odbúrať aj tieto predsudky. Ako prvé vyhlásili naše sestričky v domoch boj proti špine a hmyzu – hlavne plošticiam. Práce na interiéri klauzúry počas prázdnin ustali kvôli tomu, že remeselníci odišli pracovať do škôl. Sestry sa preto s odvahou im vlastnou samy pustili do natierania. Konečne 8. septembra 1956 skončili robotníci prácu v klauzúre, zanedlho aj maliari. Aby urýchlili svoje sťahovanie do ústavu, sestry Barborka, Veronika a Jeronýma natierali okná a dvere. Do dokončenej klauzúry sa nastahovali 27. septembra 1956 a v nasledujúci deň ráno o 6. hod. bola v ústave slúžená prvá sv. omša pre sestry. Len miestny p. farár bol zarmútený. Dokonca čas, keď sestry bývali na fare, považoval za najkrajší počas svojho pôsobenia v Mirošove. Páčilo sa mu totiž, ako dobre pôsobili na miestnych ľuďoch. V klauzúre už nebolo miesto pre hovornú, preto správca rozhodol prenajať na fare jednu izbu. Sestry sa usilovne učili po nemecky, aby sa dorozumeli s nemeckými chovancami. Začiatkom októbra 1956 museli ísť sestry Hildegarda, Leonie a Realína do Rokycian na dôchodkovú posudkovú komisiu, kde sa čudovali, ako mohla ivančická nemocnica prepustiť také schopné sestry.³⁷¹

Postupne sa darilo zlepšovať vzhľad aj vybavenie chovancov. Sestry však trápila nevráživosť, ktorá vládla medzi obyvateľmi. Veľa sa preto modlili, aby zavládol pokoj. Už 22. októbra 1956 sa začali kopať základy pre novú kaplnku zasvätenú Kráľovnej Vesmíru. Všetko šlo tak rýchlo, že už nasledujúci rok 24. marca mohla byť vysvätená a v nasledujúci deň na sviatok Panny Márie v nej slúžená sv. omša. Aby sa zlepšila úroveň stravovania obyvateľov, 5. januára 1957 začali stavebné práce na novej jedálni. Tá bola už 15. septembra 1957 otvorená.³⁷²

V januári roku 1962 nastala naliehavá potreba doplniť sestry, ktoré pracovali v Mirošove. Súdruhovia z KNV v Plzni všetko riešili po svojom. Bez vedomia vedenia kongregácie chceli premiestniť niektoré sestry z Kněžíc do Mirošova. Pani vedúca Benešová mala podľa nich poslať dve sestry z Kněžíc do Mirošova a namiesto nich si ako náhradu obstaráť dve civilné zamestnankyne. S tým nesúhlasila, pretože na to nemala vyjadrenie Mater Gerardy a tiež len tak nájsť dve vhodné zamestnankyne v Kněžiciach nebolo možné. Nakoniec mala poslať do Mirošova len jednu sestru. Ešte

³⁷⁰ Porov. Kronika VI. s. 22; Kronika VII. s. 52 – 79; ŠPIČKOVÁ, M., *120 let Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny v Brně*, s. 65.

³⁷¹ Porov. Kronika VII. s. 52 – 79; ŠPIČKOVÁ, M., *120 let Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny v Brně*, s. 66.

³⁷² Porov. Kronika VII. str. 52 – 79.

21. februára 1962 nebol tento prípad vyriešený, preto 1. marca prosila p. vedúca úradu aj Mater Gerardu, či by mohla byť do Mirošova poslaná S. M. Lucieta, ktorá tam skutočne 14. marca nastúpila. Pani Benešová sa správala k sestrám vždy veľmi dobre, všemožne sa im snažila pomôcť, ba dokonca ich obhajovala na úradoch.³⁷³

Po celý čas svojho miestneho pôsobenia v Mirošove pracovali sestry v náročných pracovných podmienkach. Žiaľ, časom im ubúdali sily a nový dorast chýbal. Situácia sa vyhrotila v roku 1981 po nástupe nového vedúceho, ktorý im nebol priateľsky naklonený. Miestnou situáciou boli do krajnosti vyčerpané a len päť z nich ešte nebolo v dôchodkovom veku. Preto musela celá dvanásťčlenná komunita 1. marca podať výpoveď. Dohodlo sa, že budú odchádzať postupne v priebehu jedného roku a 28. februára 1982 sa činnosť kongregácie v Mirošove ukončí. Je zaujímavé, že do tejto filiálky veľmi rád prichádzal kardinál František Tomášek, dokonca si nenechal ujsť žiadnu príležitosť, aby ju a sestry v nej pôsobiace navštívil.³⁷⁴

3.6.8 Opava

Potom, ako vedúci odboru sociálneho zabezpečenia Rady ONV Augustín Volný žiadal 20. augusta 1956 do Opavy 6 - 8 sestier, ho Matka Milada uistila, že určite vyše 1. septembra 1956 požadovaný počet. A tak 1. septembra 1956 skutočne pricestovali do Opavy. Ako predstavená bola určená S. M. Gertruda Baierová. Uvítanie ale nebolo žiadne. Niekoľko obyvateľov sa im aspoň ponúklo, že im vynesie batožinu do klauzúry na 2. poschodie. V nej sa ešte nachádzali opavské františkánky, namiesto ktorých mali naše sestry nastúpiť. Na druhý deň odišli. Večer sestrám zahrala a zaspievala na privítanie miestna kapela chovancov. Za štyri dni ich vítal vedúci dôchodkového zabezpečenia z ONV v Opave p. Volný. Zdôraznil im, že sú tu za trest, preto nech sa veľmi nábožensky neprejavujú, čo ony odmietli a po jeho odchode oznámili správcovi, že radšej odídu.³⁷⁵

V ústave sa objavili ploštice, pred maľovaním ich vystriekali, potom sa objavili zase. Z okenných rámov sestry umývali zatemnenie ešte 11 rokov po vojne. Hoci bol prívod vody nedostatočný, pustili sa aj do upratovania skriň a nábytku chovancov. Tí sa chodili na sestry sťažovať na ONV. Na skriniach bolo vidieť, že ich nikto 7 – 9 rokov neumýval. Zanedbané boli aj podlahy v starej budove. Služobná hovorila, že ich za tri roky, čo tu pracuje, neumývali, len zametali. Sestry sa divili, prečo sem dali takú nepeknú čiernu podlahovú krytinu, ale až po umytí prišli na to, že je vlastne červená. V budovách bolo ústredné kúrenie, stavala sa nová kotolňa, stará nestačila všetko vykúriť. Domov dôchodcov tvorili dve budovy prepojené na prvom poschodí. Oficiálny počet obyvateľov bol 185 na siedmich oddeleniach. Tieto oddelenia však v skutočnosti neexistovali. Trvale ležiacich obyvateľov je tu dvanásť a ďalších desať vstáva len v najnutnejšom prípade. Samozrejme, aj miestnym sestrám sa podarilo pripraviť mikulášsku aj vianočnú besiedku, z čoho mali obyvatelia veľkú radosť.³⁷⁶

Aj v tejto filiálke panovali náročné pracovné podmienky. Dlhé roky ich však sestričky z oddanosti a lásky ku Kristovi znášali. Žiaľ, postupom času ubúdalo sestier v iných domoch a v Opave sa ešte výraznejšie zhoršili pracovné podmienky, preto

³⁷³ Porov. ŠPIČKOVÁ, M., *120 let Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny v Brně*, s. 83.

³⁷⁴ Porov. tamtiež, s. 120, 122.

³⁷⁵ Porov. Kronika VII. s. 79 – 93; ŠPIČKOVÁ, M., *120 let Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny v Brně*, s. 66.

³⁷⁶ Porov. tamtiež.

vedenie kongregácie podalo 16. septembra 1975 výpoveď a 30. júna 1976 bolo toto pôsobisko zrušené.³⁷⁷

3.6.9 Nový Jičín

Počiatky domova siahajú do roku 1909, kedy ho založil továrnik Húcek pre oddych svojich zamestnancov. Do roku 1950 tu boli sestry rytierky. Namiesto nich nastúpili krížové sestry. Tie potom ale odišli do civilu.³⁷⁸

V materinci večer 3. septembra 1956 v refektári čakateľky dostali závoj a rehoľné mená, ale naďalej zostali kandidátkami. Na druhý deň ráno cestovali do Nového Jičina štyri z nich - sestry Anežka, Pia, Helena a Kajetána. A tak nastúpilo namiesto plánovaných desať sestier dvanásť a ešte jednu dodatočne pridali. Spolu s nimi autobusom cestovala Matka Milada a Mater Gerarda. Duchovným správcom ústavu sa stal redemptorista P. Antonín Veleba, ktorý zároveň pôsobil ako kurič. Za miestnu predstavenú bola menovaná S. M. Tobie Španingerová.³⁷⁹

Najprv pre klauzúru určili tri malé izby bez refektára. Vedeniu kongregácie sa podarilo dosiahnuť vhodnejšie ubytovanie pre všetkých 13 sestier aj s izbou slúžiacou ako refektár. Ústavná kaplnka zasvätená sv. Jozefovi sa nachádzala v zlom stave. Po rokovaníach s miestnou farou, MNV, KNV v Moravskej Ostrave sa ju podarilo obnoviť. Do šiestich týždňov sa tam usídlil Eucharistický Pán, a tak mohol 17. októbra 1956 slúžiť P. Veleba prvú sv. omšu.³⁸⁰

Ústav bol zanedbaný a zamorený hmyzom. V popraskaných stenách mali výborný úkryt ploštice. V kaplnke našli oltárny stupeň prežraný od myší. Na krížovej ceste chýbali tri zastavenia, dve boli nájdené, tretie odfotografovali z rovnakej krížovej cesty u krížových sestier v nemocnici. Sakristia bola plná šatstva po zosnulých. Čo sa dalo použiť, dali chovancom, ostatné zlikvidovali. Keďže v ústave sa pred ich príchodom pralo raz za tri mesiace, a to len ústavná a posteľná bielizeň, chovanci mali skrine plné špinavej bielizne. Navyše, za pranie osobnej bielizne sa platilo. Najprv museli sestry chovancov presvedčovať, aby im zverili bielizeň. Keď videli, že sa všetka vrátila čistá, radi im ju zverili sami. Sestry začali prať každý týždeň. V lete sa bielizeň sušila v susednej záhrade u cudzích ľudí, v zime na povale. Linoleum bolo zodrané, drevená zem nasiaknutá močom, v izbách aj na chodbe odporný zápach. Páni z okresu poukázali na puch a navrhli voňavku. Sestry sa im vysmiali, vraveli, že potrebujú len teplú vodu a nové podlahy a bude po zápachu. Skutočne toto docielili. Nakoniec vypratali povaly, kde bola uskladnená kopa harabúrd. V ústave spočiatku chorí obývali 62 izieb. Neskôr sa vybuodovala prístavba, tak sa zvýšil počet obyvateľov na 130.³⁸¹

Potom, ako v roku 1974 prišla nová vedúca, vytvorilo sa tu pre sestry veľmi ťažké prostredie. Preto sa rozhodli domov opustiť. Po desaťmesačnej výpovedi sa ich odchod uskutočnil 31. júla 1974.³⁸²

³⁷⁷ Porov. ŠPIČKOVÁ, M., *120 let Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny v Brně*, s. 110, 112.

³⁷⁸ Porov. tamtiež, s. 66, 67.

³⁷⁹ Porov. Kronika VI. s. 26; Kronika VII. s. 93 – 101; ŠPIČKOVÁ, M., *120 let Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny v Brně*, s. 66.

³⁸⁰ Porov. Kronika VI. s. 26; ŠPIČKOVÁ, M., *120 let Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny v Brně*, s. 66, 67.

³⁸¹ Porov. Kronika VII. s. 93 – 101; ŠPIČKOVÁ, M., *120 let Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny v Brně*, s. 66, 67.

³⁸² Porov. ŠPIČKOVÁ, M., *120 let Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny v Brně*, s. 109.

3.6.10 Rokytnice nad Jizerou

Autobus so štrnástimi sestrami do novozriadenej filiálky v Rokytnici nad Jizerou vyrazil 27. septembra 1956. Nechýbala Matka Milada, Mater Gerarda, S. M. Klotilda, S. M. Lucie a tri dievčatá zo Žltého Kopce určené na pomoc. Pred nimi odviezlo nákladné auto všetku batožinu.³⁸³

Z materinca odchádzali medzi 7. – 8. hodinou. Z kostola akurát po sv. omši vychádzali ľudia, začali sa s nimi lúčiť, plakali a sľubovali im svoju modlitbu. Okolo 14. hod. dorazili na miesto. Čakalo ich ale nemilé uvítanie, asi aj preto, že ich prišlo o šesť viac. Malú kaplnku našli zariadenú pánom farárom a gazdinou. Hneď po príchode sa muselo vyriešiť ubytovanie sestier aj na naliehanie Matky Milady, Mater Gerardy a novej miestnej predstavenej S. M. Olgy. Sprievod sa mohol vrátiť do Brna až okolo polnoci.³⁸⁴

Sestry ubytovali na 3. poschodí, aby mali klauzúru a kaplnku spolu. Najprv sa k nim nikto z obyvateľov nehlásil, dokonca ich sprevádzali nepriateľskými pohľadmi. Na prvú sv. omšu išli do farského kostola. Sestra Valentina ministrovala p. farárovi. Ten bol veľmi dojatý, pretože na to nebol zvyknutý, všetko si robil sám. Do nového roku ústav opustili civilné sestry, služobné dievčatá a kuchárky, sestry potom pracovali samy. V nedeľu a vo sviatky mal p. farár tri sv. omše v troch farnostiach. Na prvej sv. omši v Pasekách boli prítomné len štyri sestry, traja až štyria robotníci a z domácich nikto. Sestra Alice všetko v tomto kostole poopravovala a vyčistila. Kostol v Harrachove bol vzorne udržiavaný jednou slečnou, ktorej otec slúžil u grófa Harracha. Prostredie je náboženstvu nepriateľské, aj v domove boli obyvatelia väčšinou neveriaci, ale sestry sa aspoň snažili nechať zaopatrť tých, ktorí patrili do Cirkvi.³⁸⁵

V tomto domove dôchodcov naše sestry pôsobili počas celej totality. Svoju činnosť ukončili až 31. júla 1990. Tešilo ich, že na žiadosť miestneho pána farára Mazuru ústavná kaplnka aj po ich odchode zostala v prevádzke. Sv. omša v nej mala byť raz za týždeň.³⁸⁶

3.6.11 Kurovodice

Sestry v Jevíčku ráno 30. júla 1956 po sv. omši naložili na nákladné auto veci určené do Kurovodíc. Na druhé auto mala byť naložená batožina určená do Řepína. Medzitým sa ale dozvedeli, že druhé auto nedorazí, tak sa museli na to jediné zmestiť všetky veci určené do oboch pôsobísk. Cesta bola dobrodružná. Hneď v Moravskej Třebovej dostal autobus vezúci sestry defekt, potom zablúdili. Museli prenocovať vo Vlčom Poli u sestier rytierok z Opavy. Na druhý deň predpoludním dorazili do Kurovodíc.³⁸⁷

Mimo dvoch chovancov ich neprivítal nikto. Keď sťahovali svoje veci, aspoň sa prišiel pozrieť p. správca. Hoci pre miestny domov dôchodcov žiadali 6 - 8 sestier, Matka Milada ich tam prezieravo poslala 15. Preto po ich príchode chýbal potrebný nábytok. Vo Vlčom Poli bol domov dôchodcov úplne zariadený, ale nie plne obsadený,

³⁸³ Porov. Kronika VI. s. 27.

³⁸⁴ Porov. ŠPIČKOVÁ, M., *120 let Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny v Brně*, s. 67.

³⁸⁵ Porov. Kronika VII. s. 102.

³⁸⁶ Porov. ŠPIČKOVÁ, M., *120 let Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny v Brně*, s. 149.

³⁸⁷ Porov. tamtiež, s. 62.

a tak mohli odtiaľ doviezť chýbajúci nábytok a posteľ. Z nákladného auta museli byť zložené všetky veci, lebo tie, určené pre Kurovodice, boli naložené ako prvé. Zvyšné sestry pokračovali do Řepína. Za predstavenú bola určená S. M. Leonarda Hartmanová.³⁸⁸

P. dekan z blízkej Březiny mal 83 rokov, tak nemohol často dochádzať slúžiť sv. omšu. Preto na prvý piatok v auguste dorazil z Brna P. Josef Macek, aby v ústave pracoval ako údržbár a mal sv. omšu pre sestry. Na druhý deň, potom ako prišiel z Turnova cirkevný tajomník, musel domov opustiť a vrátiť sa naspäť do Brna. Celé prázdniny denne prichádzal k sestrám p. kaplán, aby slúžil sv. omšu. Bol to rodák z Moravy. Potom ho nahradil P. Kováčik, ktorý nastúpil na miesto p. dekana. Bolo mu ťažko dochádzať do ústavu, tak sa stávalo, že sestry museli zostať bez sv. omše. Ani vo svätostánku zatiaľ nemohli natrvalo uchovávať Najsvätejšiu Sviatosť, čo sa zmenilo 5. septembra 1956. Zanedlho bol P. Kováčik preložený a nový p. farár od križovníkov veľmi rád prišiel medzi sestry, keďže bol už dlho mimo svojej rehoľnej komunity. Stal sa pre ne veľkou oporou. V novembri nastúpili do klauzúry murári, menili okná, po nich maliari. Bola upravená kaplnka, vysvätená, a tak 30. januára 1957 mohla byť v nej slúžená prvá sv. omša. V roku 1956 bolo v miestnom domove dôchodcov 82 obyvateľov.³⁸⁹

V roku 1966 vo filiálke v Kurovodiciach pracovali naše sestry už desať rokov vo veľmi náročných podmienkach. Nemali ani prideleného trvalého duchovného správcu. Preto Matka Jaroslava v marci žiadala na Odbore sociálneho zabezpečenia ONV v Mladej Boleslavi o zrušenie filiálky. Počítala s tým, že tieto sestry nahradia staršie a choré spolusestry inde. ONV však jej žiadosť zamietla. Časom sa aspoň zlepšili ich ubytovacie podmienky a bol im pridelený kňaz.³⁹⁰

Aj tak neskôršie, pre nedostatok sestier a potrebu doplniť početné stavy v iných domoch, musela byť 30. mája 1969 zrušená táto filiálka. Po jedenásťmesačnej výpovednej lehote odišlo posledných sedem sestier. Otec biskup Štěpán Trochta, vtedajší litoměřický biskup, len so zármutkom prijal túto správu. Z malého počtu rehoľníčok v jeho diecéze týmto odišlo niekoľko ďalších sestier a zanikol jeden svätostánok.³⁹¹

3.6.12 Řepín

Hoci Řepín požadoval 6 sestier, Matka ich poslala radšej pätnásť. Nastúpili 31. júla 1956. Privítali ich všetci chodiaci obyvatelia spolu so správcom. Pritom hral rozhlas Dvořákovu Largo. Tentoraz dostatočný počet postelí mali, ale chýbali matrace. Tie potom dovezli z Mělníka z nemocnice. Po namáhavom dni boli sestry bohato pohostené. Matka Milada, ktorá ich sprevádzala, sa vydala na spiatočnú cestu do Brna.³⁹²

Kuchyňa sa sestrám javila ako dobre vybavená, pracovňa a kotolňa mali byť hotové do konca roka 1956, tiež nanovo vybavené. Klauzúru mali na 2. poschodí, v nej kaplnku, kde bola prvýkrát slúžená sv. omša 8. septembra 1956. Pán farár pochádzal

³⁸⁸ Porov. Kronika VII. s. 25 – 30; ŠPIČKOVÁ, M., *120 let Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny v Brně*, s. 62.

³⁸⁹ Porov. Kronika VII. s. 25 – 30.

³⁹⁰ Porov. ŠPIČKOVÁ, M., *120 let Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny v Brně*, s. 92.

³⁹¹ Porov. tamtiež, s. 99.

³⁹² Porov. Kronika VII. s. 30 – 32; ŠPIČKOVÁ, M., *120 let Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny v Brně*, s. 62, 63.

z Moravy. V piatok chodili na sv. omšu do kostola, v nedeľu mali jednu sv. omšu v klauzúre, na druhú chodili do kostola. Prosil ich o to p. farár, aby mali ľudia dobrý príklad, lebo duchovný život vo farnosti bol inak úbohý. Sestra Stella ušila okolo 60 matracov vypchaných slamou a s p. správcovou šili pre obyvateľov rôznu bielizeň, aby im ju dali na Vianoce.³⁹³

Všetky miestne sestry boli šokované, keď ich prípisom z 13. augusta 1957 odtiaľto odvolali štátne úrady k 1. septembru 1957 údajne pre ich neprístojné chovanie. Vedúci domova navyše presviedčal tri z nich, aby sa vzdali rehoľného odevu a zostali pracovať v domove ako civilné zamestnankyne.³⁹⁴ Veril, že keď dá všetkým sestrám výpoveď, aspoň tieto tam zostanú. Jeho nádeje sa ale nenaplnili. Ani jedna naša sestra neodišla do civilu a 28. augusta 1957 sa odtiaľ všetky odsťahovali do Choustníka. Odvolanie bolo o to prekvapujúcejšie, že len pred dvoma alebo tromi mesiacmi bola Matka Milada v Řepíne na vizitácii a o sestrách počula len samú chválu, boli s nimi veľmi spokojní. Miestna predstavená vychádzala so správcom dobre, dokonca sa jej podarilo získať jednu miestnosť pre zriadenie kaplnky.³⁹⁵

3.6.13 Choustník

Nová filiálka v domove dôchodcov v Choustníku vznikla 1. septembra 1957. Prípravné práce v zámku prebiehali dlho. Chýbala zodpovedná osoba, ktorá by prevzala na seba celú starosť so zariadením. Aby otvorenie domova urýchlili, sestry pomáhali pri ukončovacích prácach, dokonca samy natierali kúrenie. A tak prví obyvatelia mohli nastúpiť už 2. decembra 1957.³⁹⁶

Vedenie kongregácie v roku 1974 plánovalo zrušiť filiálku v Budislavi. Avšak príslušné štátne úrady ho požiadali, aby radšej zrušilo dom v Choustníku. V porovnaní s Budislavou je do Choustníka lepšie dopravné spojenie, a tak sa tu ľahšie dostane civilný personál. Predstavení túto žiadosť akceptovali, preto došlo k 31. augustu 1974 k zrušeniu filiálky. Mladšie sestry z nej vystriedali svoje staršie spolusestry v ostatných domoch. Do Lechovic sa tak mohlo presunúť väčšie množstvo sestier dôchodkýň. Zakrátko si uvedomili, že šlo o veľký zásah Božej prozreteľnosti. Charita totiž chcela voľné lôžka v Lechoviciach obsadiť niektorými sestrami z iných rehoľných spoločností, nachádzajúcich sa momentálne v Broumове.³⁹⁷

3.6.14 Tulešice

Keď 26. augusta 1957 zdravotnícky odbor KNV v Brne žiadal 17 sestier pre Krajský ošetrovací ústav v Tulešiciach s nástupom buď k 1. alebo 15. septembru, vedenie kongregácie sa rozhodlo túto ponuku prijať. Žiadalo teda o povolenie posviacky zámockej kaplnky a o P. Františka Úředníčka SJ, ktorý sa toho času nachádzal na Moravci, ako duchovného správcu. Ordinariát v Brne a KNV žiadostiam vyhovel. Tak už nič nebránilo tomu, aby tu 15. septembra 1957 nastúpilo 17 sestier. V ústave

³⁹³ Porov. Kronika VII. s. 30 – 32.

³⁹⁴ Porov. ABS Praha, f. Vyšetřovací spisy, arch. č. V – 994 České Budějovice. Zápis o výpovedi Bohumila Kulovaného, vedúceho DD v Řepíne, spísaný 7. 7. 1959 Okresným oddelením MV Mělník.

³⁹⁵ Porov. Kronika VII. s. 5, 6; ŠPIČKOVÁ, M., *120 let Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny v Brně*, s. 69.

³⁹⁶ Porov. ŠPIČKOVÁ, M., *120 let Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny v Brně*, s. 59.

³⁹⁷ Porov. tamtiež, s. 109.

pracovali s mentálne postihnutými mužmi až do 30. septembra 1978. Vtedy sestry odtiaľto odchádzali za srdcervúceho plaču miestnych chlapcov.³⁹⁸

3.6.15 Chýnov

V domove dôchodcov v Chýnove zostalo sto obyvateľov v dôsledku veľkej chorobnosti a odchodu civilných pracovníkov v priebehu roku 1961 skoro bez pomoci. Situáciu sa rozhodlo riešiť ONV v Táboře tak, že žiadalo o dočasné zapožičanie štyroch sestier – dvoch z Budislavi a dvoch z Choustníka. 16. augusta 1961 začali svoju službu S. M. Petrina, S. M. Adniveta, S. M. Marcela a S. M. Aegidie, ktorá bola zároveň poverená zodpovednosťou za miestne spoločenstvo. Inak, aj naďalej sestry podliehali svojim predstaveným v Budislavi či v Choustníku. ONV v Táboře sa zrejme toto riešenie natoľko zapáčilo, že 6. septembra 1961 žiadalo o trvalé ponechanie týchto sestier v Chýnove. Protesty Mater Gerardy boli márne. Tak teda rozhodnutím ONV v Táboře 21. septembra 1961 tu museli byť s definitívnou platnosťou ponechané. Práce tu bolo toľko, že hoci boli zamestnané na plný úväzok, museli byť pridané ešte dve sestry.³⁹⁹

Svoju činnosť v miestnom domove skončili 30. novembra 1967, pretože museli nahradiť choré a staršie sestry v iných filiálkach. Kongregácia už značne pociťovala zákaz prijímať rehoľný dorast, ktorý trval 17 rokov.⁴⁰⁰

3.6.16 Cesty Matky Milady a Mater Gerardy po nových filiálkach

Okružné cesty po filiálkach začali Matka Milada a Mater Gerarda 29. septembra 1956 návštevou Letovic, odtiaľ sa vrátili 1. októbra. Potom 5. októbra 1956 ešte s dvoma sestrami sa viezli záchrankami do Kněžic. Miestne sestry totiž žiadali posilu. Do 8. októbra 1956 boli hosťami veľmi milého pána správcu spolu s manželkou.⁴⁰¹

Ešte v ten istý deň cestovali Matka Milada a Mater Gerarda ďalej do Mariánskych Lázní. Najprv vlakom, potom taxíkom. O 14. hod. dorazili do Polomu, poobede navštívili Beskyd. Na druhý deň sa Matka a Mater predstavili na fare v Mariánskych Lázních a navštívili S. M. Beníciu a S. M. Sapienciu, ktoré sa tu liečili. Stretli aj cirkevného tajomníka Kalinu, ktorý tu tiež absolvoval liečbu. Ďalej cestovali 10. októbra vlakom do Mirošova.⁴⁰²

Sestry v Mirošove dostali správu, že majú čakať na železničnej stanici príchod svojich dvoch spolusestier. Na ich veľké prekvapenie a radosť z prichádzajúceho vlaku vystúpila Matka Milada a Mater Gerarda. Prekvapené boli aj sestričky v ústave. Ráno absolvovali prehliadku budovy ústavu a cintorína. Autom ich mal na ďalšie miesto

³⁹⁸ Časom na tejto filiálke nastúpil namiesto P. Úředníčka nový duchovný správca P. Vladimír Čáp. Porov. Kronika VII. s. 8; ŠPIČKOVÁ, M., *120 let Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny v Brně*, s. 69, 116.

³⁹⁹ Porov. Kronika VIII. s. 55; ŠPIČKOVÁ, M., *120 let Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny v Brně*, s. 81.

⁴⁰⁰ Porov. ŠPIČKOVÁ, M., *120 let Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny v Brně*, s. 94.

⁴⁰¹ Porov. tamtiež, s. 67.

⁴⁰² Porov. Kronika VI. s. 31; ŠPIČKOVÁ, M., *120 let Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny v Brně*, s. 67.

odviesť p. farár. Čas čakania na neho, kým sa uvoľní z povinností, využili na to, aby zablahoželali Mater Gerarde k jej sviatku. Poobede potom obe matky cestovali ďalej do Řepína. Dorazili až v noci, lebo auto pána farára opakovane vypovedalo poslušnosť. V Řepíne si Mater Gerarda prezrela ústav, predstavila sa p. farárovi. Večer spolu so spolusestrami si pripomenuli jej sviatok.⁴⁰³

Z Řepína pokračovali 15. októbra 1956 do Budislavi. Na druhý deň mala Mater Gerarda svoj sviatok. V Budislavi slúžil P. Josef Macek ráno v kaplnke spievanú sv. omšu a o 7. hod. pán dekan v kostole. Cez Soběslav odchádzali 17. októbra obe matky do Českej Olešnej, kde ich všetky sestry s radosťou privítali. Mohli tu zostať do 21. októbra 1956. Potom sa vydali na Velký Újezd, kde sa zdržali do 26. októbra. Popri rôznom vybavovaní sa nezabudli zastaviť na fare a navštíviť P. Františka Baláza. Týmito okružnými cestami chcela Matka Milada ukázať Mater Gerarde nové filiálky, aby videla, ako sa našim sestrám v nich darí.⁴⁰⁴

3.7 Stav v materinci a jeho vyst'ahovanie do Lechovic

Pri príležitosti svojho sviatku aj v roku 1955 prijala Matka Milada početné gratulácie. Medzi inými ju zvlášť potešili tie, ktoré posielali kňazi z Moravca, a to P. Benedikt Švanda – opát, P. Leopold Škarek SJ, P. Alois Stork SJ, P. Kosma M. Mlýnský a iní. So svojimi blahoprianiami sa pripojil aj otec biskup Hlouch. Vyjadril vďačnosť za každé sesterské prijatie, ktoré sa mu dostalo. Nechýbal pán profesor MUDr. Podlaha, ktorý s našimi sestrami pracoval dlhé roky v nemocnici. P. Norbert Škrdlík zase vyprosuje Matke Milade pomoc ctihodnej Mlady, abatiše svätovojeťskej. Zakrátko, na veľké sklamanie veriacich, príslušné úrady zamietli v Kostole Svätej Rodiny slávenie obradov Veľkého piatku a Bielej soboty. Kapitulárny úrad dovolil konanie bohoslužieb len na Zelený štvrtok. Ostatné obrady sa konať nemali, lebo nejde o farský kostol. Vedenie kongregácie sa voči tomuto postupu ohradilo, načo kapitulárny vikár konanie obradov schválil. V tom istom roku vo vianočnom blahoprianí upozornil biskup Josef Hlouch, že 2. marca 1956 oslávi Svätý Otec 80. narodeniny. Sestry za neho ako dar k jubileu nechali slúžiť osemdesiat sv. omší, za každý rok života jednu.⁴⁰⁵

Začiatkom nasledujúceho roku si kongregácii zvlášť blízke šedé sestry pripomenuli sté výročie svojho založenia.⁴⁰⁶ V tom čase boli vyvezené z Prahy do Broumova. Našu kongregáciu na oslavách tohto jubilea zastupovali dve sestry, ktoré doručili blahoželanie Matky Milady spolu so soškou Pražského Jezuliatka. Generálna predstavená šedých sestier Matka Jutta sošku s radosťou prijala a sľúbila, že Jezuliatko umiestni v kaplnke, kde sa jej sestry budú obracať na neho aj s prosbami za našu kongregáciu.

⁴⁰³ Porov. ŠPIČKOVÁ, M., *120 let Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny v Brně*, s. 67.

⁴⁰⁴ Porov. tamtiež.

⁴⁰⁵ Porov. Kronika VI. s. 677 – 680, 694 – 697, 809, 810. ŠPIČKOVÁ, M., *120 let Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny v Brně*, s. 53.

⁴⁰⁶ Kongregácia Šedých sestier si 100. výročie svojho založenia pripomenula 6. 1. 1956. Porov. ŠPIČKOVÁ, M., *120 let Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny v Brně*, s. 59.

Kongregácia Milosrdných sestier III. rádu sv. Františka pod ochranou Sv. Rodiny mala k 15. januáru 1956 v nasledujúcich domoch:

• Materinec, Grohova ulica	76 sestier
• Fakultná nemocnica, Pekařská ulica	52
• Fakultná nemocnica Žlutý Kopec, chirurgia	30
• Onkologický ústav Žlutý Kopec	36
• Ivančice nemocnica	24
• Jevíčko – pľúcna liečebňa	37
• Zaopatrovací ústav Žernůvka	23
• Zaopatrovací ústav Velký Újezd	38
• Letovice – ústav	23
• Teplice nad Metují	17
• Česká Olešná	10
• Rakúsko – škôlka	4
• USA – Nebraska	5
• USA – nemocnica	2
Spolu 377 členiek, z toho mimo Československej republiky 11 sestier. ⁴⁰⁷	

Ku koncu roka Dr. Bohuslav Petrželka vážne ochorel. Preto ho naše sestry s veľkou starostlivosťou ošetrovali doma.⁴⁰⁸ Sv. omše v kostole namiesto neho slúžil P. Dominik Pecka. Mons. Petrželka potom, ako sa trochu zotavil, 27. decembra 1956 odcestoval na Žernůvku dokončiť svoju rekonvalescenciu.⁴⁰⁹

Príchod Nového roku 1957 oslávili sestry v materinci spolu s veriacimi účasťou na štyroch sv. omšiach v kostole. V kaplnke sestier sa konala adorácia od rannej sv. omše do poludnia, potom o 14. hod. bola slúžená sv. omša a po nej sviatostné požehnanie. Ďalej mali možnosť 6. januára 1957 byť prítomné na štyroch sv. omšiach v kaplnke a štyroch v kostole. Toto veľké množstvo sv. omší bolo spôsobené tým, že sa v tom čase v Brne nachádzalo veľké množstvo kňazov, ktorí tu absolvovali vojenskú prezenčnú službu. Vo chvíli voľna odbehli k našim sestrám odslúžiť si sv. omšu. Tieto im to rady umožnili. Tak sa stalo, že 13. januára 1957 pri príležitosti Sviatku Svätej Rodiny bolo v našom kostole v Brne odslúžených desať sv. omší. V druhý januárový deň prišla sestrám bolestná pripomienka na opustené pôsobisko v Dome Útechy. Požiadali ich totiž, aby uvoľnili priestory kaplnky. Mali si odnieť celé jej zariadenie, aj to, ktoré im nepatrilo, čo, samozrejme, hneď odmietli. Dva mesiace na to ich zasiahla bolestná správa o smrti Mons. ThDr. Karla Večeru.⁴¹⁰ Ošetroval ho MUDr. Oto Opálka,⁴¹¹ pričom mu pomáhala aj naša sestra Andrea. Pohrebné obrady sa konali 7. marca 1957, samozrejme v Kostole Svätej Rodiny, kde Mons. Večera dlhé roky pôsobil. V lete sa sestry tešili na dve milé slávnosti. S. M. Immaculata Mrázková oslávila 25. júla 1957 na Velkom Újezde jubileum 70 rokov rehoľného života a 93 rokov veku. V tom čase bola najstaršou členkou kongregácie. Určite predstavovala príklad vernosti povolaniu aj pre sestry M. Augustinu, M. Bonu a M. Salesiu, ktoré

⁴⁰⁷ Porov. Kronika VI. Zoznam vložený pred s. 806.

⁴⁰⁸ Sestry ošetrovali doma Dr. Petrželku od 6. 12. 1956. Porov. ŠPIČKOVÁ, M., *120 let Kongregace Milosrdných sester III. rádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny v Brně*, s. 68.

⁴⁰⁹ Porov. Kronika VI. s. 806 – 809; ŠPIČKOVÁ, M., *120 let Kongregace Milosrdných sester III. rádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny v Brně*, s. 59, 68.

⁴¹⁰ Mons. ThDr. Karel Večera zomrel po dlhej chorobe 3. 3. 1957 vo veku 76 rokov. Porov. ŠPIČKOVÁ, M., *120 let Kongregace Milosrdných sester III. rádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny v Brně*, s. 69.

⁴¹¹ MUDr. Opálka strávil niekoľko rokov vo väzení ako politický väzeň, potom v roku 1968 vstúpil do kňazského seminára v Olomouci. Porov. tamtiež.

15. augusta 1957 zložili svoje prvé sľuby. Žiaľ, ďalšia prvá profes sa konala až v roku 1968.⁴¹²

Do zvlášť ťažkého nového roku 1958 vstupovali sestry pod ochranou Nebeskej Matky. Sv. Otec Pius XII. ho vyhlásil ako Milostiplný mariánsky rok pri príležitosti 100. výročia zjavenia Panny Márie v Lurdoch. Matka Milada v snahe posilniť sestry v tomto čase plnom bojov poslala im ku Sviatku Svätej Rodiny obežník. V ňom uvádza, že Svätá Rodina bola dokonale a úplne zasvätená Bohu. Verne a s nerozdeleným srdcom slúžila Pánu a celým srdcom hľadala, čo sa mu páči. Matka nabáda sestry k dodržiavaniu mlčania, pretože len vtedy, keď mlčia o veciach svetských a zbytočných, dokážu sa sústrediť na veci Pána. V ďalšom obežníku, pri príležitosti pôstnej doby, Matka znovu zdôrazňuje mlčanie, či už večer, prípadne na izbách, chodbách či v kaplnke.⁴¹³ V marci 1958 zasiela sestrám veľkonočné pranie, v ktorom s láskou a úctou spomína na nedávno zosnulého priora augustiniánov zo Starého Brna, P. Jana Dvořáčka, na jeho živý príklad láskavosti a poslušnosti predstaveným.⁴¹⁴

To, že sestry skutočne v tomto Milostiplnom roku potrebujú pomoc Panny Márie, sa ukázalo hneď koncom marca, keď sa znovu rozprúdil dlhotrvajúci boj o materinec. Na schôdzi na Velkom Újezde sa totiž bez ich prítomnosti dohodlo, že sa tam presťahuje materinec. Malo byť pre neho vyhradené druhé a tretie oddelenie. Potom, ako túto zlú správu oznámilo vedenie domova miestnej sestry predstavenej, tá neváhala a o celom dianí upovedomila Matku Miladu. Po svojom príchode na Újezd 28. marca 1958 Matka odmietla prevezenie sestier. Ak ich tam budú chcieť dostať, tak iba násilím. Avšak MNV v Moravských Budejoviciach si neželal prítomnosť ďalších rehoľníčok a KNV v Brne ich tiež nechcel. Tento spor medzi MNV a KNV bol pre kongregáciu priaznivý, aspoň sa materinec nemusel sťahovať. Pritom sa jeho vyst'ahovaním štátne úrady intenzívne zaoberali už jeden a pol roka. Informovali o tom 24. júla 1958 pri svojej osobnej návšteve páni z Charity a cirkevný tajomník Kalina. Mesto vraj naliehavo potrebuje jeho budovy na rôzne účely. Vyberajú sa inštitúcie, bez ktorých sa Brno zaobíde a takou je aj náš materinec. Preto určite budú všetky sestry v septembri vyst'ahované z Brna. Náместník z Charity im preto ponúkal, aby nastúpili pracovať k nim. To, že ku zmene sídla materského domu musí byť povolenie z Ríma, im vôbec neprekážalo. Veď aj bez neho už vyst'ahovali toľko kláštorov. V dobe, keď podala kongregácia odvolanie ohľadom dislokácie,⁴¹⁵ sestry s rozochvením prijali správu, že KÚNZ plánuje presťahovať materinec do zámku v Lechoviciach pri Znojme. Celá situácia sa vyhrotila, keď 19. septembra 1958 došlo k výsluchom sestier. Štátne orgány najprv ráno hľadali Matku Miladu, ktorá sa ale v tom čase nenachádzala v materinci. Preto odviezli na výsluch aspoň S. M. Evangelistu a Mater Gerardu. Popoludní Mater dovezli, ale vzali so sebou Matku Miladu, ktorá sa medzitým vrátila z Tulešíc. Našťastie, večer ju prepustili spolu so sestrou Evangelistou. O dva dni ráno odviezli sestru Elvíru, popoludní S. M. Ladislavu, kandidátku Mařenku a S. M. Irenu. Vrátili sa späť do materinca v ten istý deň večer spolu so sestrou Elvírou. Aj v nasledujúcich dňoch prebiehali ďalšie policajné výsluchy, odviezli k nim aj sestry zo Žernůvky a Velkého Újezda. Pre sestry nič dobré neznamenal, keď Správa pre hospodárstvo KNV v Brne 5. septembra 1958 zrušila všetky nájomné zmluvy, týkajúce

⁴¹² Porov. Kronika VI. s. 38; Kronika VII. s. 1, 3; ŠPIČKOVÁ, M., *120 let Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny v Brně*, s. 68 - 70.

⁴¹³ Porov. ŠPIČKOVÁ, M., *120 let Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny v Brně*, s. 71.

⁴¹⁴ Porov. Kronika VII. s. 1; ŠPIČKOVÁ, M., *120 let Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny v Brně*, s. 71.

⁴¹⁵ Túto informáciu dostali 15. 8. 1958. Porov. ŠPIČKOVÁ, M., *120 let Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny v Brně*, s. 72.

sa používania budovy Grohova č. 14, v ktorej žili staršie členky kongregácie. Tieto priestory prideliť KÚNZ na zdravotnícke účely. O umiestnenie sestier sa malo postarať ústredie Českej katolíckej charity v Prahe. Proti tomuto rozhodnutiu sa Matka Milada spolu s Mater Gerardou odvolali.⁴¹⁶ S bolesťou v srdci prijali práve na sviatok Svätého Otca Františka 4. októbra 1958 oznámenie, že odvolanie bolo zamietnuté. Krátko na to naša kongregácia prehrala boj o materinec. So smútkom, ale aj s odovzdanosťou do vôle Božej, 10. októbra prijali sestry oznámenie o zrušení nájomnej zmluvy na používanie budov kláštora na Grohovej ulici 14 – 18. Objekt prideliť KNV znovu do používania KÚNZ na zdravotnícke účely. Kongregácia tak musela 15. októbra 1958 uzavrieť nájomnú zmluvu s KÚNZ v Brne na budovy Grohova 10/12, 14, 16, 18.⁴¹⁷ Potom štátne úrady chceli, aby sa všetky sestry k 15. októbru 1958 vystaňovali do Lechovic pri Znojme. Po zdĺhavých diskusiách sa správe kongregácie nakoniec podarilo presunúť termín sťahovania na 31. október 1958.⁴¹⁸

V tých dňoch sestry zažili ešte dve bolestné udalosti. Vo svojom letnom sídle v Castel Gandolfo 7. októbra 1958 vážne ochorel im zvlášť milý pápež Pius XII. Nastali u neho poruchy krvného obehu mozgu, čo malo za následok poruchu reči. Dva dni na to dostal Svätý Otec ďalší záchvat mozgovej mŕtvice s následným čiastočným ochrnutím celého tela. O 11:30 hod. bol už jeho zdravotný stav považovaný za beznádejný. Krátko na to zomrel. Pontifikát Pia XII. trval 19 rokov, 7 mesiacov a 7 dní. Následne konkláve, ktoré tvorilo 51 kardinálov, za jeho nástupcu zvolilo benátskeho patriarchu Angela Giuseppe Roncaliho, ktorý prijal meno Ján XXIII.⁴¹⁹ Druhá smutná správa bola, že kandidátky, ktoré 3. septembra 1956 prijali závoj a rehoľné mená, museli byť 16. októbra 1958 prepustené. Boli to:

- Marie Fisierová – S. M. Celestina. Zomrela 13. marca 1968.
- Ludmila Velecká – S. M. Anežka. Do kongregácie sa vrátila v roku 1968.
- Božena Kameníková – S. M. Helena. Tiež sa vrátila v roku 1970.
- Marie Pivoňková – S. M. Irena. Niekoľko rokov po prepustení zomrela.
- Anna Sovová – S. M. Pia. Vrátila sa v roku 1969.
- Marie Svobodová – S. M. Ladislava. Vrátila sa v roku 1968.
- Květa Němečková – S. M. Kajetána. Tá sa ako jediná vydala.⁴²⁰

S. M. Kajetána, S. M. Pia, S. M. Anežka a S. M. Helena pôsobili v Novom Jičíne. S. M. Ladislava, S. M. Irena, S. M. Celestina zostali v materinci.⁴²¹ Pred i dlho po prepustení boli pod policajným dohľadom a často volané na výsluchy.⁴²² Prijatím kandidátok sa mala omladiť kongregácia, doplniť medzera po zosnulých sestrách a tiež aby boli do budúca pripravené mladé zapracované sestry.⁴²³

⁴¹⁶ Vedenie kongregácie sa proti zrušeniu nájomných zmlúv odvolalo 17. 9. 1958. Porov. tamtiež.

⁴¹⁷ Porov. DBB Rajhrad. f. Biskupská konzistoř Brno, k. 5 634 Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Sv. Rodiny, inv. č. 18 000.

⁴¹⁸ Porov. Kronika VII. s. 2, 4; ŠPIČKOVÁ, M., *120 let Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny v Brně*, s. 72.

⁴¹⁹ Nového pápeža zvolilo konkláve 29. 10. 1958. Pápež Ján XXIII. bol korunovaný 4. 11. 1958. Porov. Kronika VII. s. 1.

⁴²⁰ Porov. ŠPIČKOVÁ, M., *120 let Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny v Brně*, s. 71, 72.

⁴²¹ Porov. ABS Praha, f. Vyšetřovací spisy, arch. č. V – 1289 Brno. Protokol o výsluchu obvinenej Anděly Hofirkovej spísaný Krajskou správou MV Brno 27. 8. 1959.

⁴²² Porov. ŠPIČKOVÁ, M., *120 let Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny v Brně*, s. 72.

⁴²³ Porov. ABS Praha, f. Vyšetřovací spisy, arch. č. V – 1289 Brno. Protokol o výsluchu obvinenej Anděly Hofirkovej spísaný Krajskou správou MV Brno 27. 8. 1959.

Už tradične sa snažil naše sestričky povzbudiť v ich trápení otec biskup Josef Hlouch. Vo svojom liste⁴²⁴ z 24. októbra 1958 z Šebetova vyjadruje túžbu, že by sa prišiel rád osobne pri ich odchode z Brna rozlúčiť a poďakovať, ale nie je to možné. Ďakuje im za milosrdné služby chorým, aj za to, že Kostol Svätej Rodiny tak nádherne upravili a zveľadili. Dúfa, že sa aj naďalej bude môcť využívať. Vie, že v chorých slúžili predovšetkým trpiacemu Kristovi.⁴²⁵

Celý proces sťahovania začal odvozom starších a chorých sestier na Veľký Újezd a na Žernůvku. Podarilo sa zabezpečiť, že 15. novembra 1958 sa všetky sestry vysťahovali z Brna. Členovia komisie, ktorí prišli prevziať budovy, mali veľké plány, ako im budú pomáhať s balením a odvozom. Namiesto toho našli pri prehliadke budov všetky miestnosti prázdne a upratané.⁴²⁶

3.8 Zatýkanie, procesy a väznenie sestier

Vládnuci komunistický režim sa snažil aj prostredníctvom súdnych procesov rehoľníčky zastrašiť a prinútiť ich podriať sa mu. Chcel dosiahnuť, aby bez odporu prijímali všetky opatrenia štátu namierené proti nim. Samotné päťdesiate roky začali v znamení skupinových procesov s nimi. Smerom k ich koncu počet procesov s rádovými sestrami dokonca narastal. Procesy sa zamerali hlavne na odstránenie vedenia rehoľných spoločností a na ich ochromenie. Na počiatku päťdesiatych rokov sa tresty odňatia slobody, stanovené súdmi, pohybovali až okolo 20 rokov. Smerom k ich koncu sa sadzba znížila na 2 – 5 rokov.⁴²⁷

3.8.1 Procesy

3.8.1.1 Řiháčková a spol.

Išlo o vôbec prvý proces s našimi sestrami. Režim sa im aj týmto spôsobom odmenil za obetavú službu chorým a trpiacim. Krajský súd v Brne, odd. 1 v hlavnom pojednávaní v dňoch 18. a 19. marca 1959, konanom JUDr. Antonínom Freslom – predsedom senátu, Františkom Frimlom a Viktorom Kupkom – sudcami z ľudu, ich uznal vinnými z podvracania republiky podľa § 79 a ods. 1 tr. zák. V tomto procese boli odsúdené k odňatiu slobody:

1. M. M. Milada Řiháčková, generálna predstavená v Lechoviciach na 4 roky
2. S. M. Evangelista Fišerová, generálna sekretárka v Lechoviciach na 3 a pol roka
3. S. M. Elvíra Drábková, magistra novíciek v Lechoviciach na 1 rok
4. S. M. Bartolomea Fišerová, generálna ekonómka v Lechoviciach na 3 a pol roka
5. S. M. Idefonsa Žaludová, generálna asistentka v Lechoviciach na 3 roky
6. S. M. Perpetua Pejchalová, generálna asistentka v Lechoviciach na 3 roky.⁴²⁸

⁴²⁴ List je datovaný 24. 10. 1958. Porov. Kronika VII. s. 6.

⁴²⁵ Porov. tamtiež.

⁴²⁶ Porov. ŠPIČKOVÁ, M., *120 let Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny v Brně*, s. 73.

⁴²⁷ Porov. VLČEK, V., *Procesy s řeholicemi v 50. letech*. In VLČEK, V., (ed.) *Ženské řehole za komunismu (1948 - 1989)*, s. 62.

⁴²⁸ Porov. ŠPIČKOVÁ, M., *120 let Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny v Brně*, s. 77; VAŠKO, Václav. *Dům na skále 2.*, s.153, 154.; ABS Praha, f. Vyšetřovací

Ako dôvod ich odsúdenia rozsudok uvádzal ilegálne pokračovanie v rehoľnom živote, vydávanie protištátne ladených obehnikov, odmietanie vstupu do štátnych služieb, odmietnutie prijatia individuálnych plátov, neprístupovanie k registrácii a prijatiu vojenských knižiek, odmietanie účasti vo voľbách do národných výborov a Národného zhromaždenia, neúčast' na prednáškach, zameraných na budovanie socializmu a socialistického zdravotníctva, tajný nábor sestier, vytvorenie tajného finančného fondu v hodnote 2 milióny Kčs, účasť na tajných exercíciách, dávaných P. Dominikom Peckom; Matka Milada vraj povolila tajný útek sestier do zahraničia, naviazala s nimi písomný kontakt, podieľala sa na založení tajnej filiálky v cudzine, súhlasila s tajným svätením kňaza v kaplnke na Grohovej, zapojila sa do stavby kostola a kláštora karmelitánok v Brne.⁴²⁹

Spolu so sestrami bol odsúdený k odňatiu slobody v dĺžke 14 mesiacov P. Dominik Pecka za marenie dozoru nad cirkvami a náboženskými spoločnosťami podľa § 173 tr. zák. Obvinili ho, že bez predchádzajúceho povolenia KNV v Brne sestry duchovne viedol a dával im exercície. Šlo o marenie štátneho dozoru nad cirkvami. Sestry boli tiež odsúdené k strate čestných práv na dobu 4 rokov po odpykaní trestu. P. Pecka navyše dostal zákaz vykonávať verejnú duchovnú činnosť na dobu 5 rokov.⁴³⁰

O desať rokov neskôr Zvláštny senát krajského súdu v Brne v zložení JUDr. Egona Otýpku, predsedu a sudcov JUDr. Milana Kvapila a JUDr. Františka Nováka v rámci rehabilitácie zrušil tento rozsudok a to dňa 30. júna 1969 podľa § 15 ods. 1 písm. a), d) zákona č. 82/1968 Zb. Podľa zistenia Zvláštného senátu výpovede obvinených pri pojednávaní v roku 1959 pôsobia tak, ako by ich neformulovali obvinení. Navyše obehniki tvoria prostriedok normálneho informovania o udalostiach v kongregácii a sú vždy s náboženským zameraním. Hoci v roku 1952 bola nariadená registrácia všetkého zdravotníckeho personálu, neexistovala povinnosť prevziať vojenské knižky. Kongregácia je tiež riadne uznaná štátom a riadi sa platnými stanovami. Tzv. tajný fond tvorili peniaze, zarobené všetkými sestrami, pracujúcimi v štátnych nemocniciach od zrušenia vestiára. Potom, ako odmietali prijať služobné dekréty a individuálny plat, správa nemocnice im ukladala mzdu na vkladné knižky, ktoré pri odchode z nemocnice v roku 1956 predali generálnej správe. Je predsa samozrejmé, že v súlade so sľubom chudoby dávajú svoje mzdy k dispozícii kongregácii. Peniaze pochádzajúce z ich zárobkov uložili na meno každej jednotlivkej sestry. Vedenie kongregácie sa obávalo rozpustenia rádu, preto mala mať k dispozícii každá sestra vkladnú knižku pre prípadný začiatok v civilnom živote v hodnote 5 000 Kčs. Potom, ako bol 30. marca 1957 P. Dominik Pecka Kapitulárnym ordinariátom v Brne menovaný za spovedníka našich sestier v materinci, býval v byte na Grohovej č. 10. Táto budova patrila tiež kongregácii. Jeho jurisdikcia platila pre sestry trvale alebo prechodne sa nachádzajúce v materinci. Občas mal k nim príhovor, prípadne im dával duchovné cvičenia. Poskytovanie exercícií osobne nepovažoval za bohoslužobnú činnosť, ku ktorej by musel mať zvláštne povolenie od cirkevného tajomníka. V Kostole Svätej Rodiny ani nekázal, ani nespovedal. Len v prípadoch, kedy ho ThDr. František Voda požiadal o zástup pri slúžení sv. omše. Na tieto prípady mal zvláštnu dohodu s cirkevným tajomníkom Kalinom. Žiaľ, Najvyšší súd Českej socialistickej republiky v Prahe zrušil na verejnom pojednávaní v senáte zloženom

spisy, arch. č. V – 804 Hradec Králové. Rozsudok Krajského súdu v Brne odd. 2, č. j. T 06/59 vydaný dňa 19. 3. 1959.

⁴²⁹ Porov. VAŠKO, V., *Dům na skále 2.*, s. 154; ABS Praha, f. Vyšetřovací spisy, arch. č. V – 804 Hradec Králové. Rozsudok Krajského súdu v Brne odd. 2, č. j. T 06/59 vydaný dňa 19. 3. 1959.

⁴³⁰ Porov. VAŠKO, V., *Dům na skále 2.*, s. 154.

z predsedu JUDr. Jana Brabenca a sudcov JUDr. Aloisa Nezbedy a JUDr. Augustína Svitáka rehabilitačný rozsudok a to dňa 6. apríla 1971.⁴³¹

3.8.1.2 Krížová a spol.

Senát Krajského súdu v Brne, oddelenie 2, zložený z predsedu JUDr. Antonína Fresla a sudcov z ľudu Bedřicha Blažka a Vlastimila Jarouška uznal v hlavnom pojednávaní dňa 25. júna 1959 menované sestry vinné zo spáchania trestného činu podvracania republiky podľa § 79 a ods. 1 tr. zákona. Pri súdnom konaní boli odsúdené k trestu odňatia slobody:

1. S. M. Renata Křížová, predstavená v Letovicích na 2 roky a 4 mesiace
2. S. M. Chrysanta Srncová, predstavená v Tulešiciach na 1 rok a 9 mesiacov
3. S. M. Tobie Španingerová, predstavená v Novom Jičine na 1 a pol roka
4. S. M. Hugolina Jedličková, predstavená na Velkom Újezde na 1 rok
5. S. M. Markéta Lerchová, predstavená na Žernůvke na 1 rok podmienene. Vo vyšetrovacej väzbe strávila 3 mesiace.⁴³²

Navyše súd odsúdil S. M. Renatu k strate občianskych práv na 3 roky po odpykaní trestu. Obviňoval ich z neprijatia individuálnych platov, neúčasti vo voľbách, odmietnutie registrácie či prijatia vojenských knížiek, z prijímania a oboznamovania ostatných sestier s obežníkmi Matky Milady. Sestru Renatu navyše z účasti na tajnom vedení kongregácie. Sestru Tobiu z výchovy tajných sestier.⁴³³

V období Pražskej jari rozsudkom Zvláštneho senátu krajského súdu v Brne, zloženom z predsedu JUDr. Egona Otýpku a sudcov JUDr. Milana Kvapila a JUDr. Františka Nováka, bol 27. júna 1969 tento rozsudok zrušený. Sestry dosiahli rehabilitáciu podľa § 17 ods. 2 vety prvej zákona č. 82/1968 Zb. z dôvodov § 226 písm. b) trest. poriadku. Čo sa týka prijímania tajného dorastu ošetrovateľky, ktoré so sestrami pracovali, samy prejavili vôľu žiť rehoľným životom a domáhali sa prijatia do kongregácie. Ich žiadosti, aby mohli žiť rehoľným životom, Matka Milada vyhovelá a štyri z nich zverila do výchovy sestre Tobii. Ale nestali sa riadnymi členkami kongregácie podľa cirkevných predpisov a stanov kongregácie, boli len kandidátkami, odlišujúcimi sa od ostatných sestier odevom a postavením v kongregácii. Riadne prijatie totiž nastáva až po obliečke za účasti biskupa, k čomu nedošlo. Aj v tomto prípade bol dňa 14. mája 1971 v rámci derehabilitácie tento rozsudok zrušený Najvyšším súdom Českej socialistickej republiky.⁴³⁴

⁴³¹ Porov. PECKA, Dominik. *Starý profesor vzpomíná: vlastní životopis*. Praha: Zvon, 1996, s. 229; Archív kongregácie. Rehabilitačný rozsudok zvláštneho senátu krajského súdu v Brne zo dňa 30. 6. 1969 č. j. 6 Tr 31/69; ABS, Fond – Vyšetřovací spisy, arch. č. V – 771 Liberec. Protokol o výsluchu svedka – Růžena Fišerová spísaný v Pardubicích 21. 9. 1959 o 13 hod. Krajskou správou ministerstva vnútra Liberec; Archív kongregácie. Rozsudok Najvyššieho súdu v Prahe zo dňa 6. 4. 1971 č. j. 6 Tzr 60/70.

⁴³² Porov. VAŠKO, V., *Dům na skále 2.*, s. 154, 155; ABS Praha, f. Vyšetřovací spisy, arch. č. V – 1261 Brno. Rozsudok Krajského súdu v Brne, odd. 2, zo dňa 25. 6. 1959, č. j. T 011/59.

⁴³³ Porov. ABS Praha, f. Vyšetřovací spisy, arch. č. V – 1261 Brno. Rozsudok Krajského súdu v Brne, odd. 2, zo dňa 25. 6. 1959, č. j. T 011/59.

⁴³⁴ Porov. tamtiež. Rozsudok Zvláštneho senátu krajského súdu v Brne zo dňa 27. 6. 1969 č. j. 6 Tr 17/69; Oznámenie o zrušení rehabilitačného rozsudku zaslaného Krajským súdom v Brne, odd. 6 Krajskej správe SNB Brno zo dňa 22. 2. 1972.

3.8.1.3 Janková a spol.

V poradí v treťom procese senát Krajského súdu v Českých Budejoviciach, zložený z predsedu JUDr. Miloša Mühlsteina a sudcov z ľudu Františka Führbacha a Boženy Pechouškovej, v trestnej veci proti Božene Jankovej a spol. uznal 16. septembra 1959 obžalované vinné z trestného činu podvracania republiky podľa § 79 písmeno a), ods. 1. V tomto procese boli odsúdené k strate slobody:

1. S. M. Aloisie Janková, predstavená v Chouštníku na 2 roky
2. S. M. Aquinata Malachová, predstavená v Českej Olešnej na 1 a pol roka
3. S. M. Adniveta Voglová, predstavená v Budislavi na 13 mesiacov.⁴³⁵

Sestry samy údajne odmietali prijať vojenské knižky, individuálne platy, nezúčastnili sa na voľbách, absolvovali tajné exercície a navyše niekoľko rehoľníčok utieklo ilegálne do zahraničia. K všetkým uvedeným činnostiam vraj viedli aj podriadené sestry. Tento súd ich odsúdil ešte k strate čestných občianskych práv podľa § 43 tr. z. na 3 roky po odpykaní trestu, ale toto rozhodnutie o strate občianskych práv bolo zrušené Najvyšším súdom v Prahe 3. decembra 1959. Strata občianskych práv môže byť totiž vyslovená iba pri rozsudkoch vyšších ako 2 roky.⁴³⁶

3.8.1.4 Hofírková

Pri samostatnom pojednávaní Krajským súdom v Brne v zastúpení senátom, tvoreným predsedom JUDr. Antonínom Freslom a sudcami z ľudu Viktorom Kupkom a Mariou Mrkosovou, bola uznaná 10. novembra 1959 vinnou podľa §79 písm. a) ods. 1 tr. z. z trestného činu podvracania republiky a odsúdená k trestu odňatia slobody:

1. S. M. Edmunda Hofírková, v tej dobe pôsobiaca v Lechoviciach na 2 a pol roka.⁴³⁷

Súd vyslovil ešte stratu čestných občianskych práv v trvaní 3 roky po odpykaní trestu podľa § 43 tr. zák. Ako hlavné dôvody sa v rozsudku uvádzajú, že poslúchala pokyny generálnej predstavenej, postavila sa proti uzavieraniu individuálnych zmlúv, odoprela prevziať vojenskú knižku, nezúčastnila sa volieb ani v roku 1954, ani v roku 1957, neuposlúchla pokyny na odloženie rehoľného rúcha a hlavne bola menovaná na tajnú prestavenú kongregáciu.⁴³⁸

Podarilo sa jej tiež dňa 27. júna 1969 dosiahnuť zrušenie rozsudku, a to prostredníctvom Zvláštneho senátu krajského súdu v Brne v zložení sudcov JUDr. Františka Nováka, predsedu, JUDr. Egona Otýpku a JUDr. Milana Kvapila. Sestra Edmunda sa len snažila o zachovávanie rádových predpisov a tým sa nedopustila žiadnej trestnej činnosti. Obežníky, posielané Matkou Miladou, sledovali predovšetkým posilnenie vo viere, poslušnosti a oddanosti. Prijímanie individuálnych zmlúv a plátov odporovalo sľubu chudoby. Ona spolu so všetkými členkami kongregácie boli ochotné vykonávať ošetrovateľskú službu v armáde, ale žiadali možnosť aj tam žiť rehoľným životom. Podľa zákona č. 92/1949 Zb. a vládneho nariadenia 209/1949 Zb. § 5 ods. 3 majú ženy odvodovú povinnosť len za mimoriadnych opatrení, pokiaľ ju neprevzali dobrovoľne, čo určite nie je prípad našich sestier. Boli síce registrované ako všetok

⁴³⁵ Porov. VAŠKO, V., *Dům na skále 2.*, s. 155; ABS Praha, f. Vyšetřovací spisy, arch. č. V – 994 České Budějovice. Rozsudok Najvyššieho súdu v Prahe zo dňa 3. 12. 1959 T 09/59.

⁴³⁶ Porov. ABS Praha, f. Vyšetřovací spisy, arch. č. V – 994 České Budějovice. Rozsudok Najvyššieho súdu v Prahe zo dňa 3. 12. 1959 T 09/59.

⁴³⁷ Porov. VAŠKO, V., *Dům na skále 2.*, s. 155; ABS Praha, f. Vyšetřovací spisy, arch. č. V – 1289 Brno. Rozsudok Krajského súdu v Brne č. j. T 026/59 zo dňa 10. 11. 1959.

⁴³⁸ Porov. ABS Praha, f. Vyšetřovací spisy, arch. č. V – 1289 Brno. Rozsudok Krajského súdu v Brne č. j. T 026/59 zo dňa 10. 11. 1959.

stredne zdravotnícky personál, ale nemali povinnosť prevziať vojenské knižky. Opatrenie k registrácii bolo v roku 1958, skôr než krajský súd rozhodoval, zrušené. Funkciu zástupkyne Matky Milady prijala, lebo išlo iba o opatrenie pre prípad nezákonného postupu voči rádu. Nešlo o voľbu novej generálnej predstavenej podľa podmienok stanovených cirkevným právom a konštitúciami kongregácie. Teda išlo len o čisto vnútornú záležitosť kongregácie, na ktorú nie je potrebný súhlas cirkevného úradu. K neúčasti na voľbách nikoho nenavádzali, bolo to na rozhodnutí každej členky rádu. Tvrdý postup štátnych orgánov voči reholiam u členiek kongregácie spôsobil zatrpknutosť, zvýšenú nesplnením prísľubov, ktoré im boli dané a vo voľbách dali sestry najavo nesúhlas s takýmito opatreniami. Podľa vtedy platnej ústavy Československej republiky čl. 3 a volebného zákona č. 27/1954 Zb. §§ 1, 2 je zaručené právo voliť. Trestný postih za neúčasť sa tu však neuvádza. Svoje rozdielne výpovede v prieskumnom riadení a v prípravnom riadení, tiež pri súdnom pojednávaní zdôvodnila tým, že rozdielne vypovedala pod vplyvom nátlaku zo strany vyšetrovacích orgánov. Tak, ako to už býva, s nastupujúcou normalizáciou bol rehabilitačný rozsudok zrušený a to rozhodnutím Najvyššieho súdu Českej socialistickej republiky zo dňa 26. apríla 1971.⁴³⁹

3.8.1.5 Hartmanová a spol.

V rámci piateho procesu senát Krajského súdu v Liberci, zložený z predsedu JUDr. Ota Šidlichovského a sudcov z ľudu Rudolfa Paly a Václava Dvořáka, 5. novembra 1959 uznal obžalované vinnými z trestného činu podvracania republika podľa § 79 a) ods. 1 tr. z. Pritom odsúdené k strate slobody boli:

1. S. M. Leonarda Hartmanová, predstavená z Kurovodíc na 1 rok
2. S. M. Olga Mládková, predstavená z Rokytnice nad Jizerou na 1 rok.⁴⁴⁰

Súd ich obvinil z prevádzania podvratnej činnosti tým, že sa riadili pokynmi vedenia kongregácie, nezúčastnili sa volieb v roku 1954, viedli svoje podriadené k bojkotovaniu a neuznávaniu nariadení a smerníc štátnych orgánov. Odmietali vyplácanie individuálnej mzdy a trvali na vestiári, neprijali vojenské knižky.⁴⁴¹

V tomto prípade sa nepodarilo dosiahnuť rehabilitačný rozsudok, pretože Zvláštny senát krajského súdu v Ústí nad Labem so sídlom v Liberci pod vedením predsedu JUDr. Václava Vodstrčila rozhodol na neverejnom zasadaní 3. septembra 1970 o zamietnutí návrhu sestry Olgy a sestry Leonardy na preskúmanie rozsudku podľa zákona o súdnej rehabilitácii podľa § 8 zák. č. 82/1968 Zb. v znení zák. č. 70/70 Zb. Preskúmavali sa vraj len rozsudky z doby od 1. januára 1953 do 31. decembra 1956.⁴⁴²

⁴³⁹ Porov. ABS Praha, f. Vyšetrovací spisy, arch. č. V – 1289 Brno. Rozsudok Zvláštného senátu krajského súdu v Brne zo dňa 27.6. 1969 č. j. 6 Tr 32/69; Oznámenie o zrušení rehabilitačného rozsudku zaslané Krajským súdom v Brne Krajskej správe SNB, komisii min. vnútra Brno zo dňa 7. 9. 1971.

⁴⁴⁰ Porov. VAŠKO, V., *Dům na skále 2.*, s. 155; ŠPIČKOVÁ, M., *120 let Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny v Brně*, s. 78; ABS Praha, f. Vyšetrovací spisy, arch. č. V – 771 Liberec. Rozsudok Krajského súdu v Liberci zo dňa 5. 11. 1959 I T 9/59.

⁴⁴¹ Porov. ABS Praha, f. Vyšetrovací spisy, arch. č. V – 771 Liberec. Rozsudok Krajského súdu v Liberci zo dňa 5. 11. 1959 I T 9/59.

⁴⁴² Porov. tamtiež. Rozsudok Krajského súdu v Ústí nad Labem so sídlom v Liberci č. 13 Tr 230/69-25 zo dňa 3. 9. 1970.

3.8.1.6 Baierová

Znovu v samostatnom procese bola dňa 25. novembra 1959 Krajským súdom v Ostrave v senáte, zloženom z predsedu JUDr. Jana Janáka a sudcov z ľudu Jaroslava Kralovanského a Bedřicha Pravdy, odsúdená pre trestný čin podvracania republiky podľa § 79 písmena a) ods. 1 trestného zákona k trestu odňatia slobody:

1. S. M. Gertruda Baierová, predstavená v Opave na 2 roky.⁴⁴³

Súd uvádzal, že ako predstavená prijímala obežníky Matky Milady, odmietala zaradenie sestier do štátnych služieb prijatím individuálnych platov a zmlúv, odporovala prijatiu vojenských knížiek a tým aj vojenskej registrácii, neuznávala nariadenia štátnych orgánov. Zároveň odmietala účasť vo voľbách v rokoch 1954 aj 1957, v odborovej činnosti, na prednáškach s politickou náplňou. K tomu všetkému viedla aj podriadené sestry. Neskôr 21. októbra 1969 Zvláštny senát krajského súdu v Ostrave, v zložení z predsedu JUDr. Bohuslava Vrány a sudcov JUDr. Vladimíra Jaratha a JUDr. Emilie Orlovej, posúdil návrh na preskúmanie pôvodného rozsudku S. M. Gertrudy, v tej dobe už zosnulej, a podľa § 15 odst. 1, písm. a, b, d) zákona č. 82/1968 Zb. o súdnej rehabilitácii rozsudok zrušil.⁴⁴⁴

3.8.1.7 Jičínská

V ďalšom samostatnom procese rozsudkom senátu Krajského súdu v Hradci Králové, zloženého zo sudcov JUDr. Josefa Aksamita – predsedu a Stanislava Runštuka a Františka Mat'átka – sudcov z ľudu, bola 26. novembra 1959 pre trestný čin podvracania republiky podľa § 79 písmena a) ods. 1 trestného zákona odsúdená k odňatiu slobody:

1. S. M. Gabriela Jičínská, predstavená v Tepliciach nad Metujou na 2 roky.⁴⁴⁵

Mala sa ho dopustiť tým, že bola v spojení s generálnou predstavenou, od ktorej dostávala obežníky a rôzne materiály, s ktorými potom oboznamovala podriadené sestry.⁴⁴⁶

3.8.1.8 Endrlová a spol.

Krajským súdom v Plzni, odd. 1, ktorý rozhodol v hlavnom pojednávaní, konanom dňa 11. februára 1960 v senáte zloženom z predsedu JUDr. Miroslava Tlapáka a sudcov z ľudu Josefa Kunfrouta a Karla Koželoužka, boli odsúdené pre trestný čin podvracania republiky podľa § 79 písmena a) ods. 1 trestného zákona k odňatiu slobody:

1. S. M. Pankrécie Endrlová, predstavená v Kněžiciach na 2 roky
2. S. M. Barborka Šimečková, predstavená v Mirošove na 1 a pol roka.⁴⁴⁷

⁴⁴³ Porov. VAŠKO, V., *Dům na skále 2.*, s. 155; ŠPIČKOVÁ, M., *120 let Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny v Brně*, s. 78; ABS Praha, f. Vyšetřovací spisy, arch. č. V – 978 Ostrava. Rozsudok Krajského súdu v Ostrave zo dňa 25. 11. 1959 č. j. T09/59.

⁴⁴⁴ Porov. ABS Praha, f. Vyšetřovací spisy, arch. č. V – 978 Ostrava. Rozsudok Krajského súdu v Ostrave zo dňa 25. 11. 1959 č. j. T09/59; Rozsudok Zvláštního senátu Krajského súdu v Ostrave zo dňa 21. 10. 1969 č. j. 4 Tr 118/69.

⁴⁴⁵ Porov. VAŠKO, V., *Dům na skále 2.*, s. 155; ABS Praha, f. vyšetřovací spisy, arch. č. V – 804 Hradec Králové. Rozsudok Krajského súdu v Hradci Králové zo dňa 26. 11. 1959 č. j. T 017/59.

⁴⁴⁶ Porov. ABS Praha, f. vyšetřovací spisy, arch. č. V – 804 Hradec Králové. Rozsudok Krajského súdu v Hradci Králové zo dňa 26. 11. 1959 č. j. T 017/59.

V rozsudku sa uvádza, že sa trestného činu mali dopustiť tým, že prijímali obežníky Matky Milady, neuznávali zákony a vládne nariadenia týkajúce sa cirkevných vecí, odmietali účasť na voľbách, odborových a politických prednáškach, spolu s vedením kongregácie vytvárali tajný finančný fond za účelom financovania protištátnej činnosti, nedovoľovali zaradenie sestier do štátnej služby, prijatie miezd, vojenských knížiek aj registrácie, zúčastňovali sa exercícií pod vedením P. Dominika Pecku.⁴⁴⁸

3.8.1.9 Bárta a spol.

V najväčšom procese s Katolíckou akciou s názvom Bárta a spol. bola odsúdená ako vôbec prvá z našich sestier S. M. Jana Bosca Terezie Procházková, pričom sa tak stalo ešte pred jej vstupom do kongregácie. V tej dobe pracovala ako civilná ošetrovatelka v Nemocnici Josefa Hybeša. Patrila medzi absolventky našej ošetrovateľskej školy, kde študovala v rokoch 1946 – 1948.⁴⁴⁹ Bývala v dome skoro oproti materincu v Brne na Grohovej 3 v podnájme u Rudolfa Ševčíka. Usilovala o založenie krúžkov Katolíckej akcie v brnianskych nemocniciach, pritom z vhodných zdravotných sestier chcela vytvoriť ústredný krúžok. Tie by po nadobudnutí určitých skúseností mohli samostatne pracovať a sami zakladať ďalšie krúžky. Avšak sa jej podarilo založiť len jeden krúžok a to ústredný. Pojednávanie, vedené predsedom senátu JUDr. Jaroslavom Novákom a za účasti sudcov JUDr. Vladimíra Siegla, JUDr. Jana Chvojku, npor. Františka Douška a Anny Součkovej, prebiehalo pred Štátnym súdom v Prahe, odd. VI. v dňoch 28. októbra až 1. novembra 1952. Spomínaný súd ju uznal vinnou z toho, že sa stala členkou či organizátorkou ilegálnych krúžkov, rozširovala protištátnu literatúru, plánovala a organizovala úteky reakčných kňazov a iných osôb, čím spáchala trestný čin velezrady podľa § 78 ods. 1c, 2a trest. z. Odsúdil ju k odňatiu slobody v dĺžke 13 rokov, k prepadnutiu majetku a strate čestných občianskych práv na dobu 10 rokov po prepustení na slobodu. Terezie Procházková pri pojednávaní uviedla, že sa vinná necíti. Cieľom krúžkov bolo vychovávať dobrých kresťanov. Cyklostyl zakúpila z vlastných prostriedkov. Na ňom potom rozmnožovala rôzne tlačoviny náboženského obsahu. Kňazom pomáhala zaobstarať falošné doklady, aby sa mohli ukryť pred nebezpečenstvom hroziacim im zo strany bezpečnostných orgánov. Z výkonu trestu ju prepustili na amnestiu zo dňa 9. mája 1960 s podmienkou 10 rokov a v rámci amnestie z 9. mája 1965 jej odpustili zvyšok skúšobnej doby.⁴⁵⁰

⁴⁴⁷ Porov. VAŠKO, V., *Dům na skále 2.*, s. 155; ABS Praha, f. vyšetřovací spisy, arch. č. V – 1769 Plzeň. Rozsudok Krajského soudu v Plzni zo dňa 11. 2. 1960 č. j. 1 T 02/60.

⁴⁴⁸ Porov. ABS Praha, f. vyšetřovací spisy, arch. č. V – 1769 Plzeň. Rozsudok Krajského soudu v Plzni zo dňa 11. 2. 1960 č. j. 1 T 02/60.

⁴⁴⁹ Porov. Archív kongregácie. Album Ošetrovateľská škola. Fotografia tabla absolventiek Rádovej ošetrovateľskej školy v Brne, ročník 1946 – 1948.

⁴⁵⁰ Porov. ABS Praha, f. Vyšetřovací spisy, arch. č. V – 691 MV Praha. Uznesenie Krajského soudu v Prahe zo dňa 8. 7. 1965, č. j. 6 Ts I 84/52 – 1987; Úsekový protokol, predmet Katolícka akcia, č. j. 14980/2031-51 zo dňa 29. 8. 1951; Správa o predvedení, Krajské velitelství štátnej bezpečnosti v Brne, oddelenie 5, č. j. 365/5031-51 zo dňa 24. 8. 1951; Protokol o hlavnom pojednávaní konanom Štátnym súdom v Prahe, odd. VI, v dňoch 28. 10. – 1. 11. 1952 v trestnej veci proti J. Bártovi a spol., č. j. 6 TS I 84/52; Rozsudok Štátného soudu v Prahe, odd. 6, č. j. 6 Ts I 84/52 zo dňa 1. 11. 1952.

3.8.2 Spomienky na pobyt vo väzení

Laické politické spoluväzenkyne spomínajú, že v Pardubiciach bolo sústredených veľa rehoľných sestier. Hoci ako celok boli disciplinované, v korekcii sa vyskytovali často. Väčšinou sa tam dostali za odmietanie práce v nedeľu. Aj vo väzení sa riadili životnými pravidlami svojho rádu, vrátane poslušnosti predstaveným. Dávali tak najavo, že jediným ich nadriadeným je Boh a rehoľný poriadok je pre ne smerodajnejší ako ten väzenský.⁴⁵¹

3.8.2.1 Matka M. Milada Říháčková

Mnohoročná kalvária Matky Milady začala 1. decembra 1958 ráno po 8. hod. V Lechoviciach za ňou prišla jedna sestra, že má ísť do kancelárie, kde ju čakajú dvaja páni. Na jej veľké prekvapenie tam neboli len dvaja páni, ale osem. Po dôkladnej prehliadke, trvajúcej dve hodiny, ju odviezli spolu so sestrou Evangelistou a Elvírou do väznice v Brne – Bohuniciach. Do 23. decembra ju vypočúvali denne predpoludním a popoludní. Sama napočítala tridsaťpäť výsluchov. Na súde, ktorý mali na sviatok sv. Jozefa, boli v súdnej miestnosti prítomné jej dve rodné sestry. Sestra Elvíra tam mala otca. Obhajcovi sa zdala výška trestu vysoká, preto im poradil, aby sa odvolali. Sestra Elvíra a P. Pecka rozsudok hneď prijali. Zvyšné sestry previezli do Prahy na Pankrác. Pri odvolacom pojednávaní im súd rozsudok nezmiernil, dokonca nechýbalo veľa, aby dostali ešte viac. Po súde sa mohli stretnúť so svojimi príbuznými. 9. mája 1959 sestry previezli z Pankráca do Ruzyne a o dva dni do Brna. Matku Miladu v priebehu dvoch týždňov volali spolu so sestrou Evangelistou k výsluchom ako svedkyne. Obvinili ju, že tajne prijala a pripustila k sľubom trinásť až pätnásť mladých sestier v Brne. Bránila sa, že sa všetko dialo s vedomím otca biskupa, v tom čase v izolácii na Petrove. Celú záležitosť sprostredkoval zmocnenec Starý a generálny vikár. Zaujímali ich dôvody, prečo menovala sestru Edmundu za tajnú predstavenú. Odkázala ich na sestru Edmundu, ktorá sa v tom čase nachádzala v tej istej väznici. Našťastie, potom už ďalšie výsluchy neabsolvovala. Keď sa s ňou dlho nič nedialo, žiadala sa k referentovi. O pár dní sa stretla so sestrou Evangelistou v autobuse, ktorý ich viezol do Pardubíc. Tu bola od 15. júla 1959 do 11. mája 1960. Po príchode absolvovala trojdennú karanténu v korekcii. Potom sa dostali spolu so sestrou Evangelistou na celu k ostatným väzenkyniam. Veľmi sa divili, keď zistili, že všetky trestankyne sú rehoľné sestry. Ďalšie boli ubytované ešte v inej cele. V tej dobe tam väznili celkovo štyridsaťosem rehoľníčok. S veľkou radosťou sa stretli s ďalšími našimi sestrami, ktoré sa tu už nachádzali - a to s S. M. Perpetuou, S. M. Ildefonsou, S. M. Bartolomeou a S. M. Elvírou. Postupne prichádzali do Pardubíc aj ďalšie spolusestry. Nakoniec sa ich tu zišlo devätnásť a jedna bola na Pankráci v Prahe. V Pardubiciach sa stretlo celé vedenie našej kongregácie, všetky miestne predstavené, okrem S. M. Aquinaty, a navyše sestra Edmunda z Lechovic.⁴⁵²

⁴⁵¹ Porov. KUKLOVÁ-JÍŠOVÁ, Božena. *Krásná nemá paní : příběhy vězňených žen z padesátých let*. 4. vyd. Praha: ARSCI, 2009, s. 99.

⁴⁵² Porov. Kronika VII. s. 13, 14, 152 – 159.

3.8.2.2 S. M. Aquinata Malachová

Pri zaistení 16. júla 1959 o 10:30 hod. prišli po jednu bezbrannú rehoľníčku dve autá s ôsmimi chlapmi. Až do 16. septembra 1959 ju väznili vo vyšetrovacej väzbe v Českých Budejoviciach. Na súd im dali rehoľný odev. V ťažkých podmienkach vo väzení sestra Aquinata za mesiac schudla 10 kg a obnovila sa jej pľúcna choroba. Preto ju hneď na druhý deň po súde odviezli do väzenskej nemocnice v Prahe na Pankráci, kde bola do apríla 1960. Tam to bolo veľmi ťažké. Na cele s ňou bolo ďalších 13 väzenkýň, väčšinou išlo o Rómky, ktoré sa veľmi často hádali a bili.⁴⁵³

3.8.2.3 S. M. Edmunda Hofírková

Zaistili ju 19. augusta 1959, odviezli do väzenia v Bohuniciach, kde absolvovala denne výsluchy od 8. hod. do 12. hod. a od 14. hod. do 17. hod., okrem soboty a nedele. Počas nich na ňu vyšetrujúci referent vrieskal, dokiaľ všetko nepovedala presne tak, ako si on prial. Potom už mu hovorila, nech si tam napíše, čo chce. V cele bola najčastejšie s Rómkami a prostitútkami. V protokole našla tri veci napísané nepravdivo. Žiadala, aby ich opravili, zašla s tým dokonca ku prokurátorovi. Pri súde použili starý, neopravený protokol. Pokúšala sa obhajovať, ale nepomohlo to. Na pojednávanie ju priviedli v otrhanom, špinavom väzenskom šate. Po vynesení rozsudku ju odviezli do Pardubic. Tu sa dostala medzi rehoľné sestry, takže z tohto hľadiska to bolo lepšie. Na Vianoce sa jej urobilo nevoľno, nemohla jesť. Mala silné bolesti, vystreľujúce pod ľavú lopatku. To sa opakovalo počas celého pobytu v Pardubicach. Pravidelne chodievala na ošetrovňu, niekoľkokrát ležala v nemocnici. 5. decembra 1961 jej praskol žalúdočný vred a nastalo vnútorné krvácanie. Z väzenskej nemocnice ju prepustili 28. januára 1962 a následne 19. februára 1962 na slobodu. Na amnestiu v roku 1960 prepustili ostatné spolusestry okrem nej a sestier Evangelisty a Bartolomei. Povedali im, že sú teroristky a organizátorky, na také sa amnestia nevzťahuje. Karel Fišer, brat sestier Evangelisty a Bartolomei, pátral po tom, prečo spomínané sestry spolu so sestrou Edmundou neprepustili na slobodu. Oznamili mu, že sestry zostali vo väzení omylom.⁴⁵⁴

3.8.2.4 S. M. Evangelista Fišerová

Po príchode do väzby dostali väzenský šat – krátku košeľu, plátenné spodky, nohavice, na nohy ponožky, cvičky a ešte ďalšiu výbavu. Pri výsluchoch sa ju snažili usvedčiť z činov, o ktorých ani netušila. Na súde sa museli zúčastniť v špinavom trestaneckom oblečení. Po prevezení do Pardubic⁴⁵⁵ pracovali pri navliekaní korálok, jedna pri krájaní pomarančových kôr. Keďže poznali spamäti officium mariánskych hodínok, všetky sestry bez rozdielu rádu sa ich spolu modlili v latinčine. Boromejky vedeli aj modlitby, antifóny a lekcie. Dokonca sa im podarilo vykonať si exercície, pri ktorých mala prednášky Matka Bohumila, generálna predstavená boromejok. V nedeľu mali recitovanú sv. omšu aj so spevom. Keď sestra čítala konsekračné slová, v duchu sa klaňali Sviatostnému Spasiteľovi smerom k najbližšiemu kostolu. Spomínali na to, že pán farár má povinnú sv. omšu za farníkov, medzi ktorých patrili aj uväznené sestry. Každý večer nasledovalo zisťovanie počtu väzenkýň. Predtým sa konalo na celách.

⁴⁵³ Porov. tamtiež, s. 21.

⁴⁵⁴ Porov. tamtiež. Spomienky vložené za s. 89.

⁴⁵⁵ Stalo sa tak 15. júla 1959. Porov. tamtiež.

Ale neskôršie bol nástup vonku, kde čakali 15 – 30 min. nedostatočne oblečené na zime. Spoločný život sestier bol srdečný. Veselo oslavovali Vianoce či veľkonočné sviatky, tiež sviatok každej sestry. Spievali sa piesne, recitovali básne či riekanky. Na jar 1960 prišiel náčelník zisťovať bydliská sestier a dopravné spojenie. To už tušili, že sa chystá amnestia. Keď niektorá sestra počítala s tým, že ju prepustia na slobodu, rozdala svoje lepšie oblečenie ostatným. Tak učinili aj ony. Lenže pre sestry Evangelistu, Bartolomeu a Edmunda amnestia neplatila. Tak zostali vo väzení osamotené, v starom, zlom oblečení a o hlade. Potom im na celu dali skutočné trestankyne z Trnoviec a Želiezoviec. Šlo sa o ťažké prípady s dlhými trestami.⁴⁵⁶

⁴⁵⁶ Porov. tamtiež.

4. Na ceste k Pražskej jari

Na začiatku šesťdesiatych rokov zasiahli zmeny aj Charitu. Síce ju viedli ľudia, ktorí slúžili režimu, ale predsa šlo o veľkú cirkevne orientovanú organizáciu. Zamestnávala rehoľníčky, bývalých rehoľníkov či kňazov bez štátneho súhlasu. Odbor pre veci cirkevné sa preto rozhodol pristúpiť k jej reorganizácii. Štát prevzal od Charity 1. januára 1960 všetky charitné domovy okrem tých, ktoré boli určené pre kňazov a rehoľníčky. Charita sa 1. januára 1963 zmenila na menšiu organizáciu. Jej činnosť sa obmedzila na oblasť sociálnej starostlivosti a liečebne rekreačnej starostlivosti o cirkevné osoby, vydávanie literatúry a časopisov pre Katolícku cirkev či výrobu bohoslužobných predmetov. Na jej čele aj naďalej zostali štátu oddaní kanonici – predseda Stehlík a riaditeľ Mára. Počet členov predsedníctva a ústredného výboru bol ale zredukovaný. K zmenám došlo aj prijatím novej Ústavy ČSSR,⁴⁵⁷ v ktorej sa už ako jediný správny vedecký svetonázor uvádza marxizmus – leninizmus. Štát aj týmto spôsobom chce odstrániť prežitky vykorisťovateľskej spoločnosti vo vedomí ľudí. Naproti tomu predchádzajúca ústava z roku 1948 hovorí o rovnosti občanov veriacich alebo bez vyznania.⁴⁵⁸

V súvislosti so zasadáním II. vatikánskeho koncilu v roku 1962 naznačuje sám Vatikán, že je pripravený rokovať o zlepšení cirkevných a náboženských pomerov. V tej dobe sa v Čechách a na Morave nachádzali mimo svojej diecézy v internácii biskupi – Skoupý, Trochta, Beran, Hlouch. Královohradecký biskup Pícha zomrel v roku 1956. Za jeho nástupcu bol určený pomocný biskup Otčenášek. Ani po prepustení z väzenia sa nesmel ujať vedenia diecézy. Olomoucký arcibiskup Matocha zomrel v internácii v roku 1961, takže arcibiskupský stolec zostal neobsadený. Situácia na Slovensku bola obdobná. V diecézach v Nitre, v Rožňave a Trnave boli apoštolskí administrátori Nécsey, Pobožný a Lazík. Spišský biskup Vojtaššák, spolu s pomocným biskupom gréckokatolíckej cirkvi Hopkom, boli ešte vo väzení. Košice a Banská Bystrica nemali svojho biskupa, tak ich spravovali vlastní generálni či kapitulárni vikári. Ministerstvo kultúry a informácií by za normálnych okolností ponuku Vatikánu k obnoveniu rokovaní neprijalo, ale nedovolilo si to s ohľadom na medzinárodnú situáciu. Biskupi, ktorí nezložili sľub vernosti republike (Hlouch, Beran, Skoupý), a väznení biskupi (Vojtaššák, Trochta, Hlad, Zela, Otčenášek) sa do svojich diecézy vrátiť nemohli. Štátom uznaní biskupi (Nécsey) sa nemali zúčastňovať rokovaní medzi štátom a Vatikánom. Ak by sa plánovalo svätenie nových biskupov, aby sa takto zaplnili uprázdnené biskupské stolce, kandidáti sa mali vyberať výlučne spomedzi kapitulárnych vikárov, ktorí spolupracovali s režimom. Tak aspoň na základe zdĺhavých rokovaní 2. októbra 1963 štát prepustil z internácie arcibiskupa Berana a biskupa Skoupého a dva dni na to ich previezli do charitného domova sestier premonštrátok v Mukařove. V skutočnosti však išlo o internáciu, ale v miernejšej forme. Prezident republiky Antonín Novotný udelil 2. októbra 1963 milosť väzneným biskupom Hladovi, Vojtaššákovi a Zelovi. Pomocný gréckokatolícky biskup Vasil' Hopko mohol opustiť väznenie až v roku 1964. Do Ríma 19. februára 1965 odletel pražský arcibiskup Josef Beran prevziať si kardinálsky klobúk, ale už bez možnosti návratu do vlasti. Deň

⁴⁵⁷ Nová ústava bol prijatá 11. 7. 1960. Porov. LETZ, R., Postavenie Katolíckej cirkvi v Československu v rokoch 1948 – 1989 s osobitým zreteľom na česko-slovenské vzťahy. In WEIS, M., - et al. *Kříž pod rudou hvězdou*, s. 70.

⁴⁵⁸ Porov. LETZ, R., Postavenie Katolíckej cirkvi v Československu v rokoch 1948 – 1989 s osobitým zreteľom na česko-slovenské vzťahy. In WEIS, M., - et al. *Kříž pod rudou hvězdou*, s. 70; TESAR, P., Ženské řehole v období totality. In VLČEK, V., (ed.) *Ženské řehole za komunismu (1948 - 1989)*, s. 43, 44.

predtým bol za administrátora pražskej arcidiecézy menovaný František Tomášek. Ďalšie rokovania však už skončili neúspechom. Tak došlo k prerušeniu rozhovorov na skoro dva roky. Vatikán si pokračovanie rokovaní prial, Československo nie, a to pre koncilové vystúpenie Josefa Berana a slovenských biskupov, ktorí žili v emigrácii. Štát vôbec nepochyboval o správnosti cirkevných zákonov z roku 1949. Nepodarilo sa dosiahnuť obnovenie činnosti rádov a kongregácií, gréckokatolíckej cirkvi, vyučovania náboženstva, teologických fakúlt a seminárov, tiež obsadenie diecéz. Aspoň výnosom Ministerstva školstva a kultúry, schváleného ÚV KSČ, boli 8. novembra 1966 odvolaní vládni zmocnenci z biskupských úradov, ale len tam, kde na ich čelách stáli kapitulárni vikári, aktívni MHKD. Kde diecézy riadili biskupi, zmocnenci zostali až do Pražskej jari.⁴⁵⁹

V druhej polovici šesťdesiatych rokov sa začal prejavovať úbytok rehoľníčok vinou dlhodobého zákazu prijímať dorast. Na jednej strane to bolo v súlade so záujmami režimu. Ale na strane druhej svedomitú a obetavú prácu rehoľných sestier si všetci vysoko cenili. Odbory sociálnej starostlivosti si žiadali ich pridelenie pre svoje ústavy. Ministerstvo kultúry a Štátny úrad sociálneho zabezpečenia uzavreli 26. augusta 1967 dohodu, ktorou vymedzili prácu rehoľníčok iba na ústavy sociálnej starostlivosti pre nevzdelávatel'nú mládež a duševne postihnutých dospelých, domovy dôchodcov, zariadenia Charity pre cirkevné osoby, výrobné bohoslužobných potrieb a devocionálií. Týmto krokom sa ukončilo pôsobenie rehoľných sestier v ľahkom priemysle a poľnohospodárstve.⁴⁶⁰

4.1 Internácia Jiřetín pod Jedlovou

Ďalší osud sestier po návrate z väzenia predznamenal záhadná žiadosť, ktorá prišla začiatkom mája 1960 z kancelárie Charitného domova pre rehoľné sestry v Jiřetíne pod Jedlovou. Prosili v nej o zaslanie desiatich kompletných rehoľných habitov pre uväznené sestry našej kongregácie, ktoré tam majú byť v dohľadnej dobe umiestnené. Potom sa udalosti dali do pohybu. Onedlho sa z väzenia mohli vrátiť Matka Milada Řiháčková a miestne predstavené. Štátne orgány im však nedovolili nastúpiť do svojich úradov. Žiaľ, na sestry Evangelistu, Bartolomeu Fišerové a Edmundu Hofírkovou sa amnestia nevzťahovala. Orgány štátnej správy oznámili Matke Milade a sestrám Renate, Elvíre, Ildefonse, Hugoline, a Perpetui, že pre ne nie je dost' miesta v Lechoviciach. Ako miesto núteného pobytu im určili centralizačný kláštor Jiřetín pod Jedlovou. Matku Miladu a sestry Hugolinu a Perpetuu tam odviezli autom 19. mája 1960. Na druhý deň dorazila S. M. Ildefonsa. Asi o tri dni sestry Elvíra a Renata. Kláštor v Jiřetíne pôvodne patrila sestrám mariánkam - Dcéram Božskej lásky. Starali sa tu o nemecké deti. Oba ich domy zhabala Charita. V tom čase sa tam nachádzalo asi 60 sestier mariánok, 20 sestier Nepoškvrneného Počatia, 30 sestier rytierok z Opavy a 8 karmelitánok. Šlo skôr o staršie sestry. Mladšie privádzali len na kratšiu dobu, aby vykonali práce, na ktoré už tie staršie nestačili. Medzi sestrami rôznych kongregácií sa vytvorilo pekné spoločenstvo, boli ako jedna rodina.⁴⁶¹

⁴⁵⁹ Porov. DEMEL, Z., *Pod dohľadom cirkevných tajemníkov*, s. 92, 93, 95, 96; BALÍK, S. – HANUŠ, J., *Katolícká cirkev v Československu 1945 – 1989*, s. 43.

⁴⁶⁰ Porov. TESAŘ, P., *Ženské řehole v období totality*. In VLČEK, V., (ed.) *Ženské řehole za komunismu (1948 - 1989)*, s. 45, 46.

⁴⁶¹ V roku 1961 sa v Jiřetíne nachádzalo asi 400 sestier. Porov. HAVLÍČKOVÁ, Helena. *Dědictví: kapitoly z dějin komunistické perzekuce v Československu 1948-1989*. Olomouc: Votobia, 2002, s. 43, 44;

Naše sestry spoločne bývali v dome Dcéry Božskej lásky – mariánok - na druhom poschodí v izbe, hneď vedľa veľkej kaplnky. Duchovným správcom im bol P. J. Mikula a farárom P. Antonín Hefka, rodák z Moravy. Pán Prístupimský, terajší vedúci domova, mal predtým v roku 1956 ako zamestnanec Charity na starosti rozmiestňovanie sestier do rôznych ústavov. Raz sa priznal Matke Milade, že mu vtedy spôsobila nemalé problémy, keď odmietla umiestniť šesťdesiat sestier do Smečna, aby vystriedali sestry vincentky. Podľa zvýšeného dozoru, pri ktorom strážili každý krok sestier, a obojstranne obmedzovanej korešpondencie do Lechovic a z Lechovic sa dovŕpili, že sem neboli presunuté len pre nedostatok miest, ako uvádzali príslušné úrady. Snažili sa napriek tomu zapojiť do práce, každá podľa svojich vlastných síl a možností. S. M. Ildefonsa pracovala v kuchyni, S. M. Hugolina v práčovni, S. M. Perpetua zabezpečovala nákupy a poštu. S. M. Renata a S. M. Elvíra pomáhali so šitím a opravami rehoľného odevu. Matka Milada háčkovala antipendia pre rôzne kostoly. S. M. Renata časom ochorela, musela odísť na liečenie do Ústí nad Labem. Po zlepšení zdravotného stavu sa vrátila do Jiřetína.⁴⁶²

Sestry Nepoškvreného Počatia odsunuli na jeseň v roku 1960 do Králik. Namiesto nich priviezli hedvičky nemeckej národnosti z Teplíc nad Metují, kde mali malý ústav pre deti. Do jedného domu spravovaného Charitou blízko ústavu sa nasťahovali staršie sestry tešiteľky spolu s tromi mladšími, ktoré sa o nich starali. Dom pekne opravili, zariadili si kaplnku a získali vlastného duchovného správcu P. Vladimíra Sluku. Naše sestry ho poznali. Keď bol na vojne v Brne, často dochádzal k nim odslúžiť si sv. omšu. Zakrátko v dome vznikol požiar a vyhorel do tla, pričom tešiteľky prišli skoro o všetko. Ostatné sestry z rôznych rádov sa im snažili pomôcť, ako sa len dalo, darovali im bielizeň a oblečenie. Charita spravovala aj budovu starej školy oproti kostolu, kde svoj domov našlo desať mladších dominikánok zo Slovenska. Priviezli ich 20. novembra 1961 zo Slovenskej Ľubče a hneď 15. januára nasledujúceho roku ich odviezli do domova dôchodcov v Libniči, okr. České Budejovice. Namiesto nich prišlo tridsať sestier františkánok zo Slovenska, neskôr ich rozviezli do domovov dôchodcov v Južných Čechách. Vystriedali ich sestry františkánky, predtým pôsobiace v nemocnici v Prostějove. Boli tu však iba pol roka. Potom nastúpili namiesto našich sestier do Teplíc nad Metují. Nakoniec do Jiřetína priviezli asi päťdesiat vincentiek zo Slovenska, zdržali sa až do roku 1969. Od februára 1961 bol duchovným správcom sestier P. Leonard Slezák, guardián kapucínov v Rumburku.⁴⁶³

Otec biskup Skoupý s Matkou Miladou udržiavali spojenie aj počas svojho pobytu v internácii. Do Jiřetína jej poslal dva zvlášť milé listy. V prvom z nich 12. júna 1962 ďakuje za poslaný balíček, za mnoho dobrôt v ňom, ale hlavne ďakuje za kalichovú bielizeň zhotovenú sestrami. Pri slúžení sv. omše ju bude mať na očiach, a tak mu bude pripomínať naše sestričky. Je veľmi potešený ich starostlivosťou a záujmom o neho. V tom istom roku 19. októbra blahoželal Matke Milade k 75. narodeninám a spomínal na krásne slávnosti v Brne na Sirotčej ulici.⁴⁶⁴

Sestry v Lechoviciach chceli za každú cenu dosiahnuť, aby sa mohli ich spolusestry z Jiřetína vrátiť. Hneď, ako sa koncom októbra 1962 podarilo ukončiť prestavbu prízemného bytu a vytvoril sa dostatok miesta, všetky sestry kongregácie

ŠPIČKOVÁ, M., *120 let Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny v Brně*, s. 78, 80; *Kronika VII.* s. 28.

⁴⁶² Porov. *Kronika VIII.* s. 103 – 105a; ŠPIČKOVÁ, M., *120 let Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny v Brně*, s. 86.

⁴⁶³ Porov. *Kronika VIII.* s. 103 – 105a; ŠPIČKOVÁ, M., *120 let Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny v Brně*, s. 86; DUBOVSKÝ, J. M., *Akcia rehoľníčky*, s. 191.

⁴⁶⁴ *Kronika VIII.* Listy vložené za s. 81.

žiadali KNV o návrat internovaných spolusestier. Ale až v marci 1963 mohli sestry Elvíra a Perpetua odísť z internácie a nastúpiť do Domova dôchodcov v Opave. O tri mesiace na to, 27. júna 1963, mohli aj ostatné sestry opustiť internáciu. V deň odchodu po ne prišla S. M. Markéta v sprievode p. Vyskočila, vedúceho z Lechovic, na dvoch autách. O 14. hod. sa naše sestry rozlúčili s miestnymi kňazmi. Karmelitánky im pri odchode spievali a všetky sestry sa dali do plaču. Pán vedúci spolu s vodičmi áut neboli schopní toto lúčenie pochopiť. Po príchode do Lechovic o 21:00 hod. ich čakali Mater Gerarda a spolusestry so srdečným uvítaním. Vedeniu kongregácie sa navyše podarilo zapožičať farskú budovu v Lechoviciach, a tak získať umiestnenie pre ďalšie štyri sestry.⁴⁶⁵

Matka Milada však dostala zo strany štátnych úradov zákaz akýmkoľvek spôsobom zasahovať do úradu generálnej predstavenej. Kongregáciu musela aj naďalej viesť Mater Gerarda, generálna vikárka. Svoje odstúpenie z úradu Matka Milada vytrvale odmietala. Od svojho príchodu sa nachádzala z rozhodnutia úradov v domácom väzení. Kongregáciou jej neboli určené žiadne zvláštne povinnosti, tak sa mohla plne venovať duchovnému životu. V júli 1965 sa konal spoločný zájazd na Hlubokou v južných Čechách, pričom plánovali zastávku v Choustníku. Konečne sa ho mohla zúčastniť aj Matka Milada s dovolením a v sprievode vedúceho. Cestovali všetky sestry, ktoré boli toho aspoň trochu schopné. Keď už dorazili do Choustníka, Matka prosila vedúceho, aby mohla zostať a zúčastniť sa na návštevu do Mirošova, Budislavi a Chýnova. Vyhovela jej. Na druhý deň docestovala z Mirošova ešte do Polomu. Mohla sa tu stretnúť s S. M. Jaroslavou Laštovičkovou a poradiť sa o blížiacej generálnej kapitule. Neskôr bolo Matke Milade umožnené navštíviť aj ďalšie filiálky.⁴⁶⁶

4.2 Udalosti v Lechoviciach a ostatných domoch

4.2.1 Lechovice

Zámok v Lechoviciach vznikol ako letné sídlo premonštrátov z Louky pri Znojme. Po jeho zrušení za vlády Jozefa II. sa dostal do súkromných rúk. Posledným majiteľom bol barón Kúbek, ktorý koncom vojny odišiel s rodinou do Viedne. Hoci sa v jeho tesnej blízkosti nachádzal pútnický Kostol Navštívenia Panny Márie, sestry si po presťahovaní do Lechovic priali mať vlastnú kaplnku. Chceli bývať s Pánom pod jednou strechou. A tak 27. novembra 1958 nastala malá slávnosť, keď P. František Sedláček, dekan v Jevišoviciach, spolu s P. Karlom Handlířom svätili kaplnku a celý dom. Túto udalosť oznamuje Matka Milada vo svojom liste adresovanom sestrám pri príležitosti konca starého a začiatku nového cirkevného roka.⁴⁶⁷ Ide tiež o jej posledný list pred uväznením. Ďakuje v ňom všetkým, ktorí sa činom či modlitbou zúčastnili presťahovania materinca. Povzbudzuje sestry k horlivej práci na vinici Pána. Sestričky sa tešili z novovysvätenej kaplnky. Radostne v nej 1. decembra 1958 začali advent prvými rorátmí. Ich radosť však pominula, keď hneď po raňajkách páni z polície vzali do väzby Matku Miladu. Po nej nasledovali aj ďalšie sestry. Vo väzení sa ocitla celá

⁴⁶⁵ Porov. Kronika VIII. s. 100 – 101, 103 – 105a; ŠPIČKOVÁ, M., *120 let Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny v Brně*, s. 80, 84, 86.

⁴⁶⁶ Porov. ŠPIČKOVÁ, M., *120 let Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny v Brně*, s. 80, 87.

⁴⁶⁷ List písala 25. 11. 1958. Porov. tamtiež, s. 73.

generálna rada. Mater Gerarda musela potom viesť kongregáciu dlhé roky sama bez pomoci, hoci už bola v pokročilom veku.⁴⁶⁸

Koniec roka 1958 priniesol ešte vyvrcholenie boja o Kostol Svätej Rodiny na Grohovej ulici v Brne. KNV totiž plánoval jeho uzavretie 1. januára 1959. Do tohto boja sa pustili viaceré inštancie. Kapitulárny úrad 28. decembra 1958 žiada KNV o ponechanie kostola v užívaní.⁴⁶⁹ O tri dni posielala otec Škrdlík odvolanie proti jeho uzavretiu na Cirkevné oddelenie odboru školstva a kultúry KNV, Kapitulárny úrad, vedenie Krajského výboru KSČ, predsedníctvo Rady KNV, predsedníctvo Rady Mestského národného výboru, Cirkevné oddelenie odboru školstva a kultúry Mestského národného výboru.⁴⁷⁰ Odvolal sa aj rektor P. František Voda. Sám vedúci odboru pre veci cirkevné Ministerstva školstva a kultúry Karel Hruža mu 24. januára 1959 oznámil, že všetko preskúmal a rozhodol, že odchodom sestier pominul hlavný dôvod používania kostola na bohoslužobné účely, preto musel byť uzavretý.⁴⁷¹ Mater Gerarda robí, čo môže. Kapitulárneho vikára 3. januára 1959 upozorňuje na to, že pre KNV je hlavný dôvod uzatvorenia kostola odchod sestier. Vraj pominuli dôvody, aby bola kaplnka používaná na bohoslužobné účely. Tento dôvod nie je správny, nejde o kaplnku, ale o verejný kostol. Kaplnka sestier už bola vyst'ahovaná a ponechaná pre účely KÚNZ. Napriek všetkým snahám o záchranu bol kostol 1. januára 1959 skutočne uzavretý a koncom júla 1960 jeho zariadenie odvezené do Detského ústavu sociálnych služieb v Křížanove, kde pôsobili školské sestry sv. Františka. V priestoroch kostola sa potom konali rôzne schôdze. Pretože tu po jeho rekonštrukcii umiestnili nový organ, slúžil aj ako koncertná sieň. Nakoniec sa z Grohovej museli do 15. mája 1959 vyst'ahovali štyri sestry, ktoré sa starali o kostol. KNV sa obávalo, že by mohli vytvoriť akési alternatívne vedenie kongregácie v Brne. Objekt Grohova 10 – 12 sa premenil na žiacky internát. Žiacky domov Grohova 14 – 18 bol v tej dobe už v prevádzke, tak sa rozšíril o miestnosti obývané sestrami. Nasledujúci rok⁴⁷² finančný odbor Mestského národného výboru v Brne rozhodol, že budovy Grohova 10/12, 14, 16, 18, ktorých pôvodným vlastníkom bola naša kongregácia, prechádzajú do vlastníctva štátu a do správy KÚNZ Brno.⁴⁷³

Mater Gerarda si uvedomovala, že po 27. máji 1959 sa mala konať generálna kapitula. K tomuto dátumu sa skončilo tretie šesťročné obdobie úradu generálnej predstavenej Matky Milady Řiháčkovej. Zjavne sa kapitula nemohla uskutočniť, pretože Matka Milada bola vo väzení. Možno aj v tej súvislosti Mater Gerarda žiadala 15. júla 1959 veliteľa väznice č. 1 v Brne – Bohuniciach o povolenie návštevy Matky Milady. Ten ju upovedomil, že 20. júla bola premiestnená do nápravného tábora

⁴⁶⁸ Porov. Kronika VII. s. 7; ŠPIČKOVÁ, M., *120 let Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny v Brně*, s. 73, 74.

⁴⁶⁹ Porov. DABB Rajhrad, f. Biskupská konzistoř Brno 1950-1990, k. 5 634 Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Svätej Rodiny, inv. č. 18 000. List brnianskeho kapitulárneho úradu Odboru školstva a kultúry referátu pre veci cirkevné rady KNV v Brne zo dňa 28. decembra 1958, č. j. 3738.

⁴⁷⁰ Porov. tamtiež. Odvolanie otca Škrdlíka Kapitulárnemu úradu zo dňa 30. 12. 1958.

⁴⁷¹ Porov. tamtiež. List brnianskeho kapitulárneho úradu Odboru školstva a kultúry referátu pre veci cirkevné rady KNV v Brne zo dňa 28. decembra 1958, č. j. 3738.

⁴⁷² Mestský národný výbor rozhodol o tom, že budovy prejdú do vlastníctva KÚNZ 4. 10. 1960. Porov. tamtiež. List Finančného odboru Mestského NV v Brne, č. j. Fin/3-event. č. 7467/88/59-72 E-DV, zo dňa 4. 10. 1960 Kapitulárnemu ordinariátu v Brne.

⁴⁷³ Porov. DABB Rajhrad, f. Biskupská konzistoř Brno 1950-1990, k. 5 634 Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Svätej Rodiny, inv. č. 18 000 List Finančného odboru Mestského NV v Brne, č. j. Fin/3-event. č. 7467/88/59-72 E-DV, zo dňa 4. 10. 1960 Kapitulárnemu ordinariátu v Brne; Kronika VII. s. 1, 2; Kronika VIII. s. 36; ŠPIČKOVÁ, M., *120 let Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny v Brně*, s. 74.

v Pardubicích. Mater sa nevzdávala a 29. septembra žiadala o povolenie do Pardubic. Dostala však zápornú odpoveď, lebo návštevy boli možné len u osôb, ktoré boli v príbuzenskom vzťahu a toto nebol ich prípad.⁴⁷⁴

Zanedlho povstal ďalší závažný problém. Z nariadenia Ministerstva školstva a kultúry v Prahe malo byť z kongregácie prepustených sedem sestier s dočasnými sľubmi, ktoré vstúpili do kongregácie v rokoch 1949 – 1952. Toto Mater Gerarda nehodlala dopustiť, preto 1. septembra 1959 žiadala ministerstvo, aby zrušilo rozhodnutie o ich prepustení. Sestry, ktorých sa to týka, si samy priali zostať v kongregácii. Navyše všetky boli riadne prijaté v súlade so stanoveným postupom, mali riadne dovolenie a prijímal ich P. Bohuslav Petrželka. Mater Gerarda dosiahla svoje, keď 22. septembra 1959 ministerstvo rozhodlo, že sestry nemusia odísť. O dva mesiace neskôr bolo potrebné vyriešiť otázku 31 sestier, ktoré mali dočasné sľuby a opakovane podávali žiadosti o zloženie doživotných sľubov. Podľa stanov bola časová lehota už dávno prekročená. Po dovoľení z ordinariátu a referátu pre veci cirkevné KNV a vykonaní kanonického výsluchu P. Norbertom Škrdlíkom mohli v decembri zložiť doživotné sľuby v troch skupinách a to: 10. decembra prvá skupina v počte 11 sestier, 17. decembra druhá v počte 10 sestier a 22. decembra tretia v počte 10 sestier. Celá kongregácia si vydýchla. Už nemohlo byť ohrozené zo strany štátnych úradov ich zotrvanie v kongregácii.⁴⁷⁵

Ešteže začiatok roka 1960 priniesol jednu dobrú správu. Referát pre veci cirkevné KNV v Brne 18. januára 1960 udelil súhlas Mater Gerarde Němcovej na výkon funkcie vedúcej kongregácie. Týmto bola oprávnená zastupovať kongregáciu pri všetkých rokovaníach so štátnou správou či verejnými inštitúciami, niesla zodpovednosť za hospodárenie, mala tiež oprávnenie rokovať s členkami kongregácie a ich zamestnávateľmi. Nasledujúci mesiac⁴⁷⁶ prišla Mater Gerarde nezmyselná ponuka, aby 25 sestier z Lechovic prevzalo Ústav pre dospelých v Šluknove. Navyše žiadali 7 sestier do Domova dôchodcov na Diane Přimda, okr. Tachov. Lenže v Lechoviciach boli sústredené sestry choré, staršie, ktoré už nemohli nastúpiť do pracovného procesu. Preto Mater túto ponuku pre nedostatok práceschopných sestier odmietla.⁴⁷⁷

Sestry si pripomenuli opustený materinec v Brne, keď 14. marca 1961 prišla žiadosť riaditeľstva Žiackeho domova na Grohovej ulici 14 – 18 o inštrukcie ako naložiť s plynovým mangľom, starými pieckami a kostolnými lavicami, ktoré tam zanechali pri sťahovaní. Všetko sa podarilo zadarmo vybaviť priamo na mieste. Sestry však nemohli zostať len pri spomienkach na starý materinec v Brne. Museli takisto vyriešiť nedostatok ubytovacích priestorov v novom lechovickom materinci. Preto vedenie kongregácie zamýšľalo nadstaviť na zámku ešte jedno poschodie. Pamiatkový úrad to však nepovolil. Tak chcelo aspoň prestavať podkrovie, aby sa tam mohli nasťahovať zdravšie sestry. Takto by sa uvoľnilo miesto pre staršie a choré sestry. Plány sa už pripravovali, keď prišlo 4. novembra 1960 nariadenie o zastavení plánovania výstavby. O zámok v Lechoviciach nečakane prejavil záujem ONV v Znojme. Až 25. mája 1961 ordinariát v Brne akceptoval žiadosť Mater Gerardy o dovolenie zriadenia podkrovných miestností. Neskôr súhlasilo aj KNV v Brne. Medzitým definitívny koniec plánovanej výstavby moderného ústavu v Blansku prinieslo

⁴⁷⁴ Porov. Kronika VII. s. 8 – 11; ŠPIČKOVÁ, M., *120 let Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny v Brně*, s. 75.

⁴⁷⁵ Porov. Kronika VII. s. 12-14, 16; ŠPIČKOVÁ, M., *120 let Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny v Brně*, s. 76.

⁴⁷⁶ Táto žiadosť prišla vedeniu kongregácie 15. 2. 1960. Porov. Porov. ŠPIČKOVÁ, M., *120 let Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny v Brně*, s. 78.

⁴⁷⁷ Porov. Kronika VII. s. 24; Kronika VIII. s. 25, 26; ŠPIČKOVÁ, M., *120 let Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny v Brně*, s. 78, 80.

v polovici júla 1961 rozhodnutie vedenia kongregácie o predaji domu, zdedeného po p. Albíne Klímovej, a následne aj o predaji kongregačného pozemku. Vybudovanie tak potrebného ústavu kongregáciou už nebolo reálne pre zmenu politických pomerov u nás po roku 1948.⁴⁷⁸

Krásneho jubilea - osemdesiatich rokov - sa 21. januára nasledujúceho roku dožila generálna vikárka Mater Gerarda. Osláv jubilea sa zúčastnili členky našej kongregácie zo všetkých filiállok. Sestry z internácie v Jiřetíně do poslednej chvíle dúfali, že budú môcť tiež pricestovať. Štátne úrady im to ale nedovolili. Tak Mater Gerarde poslali aspoň malú pozornosť - háčkované antipendium pre oltár v Lechoviciach. Aj toho roku sa sestrám pripomenul starý materinec v Brne. V polovici apríla 1962 žiadalo riaditeľstvo Žiackeho domova pre zdravotnícke školy premiestnenie sochy Panny Márie zo záhrady. Správa kongregácie musela túto žiadosť zamietnuť, lebo socha je zapustená 3 m v zemi a má výšku 5 m, nie je preto možné ju umiestniť nikde inde. A tak zostala na svojom mieste aj napriek mnohým ďalším pokusom o jej odstránenie až do návratu sestier v roku 1990.⁴⁷⁹ Zdravotný stav Mater sa v nasledujúci mesiac prudko zhoršil. 3. mája 1962 dostala srdcový záchvat, ktorý sa ešte v ďalšiu noc zopakoval. Ráno ju hospitalizovali na oddelení primára Šádka v nemocnici v Třebíči. Po zlepšení stavu sa mohla 25. mája vrátiť do domáceho liečenia. V ten istý deň sa ju odvážne vybrali navštíviť z internácie v Jiřetíně Matka Milada spolu so sestrou Perpetuou. V Třebíči ju už nezastihli, pretože dopoludnia ju prepustili z nemocnice. Nechali sa doviezť taxíkom na Velký Újezd. Odtiaľ sa ešte vybrali do Lechovic, kde mohla Matka Milada nerušene stráviť určitý čas v spoločnosti chorej Mater Gerardy. Avšak zdravotný stav Mater sa opätovne zhoršil, tak musela byť znovu od 29. júla do 9. augusta 1962 hospitalizovaná v nemocnici v Třebíči. Ku koncu roka sa sestry dozvedeli vzrušujúcu správu. Pápež Ján XXIII. zvolal na 11. októbra 1962 do Vatikánu všeobecný cirkevný snem. Chceli jeho konanie sprevádzať v modlitbe, preto na podnet kapitulárneho úradu zaradili pred hodinky modlitbu za dobrý výsledok koncilu. V ďalšom mesiaci sa začala chystať radostná udalosť. Mater Gerarda žiadala Kapitulárny ordinariát v Brne o dovolenie zloženia doživotných sľubov S. M. Augustiny, S. M. Bony a S. M. Salesie. Keď Kapitulárny ordinariát na ňu odpovedal kladne a 28. novembra poveril Dr. Theodora Jana Kalába prevedením predpísanej kanonickej skúšky, prišlo v nasledujúci deň dovolenie z odboru školstva a kultúry KNV. A tak už nič nebránilo tomu, aby sa spomínané tri sestry 8. decembra 1962 na sviatok Nepoškvrneného Počatia Panny Márie navždy zasvätili Pánu zložením doživotných sľubov do rúk Dr. Theodora Kalába. Zakrátko s blížiacimi sa Vianocami si na sestry už tradične spomenul otec biskup Dr. Josef Hlouch. Vo svojom prianí im tiež ďakuje za poslaný balíček. Veľmi ho potešilo zaslanie cingula, ktoré mu ich bude pri slúžení sv. omše pripomínať.⁴⁸⁰

⁴⁷⁸ Rokovania o zriadení ústavu v Blansku pre prestarnutých začali ešte 7. 5. 1942. Navyše tu sestry mali ošetrovať chorých v súkromných domoch. Onedlho potom sa podarilo zakúpiť vhodný pozemok vedľa školy, kde mal byť pôvodne postavený nový kostol. 13. 7. 1961 žiada vedenie kongregácie ordinariát v Brne o dovolenie predať dom a 26. 10. 1961 aj kongregačný pozemok v Blansku. Porov. Kronika VIII. s. 41, 49 – 51, 61, 62; HAVELKOVÁ, J., *Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny a její působení v českých zemích v letech 1886 – 1958*, s. 105, 106.

⁴⁷⁹ Porov. Kronika VIII. s. 76. Opis žiadosti riaditeľstva žiackeho domova z 24. 4. 1962 a odpoveď Mater Gerardy z 26. 4. 1962; ŠPIČKOVÁ, M., *120 let Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny v Brně*, s. 83.

⁴⁸⁰ Porov. Kronika VIII. List z 21. 12. 1962 vložený za s. 90; Kronika VIII. s. 66, 67, 78, 83, 89, 90; ŠPIČKOVÁ, M., *120 let Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny v Brně*, s. 82, 84.

V priebehu roka 1963 sestry pristúpili k zmene spoločnej modlitby Posvätného officia. Vynechali sa litánie, ostatné modlitby boli nanovo usporiadané. V roku 1965 sa začali modliť mariánske hodinky v národnom jazyku, ktoré sa dovtedy modlili po latinsky. Latinská reč sa však aj naďalej používala pri modlitbe v nedeľu a na veľké sviatky. V polovici augusta 1963 im oznámili výmenu cirkevného tajomníka. Doterajší dlhoročný tajomník František Kalina prevzal inú funkciu v školskej správe a na jeho miesto nastúpil Dr. Jaroslav Krejčí.⁴⁸¹

Veľmi smutná správa ich zarmútila začiatkom júna 1964. Tragicky zomrela pri autohavárii Matka Kamila Gelingová, provinciálna predstavená križových sestier. Mater Gerarda im 7. júna adresovala kondolenčný list. V posledný júnový deň Mater Gerarda odmietla prenechať P. Jindřichovi Mifkovi, farárovi vo Vranove pri Brne, gotický oltár, momentálne umiestnený v sakristii kostola minoritov v Brne. Bol to totiž prvý oltár z kláštornej kaplnky v materinci, preto si ho kongregácia chcela ponechať vo vlastníctve pre ďalšie generácie. Matka Milada oslávila 10. augusta toho istého roku milé jubileum - päťdesiat rokov profesie. Početné blahoželania sestier ju určite potešili a priniesli aspoň trochu radosti v jej neľahkom údele.⁴⁸²

Sestry v Lechoviciach očakávali s veľkými obavami plánovanú prednášku kanonika Josefa Beneša z Prahy o Eucharistickom kongrese. Mala sa konať 29. marca 1965. Ale päť dní pred plánovaným termínom dostali list z Charity v Prahe, v ktorom ústredný riaditeľ kanonik Jan Mára oznamuje, že Josef Beneš nepríde pre nepredvídané úlohy v Prahe. Prednáška sa mala uskutočniť neskôr v náhradnom termíne. Našťastie, k tomu už nikdy nedošlo. Matka Milada už tradične odcestovala o dva mesiace potom⁴⁸³ spolu so S. M. Rafaelou na liečenie do kúpeľov v Tepliciach nad Bečvou. Cestu prerušili v Novom Jičíne, aby tu prenocovali na našej miestnej filiálke. Aspoň takto sa Matka Milada mohla dostať do bližšieho kontaktu so sestrami vo filiálkach. V kúpeľoch ich 18. mája 1965 zastihol list, oznamujúci konanie generálnej kapituly. Pri návrate do Lechovic 1. júna 1965 sa nezabudli znovu zastaviť v Novom Jičíne. V tom istom roku na sviatok Nepoškvrneného Počatia Panny Márie pápež Pavol VI. ukončil v Ríme zasadanie II. vatikánskeho snemu. Naše sestry už nedočkavo čakali, kedy sa budú môcť oboznámiť s jeho závermi. Pre nepriazeň doby si museli ešte istý čas na ne počkať, aj to k nim doputovali rôznymi tajnými cestami.⁴⁸⁴

Naša kongregácia si v nasledujúcom roku pripomenula 80. výročie svojho založenia. Sestry spolu s pozvanými hosťami toto jubileum oslávili 13. marca v Lechoviciach. Osláv sa zúčastnili P. Norbert Škrdlík, P. Theodor Kaláb, P. František Úředníček, duchovný správca v Tulešiciach. Zo Žernůvky pricestoval aj otec biskup Karel Skoupý. Samozrejme, pri tejto príležitosti sa stretli sestry zo všetkých filiállok. V rámci programu si mohli vypočuť správy o činnosti kongregácie či príhovor otca biskupa. Celá oslava sa ukončila v kaplnke slávnostným Te Deum. Veľmi vzácna návšteva zavítala v júni do Lechovic. Po šestnástich rokoch pobytu v USA navštívili Československo S. M. Terezka Gottwaldová a S. M. Marta Silná. Sestry sa na ne veľmi

⁴⁸¹ Táto zmena na poste cirkevného tajomníka prebehla k 15. 8. 1963. Porov. ŠPIČKOVÁ, M., *120 let Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny v Brně*, s. 85, 87.

⁴⁸² Porov. Kronika VIII. s. 120 – 122; ŠPIČKOVÁ, M., *120 let Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny v Brně*, s. 88.

⁴⁸³ Matka Milada a S. M. Rafaela odcestovali do kúpeľov 11. mája 1965. Porov. ŠPIČKOVÁ, M., *120 let Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny v Brně*, s. 90.

⁴⁸⁴ Porov. Kronika VIII. s. 134; ŠPIČKOVÁ, M., *120 let Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny v Brně*, s. 84, 90.

tešili. Po toľkých rokoch to bolo obojstranne radostné stretnutie. V tom roku mala ich kongregácia už 26 členiek.⁴⁸⁵

Rok po zvolaní generálnej kapituly zomrela 21. augusta 1966 Mater Gerarda Němcová, III. generálna predstavená v rokoch 1929 až 1941, potom generálna vikárka až do roku 1965. Už nejaký čas trpela na ťažkú srdcovú chorobu. Keď bola 17. augusta naposledy na sv. omši, jej stav sa prudko zhoršil. Preto povolali Matku Jaroslavu a sestru Barborku z vizitácie, ktorá sa konala v Opave. Po návrate sestier, vracajúcich sa z pohrebu S. M. Bernadety Jičínskej zo Žernůvky, zomrela Mater Gerarda 21. augusta v prítomnosti Matky Jaroslavy a sprevádzaná modlitbami spolusestier. Jej telesnú schránku vystavili v kostole v Lechoviciach, kde sa s ňou prichádzali rozlúčiť sestry kongregácie, ale tiež 22. augusta Dr. Skoupý, biskup brniansky. V kaplnke nechali sestry v ten istý deň za ňu slúžiť zádušnú sv. omšu. Na druhý deň bola slúžená druhá omša v kostole. Neskôr rakvu s telesnými ostatkami Mater odviezli do Brna. Pohrebné obrady vykonal 25. augusta 1966 v obradnej sieni v Brne otec opát Václav Pokorný za prítomnosti 60 kňazov v liturgickom oblečení a ešte asi 30 v civile. Otec biskup Josef Hlouch sa mohol pohrebu zúčastniť len v čiernej klerike a červenom solideu. Na pohreb prišlo asi 200 sestier našej kongregácie. Hojne zastúpené boli aj sestry z iných rehoľných spoločností. Nechýbalo mnoho ďalších pohrebných hostí. Telo Mater Gerardy uložili na jej vlastnú žiadosť do hrobu M. M. Marie Viravskej, II. generálnej predstavenej, po boku zakladateľky kongregácie Matky M. Bernardiny Hoškovej.⁴⁸⁶

4.2.2 Žernůvka

V roku 1929 kúpilo vedenie kongregácie na Žernůvke č. 2 hospodársku usadlosť. O tom, že je na predaj, sa dozvedelo priamo od starostu Deblína. Dôvodom tohto kroku bolo, že otec biskup Josef Kupka nabádal Matku Gerardu, aby postavila dom na zotavenie sestier a na konanie exercícií. Potom, ako projekt ozdravovne navrhol Jindřich Wágner a staviteľom sa stal Jan Zemansa,⁴⁸⁷ v roku 1930 mohla začať samotná výstavba. Práce pokračovali rýchlo, a tak už 19. novembra toho istého roku sa konala slávnosť svätenia ozdravovne. Vykonal ju osobne Mons. Dr. Josef Kupka. Lekári z nemocníc, v ktorých slúžili naše sestry, ďakovali Matke Gerarde, že vybudovala pre ne taký dom odpočinku. Súčasťou ústavu je aj Kaplnka Panny Márie Bolestnej. Na schodisku pri vstupe do kaplnky sú sochy sv. Františka a sv. Alžbety. Nachádzalo sa tu aj malé hospodárstvo, o ktoré sa sestry starali samy. Od roku 1937 nastúpil ako hospodár synovec S. M. Viktorie Solanskej Josef Zezulka. Na začiatku Druhej svetovej vojny sa do ozdravovne premiestnilo niekoľko chovaniiek z Velkého Újezda, tiež staršie a choré sestry z materinca v Brne. Všetci sa museli vysťahovať 6. októbra 1943, pretože tu štátne úrady umiestnili nemecké deti z Ríše. Chovanky sa presťahovali do materinca a niektoré do Drnovíc. Ku koncu vojny 3. apríla 1945 nemecké deti odišli ďalej do Čiech a o dva dni na to ozdravovňu zabralo nemecké vojsko, ktoré tu zriadilo poľný lazaret. Nemeckých vojakov vystriedali Rakúšania. Po 7. máji 1945 sa vojaci balili a odchádzali do Rakúska. Po nich prišli ešte jednotky SS, zlikvidovali tu svoje veci a odišli. Nakoniec 10. mája 1945 prišli Rusi. Vzali, čo mohli. Pre ich agresívne

⁴⁸⁵ Porov. Kronika IX. s. 10; ŠPIČKOVÁ, M., *120 let Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny v Brně*, s. 92.

⁴⁸⁶ Porov. Kronika VIII. s. 161 a; Kronika IX. s. 10 -14; ŠPIČKOVÁ, M., *120 let Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny v Brně*, s. 92.

⁴⁸⁷ Ten staval aj dom Grohova 10/12 v roku 1927. Porov. ŠPIČKOVÁ, M., *120 let Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny v Brně*, s. 21.

správanie sa sestry pred nimi schovávali na povale v hospodárstve. Po ich odchode sa ústav musel dať do poriadku. Chovanky sa mohli vrátiť z Brna 24. mája 1945, s nimi tiež 5 chorých sestier.⁴⁸⁸

K 20. decembru. 1949 sa v ozdravovni nachádzalo 76 osôb, z toho 22 sestier, 49 chovaniiek a 4 civilné osoby, zamestnané na hospodárstve. Dočasný duchovný správca P. František Vítek bol pôvodne profesorom v Třebíči, ale odtiaľ ho pre jeho zlý postoj a nespoľahlivosť voči režimu predčasne penzionovali.⁴⁸⁹ Nasledujúci rok musela byť tunajšia ozdravovňa transformovaná na Zaošetrovací ústav Charity. V októbri 1953 prišiel zo Želivy P. Václav Pokorný OSB, benediktínsky opát z kláštora v Rajhrade, aby tu pôsobil ako duchovný správca.⁴⁹⁰

V nasledujúci rok na sviatok Nepoškvrneného Srdca Panny Márie 22. augusta sa pod vedením P. Josefa Lorenza konala dožinková slávnosť. Miestni obyvatelia spolu so sestričkami sa aj týmto spôsobom chceli poďakovať za šťastnú žatvu. Dopoludnia sa konala slávnostná spievaná sv. omša ukončená Te Deum. O 17:30 hod. bolo ešte sviatostné požehnanie, pri ktorom sa recitovali Loretánske litánie a modlitba Milostivého leta. Už počas požehnanja sa na oblohe začali sťahovať tmavé mraky. Krátko na to – sestry sa medzitým presunuli do refektára na večeru – sa prihnala veterná smršť. Doska z verandy z 2. poschodia letela vo vetre ako kus papiera, hneď na to vírili vo vetre škridlice zo strechy. Sestry si kľakli na kolená a pri rozsvietenej hromničke sa modlili o ochranu nielen pre seba, ale aj pre tých, ktorí boli teraz vonku, napr. na poli, v lese, vracajúci sa z výletu. Zvláštnym Božím riadením zostal dom bez vážneho poškodenia. Všade naokolo ležali stovky vyvrátených ovocných a lesných stromov, niektoré boli vykrútené tesne nad zemou.⁴⁹¹

Do zaošetrovacích ústavov Charity dosadili nasledujúci rok hospodárskych zmocnencov. V rámci tohto opatrenia tu nastúpil 15. januára 1955 civilný vedúci Zdeněk Novák aj napriek tomu, že miestny ústav nemal veľký počet chovaniiek. Sestry sa preto voči tomu odvolali priamo u p. Máru, riaditeľa Charity v Prahe. Ten uviedol, že hospodárski zmocnenci sa ustanovujú buď tam, kde je veľký počet chovancov, alebo tam, kde nie je isté, či rehoľníčky zastávajú v politickom svete správnu líniu. To je prípad našich sestier, lebo v roku 1954 sa nezúčastnili volieb. Hospodársky vedúci však by mal rozhodovať v súlade s miestnou predstavenou, čo sa nie vždy stalo.⁴⁹²

Ďalšia zmena postihla miestny ústav, keď kongregácia musela dať 30. septembra 1957 do používania svoje hospodárstvo miestnemu JRD v Nelepči – Žernůvke.⁴⁹³

V roku 1960 prevzal vedenie ústavu ONV a správou poveril Josefa Kotoučka. V tom istom roku si 19. novembra sestry pripomenuli 30. výročie vybudovania a posvätenia ústavu.⁴⁹⁴

⁴⁸⁸ Porov. ŠPIČKOVÁ, M., *120 let Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny v Brně*, s. 21, 28, 30, 31; HAVELKOVÁ, J., *Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny a její působení v českých zemích v letech 1886 – 1958*, s. 98; ŠPIČKOVÁ, M., *Dějiny Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny v Brně*, s. 46.

⁴⁸⁹ Porov. MZA Brno, f. KNV, k. 2615, inv. č. 1819cír.99. Správa o stave v Charitnom domove pre prestarnutých a práceneschopných z 20. 12. 1949.

⁴⁹⁰ Porov. Kronika VII. s. 113; ŠPIČKOVÁ, M., *120 let Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny v Brně*, s. 70; HAVELKOVÁ, J., *Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny a její působení v českých zemích v letech 1886 – 1958*, s. 100.

⁴⁹¹ Porov. Kronika IV. s. 642 – 643.

⁴⁹² Porov. Kronika IV. a s. 685, 686; ŠPIČKOVÁ, M., *120 let Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny v Brně*, s. 54.

⁴⁹³ Porov. Kronika VII. s. 7.

V jeho priestoroch sa v roku 1962 konala veľká výstava rôznych prác chovaniiek a ručných prác sestier. Pripravovala sa tri roky, obsahovala vyše 1 000 exponátov, trvala 14 dní a navštívilo ju množstvo návštevníkov z okolia ako aj z iných ústavov, niekedy to boli až tri – štyri autobusy denne.⁴⁹⁵

V marci 1963 musel odísť na Moravec P. Václav Pokorný OSB, benediktínsky opát, a na jeho miesto nastúpil minorita P. Stanislav Nešpor. O dva mesiace 4. mája tu bol premiestnený z internácie otec biskup Karel Skoupý. Potom, ako sa pán biskup 22. augusta 1968 vrátil do svojej rezidencie v Brne, otec opát Pokorný mohol znovu prísť na Žernůvku. Tu žil a pôsobil do svojej smrti 2. marca 1979.⁴⁹⁶

Po skončení desaťročnej ochrannej lehoty v júli 2001 sa štátny domov dôchodcov vysťahoval do novovybudovanej budovy v Předklášteří pri Tišnove. Obyvatel'ov, ktorí sa chceli vrátiť na Žernůvku, dočasne previezli na Velký Újezd. Nasledujúci rok 7. decembra brniansky dekan, kanonik Václav Slouk, za účasti početných hostí posvätil na Žernůvke zrekonštruovaný Domov sv. Alžbety pre seniorov a zdravotne postihnutých občanov a čiastočne pre naše zostarnuté sestry. Kapacita domova sa síce znížila na polovicu, ale poskytuje seniorom omnoho viac pohodlia.⁴⁹⁷

4.2.3 Velký Újezd

Podnet na výstavbu tohto sociálne-zdravotného ústavu dal p. radca František Baláž potom, ako sa na farskom obročí rozhodol vybudovať domov pre chudobných. Najprv o uskutočnení tohto plánu rokoval s viacerými rehoľnými spoločenstvami, ale až Matka Gerarda mu odpovedala kladne. Na jar 1936 vykopali studňu s bohatým prameňom vody. A tak mohla 17. augusta začať samotná stavba. Denne tu pracovalo až 100 robotníkov naraz. Niet sa prečo diviť, že už na slávnosť sv. Václava 28. septembra 1937 bola Mons. Dr. Josefom Kupkom posvätená budova ústavu. Kaplnku zasvätili sv. Františkovi. Nový ústav patril medzi tie najmodernejšie vo svojej dobe na celej juhozápadnej Morave. Dokonca tu boli štyri výt'ahy, každý na iný účel. Mal kapacitu 200 obyvateľ'ov. Potom, ako miestni farníci nechceli na farskom cintoríne pochovávať žobrákov z ústavu, zriadili tu vlastný cintorín. V septembri 1942 musel byť ústav premenený na pľúcnu liečebňu pre mužov chorých na TBC. Miestne chovanky sa museli vysťahovať na Žernůvku a do Drnovíc, prípadne aj do iných ústavov. V novembri ho navyše chcelo zabráť nemecké vojsko, čo sa, našťastie, nerealizovalo. Po skončení vojny do tohto ústavu potrebovali nutne naše sestry nast'ahovať chovanky z Drnovíc, ktoré sa totiž mali rušiť. Preto na žiadosť kongregácie sa ústav na Velkom Újezde vrátil k pôvodnému účelu a tým bola zrušená pľúcná liečebňa.⁴⁹⁸

⁴⁹⁴ Porov. ŠPIČKOVÁ, M., *120 let Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny v Brně*, s. 79.

⁴⁹⁵ Porov. Kronika VII. s. 111 a.

⁴⁹⁶ Porov. Kronika VII. s. 113; ŠPIČKOVÁ, M., *120 let Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny v Brně*, s. 70, 118, 119.

⁴⁹⁷ Porov. ŠPIČKOVÁ, M., *120 let Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny v Brně*, s. 188, 194.

⁴⁹⁸ Porov. HAVELKOVÁ, J., *Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny a její působení v českých zemích v letech 1886 – 1958*, s. 101, 102; ŠPIČKOVÁ, M., *Dějiny Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny v Brně*, s. 46, 47; ŠPIČKOVÁ, M., *120 let Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny v Brně*, s. 24, 28.

Aj tu v roku 1950 vedenie ústavu prevzala Charita. Ale v každej izbe zostali visieť kríže na stenách, hoci sa ich niekoľkokrát pokúšali odstrániť.⁴⁹⁹

Na Veľký Újezd o dva roky dňa 23. marca priviezli sochy sv. Jozefa, sv. Václava, sv. Vojtecha, sv. Cyrila a Metoda, sv. Ludmily a sv. Anežky České, ktoré zhotovil olomoucký akademický sochár Julius Pelikán. Na sviatok sv. Cyrila a Metoda 5. júla 1952 počas pútnickej slávnosti pre obyvateľov domova ich posvätil p. radca P. František Baláž. Krátko potom v deň pútnickej slávnosti sv. Petra a Pavla 29. júna sestry spolu s obyvateľmi oslávili tiež 100. výročie založenia miestnej školy.⁵⁰⁰

V roku 1953 sa pristáhol civilný správca Josef Čekalský s manželkou, ktorý sa navonok snažil so všetkými vychádzať dobre, ale tajne spôsobil podrazy. V tomto roku Matka Milada so súhlasom správcu vystriedala v ústavnej kuchyni zo zdravotných dôvodov sestru Krišpínu. Na jej miesto nastúpila sestra Majela. To sa ale nepáčilo členom závodnej rady, proti sestre Majele rozprúdili boj. Ešteže rozbroje neskôr ustali sami. Kongregácia si bola vedomá veľkých zásluh P. Františka Baláža na vybudovanie a chod ústavu. Preto sa 17. júla toho istého roku zaviazala, že jemu aj jeho sestre Antonii Balážovej bude dané všetko to, čo bude v budúcnosti potrebovať. Bude mu poskytnutá náležitá úcta a bude zahrnutý do modlitieb sestier. Časy boli totiž veľmi neisté, vedenie kongregácie takto chcelo zabezpečiť, aby aj ďalšie generácie sestier si boli vedomé jeho zásluh.⁵⁰¹

Po voľbách v roku 1954 Josef Čekalský, vedúci domova, hľadal zámienku na to, aby sa mohol najlepšie hneď k 1. januáru 1955 zbaviť chovaniiek, ktoré hodili do urny biele lístky. Využil nové nariadenie Charity, ktoré delilo ústavy na skupiny - pre chodiace obyvateľov, ležiacich a podľa druhu chorôb. Veľký Újezd zaradili do skupiny medzi ústavy pre ležiace chovanky. Rozhodol o presune ôsmich obyvateľiek do ústavu v Telči. Medzi nimi bola aj p. Marie Křížová, veľká dobrodinka kongregácie. Tej sa z Telča podarilo vrátiť dvakrát na Újezd, pričom prvý raz ju vedúci poslal späť. Celá záležitosť skončila tak, že p. Křížová na Újezde mohla ostať a vedúci musel hradiť obidva prevozy sanitkou.⁵⁰²

Sestry ale aj obyvatelia domova hľadali miesto a pokoj pre modlitbu, preto v roku 1957 vybudovali malú Lurdskú jaskyňu v lesíku hneď za domovom. V tomto období, keď uplynulo dvadsať rokov od vysvätenia ústavu, už niekoľko rokov vymieňali chovanky za ťažko chorých, a teda jeho prevádzka sa celkove zmenila. Vyžadovala si vyšší počet sestier, ktoré sa podarilo doplniť tými, ktoré boli uvoľnené z nemocníc. Kongregácia na Újezd umiestňovala svoje najstaršie a choré členky, ktoré mnohokrát očakávajú svoje vzkriesenie na miestnom cintoríne.⁵⁰³

Po zrušení filiálky v Letoviciach sa sestry tu pracujúce presunuli 1. augusta 1959 na Veľký Újezd, aby v službe nahradili miestne choré spolusestry. Nemali však vybavené potrebné povolenia. Preto už 9. septembra navštívil miestnu predstavenú krajský cirkevný tajomník z Jihlavy a cirkevný tajomník z Moravských Budejovic a žiadali vysvetlenie, prečo nežiadali súhlas KNV v Jihlave. Hneď potom predstavená S. M. Camila Gorzolková prosila Mater Gerardu o vyriešenie celej záležitosti. Tá však

⁴⁹⁹ Porov. ŠPIČKOVÁ, M., *120 let Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny v Brně*, s. 70.

⁵⁰⁰ Porov. Kronika IV. s. 337, 338; ŠPIČKOVÁ, M., *120 let Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny v Brně*, s. 70.

⁵⁰¹ Porov. Kronika IV. 455, 467 – 469, 481 – 483; ŠPIČKOVÁ, M., *120 let Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny v Brně*, s. 47.

⁵⁰² Porov. Kronika IV. a s. 653; ŠPIČKOVÁ, M., *120 let Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny v Brně*, s. 51.

⁵⁰³ Porov. Kronika VII. s. 116; ŠPIČKOVÁ, M., *120 let Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny v Brně*, s. 70.

všetko včas oznámila cirkevnému tajomníkovi Kalinovi a on sľúbil, že vybaví potrebné náležitosti. Našťastie, všetko sa podarilo dať do poriadku telefonicky už 11. septembra. Mater Gerardu však štátne úrady nezabudli upozorniť na to, že pri premiestňovaní sestier do iného kraja musí poslať jednu žiadosť na Ministerstvo školstva a kultúry do Prahy, druhú tiež do Prahy na Charitu, tretiu na Diecéznu katolícku charitu do Brna a poslednú štvrtú žiadosť si musí ponechať.⁵⁰⁴

Aj ďalší vedúci domova Josef Petrů bol nepriateľsky orientovaný voči sestram. Prejavilo sa to, keď v júli 1960 obvinil na odporúčanie ONV v Třebíči S. M. Majelu Pergerovú, ústavnú kuchárku, že narušuje kolektív zamestnancov a žiadal na KNV v Brne jej odvolanie. Nakoniec po zdĺhavom vyšetrowaní vyšlo najavo, že sestra Majela bola obvinená neprávom, a tak mohla zostať na svojom pracovisku. Ešte veľakrát potom vedúci Josef Petrů spôsobil sestram mnoho škody. Neskôr ho však náhle preložili do Domova dôchodcov v Jinošove, už nie ako vedúceho, ale ako údržbára. Sám neskôr prosil, aby mu tam poslali aspoň dve sestry na výpomoc, ale nebolo to možné.⁵⁰⁵

Kongregácia ani teraz nezabúdala na veľkého dobrodinca ústavu P. Františka Baláža, ktorý sa 3. marca 1965 dožil významného životného jubilea sedemdesiatich rokov. Mater Gerarda spolu s Matkou Miladou mu písomne blahoželali a ďakovali za všetko, čo vykonal pre našu kongregáciu a ústav svojou mnohoročnou prácou.⁵⁰⁶

Ústav na Velkom Újezde si v roku 1967 pripomínal tridsiate výročie svojho založenia. Preto presne na sviatok sv. Václava 28. septembra sa konali oslavy, pri ktorých hlavným celebrantom bol P. Josef Vondra SJ, asistoval mu P. František Adámek z Jemnice a P. Karel Sýkora z Kdousova. Slávnostným kazateľom bol iniciátor a budovateľ ústavu P. František Baláž.⁵⁰⁷

Po vrátení budovy ústavu na Velkom Újezde ju kongregácia prenajala Okresnému ústavu sociálnych služieb v Třebíči. Po jeho zrušení 1. januára 2003 patril pod kraj Vysočina.⁵⁰⁸

Pri slávnostnej sv. omši, celebrovanej P. Janom Pavlíkom SJ, si sestry spolu s obyvateľmi a mnohými hosťami 24. novembra 2007 pripomenuli 70. výročie posvätenia domova. Po jej skončení bola začatá výstava z dejín domova.⁵⁰⁹

Domov pre seniorov na Velkom Újezde od 1. januára 2011 zmenil svoj oficiálny názov na Domov sv. Anežky. Sestry ho totiž zverili pod ochranu sv. Anežky Českej. Pritom rovnakého roku prevzala prevádzku domova naša kongregácia. Zároveň sa pred nejakým časom začala jeho rozsiahla rekonštrukcia. A tak sa už 30. januára 2011 mohla konať slávnosť žehnanja opravenej časti domova.⁵¹⁰

4.2.4 Niederhollabrunn

Začiatkom januára 1959 vznikla nová filiálka v Niederhollabrunne v Rakúsku. Sestry Isabela, Pachomie a Marie v tom čase chceli založiť vlastný dom. Ako na

⁵⁰⁴ Porov. ŠPIČKOVÁ, M., *120 let Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny v Brně*, s. 76.

⁵⁰⁵ Porov. Kronika VIII. s. 34, 35.

⁵⁰⁶ Porov. tamtiež, s. 131, 132.

⁵⁰⁷ Porov. Kronika IX. s. 26; ŠPIČKOVÁ, M., *120 let Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny v Brně*, s. 93, 94.

⁵⁰⁸ Porov. ŠPIČKOVÁ, M., *120 let Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny v Brně*, s. 178, 197.

⁵⁰⁹ Porov. ŠPIČKOVÁ, Marie. *Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny v letech 2006 – 2011*. [nevytlačená práca pre vlastnú potrebu kongregácie] Brno: 2011, s. 3.

⁵¹⁰ Porov. tamtiež, s. 6, 8.

zavolanie sestry Srdca Ježišovho, s ktorými už boli dlhé roky v kontakte, im ponúkli na predaj dom so záhradou a poľom. Po veľmi výhodnej kúpe 8. januára 1959 sa mohli naše sestry začať sťahovať z Niederkreuzstetten. Najväčšiu radosť však mali z toho, že v novom dome bola aj kaplnka. Konečne po trinástich rokoch bývali pod jednou strechou spolu so Sviatostným Spasiteľom. Najprv s chuťou začali prestavbu a opravu domu. 1. februára začali svoju činnosť v Zemskej materskej škôlke.⁵¹¹

Za dva roky na to 16. júla tu prišli S. M. Jiřina a S. M. Jindřiška z USA, aby miestnej komunite pomohli pri väčších stavebných úpravách domu. V Rakúsku zostali päť rokov. Potom sa 26. apríla 1966 vrátili do Buffalla.⁵¹²

V roku 1964 miestne sestry postihli náhle ochorenia, pre ktoré už nestačili udržiavať chod domu. Preto sa Mater Gerarda rozhodla natrvalo vyslať im na pomoc S. M. Štěpánku. Musela však pre ňu dostať vystaňovalecký pas, čo vôbec nebolo ľahké. Po mnohých peripetiách sa mohla konečne 5. novembra 1964 vystaňovať do Rakúska.⁵¹³ Mater Gerarda v sprievode S. M. Klotildy po vybavení všetkých potrebných povolení sa presne v tom čase vybrala navštíviť svoju rodnú sestru p. Marii Lawickú, žijúcu vo Viedni. Potom, ako tam určitý čas pobudli, zastavili sa u našich sestier v Niederhollabrunne, čo bol aj hlavný dôvod ich cesty. Mater Gerarda bola ich pôsobením nadšená. Mohli sa tu zdržať do 7. decembra. Nasledujúci rok žiada Mater Gerarda ešte raz o povolenie návštevy Viedne pre seba a pre S. M. Klotildu. Ona ho dostala, ale S. M. Klotilda nie. Žiaľ, Mater sa nemohla sama bez sprievodu vydať na cestu pre svoj vek a zdravotný stav.⁵¹⁴

Vo svojom úrade vizitovala Matka Jaroslava prvý raz filiálku v Niederhollabrunne od 3. do 16. júla 1968. Sprevádzali ju S. M. Barborka a S. M. Evangelista. Šoférku im robila S. M. Jeronýma. Filiálku vtedy tvorili S. M. Isabela, S. M. Pachomie, S. M. Štěpánka a S. M. Marie. Vzácnej návšteve sestra Marie rada ukázala priestory škôlky, miestne deti im pripravili krásne uvítanie. Zaujímavý bol výlet do Viedne, kam sa vybrali 6. júla. Nasledujúci deň si mohli prehliadnúť kopec, z ktorého riadil počas obliehania Viedne kresťanské vojsko v boji proti Turkom sv. Ján Kapistránsky. Za dva dni navštívili pútnické miesto Maria Zell. Matka Jaroslava rakúske sestry oboznámila s obnovou kongregácie v duchu II. vatikánskeho koncilu. Keďže rakúske sestry boli veľmi pracovne vyťažené, Matka sa im snažila pomôcť. Zariadila, aby tu prichádzali na pomoc české sestry v rámci svojej dovolenky. Žiaľ, už tieto návštevy v zahraničí neskôr neboli dovolené. V ten istý rok navštívila túto filiálku ešte raz z dôvodu zabezpečenia prezlečenia rakúskych sestier do nového rehoľného odevu. V tom čase tam boli aj S. M. Jeanetta a S. M. Erika zo Žernůvky. S ich príspevom prebehla slávnosť obliečky veľmi pekne. Krátko pred príchodom našich sestier navštívili tento dom S. M. Jiřina a S. M. Jindřiška z USA.⁵¹⁵

Nasledujúca vizitačná cesta bola Matke Jaroslave povolená až v dňoch od 14. do 28. novembra 1975. Miestne sestry v školskom roku 1975/76 ukončili činnosť

⁵¹¹ Porov. Kronika IX. s. 6 – 9; ŠPIČKOVÁ, M., *120 let Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny v Brně*, s. 75.

⁵¹² Porov. Kronika VIII. s. 80, 81, 127 a; ŠPIČKOVÁ, M., *120 let Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny v Brně*, s. 82, 92.

⁵¹³ Žiaľ, po niekoľkých rokoch sa musela vrátiť do Lechovic pre zhoršujúci sa zdravotný stav. Porov. Kronika VIII. s. 117; ŠPIČKOVÁ, M., *120 let Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny v Brně*, s. 89.

⁵¹⁴ Porov. Kronika VIII. s. 117, 127 a; ŠPIČKOVÁ, M., *120 let Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny v Brně*, s. 89.

⁵¹⁵ Porov. ŠPIČKOVÁ, M., *120 let Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny v Brně*, s. 96.

v materskej škôlke. S. M. Marie pomáhala potom pánu farárovi v písomných prácach. Ostatné sestry sa venovali práci v dome a záhrade.⁵¹⁶

Aj novozvolenej Matke Tolentine sa podarilo dostať do Niederhollabrunnu na vizitačnú návštevu a to od 17. do 1. decembra 1979. V tom čase znovu prišli z Ameriky S. M. Jiřina, S. M. Jindřiška a S. M. Sapiencie. Sestry z USA sa rozhodli presťahovať do Rakúska hneď, ako odíde S. M. Jindřiška do dôchodku, aby takto pomohli rakúskym spolusestrám. Tento svoj zámer sa im podarilo zrealizovať, keď 5. augusta 1981 odplávali loďou z Ameriky. S. M. Jiřina a S. M. Jindřiška prežili v USA v zdravotníckej službe v rôznych nemocniciach 31 rokov a S. M. Sapiencie 13 rokov. V Rakúsku ich sestry s radosťou prijali. Zamerali sa potom aj na modernizáciu domu - hlavne kuchyne a okolia domu. Upravili záhradu, v ktorej vyťali suché a staré stromy.⁵¹⁷

Matka Tolentina so sprievodom musela pri ďalšej vizitačnej návšteve, konanej od 3. do 25. augusta 1982, prejsť ponižujúcou kontrolou na hraniciach. Naši colníci ju vykonali tak dôkladne, že sa sestry museli zblieť až do spodnej bielizne. V tej dobe bola predstavenou S. M. Jiřina, S. M. Jindřiška pracovala v záhrade, S. M. Sapiencie sa starala o kuchyňu, S. M. Pachomie pomáhala kde a ako mohla, S. M. Marie viedla pokladničné knihy a pomáhala vo farskej kancelárii. Dlhoročná miestna predstavená S. M. Isabela zomrela 8. apríla toho roku. Štátne úrady nedovolili vycestovať z Československa na jej pohreb žiadnej našej sestry.⁵¹⁸

Keďže pred nejakým časom sa začala rozsiahla oprava domu, v roku 1984 prišla sestrám z Československa na výpomoc S. M. Jeanetta Nehybková. Nasledujúci rok 11. júna práve počas vizitačnej cesty Matky Tolentiny zomrela S. M. Pachomie. Bolo to skutočné Božie riadenie, že v dome bola v tom čase prítomná generálna predstavená s niekoľkými sestrami, ktoré ju sprevádzali. Spoločne sa mohli zúčastniť pohrebu zosnulej sestry Pachomie, ktorý sa konal 15. júna 1985. Krátko na to posilnila miestnu komunitu S. M. Klaretta z Lechovic.⁵¹⁹

Posledná žijúca rakúska sestra S. M. Marie Schwindrak zomrela 12. júla 1998 priamo v Niederhollabrunne vo veku 95 rokov, po 48 rokoch rehoľného života. Potom, ako oslávila životné jubileum, sa jej stav začal prudko zhoršovať.⁵²⁰

Sestra Jiřina vážne ochorela, preto ju naše sestry museli 12. marca 1999 presťahovať do Brna, aby jej tu mohla byť poskytnutá lepšia starostlivosť. Tak sa po štyridsiatichdeviatich rokoch exilu vrátila domov.⁵²¹

Ďalšie zotrvávanie sestier v Niederhollabrunne začalo byť pre ne samotné aj pre kongregáciu veľmi náročné. Preto sa rozhodlo o ich presťahovaní z Rakúska do Brna. V nedeľu 16. mája 1999 sa rozlúčili s farnosťou v kostole. Veľmi srdečne v mene všetkých obyvateľov Niederhollabrunnu sa s nimi lúčil p. starosta a p. farár. Sestry im určite budú chýbať. V deň odchodu 21. mája sa ešte zúčastnili poslednej sv. omše v kaplnke a poobede odcestovali do Brna. Oficiálne bola táto filiálka zrušená 22. mája. Zariadenie kaplnky darovali paulánom pre nové duchovné centrum vo Vranove pri Brne.⁵²²

⁵¹⁶ Porov. tamtiež, s. 110.

⁵¹⁷ Porov. tamtiež, s. 118, 120, 121.

⁵¹⁸ Porov. tamtiež, s. 122, 123.

⁵¹⁹ Porov. tamtiež, s. 124, 128, 131, 132.

⁵²⁰ Porov. tamtiež, s. 172.

⁵²¹ Porov. tamtiež, s. 176.

⁵²² Porov. tamtiež, s. 177.

4.3 Internácia Mons. Karla Skoupého na Žernůvke

Keď sa v roku 1963 začalo hovoriť o likvidácii izolácie v Mukařove, otec biskup Skoupý si sám prial ísť na Žernůvku. Jeho rodným sestram bolo už ťažko cestovať do Prahy, či do Mukařova.⁵²³ Jeho pranie sa splnilo 4. mája nasledujúceho roku. Všetko sa ale muselo pripraviť na jeho príchod. Napriek nesúhlasu našich sestier previezli v marci 1964 P. Václava Pokorného, benediktínskeho opáta na Moravec.⁵²⁴ Na jeho miesto nastúpil P. Stanislav Nešpor s úlohou sledovať a strážiť otca biskupa.⁵²⁵ Vedúci Kotouček začal zariaďovať izbu na fare pre otca biskupa. Naše sestry sa museli odiaľ vysťahovať. Prišli robotníci, v zemi urobili ryhu asi 10 cm hlbokú a dávali tam medené krúžky. Sestra Romualda, ktorá v tom čase pracovala v kancelárii, to videla na vlastné oči. Kohosi sa pýtala, na čo to je a dozvedela sa, že to bude odpočívacie zariadenie. Z tejto izby prevrtali dieru dolu do jedinej pivnice, od ktorej nemala kľúče. Vlastnil ich len pán vedúci, ktorý pivnicu často navštevoval.⁵²⁶

Otec biskup Skoupý musel väčšinu času tráviť v ústave. Niekoľkokrát do roka zavítal do svojho rodiska, navštívil spolužiakov a tiež naše sestry v iných filiálkach. Spojenie s okolitým svetom sa snažil udržať prostredníctvom rozsiahlej korešpondencie. Svoj čas rozdelil medzi modlitbu, rozjímanie a čítanie náboženskej literatúry. Rád sa spolu s našimi sestrami zhromaždil okolo eucharistického stola. V pondelok až sobotu bol prítomný na prvej sv. omši v ústavnej kaplnke, ktorú mal P. Nešpor. Hneď nasledujúcu sv. omšu o 6:30 hod. slúžil pre sestry, chovancov ústavu a niekoľkých obyvateľov Žernůvky. Aspoň takto sa mohol stretnúť so svojimi diecézanmi.⁵²⁷

Pri hlavnom vchode umiestnili provizórnu vrátnicu, kde stále sedela jedna chovanka ústavu. Mala zošit, kam sa musel zapísať každý návštevník a za kým ide. Všetkých hneď kontrolovali štátne orgány.⁵²⁸ Sestričky na čele s miestnou predstavenou S. M. Markétou Lerchovou sa všemožne snažili umožniť otcovi biskupovi, aby za ním mohli prísť návštevy tak, aby unikli dozoru štátnych orgánov. Keď prišiel hosť, sestry ho nasmerovali do zvlášť upraveného altánku v záhrade, do ktorého sa dalo nepozorovane dostať. O chvíľku sa za ním dostavil otec biskup. S návštevami sa tiež stretával na prechádzke v lese či na lavičke pod stromami. Do záhrady sa tiež dalo nenápadne dostať cez kaplnku. Aj vďaka starostlivosti sestričiek pobyt na Žernůvke otcovi biskupovi prospieval. Hovorieval, že je tu „Na krásnej samote“ podľa románu N. Vaňka. Obyvatelia diecézy nezabúdali na svojho biskupa. Na sv. Karla, kedy slávil svoj sviatok, mu prichádzali mnohí osobne popriať. Raz to bola dokonca desaťčlenná krojovaná delegácia z Rožnova na Valašsku. Iní mu zase zaslali gratulácie písomne. Pri jednej zo svojich pravidelných návštev mu zmocnenec vytýkal, že na verejnosti pri

⁵²³ Porov. DABB Rajhrad, f. Biskupská konzistoř, k. 5 494 osobní spis biskupa Skoupého, inv. č. 16 629. List Mons. Karla Skoupého z 16. 5. 1964.

⁵²⁴ Mater Gerarda 6. 4. 1964 žiadala cirkevného tajomníka Krejčího, aby sa otec opát mohol vrátiť na Žernůvku. Bol by vhodným spoločníkom otcovi biskupovi. Tiež pôsobil veľmi upokojujúcim vplyvom na chovanky ústavu. Žiaľ, nebolo jej vyhovené. Otec biskup a otec opát sa nesmeli nachádzať spolu v jednej internácii. Porov. ŠPIČKOVÁ, M., *120 let Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny v Brně*, s. 88.

⁵²⁵ Zo Žernůvky odišiel až 1. 11. 1965. Porov. tamtiež, s. 91.

⁵²⁶ Porov. Archív kongregácie. Spomienky S. M. Romualdy Královej na internáciu otca biskupa Skoupého na Žernůvke spísané S. M. Václavou Špičkovou; ŠPIČKOVÁ, M., *120 let Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny v Brně*, s. 80; Kronika VII. s. 113.

⁵²⁷ Porov. POSPÍŠILOVÁ, J., *Naděje v lepší budoucnost*, s. 70, 71.

⁵²⁸ Za prvý mesiac a pol za otcem biskupom prišlo 41 ľudí, väčšinu jeho návštev tvorili kňazi, ktorí už boli vo väzení. Porov. tamtiež, s. 70.

návštevách mimo ústavu nosí biskupský šat. Otec biskup sa musel podriadiť a biskupský odev už nosil iba v ústave a pri návštevách rehoľných sestier.⁵²⁹

Začiatkom roku 1968 si vymohol, aby mohol slúžiť pútnickú sv. omšu v Sloupe. Tá predznamenal nadchádzajúce veľké zmeny. Úmrtie kapitulárneho vikára Dr. Kratochvíla⁵³⁰ otvorilo možnosť návratu Mons. Skoupého do rezidencie na Petrove. Po zložení sľubu vernosti republike do rúk ministra kultúry Galušky sa mohol 17. mája 1968 oficiálne ujať svojho úradu. Keďže biskupská rezidencia bola vo veľmi zlom stave, zo začiatku riadil diecézu zo Žernůvky, ktorá sa tak na viac ako mesiac stala sídlom úradujúceho biskupa.⁵³¹

Veľký deň jeho slávnostného návratu do Brna nastal 22. júna 1968. Už zo Žernůvky ho sprevádzala kolóna asi tridsiatich áut. Po ceste ho veriaci srdečne pozdravovali. V samotnom meste ho za prítomnosti zástupcu Ministerstva kultúry p. Nováka, p. Kalinu, tiež duchovných z iných denominácií – evanjelickej, pravoslávnej a židovskej - privítalo až 25 000 obyvateľov. Novým generálnym vikárom sa stal Mons. Dr. Vladimír Nováček.⁵³²

4.4 Generálna kapitula v roku 1965

V máji 1965 malo uplynúť dvadsaťštyri rokov, počas ktorých Matka Milada nepretržite zastávala úrad generálnej predstavenej, aj keď prakticky ho už veľa rokov nemohla vykonávať. To podnietilo kapitulárneho vikára Dr. Josefa Kratochvíla, aby ju pozval na prerokovanie možnosti zvolať generálnu volebnú kapitolu sestier. Pri spoločnom stretnutí ešte 11. apríla 1964 sa zaujímal o možnosť rezignácie Matky Milady. Odmietla ju, lebo by tým kongregácii neprospela. Chcel vedieť, čo by nastalo, keby Mater Gerarda zomrela. Matka dúfala, že by sa ona konečne ujala vedenia kongregácie. V prípade, že by nedostala štátny súhlas, iná sestra mohla byť ustanovená ako správkyňa celej kongregácie a tá by už súhlas bez problémov dostala.⁵³³ Daná situácia trápila aj P. Norberta Škrdlíka. Začiatkom roku 1965⁵³⁴ Matke Milade odporučil, aby sa vzdala úradu generálnej predstavenej, a tak umožnila konanie generálnej volebnej kapituly.⁵³⁵

Celú zamotanú situáciu by skutočne mohlo vyriešiť zvolanie generálnej kapituly, spojenej s voľbou generálnej predstavenej a celej generálnej rady. Preto 1. mája 1965 kapitulárny vikár povolil jej konanie a P. Škrdlíka poveril celou prípravou.⁵³⁶ Mater

⁵²⁹ Porov. POSPÍŠILOVÁ, J., *Naděje v lepší budoucnost*, s. 71 – 73; Archív kongregácie. Spomienky S. M. Romualdy Královej na internáciu otca biskupa Skoupého na Žernůvke spísané S. M. Václavou Špičkovou.

⁵³⁰ 6. 5. 1968 zomrel Mons. Dr. Josef Kratochvíl, kapitulárny vikár brnianskej diecézy. Riadil diecézu od roku 1950 namiesto internovaného brnianskeho biskupa až do svojej smrti. Dožil sa požehnaného veku 92 rokov. Porov. ŠPIČKOVÁ, M., *120 let Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny v Brně*, s. 96.

⁵³¹ Porov. POSPÍŠILOVÁ, J., *Naděje v lepší budoucnost*, s. 75; ŠPIČKOVÁ, M., *120 let Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny v Brně*, s. 96.

⁵³² Porov. ŠPIČKOVÁ, M., *120 let Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny v Brně*, s. 96.

⁵³³ Porov. Kronika VIII. s. 118a, 118b.

⁵³⁴ V liste zo dňa 10. 1. 1965 adresovanom Matke Milade pri príležitosti sviatku Svätej Rodiny. Pozri tamtiež. Originál listu je vložený pred s. 129.

⁵³⁵ Porov. Kronika VIII. s. 129; ŠPIČKOVÁ, M., *120 let Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny v Brně*, s. 89.

⁵³⁶ V rovnaký deň ho menoval aj ordinariátnym komisárom kongregácie na obdobie od 1. 5. 1965 do 1. 5. 1968. Porov. Kronika VIII. s. 135a.

Gerarda sa obrátila s prosbou o radu a súhlas s jej konaním rovno na otca biskupa na Žernůvku.⁵³⁷ Mons. Skoupý súhlasil s podmienkami konania, ktoré určil ordinariát. Vie, že sa kapitula nemohla uskutočniť v rokoch 1953 a 1959. Odklad bol schválený nadriadeným cirkevným úradom. Teraz cirkevný úrad voľbu nariadil, cirkevný tajomník súhlasil, tak je nutné vykonať to, čo prikazujú konštitúcie kongregácie.⁵³⁸ Otec biskup si bol vedomý pretrvávajúceho veľkého záujmu sestier Terezky a Marty v USA o kongregáciu, preto ich o konaní kapituly informoval v liste z 19. mája 1965.⁵³⁹

V rámci príprav na kapitulu sa Charita a KNV zaručili, že zabezpečia aby sestry, zvolené do generálnej rady, uvoľnili zo svojich doterajších pracovísk a mohli sa presťahovať do Lechovic.⁵⁴⁰

Na konanie kapituly sa sestry pripravovali štyri mesiace modlitbou k Duchu Svätému. Priamo začínala exercíciami, vedenými P. Škrdlíkom za prítomnosti Dr. Josefa Kratochvíla. Kapitula sa zišla 12. septembra 1965 a na sviatok Sedembolestnej Panny Márie sa konala voľba novej generálnej predstavenej. Stala sa ňou Matka M. Jaroslava Laštovičková. Za generálnu vikárku bola zvolená S. M. Barborka Šimečková, generálnymi radkyňami sa stali S. M. Edmunda Hofírková, S. M. Václava Hudečková, S. M. Jarmila Soukupová. KNV v Brne však odmietlo dať súhlas na výkon úradu radkyni S. M. Edmundu, preto namiesto nej kapitula zvolila S. M. Markétu Lerchovú. Bez problémov pricestovala hneď v nasledujúci deň zo Žernůvky novozvolená generálna ekonómka S. M. Arsenie Střítecká v čase, ako jej bolo udelené dovolenie z KNV v Brne. Naopak, generálna sekretárka S. M. Floriberta Ondráková musela dlhší čas čakať na uvoľnenie z Kurovodíc. Po päťdňovom konaní na sviatok Stigmatizácie sv. Františka bola kapitula ukončená.⁵⁴¹

V dobe voľby novej generálnej predstavenej a generálnej rady mala kongregácia 323 členiek v 15 ústavoch v Čechách a na Morave a 1 dom v Rakúsku. Za obdobie od 23. mája 1947 do 15. septembra 1965 bolo do kongregácie prijatých 38 sestier, k obliečke pripustených 52 čakateliek, k dočasným sľubom 63 novíciek, k doživotným sľubom 86 dočasných profesiek. Zomrelo 72 doživotných profesiek. Z kongregácie odišlo 39 sestier, z toho 11 bolo prepustených a dobrovoľne odišlo 28 sestier.⁵⁴²

Aj napriek uisteniu úradov trvalo dlhšiu dobu uvoľnenie sestier, ktoré zvolili do generálnej rady. Matka Jaroslava a S. M. Barborka sa dva mesiace snažili vybaviť si na príslušných štátnych úradoch prepustenie z doterajšieho zamestnania, aby sa mohli presunúť do Lechovic a ujať sa svojich funkcií. Presťahovať sa mohli až 22. októbra 1965.⁵⁴³

Naše sestry veľmi potešili dve milé poďakovania za oznámenie o priebehu a výsledku volebnej kapituly od otca biskupa Hloucha a P. Aloisa Michálka.

⁵³⁷ V liste na Žernůvku z 19. 5. 1965. Odpoveď otca biskupa je datovaná 25. 5. 1965. Porov. tamtiež, s. 135a, d.

⁵³⁸ Oficiálne úradujúca generálna predstavená kongregácie Matka Milada Řiháčková nemala ani najmenšie námietky proti uskutočneniu generálnej kapituly, pretože sa konala za súhlasu otca biskupa Dr. Karla Skoupého a v súlade s cirkevnými predpismi. A práve o to Matke Milade dlhé roky išlo, preto sa odmietala vzdať úradu. Porov. tamtiež.

⁵³⁹ Porov. Archív kongregácie. Kópia listu Mons. Karla Skoupého z 19. 5. 1965 adresovaného S. M. Terezke a S. M. Marte do USA.

⁵⁴⁰ Porov. Kronika VIII. s. 139 – 140; ŠPIČKOVÁ, M., *120 let Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny v Brně*, s. 90.

⁵⁴¹ Porov. Kronika VIII. s. 154; ŠPIČKOVÁ, M., *120 let Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny v Brně*, s. 91.

⁵⁴² Porov. Kronika VIII. s. 150.

⁵⁴³ Porov. tamtiež, s. 160.

Mons. Hlouch mal našu kongregáciu úprimne rád. P. Michálek sa osobne zúčastnil poslednej generálnej kapituly, konanej v roku 1947.⁵⁴⁴

4.5 Zjednodušenie rehoľného odevu v súlade s požiadavkami II. vatikánskeho koncilu

Sestry našej kongregácie chceli uviesť do praxe závery II. vatikánskeho koncilu, zvlášť tie, ktoré sa týkali prispôsobenej obnovy rehoľného života. Mimo iného sa snažili o zmenu rehoľného odevu v duchu odporúčaní koncilu. Nový rehoľný odev mal byť jednoduchý, zodpovedať súčasným požiadavkám zdravia a hygieny, ale mal si zachovať zjavné známky odevu Bohu zasvätených osôb Preto v novembri 1966 vedenie kongregácie prostredníctvom Kapitulárneho ordinariátu zaslalo do Ríma Posvätnéj kongregácii pre rehoľníkov a svetské inštitúty návrh na zmenu rehoľného rúcha. Prefekt kongregácie kard. Atoniutti udelil Matke Jaroslave 18. januára nasledujúceho roku plnú moc k zjednodušeniu rehoľného šatu.⁵⁴⁵

Potom, ako konferencia sestier predstavených v Lechoviciach 29. júla 1967 vydala presné a podrobné inštrukcie k uskutočneniu preobliečky, začala niekoľkomesačná práca na zmene rehoľného odevu. Najprv si sestry chceli ponechať škapuliar a cingulum nosené navrchu. Na radu kňazov, ktorí zdôrazňovali, aby sa zmena v duchu II. vatikánskeho koncilu konala dôsledne, sa rozhodli pre bolerko s františkánskym odznakom. Ponechali čiernu farbu habitu, aj keď sa uvažovalo o sivej.⁵⁴⁶ Nové habitus boli skrátené na dĺžku 15 - 20 cm od zeme, usporiadané a sedlá upravené ku krku tak, aby sa mohli nosiť malé okrúhle golieriky. Závoj bol skrátený a zjednodušený. Pozostával z jednoduchej členky lemovanej bielym pásikom, vzadu kratší ako pôvodný. Cingulum so sedemdesiatkovým ružencom začali sestry nosiť pod habitom. Preoblečenie malo prebiehať v rámci tridua, aby sa sestry aj duchovne pripravili na tento akt.⁵⁴⁷

Na sviatok sv. Kláry 12. augusta 1967 sa do dlho pripravovaného nového rehoľného šatu určite s istým rozochvením prezliekli všetkých 308 sestier kongregácie. V materinci v **Lechoviciach** preoblečka prebehla mimoriadne slávnostne pri sv. omši, slúženej P. Norbertom Škrdlíkom a koncelebrovanej ďalším piatimi kňazmi.⁵⁴⁸ Po epištole prebehlo posvätenie habitov a závojov. Po sv. omši sa prítomné sestry v počte asi osemdesiat prezliekli a už v novom rúchu sa zišli v kaplnke, aby sa za všetko poďakoval Pánu. Otec biskup Skoupý, žiaľ, nemohol byť osobne prítomný, tak im aspoň zaslal list, v ktorom upozorňuje, že prebiehajúca udalosť je výnimočná, sestry budú mať druhú obliečku, ktorá má byť podnetom k vnútornej obnove.⁵⁴⁹

⁵⁴⁴ Konala sa 27. 5. 1947. Pozri tamtiež. List P. Michálka z 8. 10. 1965 vložený za s. 161.

⁵⁴⁵ Túto plnú moc udelil Dekrétom o schválení rehoľného rúcha. 27. 1. 1967 bol Dekrét doručený ordinariátu v Brne. V ten istý deň ho predal kapitulárny vikár P. Škrdlíkovi a ten Matke Jaroslave. Porov. Kronika IX. s. 14 - 16.

⁵⁴⁶ Habit sivej farby nosil istý čas rehoľný dorast po roku 1968 a tiež ostatné sestry ako vychádzkový odev. Porov. tamtiež, s. 17.

⁵⁴⁷ Porov. Kronika IX. s. 17; ŠPIČKOVÁ, M., *120 let Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny v Brně*, s. 93.

⁵⁴⁸ Išlo o P. Vojtěcha Kračmára, dekana v Přiměticiach; P. Benvenuta Vidu z Kamenice pri Jihlave, v tom čase menovaného za duchovného správcu sestier v Lechoviciach; P. Gabriela Hamerla z Vratěnina; P. Karla Holíka, miestneho farára a P. Theodora Kalába, doterajšieho duchovného správcu sestier. Porov. Kronika IX. s. 19.

⁵⁴⁹ Porov. tamtiež.

Na **Žernůvke** posvätil nové habity pri sv. omši sám otec biskup za prítomnosti otca opáta a P. Františka Čermáka a ďalších troch kňazov. V **Tulešiciach** večer pri sv. omši nový rehoľný odev posvätil a sestrám predal P. Úředníček. Chovanci ich ráno najprv nemohli spoznať, potom sa ale radovali, že sú to predsa len ich sestričky a nie iné. V **Mirošove** boli obyvatelia veľmi prekvapení, keď sa sestry objavili v novom, záujem a radosť prejavil aj p. vedúci. V **Polome - Beskyde** zároveň s prezlečením obnovili sľuby. V **Budislavi** slávnosť prebiehala večer pri sv. omši s príhovorom na tému o sv. Kláre. V **Opave** pri sv. omši spieval sa chorál De Angelis. V **Českej Olešnej** boli zamestnanci prekvapení z ich nového výzoru. Niektorí z nich si dokonca mysleli, že sestričky bolí hlava, tak ju majú obviazanú. V **Chýnov** predal nový habit osobitne každej sestre dôstojný pán s pripomenutím, aby boli svetlom ľudu Božiemu v duchu uznesení otcov koncilu. Na sestry v **Rokytnici** čakala po prezlečení sama p. vedúca pri dverách klauzúry spolu s niekoľkými obyvateľmi. V **Kurovodiciach** prezlečenie uskutočnil P. Říha po sv. spovedi a prednáške, v ktorej vysvetľoval texty modlitieb pri svätení rehoľného rúcha. Na **Velkom Újezde** prebehlo prezlečenie večer za prítomnosti P. Karla Sýkoru. Rozžiarená kaplnka, kľáčiace sestry a ticho im pripomínali obliečku sv. Kláry.⁵⁵⁰

4.6 Výdobytky Pražskej jari

Zmeny v politickej situácii sa dali tušiť už v lete 1967, keď si na IV. zjazde Zväzu československých spisovateľov dovolili pranierovať súčasný režim. Onedlho Alexander Dubček, ktorý bol od roku 1963 prvým tajomníkom KSS, kritizoval Antonína Novotného, prvého tajomníka KSČ. K jeho kritike sa pridali aj iní, a preto Novotného zosadili z úradu. Namiesto neho sa 5. januára 1968 stal prvým tajomníkom KSČ práve Alexander Dubček. Ten sa potom postavil do čela obrodného procesu KSČ a celej spoločnosti. Ľudia si ale zatiaľ neboli istí, či to skutočne myslí vážne alebo sú to zase len prázdne frázy, za ktorými sa skrýva ďalšia stranícka čistka. Navyše Antonín Novotný odstúpil aj z funkcie prezidenta ČSSR a nahradil ho gen. Ludvík Svoboda. Vzniknutú situáciu využili niektorí biskupi a ordinári a 7. februára 1968 zaslali list ministrovi kultúry a informácií Karlovi Hoffmannovi. Informovali ho v ňom o zásadných otázkach, ktoré chceli predložiť Dubčekovi pri plánovanom stretnutí. Požadovali rehabilitáciu katolíckych kňazov a prerokovanie mnohých bolestivých otázok minulosti.⁵⁵¹

Začiatkom marca 1968 sa rozhodli bývalí politickí väzni založiť Klub 231. Išlo o nepolitický klub všetkých, ktorí boli odsúdení od roku 1948 na základe zákona č. 231 na ochranu republiky. Chcel tiež obhajovať aj ďalších nespravodlivo a nezákonne väznených obyvateľov. Nakoniec mal okolo 48 000 členov, medzi ktorých patrilo aj 21 našich sestier, ktoré celkovo strávili vo väzení 25 rokov a 9 dní. Pôvodné výšky trestov odňatia slobody skrátili amnestie v rokoch 1960 a 1962. Ďalej šesť sestier vrátane Matky Milady boli tri roky v internácii v Jiřetíně a jedna sestra strávila štyri roky a osem mesiacov v internácii spolu s otcami biskupmi. Všetky využili možnosti podať žiadosti o rehabilitáciu, veľká väčšina z nich, hlavne generálna rada, úspešne. K slovu sa hlásili aj katolíci väznení pre vieru, keď 21. marca publikovali v Literárnych novinách svoj otvorený list prvému tajomníkovi ÚV KSČ Alexandrovi Dubčekovi, ktorý podpísalo 84 z nich. Postavili sa v ňom proti diskriminácii veriacich, žiadali si byť

⁵⁵⁰ Porov. *tamtiež*, s. 22 – 25.

⁵⁵¹ Porov. DEMEL, Z., *Pod dohľadom cirkevných tajemníkov*, s. 102, 110, 111; DUBOVSKÝ, J. M., *Akcia rehoľníčky*, s. 262.

rovnoprávnymi členmi spoločnosti, možnosť viesť aktívny kresťanský život a chceli viesť otvorený dialóg s marxizmom. V ten istý deň bola na ÚV KSČ podaná petícia, obsahujúca 100 000 podpisov, ktorá požadovala nápravu najťažších krívd. Naši biskupi 25. marca podporili jej požiadavky. Mimo iného žiadali obnovenie gréckokatolíckej cirkvi, návrat biskupov do svojich diecéz, umožnenie slobodnejšieho vyučovania náboženstva, uzavretie dohody s Vatikánom, obnovenie činnosti biskupskej konferencie, rádov a kongregácií, zabezpečenie slobodnej pastorácie, odškodnenie obetí protináboženského prenasledovania, povolenie voľného prístupu do masovokomunikačných prostriedkov a znovuobnovenie pastoračnej činnosti v nemocniciach, väzeniach, ústavoch sociálnej starostlivosti. Na rozšírenom zasadnutí MHKD, konanom tiež 21. marca, prečítali list biskupa Tomáška, v ktorom žiada rezignáciu predsedníctva tejto organizácie. Keď toto predsedníctvo vzápätí podrobili ostrej kritike, rezignovalo a spolu s ním zaniklo aj celé MHKD. V rovnaký deň si na svojom zasadnutí predsedníctvo ÚV KSČ uvedomilo, že pre svoje obrodné hnutie chce získať širokú verejnosť, a teda aj veriaciach. To bolo dôvodom k demokratizácii cirkevnej politiky. Plánovalo prepustenie občanov nachádzajúcich sa vo väzení pre náboženské otázky. Pracovníci cirkevnej politiky nemali zasahovať zbytočne do chodu Cirkvi. Plánovali menovať nových riadiacich cirkevných pracovníkov. V dôsledku záverov tohto zasadania sa vedúci sekretariátu pre veci cirkevné Karel Hruza vzdal svojej funkcie a 25. marca ho nahradila Dr. Erika Kadlecová zo Sociologického ústavu ČSAV. K aktuálnemu daniu v Cirkvi sa vyjadril deň predtým aj biskup Tomášek v pastierskom liste, ktorí čítali vo všetkých kostoloch v Čechách.⁵⁵²

Ukázalo sa, že SPVC je prístupný k riešeniu otázky umožnenia činnosti rehoľných rádov a kongregácií. Po roku 1950 prestali mužské rády a kongregácie oficiálne existovať, aktívne boli tajne. Ženské rehole a kongregácie mohli žiť životom komunity v štátnych sociálnych ústavoch. Nesmeli prijímať rehoľný dorast. Ich činnosť bola obmedzená len na domovy dôchodcov a ústavy sociálnej starostlivosti, čiže nemali možnosť pôsobiť v tých oblastiach, pre ktoré boli založené. Pritom v roku 1968 pôsobilo v Česku v 33 ženských radoch 4 569 rehoľníčok. Ak pripočítame rehoľníčky zo Slovenka nachádzajúce sa v Čechách, ide o 37 ženských rádov s celkovým počtom okolo 5 580 rehoľníčok. Rehoľníčky a rehoľníci si uvedomovali nutnosť toho, aby ich záujmy v súlade s požiadavkami II. vatikánskeho koncilu zastupovala konferencia predstavených rehoľných spoločností. Preto na schôdzi 20 mužských a 58 ženských rádov a kongregácií Čiech, Moravy a Slovenka 7. apríla 1968 v Znojme - Hradišti pristúpili k jej založeniu. Tí biskupi, ktorí sa museli v tej dobe ešte zdržiavať mimo svojich rezidencií (Dr. František Tomášek, apoštolský administrátor pražský, Dr. Karel Skoupý, biskup brniansky, Dr. Josef Hlouch, biskup českobudejovický), im poslali pozdravné telegramy. Zo 102 prítomných zástupcov rehoľných spoločností zvolili šestnásťčlenný výbor a trojčlenný sekretariát. Ako cieľ sekretariátu si rehoľníci a rehoľníčky vytýčili: zastupovať rehoľné záujmy v rokovaní medzi štátom a Cirkvou, zastupovať rehole na cirkevných konferenciách, koordinovať činnosť reholí podľa zásad II. vatikánskeho koncilu, sústrediť sa na obnovu rehoľného života, vrátenie majetku, obnoviť činnosť, začať intenzívny apoštolát a podieľať sa na pastorácii. Ihneď vstúpil do rokovaní s novým vedením SPVC Ministerstva kultúry o sociálne charitatívnej činnosti ženských reholí, majetkových záležitostiach a doraste. Navyše 8 264 rehoľníkov a rehoľníčok podpísalo rezolúciu, požadujúcu rehabilitáciu rehoľných spoločností. Podali ju 17. apríla 1968 na Ministerstvo kultúry a informácií priamo do

⁵⁵² Porov. DEMEL, Z., *Pod dohľadom cirkevných tajemníkov*, s. 112 - 114; HAVLÍČKOVÁ, H., *Dědicví*, s. 255, 261; Kronika IX. s. 35; BALÍK, S. – HANUŠ, J., *Katolická církev v Československu 1945 – 1989*, s. 44.

rúk PhDr. Eriky Kadlecovej CSc, zástupkyne ministra Mirolava Galušky a Dr. Prokúpkovi. Pritom išlo aj o prepustenie dosiaľ väznených členov rehoľných spoločností na slobodu. Rády a kongregácie tiež žiadali svoje uznanie za právnické osoby. Rezolúcia obsahovala aj popis súčasnej situácie rehoľníkov a rehoľníčok. Veď po 14. – 15. a 27. – 28. apríli 1950, kedy boli na celom území republiky zlikvidované mužské kláštory a neskôr aj ženské, boli držaní v internačných kláštoroch, niektorí aj viac ako desať rokov, museli vykonávať práce, ktoré nezodpovedali ich povolaniu ani poslaniu. Dnes sú odsudzovaní za podvracanie republiky len preto, že sa snažia ako tak žiť rehoľným životom. Nie je možné prijímať nový rehoľný dorast, hoci je množstvo mužov a žien, ktorí túžia po rehoľnom živote. Žiadajú nápravu spomínaných krívd a zrušenie protiprávných zákonov z päťdesiatych rokov. Poukázali tiež na to, že od apríla 1950 je 12 000 rehoľníkov a rehoľníčok v Československu považovaných za bezprávných občanov a tento stav ešte aj naďalej trvá. Zástupcovia ministerstva zaujali k jednotlivým bodom rezolúcie stanovisko, v ktorom uvádzajú: rezolúciu sľúbili predložiť p. ministrovi Galuškovi; k zrušeniu rádov v roku 1950 došlo na základe politického rozhodnutia a nie právnou cestou, ministerstvo nie je kompetentné na riešenie tohto problému, preto ho bude prerokovávať vláda; úrad pre veci cirkevné. Aj Ministerstvo vnútra žiadajú, aby im bolo oznámené ustanovenie výboru rehoľných spoločností; sekretariát mal vypracovať prehľad všetkých reholí, ktorý mal obsahovať ich pôvodnú činnosť a počet členov; rehoľné spoločenstvá majú predložiť niekoľko možností, ako sa chcú aktívne zapojiť do budovania našej ČSSR. Ženské rehoľné spoločnosti uvítali prvý výsledok týchto rokovaní, a to povolenie od 13. augusta 1968 prijať tzv. staré novicky, ktoré prejavili záujem o rehoľný život pred rokom 1950. V dôsledku záverov týchto rokovaní aj naša kongregácia vypracovala 15. apríla a neskôr 22. októbra 1968 súhrnný výkaz o svojom vzniku a doterajšej činnosti. K tomuto dátumu mala 306 členiek, z toho 186 pôsobiach v domovoch dôchodcov a 120 dôchodkýň. Zároveň žiada primárne o vrátenie budovy kláštora na Grohovej ulici 18, Kostola Svätej Rodiny na Grohovej č. 16 s predným aj zadným traktom, kde bolo päť miestností spolu s kuchyňou, učebňou, kultúrnou miestnosťou a na Grohovej č. 14 jedáleň na prízemí, žehliareň a sušiareň pod ňou. Ak by toto nebolo možné, žiada o uvoľnenie domova na Žernůvke alebo aspoň päť lôžok, aby tu mohli byť umiestnené staré a choré sestry, ktoré len ťažko znášajú podnebie Moravy, a tiež by sa takto uvoľnilo miesto v preplnenom dome v Lechoviciach. Celý výkaz sestry zaslali na sekretariát rehoľných spoločností, sídliači v Slatiňanoch pri Chrudime. Odtiaľ ho predali spolu s výkazmi iných rádov ministerstvu. Priniesol však len jeden nepatrný výsledok. Podarilo sa uzavrieť zmluvu pojednávajúcu o tom, že vtedajší stav sestier na Žernůvke mohol narásť z dvanásť na šesťnásť. Tento počet sa potenciálne ešte mohol zvýšiť.⁵⁵³

Pod novým vedením sa SPVC snažil naplniť všetky požiadavky, ktoré boli uvedené v liste československých biskupov vláde. Už 16. apríla 1968 rokovali štátom uznaní biskupi Lazík, Tomášek, Něcsey a Pobožný s vládou o návrate internovaných biskupov do diecéz, o zrušení štátneho súhlasu k duchovnej činnosti, o cenzúre obežníkov, o odstránení obmedzovania vyučovania náboženstva v školách, žiadali obnovenie činnosti rádov a kongregácií. Dúfali v možný návrat kňazov z emigrácie,

⁵⁵³ Zmluva bola uzatvorená dňa 17. júna medzi kongregáciou, Domovom dôchodcov Žernůvka, Okresnou správou sociálneho zabezpečenia Chrlice a ONV v Brne. Porov. Kronika IX. s. 28 - 35; DEMEL, Z., *Pod dohľadom cirkevných tajemníků*, s. 122; ŠPIČKOVÁ, M., *120 let Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny v Brně*, s. 95; TESAR, P., *Ženské řehole v období totality*. In VLČEK, V., (ed.) *Ženské řehole za komunismu (1948 - 1989)*, s. 47, 48; DUBOVSKÝ, J. M., *Akcia rehoľníčky*, s. 262.

umožnenie nástupu kňazov z výroby do duchovnej správy. V apríli boli zvolení diecézni delegáti a v dňoch 13. a 14. mája 1968 na Velehrade prebehol zakladajúci zjazd Diela koncilovej obnovy (DKO), ktoré si vytýčilo cieľ propagovať dielo II. vatikánskeho koncilu a snažiť sa o presadenie jeho obnovy v živote Cirkvi. Už v máji 1968 udelili štátne orgány súhlas biskupom Hlouchovi a Skoupému, tak sa mohli spolu s pomocným biskupom Kajetánom Matouškom vrátiť do svojich diecéz. S biskupom Trochtom a Zelou to bolo trochu zložitejšie pre ich pobyt vo väzení. Aby im štát udelil súhlas, museli byť právne rehabilitovaní. Potom ako koncom júla súdne rehabilitovali biskupa Trochtu, konečne mohol nastúpiť do funkcie 1. septembra 1968. Hoci aj biskupa Zelu rehabilitovali v júni 1969, štátny súhlas už pre normalizáciu nedostal. Navyše 6. decembra 1969 náhle zomrel. Oficiálni biskupi chceli získať súhlas aj pre tých biskupov, ktorí boli tajne vysvätení a to Hlada, Otčenáška a Korca. Táto otázka sa mala riešiť pri rokovaní medzi štátom a Vatikánom, k čomu už tiež pre prebiehajúcu normalizáciu nedošlo. Biskupi Korec a Otčenášek sa mohli ujať svojich úradov až po novembri 1989. Počas Pražskej jari rokovania štátu s Vatikánom neboli obnovené. Stalo sa tak až 24. marca 1971. Po osemnástich rokoch mohla byť 13. júna 1968 znova obnovená činnosť gréckokatolíckej cirkvi a to aj zásluhou nátlaku biskupov a organizovaním petičných akcií. Mesiac na to⁵⁵⁴ ÚV KSČ schválil nový spôsob vedenia cirkevnej politiky. Zrazu si KSČ uvedomilo, že v spoločnosti žijú ľudia s rôznymi svetovými názormi, vierami a presvedčením. Vytýčila si, že chce hľadať to, čo by mohlo spoločnosť zjednotiť a to, samozrejme, v prospech socializmu. Dôležité je zrazu viesť dialóg. Veriaci už nemajú byť považovaní za občanov druhej kategórie a náboženstvo za čarodejníctvo. Aj oni majú právo sa vyjadriť k smerovaniu štátu a spoločnosti, preto by im mal byť umožnený vstup do masovokomunikačných prostriedkov. Ak to vyžaduje skutočná potreba, môžu si vystavať nový kostol. Malo by skončiť utlačovanie veriacich učiteľov i žiakov a umožniť im vrátiť sa do škôl. Tiež v oblasti vyučovania náboženstva by už zo strany škôl nemali byť kladené prekážky. V rámci obrodného procesu z väzenia prepustili náboženských aktivistov, zmenili sa predpisy pre vyučovanie náboženstva, došlo k väčšej slobode tlače a vydavateľskej činnosti, mohol študovať v seminároch väčší počet bohoslovcov, z biskupských úradov po devätnásťročnom pôsobení odvolali vládnych zmocnencov.⁵⁵⁵

DKO chcelo získať štátny súhlas pre svoju činnosť. Po dlhom čakaní už po okupácii Československa 16. septembra SPVC vydal zamietavé stanovisko. Hoci DKO nemalo štátny súhlas, dokázalo zapríčiniť zrušenie MHKD, výmenu celej redakcie Katolíckych novín, vedenia Českej katolíckej charity. V Prahe, Brne a Plzni začala svoju činnosť Živá teológia, ktorá oboznamovala s dielom II. vatikánskeho koncilu. Priamo v Prahe začal katechetický kurz, ktorý mal slúžiť na prípravu laických katechéto a katechéto. Katechetické kurzy, organizované otcami františkánmi, absolvovalo a skúšky zložilo 50 našich sestier. Vznikajú preklady koncilových dokumentov, vo farnostiach farské rady a v diecézach pastoračné rady. DKO bolo tiež pri začatí činnosti pobočky litomeřickej CMBF v Olomouci, kde umožnili študovať teológiu aj laikom a ženám. Tohto dvojročného štúdia malej teológie pre laikov sa zúčastnilo viacero našich sestier. Živá teológia svoju činnosť musela ukončiť v roku 1970 a pobočka CMBF v Olomouci roku 1974. Keďže v Československu nemohla existovať biskupská konferencia, DKO napomáhala biskupom v uplatňovaní rozhodnutí

⁵⁵⁴ Nový spôsob vedenia cirkevnej politiky schválilo ÚV KSČ 16. júla 1968. Porov. DEMEL, Z., *Pod dohľadom cirkevných tajemníku*, s. 116.

⁵⁵⁵ Porov. LETZ, R., Postavenie Katolíckej cirkvi v Československu v rokoch 1948 – 1989 s osobitým zreteľom na česko-slovenské vzťahy. In WEIS, M. - et al., *Križ pod rudou hvězdou*, s. 71, 72; DEMEL, Z., *Pod dohľadom cirkevných tajemníku*, s. 115 – 117, 120, 122.

II. vatikánskeho koncilu. Vzhľadom na totalitný režim tri roky po jeho ukončení len veľmi málo ľudí vedelo niečo o jeho záveroch, preto tu bola snaha ich sprístupniť širokej verejnosti a hlavne uviesť do praxe. Aj naše sestry sa chceli oboznámiť so zmenami, ktoré priniesol II. vatikánsky koncil a aktívne sa zapojiť do konania liturgie, preto mnoho z nich v tomto roku absolvovalo liturgické a kurzy hry na organe v Mariánskych a Janských Láznach. Prednášky o obnove rehoľného života podľa dekrétu *Perfectae caritatis* dával P. Ambrož Svatoš OP, o liturgickej hudbe a nácvik českých proprií zabezpečoval P. Josef Olejník.⁵⁵⁶

Medzičasom S. M. Sapiencie Kafková využila uvoľnenie politickej klímy a odcestovala v júni 1968 do USA, aby navštívila svoju rodnú sestru S. M. Jiřinu. Po okupácii Československa sa už nemohla vrátiť, a tak musela nútene zostať v USA. Aspoň tak posilnila miestnu komunitu našich sestier.⁵⁵⁷

Ďalšiu vítanú zmenu priniesol výnos Ministerstva kultúry a informácií zo dňa 20. augusta 1968, ktorý dovolil vyučovať náboženstvo od 2. do 9. ročníka základnej školy.⁵⁵⁸ Samotné vyučovanie mohlo po novom začať už od 1. septembra a nie od 1. októbra ako doposiaľ. Prihlášky už nemuseli nosiť rodičia riaditeľovi školy, ale stačilo ich podať na príslušný farský úrad. Malo prebiehať na farách, v prípade potreby mohli byť zapožičané školské učebne duchovnému správcovi. Zatiaľ však bolo dovolené vyučovať náboženstvo iba osobám so štátnym súhlasom, teda kňazom. Ministerstvo kultúry a informácií vydalo 22. októbra 1968 nový výnos, ktorý povolil vyučovanie náboženstva laikom a rehoľníckam.⁵⁵⁹ A tak aj naše sestry v školskom roku 1969/70 vyučovali náboženstvo, a to v Žarošiciach S. M. Ogilvie, v Brne - Královom Poli S. M. Agatangela a v Deblíne S. M. Valerie.⁵⁶⁰

V noci na 21. augusta 1968 postihlo celé Československo zdesenie. Koniec všetkých nádejí na zlepšenie situácie u nás priniesla správa o tom, že naše hranice prekročilo 600 000 vojakov Varšavskej zmluvy, a to ZSSR, Maďarska, Poľska a východného Nemecka. Obsadili kasárne, letiská, rozhlas, ministerstvá, blokovali hlavné mestá. Pri zrážkach našich obyvateľov s týmito vojskami zahynulo niekoľko stoviek ľudí. Prezidenta Svobodu a predsedu ÚV KSČ Alexandra Dubčeka odviezli do Moskvy. Vojaci ZSSR sa natrvalo usadili v našich kasárňach. Politika sa vrátila k stavu pred začiatkom roku 1968. Každý prejav slobody bol umlčaný.⁵⁶¹

Mesiac po vpáde vojsk Varšavskej zmluvy⁵⁶² otec biskup Karel Skoupý zohľadnil žiadosť Matky Jaroslavy a menoval P. Jana Pavlíka SJ novým ordinariátnym komisárom kongregácie. Matka Jaroslava nezabudla poďakovať doterajšiemu komisárovi P. Norbertovi Škrdlíkovi za všetko, čo pre kongregáciu vykonal za uplynulých 14 rokov. Vážila si jeho pomoci v období najťažších skúšok, tiež pri zvolaní aj priebehu generálnej kapituly v roku 1965 a za trojročnú pomoc pri obnove kongregácie v duchu II. vatikánskeho koncilu. Podotkla, že zabezpečil dvoch

⁵⁵⁶ Porov. Kronika IX. s. 47; DEMEL, Z., *Pod dohľadom cirkevných tajemníkov*, s. 117 – 120.

⁵⁵⁷ Porov. ŠPIČKOVÁ, M., *120 let Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny v Brně*, s. 97.

⁵⁵⁸ Doteraz sa bolo povolené vyučovať len do 7. ročníka. Porov. DEMEL, Z., *Pod dohľadom cirkevných tajemníkov*, s. 126, 127.

⁵⁵⁹ Porov. tamtiež.

⁵⁶⁰ S. M. Ogilvie vyučovala 7 hodín týždne 75 žiakov 2. – 8. ročníka; S. M. Agatangela 8 hodín týždne 67 žiakov 3. – 4. ročníka a S. M. Valerie 11 hodín týždne 135 žiakov 2. – 7. ročníka. Porov. ŠPIČKOVÁ, M., *120 let Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny v Brně*, s. 96.

⁵⁶¹ Porov. tamtiež, s. 97.

⁵⁶² Mons. Skoupý menoval P. Jana Pavlíka SJ za ordinariátneho komisára kongregácie 11. septembra 1968. Porov. ŠPIČKOVÁ, M., *120 let Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny v Brně*, s. 97.

spovedníkov pre Lechovice spomedzi minoritov, tak mohli sestry dostať ucelenú františkánsku formáciu. P. Jan Pavlík SJ ihneď po svojom menovaní vyjadril ochotu prijať tento úrad aj povinnosti s ním súvisiace. Chcel byť pre kongregáciu a sestry predovšetkým duchovným otcom. Aby zistil súčasný stav, začal navštevovať všetky filiálky. Mesiac potom Lechovice navštívila vzácna návšteva, a to P. Bazil Heisser – generálny minister minoritov z Ríma. Všetko sprostredkoval otec Škrdlík. Otca generála sestry s radosťou privítali v kaplnke, kde mal potom slávnostný príhovor o rehoľnom živote v nemeckom jazyku a ukončil ho sviatostným požehnaním.⁵⁶³

Potom ako Ministerstvo kultúry 30. októbra 1968 povolilo po osemnástich rokoch prijímať rehoľný dorast, aj v našej kongregácii sa uskutočnila vytúžená prvá obliečka. Vykonal ju novovymenovaný komisár P. Jan Pavlík SJ na sviatok Nepoškvrneného Počatia Panny Márie v lechovickej kaplnke. Do noviciátu boli takto prijaté S. M. Anežka Velecká a S. M. Josefa Cimbálová. V úrade novicmajsterky bola potvrdená S. M. Elvíra Drábková, ktorá túto funkciu zastávala dlhé roky aj napriek nemožnosti prijímať dorast. Duchovného vedenia novíciek sa ujal P. Pavlík SJ. V priebehu roka 1969 do noviciátu pribudli ešte S. M. Ladislava, S. M. Terezie a S. M. Pia. Záujemkyň o vstup do našej kongregácie pribúdalo, a tak sa v nasledujúcom roku až dvakrát uskutočnila slávnosť obliečky. Do noviciátu boli prijaté S. M. Karla, S. M. Ludmila, S. M. Zdislava, S. M. Magdalena a S. M. Bernadetta. Prvý raz v lechovickom kostole sa 29. mája 1971 konala slávnosť obliečky a dočasnej profesie. Prvé sľuby pri zložili S. M. Magdalena, S. M. Zdislava, S. M. Karla a S. M. Ludmila. Rehoľné rúcho prijali a do noviciátu vstúpili S. M. Andrea Růžičková, S. M. Helena Kamínská, S. M. Celestina Cíhová a S. M. Kateřina Štěpaničková. Na tejto veľkej slávnosti nechýbal otec biskup Skoupý spolu s viacerými kňazmi. Osudnou sa ukázala pre Tereziu Procházkovú, ktorá po jej ukončení požiadala o vstup do kongregácie. Navyše boli prítomné ešte tri ďalšie budúce sestry, a to S. M. Gabriela, S. M. Václava a S. M. Immaculata, ktoré patrili k tajnému dorastu. Onedlho v júni vedenie kongregácie poslalo na Veľký Újezd S. M. Zdislavu, S. M. Magdalenu, S. M. Karlu a S. M. Ludmilu a zverilo ich magistre junioriek S. M. Angele Orolinovej. Ešte k tomu S. M. Zdislava a S. M. Ludmila začali v septembri študovať na Strednej zdravotníckej škole v Brne. Ďalšia profesná slávnosť sa konala v Lechoviciach 27. mája 1972, pri ktorej zložili prvý sľuby a tak ukončili noviciát S. M. Andrea, S. M. Helena, S. M. Celestina. Ďalšie sestry juniorky pri nej obnovili sľuby. Na dlhú dobu posledná oficiálna profesná slávnosť sa konala 3. októbra 1972. Terezie Procházková – teraz S. M. Jana Bosca pri nej zložila svoje prvé sľuby.⁵⁶⁴

S príchodom nových sestričiek si správa kongregácie ešte viac uvedomovala, že aj napriek prestavbe podkrovia ešte stále vládli v Lechoviciach nedostatočné ubytovacie pomery. Pre choré sestry, hlavne umierajúce, nebolo možné mať samostatné izby. Keď prišli do Lechovic sestry z filiálok na exercície, lechovické sestry sa museli vystáť do filiálok, aby im uvoľnili miesto. Od roku 1967 sa plánovala výstavba novej budovy, čím by sa ubytovací problém podarilo vyriešiť. Zatiaľ sa ale samotná výstavba odkladala, pretože sa dúfalo v navrátenie nejakej budovy kongregácie. Po vpáde vojsk Varšavskej zmluvy v auguste 1968 sa tieto nádeje ukázali márne. Na schôdzi všetkých generálnych predstavených rehoľných spoločností 31. októbra 1968, ktorej sa zúčastnila aj Matka Jaroslava, sa dozvedeli, že na základe predchádzajúceho rokovania na Ministerstve kultúry sa vrátenie majetkov neuskutoční. Tak na jar 1969 začala výstavba

⁵⁶³ Porov. Kronika IX. s. 56 – 57; ŠPIČKOVÁ, M., *120 let Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny v Brně*, s. 97.

⁵⁶⁴ Porov. ŠPIČKOVÁ, M., *120 let Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny v Brně*, s. 97, 100 - 103, 106.

nového pavilónu, ktorú ukončili koncom roka 1970. Miesto posvätil P. Benvenut Vida. Na stavbe pracovali dôchodcovia z okolia. Plány vypracoval Ing. Hrb zo Znojma. Všetky náklady s ňou spojené platila kongregácia z vlastných finančných prostriedkov.⁵⁶⁵

Ešteže v oblasti udeľovania štátneho súhlasu k duchovnej službe pre kňazov začala štátna správa už pred Veľkou nocou v roku 1968 postupovať benevolentne.⁵⁶⁶

Sestry chceli, aby naše konštitúcie boli v súlade s dekrétom II. vatikánskeho koncilu Perfectae caritatis – o prispôsobenej obnove rehoľného života. Na všetkých filiálkach preto vyplnili dotazníky pre vypracovanie nových konštitúcií. Takisto zistili, že 31. decembra 1968 naša kongregácia má 298 sestier v ČSSR a 6 sestier v zahraničí, z toho 3 v Rakúsku a 3 v USA.⁵⁶⁷

V priebehu celého nasledujúceho roka 1969 si naša domáca ale aj celá Cirkev pripomenula 100. ročné jubileum úmrtia sv. Cyrila. Vo výročný deň jeho úmrtia 14. februára sa v Ríme konali veľkolepé oslavy, ktorých sa zúčastnil aj otec biskup Skoupý. Koncelebroval tu sv. omšu so Svätým Otcom Pavlom VI. spolu s ostatnými českými a slovenskými biskupmi za účasti 1200 českých pútnikov.⁵⁶⁸

Zo svojho vlastného popudu a v spolupráci s pražským arcibiskupom, kardinálom Josefom Beranom, sa pri tejto návšteve Ríma otec biskup Skoupý zasadil o vydanie schvaľovacieho dekrétu pre zaradenie kongregácie medzi inštitúty pápežského práva. Už 6. marca 1969 dostal otec biskup telegrafickú správu z Ríma o tom, že Svätý Otec našu rehoľnú spoločnosť schválil. Nič nebránilo tomu, aby bola kongregácia oficiálne 13. marca 1969 zaradená pod pápežskú právomoc. A tak otec biskup mohol pochvalný dekrét osobne predať Matke Jaroslave pri príležitosti jej sviatku 27. apríla.⁵⁶⁹

V rovnakom roku v Lechoviciach prebehla mimoriadna generálna kapitula v dňoch od 29. septembra do 5. októbra 1969 s úlohou revízie stanov, tiež celého života a činnosti kongregácie podľa rozhodnutia II. vatikánskeho koncilu, podľa dekrétu Perfectae caritatis a podľa návrhov ústredia komisie františkánskeho spoločenstva v Nemecku. Na začiatok kapituly prišiel sám otec biskup spolu so svojim sekretárom.⁵⁷⁰

Sestry neváhali využiť uvoľnenejšie vnútroštátne pomery a v tomto roku sa zúčastnili niekoľkých pútnických zájazdov. V rámci jubilejnej púti na Velehrad sa zastavili v Olomouci na hrobe zakladateľa kongregácie kardinála Františka Saleského Bauera. Neobišli Svätý Kopeček a Svätý Hostýn. Putovali tiež do Poľska do Wamberíc a do Čenstochovej. Ďalšia pamätná púť, vypravená 14. septembra 1969 z Opavy, smerovala do Talianska. Okrem sestier, ktoré patrili k iným rehoľným spoločnostiam, sa za našu kongregáciu zúčastnili Matka Jaroslava, S. M. Barborka, S. M. Věnceslava a S. M. Renata. Celý čas tento pútnický zájazd obetavo viedol P. Studený. Prvá zastávka bola vo Viedni, kde si prezreli miestne chrámy. Cez Benátky, Boloňu, a Asissi sa nakoniec dostali do Ríma, kde nasledovala audiencia u Svätého Otca v Castelgandolfo. Svätý Otec veľmi povzbudil naše sestry a spolu s nimi aj všetkých českých pútnikov.

⁵⁶⁵ Porov. tamtiež, s. 95, 96.

⁵⁶⁶ Porov. DEMEL, Z., *Pod dohľadom cirkevných tajemníkov*, s. 123, 126.

⁵⁶⁷ Porov. ŠPIČKOVÁ, M., *120 let Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny v Brně*, s. 97, 98.

⁵⁶⁸ Porov. tamtiež, s. 98.

⁵⁶⁹ Porov. ŠPIČKOVÁ, M., *120 let Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny v Brně*, s. 98; ŠPIČKOVÁ, M., *Dějiny Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny v Brně*, s. 56.

⁵⁷⁰ Porov. ŠPIČKOVÁ, M., *120 let Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny v Brně*, s. 99.

Matka Jaroslava využila túto príležitosť a tajne sa stretla v Ríme so S. M. Jiřinou a S. M. Jindřiskou.⁵⁷¹

V nasledujúcom roku 1970 sestry výrazne pocítili, že sa politické pomery pozvoľna vracajú k režimu pred rokom 1968. Prejavilo sa to potom vtedy, keď predsedníctvo ÚV KSČ prijalo 22. mája 1970 novú koncepciu cirkevnej politiky. Svoju činnosť musel 23. novembra ukončiť Sekretariát predstavených rehoľných spoločností.⁵⁷²

Aj po vpáde vojsk Varšavskej zmluvy sa rehoľné spoločnosti snažili obnoviť svoju činnosť. Generálna prokuratúra 29. novembra 1968 rozhodla, že všetky mužské aj ženské rehoľné rády a kongregácie, ktoré sa na našom území nachádzali pred rokom 1949, nikdy neprestali existovať, tak aj právne existujú ďalej, rovnako aj majú rôzne majetkové nároky a ak sú tieto oprávnené, má ich riešiť Ministerstvo kultúry a informácií. Po nástupe normalizácie však generálna prokuratúra toto svoje rozhodnutie odvolala, a to hneď dvakrát – 27. decembra 1970 a 4. mája 1971. Vraj k takémuto svojmu pôvodnému rozhodnutiu nebola oprávnená. Sekretariát vraj ako orgán zastupujúci rehoľné spoločnosti realizoval neoprávnenú činnosť. Hoci generálne predstavené ženských rehoľných spoločností vykonávajú svoju činnosť so štátnym súhlasom, vyšší predstavení mužských rehoľných spoločností štátny súhlas nemajú. Môžu sa uplatniť na farách a v duchovnej správe alebo v charitných domovoch.⁵⁷³

V priebehu týchto udalostí všetky sestry aspoň potešilo, že 12. augusta 1970 dostali od otca biskupa Skoupého imperatur nové životné pravidlá a zároveň dovolenie od KNV, aby vyšli tlačou. V priebehu 3 – 6 rokov mali byť vyskúšané a potom definitívne schválené.⁵⁷⁴

Rokovanie Matky Jaroslavy a S. M. Barborky s p. regentom Trávničkom, ktoré sa konalo 1. februára 1971 v Prahe na Ministerstve kultúry, prinieslo nečakaný výsledok. P. Trávniček hovoril o snahe dosiahnuť schválenie rádov. Ako podmienku však ministerstvo kládlo odstrániť všetko, čo bolo neplatne zriadené od roku 1968. Pre nás to znamenalo odvolať sestry z fár z Vranova aj Žarošíc a neprijímať dorast. Písomne to však ministerstvo odmietlo sestrám nariadiť, preto radšej volalo do Prahy jednotlivé generálne predstavené. Ale všetky rehoľné spoločnosti sa neskôr proti tomuto postupu ohradili spoločným listom, odoslaným na generálnu prokuratúru, na predsedníctvo KSČ a predsedníctvo vlády ČSSR. Neprišla však naň žiadna odpoveď.⁵⁷⁵

A nasledovali aj ďalšie nepriaznivé zmeny. Pre ženské rehoľné spoločnosti vydali 31. marca 1971 zákaz prijímať dorast. Tak nastal čas na vytvorenie tajných rehoľných komunit. Zakúpené nové objekty museli rehoľničky predať do používania Charity. Sestry, pôsobiace na farách či biskupských úradoch, museli byť premiestnené do charitných domovov. Výnimku tvorili len tie, ktoré sa starali o domácnosť biskupov, ordinárov a kanonikov. Sprísnil sa aj podmienky na vyučovanie náboženstva. V priebehu šk. roku 1968/69 stačilo, aby príslušný farár predložil okresnému cirkevnému tajomníkovi vysvedčenie katechéty, či katechétky, výpis z registra trestov a zoznam žiakov, ktorí sa hlásili na náboženstvo. Tajomník to už len vzal na vedomie. Postupne však už mohli vyučovať len laické katechétky, rehoľníckam to už cirkevní

⁵⁷¹ Porov. tamtiež, s. 99, 100.

⁵⁷² Porov. DUBOVSKÝ, J. M., *Akcia rehoľničky*, s. 264, 265; TESAŘ, P., *Ženské řehole v období totality*. In VLČEK, V., (ed.) *Ženské řehole za komunismu (1948 - 1989)*, s. 52 – 54; ŠPIČKOVÁ, M., *120 let Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny v Brně*, s. 101.

⁵⁷³ Porov. ŠPIČKOVÁ, M., *120 let Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny v Brně*, s. 101; DEMEL, Z., *Pod dohledem církevních tajemníků*, s. 123, 126

⁵⁷⁴ Porov. ŠPIČKOVÁ, M., *120 let Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny v Brně*, s. 101.

⁵⁷⁵ Porov. tamtiež, s. 102.

tajomníci nepovolili. A tak v školskom roku 1970/71 naše sestry prestali vyučovať náboženstvo, keďže si odmietli požiadať o zvláštny štátny súhlas. Aj civilné katechétky mohli zostať len do konca spomínaného školského roku.⁵⁷⁶

4.6.1 Vznik nových filiálok

4.6.1.1 Petrov

Ešte pred svojim návratom zo Žernůvky do Brna v marci 1968 poprosil otec biskup vedenie kongregácie, aby sa mu naše sestry starali o domácnosť. Ocenil ich všestrannú starostlivosť o neho a snahu vytvoriť mu tak potrebné súkromie. Tak mohla 30. júna 1968 vzniknúť nová filiálka na Petrove. Pre všetky sestry to znamenalo mnoho. Aspoň takto sa vrátili do Brna po skoro desiatich rokoch. S. M. Markéta Lerchová, S. M. Šebestiána Bartáková a S. M. Ancila Adámková však našli biskupskú rezidenciu premenenú na skladisko. S radosťou všetko upratali a uviedli do potrebného poriadku.⁵⁷⁷

Otec biskup Skoupý však zomrel v roku 1972 a sestry si neboli isté, či im bude dovolené tu aj ďalej pôsobiť. Ako sa vedenia diecézy ujal kapitulárny vikár Ludvík Horký, požiadal ich, či by mohli aj naďalej zostať na Petrove. Samozrejme, že mu rady vyhovelí. Petrov sa stal pevnou oporou pre všetky sestry, či už oficiálne alebo tajné, nachádzajúce sa na kratší či dlhší čas v Brne. S rovnakou láskou petrovské sestry podporovali aj všetkých kňazov, ktorí sa na nich s dôverou obrátili.⁵⁷⁸

Na biskupstve pôsobili sestry počas celého obdobia totality. V roku 1996 tu dokončili úpravu novej klauzúry v podkroví a ony sa do zrekonštruovaných priestorov v novembri s mimoriadnou radosťou nast'ahovali. Už dva roky museli totiž bývať v nevyhovujúcom malom byte na Petrove č. 9. Ich radosť bola úplná potom, ako otec biskup 11. novembra vysvätil novú klauzúrnu kaplnku.⁵⁷⁹

4.6.1.2 Žarošice

Obdobie Pražskej jari prinieslo 29. januára 1969 založenie novej filiálky kongregácie v Žarošiciach. Stalo sa tak na osobnú žiadosť miestneho farára P. Tomáša Ždánkeho, ktorý chcel získať rehoľníčky na pomoc v pastorácii. Naše tri sestry dôchodkyne obývali rodinný dom vzdialený asi 10 min. cesty od kostola. Našli tu všestranné uplatnenie. Navštevovali chorých, ošetrovali ich, pomáhali na fare pri písaní matrík, v kancelárii a upratovaní, pracovali v záhrade, starali sa o kostol, prali kostolnú bielizeň. Učili tiež jeden rok náboženstvo, potom im to bolo zakázané. V malom domčeku bolo vždy veselo, pretože tu viedli skupinu školských detí, ktoré učili spievať.⁵⁸⁰

⁵⁷⁶ Porov. DUBOVSKÝ, J. M., *Akcia rehoľníčky*, s. 264, 265; TESAŘ, P., *Ženské řehole v období totality*. In VLČEK, V., (ed.) *Ženské řehole za komunismu (1948 - 1989)*, s. 52 – 54; ŠPIČKOVÁ, M., *120 let Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny v Brně*, s. 96.

⁵⁷⁷ Porov. ŠPIČKOVÁ, M., *120 let Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny v Brně*, s. 96.

⁵⁷⁸ Porov. tamtiež, s. 105.

⁵⁷⁹ Porov. tamtiež, s. 164.

⁵⁸⁰ Porov. tamtiež, s. 99, 102.

Žiaľ, sestrám sa postupne zhoršoval ich zdravotný stav. Dochádzanie do kostola hlavne v zime sa pre ne stalo príliš ťažké, tiež starostlivosť o domček a rôzne opravy. V roku 1971 prišlo od štátnych úradov nariadenie o zrušení tejto filiálky. Aj kvôli nemu ju muselo vedenie kongregácie zrušiť 30. júna 1971. Žarošice až dodnes vďačne spomínajú na toto pôsobenie našich sestier.⁵⁸¹

4.6.1.3 Mikulov

Keď musel ThDr. Vladimír Nováček v dôsledku úradného nariadenia odísť z Brna 20. septembra 1971 a bol menovaný za prepošta Kapituly sv. Václava v Mikulove, vyžiadal si od vedenia našej kongregácie, aby jeho domácnosť viedli naše sestry. Tak Matka Jaroslava poslala do Mikulova sestry dôchodkyne. Tie tu úspešne pôsobili až do smrti prepošta Nováčka v roku 1999.⁵⁸²

4.6.1.4 Vranov

Ďalšia filiálka vznikla 1. júna 1969 na Vranove pri Brne. V bývalom kláštore otcov paulánov zriadili exercičný dom pre kňazov s kapacitou asi 30 osôb. Keďže pán farár Oldřich Mífek chcel rádové sestry pre tento exercičný dom, Matka Jaroslava mu ponúkla pomoc. Určila pre Vranov päť sestier. Miestnou predstavenou sa stala S. M. Salvatora Nehybková. Exercície sa tu konávali len v letných mesiacoch, v kláštore totiž nebolo ústredné kúrenie. Hoci sa túto filiálku pokúšali príslušné úrady zrušiť počas normalizácie, P. Mífek si vybojoval, aby tu sestry mohli zostať.⁵⁸³

Do svojho pôvodného kláštora sa mohli po dlhom čase vyhnanstva vrátiť bratia pauláni. Mali veľké plány na prestavbu kláštora. Na to už ale nestačili sily našich sestier, preto vedenie kongregácie 29. júna 1995 podalo výpoveď. Odchodom posledných troch sestier dôchodkýň 30. októbra 1996 zanikla filiálka vo Vranove pri Brne.⁵⁸⁴

⁵⁸¹ Porov. tamtiež, s. 102.

⁵⁸² Porov. tamtiež, s. 104, 175, 176.

⁵⁸³ Porov. tamtiež, s. 99, 102.

⁵⁸⁴ Porov. tamtiež, s. 160, 164.

5. Stručná charakteristika života kongregácie od nástupu normalizácie po súčasnosť

5.1 Návrat k pomerom pred rokom 1968

V roku 1971 Matke Jaroslave končilo obdobie v úrade. Z dôvodu voľby novej generálnej predstavenej a jej rady bola zvolaná VII. riadna generálna kapitula. Matku Jaroslavu pri nej 15. septembra zvolili na druhé šesťročné obdobie. S. M. Barborku, generálnu vikárku, tiež ponechali v úrade na druhé šesťročné obdobie. Zároveň podľa nových životných pravidiel končil úrad všetkým miestnym predstaveným. Okrem volieb sa kapitula zaoberala revíziou životných pravidiel od ich vydania pred dvoma rokmi.⁵⁸⁵

V nasledujúci rok zomrel 22. februára vo svojej rezidencii na Petrove v ranných hodinách veľký priaznivec našej kongregácie brniansky biskup ThDr. Karel Skoupý. V uplynulom roku oslávil tri významné jubileá a to 25 rokov v biskupskom úrade, 60 rokov kňazstva a 85 rokov života.⁵⁸⁶ Jeho zdravotný stav sa však potom stále zhoršoval. Naše sestry sa o neho starali doma až do poslednej chvíle vo dne aj v noci. Jeho pohreb, ktorý sa konal 28. februára 1972, sa stal manifestáciou, pretože veľké množstvo veriacich naplnilo okolie katedrály aj prilahlé ulice. Brnianska kapitula 1. marca zvolila za kapitulárneho vikára P. Ludvíka Horkého. Prostredníctvom Matky Jaroslavy prosil sestry o modlitbu, aby vykonával dobre jemu zverený úrad. Prudký návrat k pomerom pred rokom 1968 pocítili sestry už 15. mája rovnakého roku. Ministerstvo kultúry totiž vyzvalo kongregáciu, aby previedla nový pavilón v Lechoviciach na Charitu. Vyhrážalo sa, že ak tak vedenie neučiní, nebude pavilón štátom dotovaný. Potom nasledovali ešte mnohé ďalšie únavné rokovania. Vedeniu kongregácie sa však podarilo odolať nátlaku ministerstva a Charite pavilón nepredala. Našu kongregáciu silne zasiahlo ďalšie opatrenie vlády, ktorá 19. júna zakázala prijímať rehoľný dorast, dokiaľ sa nevyrieši vzťah Cirkvi a štátu. Sestry sa už ale nedali zastrašiť a keďže mali kandidátky ochotné pre svoje povolenie aj trochu riskovať, začali prijímať dorast tajne. A ešte jedna rana prišla 27. júna 1973, keď ONV v Brne zrušilo zmluvu zo 17. júna 1969 medzi kongregáciou a domovom dôchodcov Žernůvka, ktorou bol zvýšený počet ubytovaných rehoľníčok na šesťnásť. Sestry museli byť postupne preložené do Lechovic.⁵⁸⁷

V tom čase vo väčšine diecéz chýbali sídelní biskupi. Viedli ich len kapitulárni vikári. Diplomatická snaha Vatikánu o ich obsadenie priniesla v roku 1973 plody. Na základe dohody s vládou ČSSR menoval Svätý Otec nových biskupov - a to Mons. Josefa Vránu pre Olomouc, Mons. Jozefa Feranca pre Banskú Bystricu a Dr. Jána Pasztoru ako apoštolského administrátora pre Nitru. Všetci títo pôsobili ako aktívni členovia provládneho hnutia kňazov *Pacem in Terris*. Jedine Dr. Júliusa Gabriša, menovaného za apoštolského administrátora pre Trnavu, sa predstaviteľom režimu do *Pacem* nepodarilo získať.⁵⁸⁸

⁵⁸⁵ Porov. tamtiež, s. 103.

⁵⁸⁶ Biskup ThDr. Karel Skoupý sa narodil 30. 12. 1886, prijal kňazské svätenie 16. 7. 1911 a biskupské svätenie 30. 6. 1946. Porov. tamtiež, s. 105.

⁵⁸⁷ Porov. tamtiež, s. 105 - 107.

⁵⁸⁸ *Pacem in terris* bola prerežimná organizácia katolíckych kňazov, ktorá vznikla v roku 1971 po faktickom zániku MHKD ako jeho náhrada. Porov. ŠPIČKOVÁ, M., *120 let Kongregace Milosrdných*

V Lechoviciach sa sestry snažili svoju klauzúrnú kaplnku prestavať v súlade so závermi II. vatikánskeho koncilu. A tak tu po nutných opravách mohla byť 15. septembra toho roku prvýkrát slúžená sv. omša čelom k ľudu. Svätenie upravenej kaplnky sa ale uskutočnilo až v 13. januára 1974. Vykonal ho pán prelát Ludvík Horký za asistencie piatich kňazov. Do oltára vložil ostatky sv. Františka a sv. Kláry, ktoré priviezol z Ríma ešte otec biskup Skoupý a daroval ich Matke Jaroslave.⁵⁸⁹

Mladé sestry prijaté do kongregácie v čase uvoľnenia režimu úspešne pokračovali vo svojej formácii, a tak v priebehu rokov 1974 až 1976 zložili svoje doživotné sľuby. Všetky profesné slávnosti sa konali za prítomnosti P. Jana Pavlíka SJ, ktorý ich viedol. Dokonca na jednej sa zúčastnil aj kapitulárny vikár Ludvík Horký. Všetky sa konali pre nepriazeň doby v tichosti, dokonca bez účasti príbuzných.⁵⁹⁰

Rok 1976 bol pre sestry mimoriadne významný. 15. marca si totiž kongregácia pripomenula 90 rokov svojho trvania. Zároveň na tento rok pripadlo ďalšie výročie - a to 750 rokov od smrti sv. Františka. Sestry sa na oslavu jubilea založenia kongregácie pripravovali duchovnými cvičeniami. Vlastná slávnosť prebehla v dňoch 13. až 15. marca 1976 pod vedením prepošta ThDr. Vladimíra Nováčka. Dlhočakávané vyvrcholenie celých osláv pre všetkých znamenala slávnostná koncelebrovaná sv. omša, ktorá pripadla na 14. marca. Jej hlavným celebrantom sa stal kapitulárny vikár Ludvík Horký. Samotný 15. marec sa premenil na deň vďaky a prosieb pred svätostánkom. V tomto roku čakala sestry ešte jedna veľká milosť od Pána. Od septembra sa začali modliť liturgiu hodín z českého breviára. Najväčšia zásluha na jeho vydaní pripadla P. Janovi Bártovi OFM. Preklad žalmov pripravil básnik Václav Renč a hymny upravil Dr. J. Škrášek.⁵⁹¹

Doba trvania úradu generálnej predstavenej Matky Jaroslavy sa chýlila ku svojmu koncu, a tak sa 15. septembra 1977 konala VIII. generálna kapitula v Lechoviciach. V tento deň na nej bol prítomný aj kapitulárny vikár so svojim sekretárom. Spoločne v kaplnke slúžili sv. omšu za šťastnú voľbu. Predsedal tiež voľbe novej generálnej predstavenej. A tak za VI. generálnu predstavenú kongregácie sestry kapitulárky zvolili M. M. Tolentinu Havlišovú. Rovnako zvolili aj celú generálnu radu a menovali predstavené pre všetky domy kongregácie a to Tulešice, Mirošov, Žernůvku, Velký Újezd, Lechovice, Budislav, Kněžice, Polom – Mariánské Lázně, Rokytnice nad Jizerou, Petrov, Vranov, Buffalo a Niederhollabrunn. Pri nasledujúcej pracovnej časti upravovali a schvaľovali niektoré články životným pravidiel a direktára podľa pripomienok Posvätej kongregácie pre rehoľníkov. Po odhlasovaní ich pripravili na definitívne schválenie v Ríme.⁵⁹²

Nasledujúci rok prebehol v znamení troch pápežov. Na sviatok Premenenia Pána 6. augusta 1978 zomrel vo svojom letnom sídle v Castel Gandolfo pápež Pavel VI. Cirkev viedol celých 15 rokov. Jeho nástupcom sa 26. augusta stal benátsky patriarcha Albino Luciani, ktorý prijal meno Ján Pavol I. Odmietol korunováciu, a tak bol 3. septembra jednoducho uvedený do úradu. Z jeho iniciatívy sa 6. septembra konala prvá generálna audiencia na Námestí sv. Petra. Jeho krátky pontifikát, trvajúci presne

sester III. rádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny v Brně, s. 107; BALÍK, S., – HANUŠ, J., *Katolícká cirkev v Československu 1945 – 1989*, s. 131, 132.

⁵⁸⁹ Porov. ŠPIČKOVÁ, M., *120 let Kongregace Milosrdných sester III. rádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny v Brně*, s. 107, 108.

⁵⁹⁰ Porov. tamtiež, s. 109 - 112.

⁵⁹¹ Porov. tamtiež, s. 111, 112.

⁵⁹² Tieto životné pravidlá boli 14. októbra 1980 Posvätnou kongregáciou pre rehoľníkov a svetské inštitúty v Ríme definitívne schválené. Porov. ŠPIČKOVÁ, M., *120 let Kongregace Milosrdných sester III. rádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny v Brně*, s. 113, 120; ŠPIČKOVÁ, M., *Dějiny Kongregace Milosrdných sester III. rádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny v Brně*, s. 57.

33 dní, sa zavíšil 28. septembra ráno, keď ho jeho osobný tajomník našiel mŕtveho. Nová voľba nasledovala 16. októbra a pápežom stal kardinál Karol Wojtyła známy ako Ján Pavol II.⁵⁹³

Krátko po zavíšení týchto pamätných udalostí zomrela v Lechoviciach 29. novembra 1978 vo veku 91 rokov Mater Milada Ríháčková presne na slávnosť Všetkých Svätých serafínskeho rádu. Jej pohreb sa uskutočnil v sobotu 2. decembra podľa jej vlastného prania na cintoríne v Lechoviciach za veľkej účasti kňazov, sestier z našej ale aj z iných kongregácií. Celý svoj život sa snažila pomáhať všetkým, ktorí to potrebovali. Kongregáciu vrele milovala a o jej blaho a budúcnosť prejavovala záujem až do poslednej chvíle svojho života. S mnohými súčasnými obmedzeniami rehoľného života nesúhlasila väčšina rehoľných spoločností. Preto 6. decembra rovnakého roku podpísala Matka Tolentina spoločný list generálnych predstavených adresovaný p. kardinálovi Tomáškovi. V ňom ho žiadali, aby sa pri rokovaní so štátnymi úradmi neprestával usilovať o legalizáciu rehoľných spoločností a dosiahol pre ne možnosť prijímať dorast či nerušene rozvíjať svoju činnosť. Veď táto neúnosná situácia trvala už osem rokov. V tomto roku sa kongregácii podarilo zakúpiť chatu Neža vo Vojeticiach na Šumave, blízko Kněžíc. Mala slúžiť na rekreáciu sestier, vykonávajúcich náročné povolanie v domovoch dôchodcov. Ale prvou akciou, ktorá sa na nej konala, boli exercície pre tajný dorast. Potom sa tu už sestry normálne v priebehu letných mesiacov striedali na dovolenku. Zvlášť oceňovali nádherné prostredie v prírode, neďaleko lesa. Náročnou pre ne bola len tá mnohokrát ďaleká cesta.⁵⁹⁴

V dňoch od 13. júla do 28. júla 1979 navštívila Lechovice S. M. Marta Silná z Nebrasky. V tomto roku oslávila kongregácia Máriiných sestier 25 rokov svojho trvania. Vznikla 14. februára 1954, keď bol totiž schválený počiatok novej komunity Milosrdných sestier sv. Františka. V roku 1961 sa názov zmenil na Máriine sestry a kongregácia sa oddelila od českého materinca. Samy pracovali najprv v Sirotinci sv. Tomáša v Lincolne. Po 10 rokoch prijali vychovateľskú službu, vyučovanie na vyšších školách. Pôvodne čierny habit zmenili na sivý. V roku 1979 mala ich kongregácia 28 členiek.⁵⁹⁵

Ďalšia, v poradí už IX. generálna kapitula - s ústrednou myšlienkou „Sme tu len pre Boha“ - sa konala 8. septembra 1983 v Lechoviciach. Predchádzala jej trojdňová duchovná obnova, ktorú viedol špirituál kongregácie P. Jan Pavlík SJ. V úrade generálnej predstavenej sestry potvrdili na ďalšie šesťročné obdobie doterajšiu Matku Tolentinu Havlišovú. K tomuto dňu mala kongregácia 210 sestier.⁵⁹⁶

Krátko po Novom roku 1984 sestry dostali novú Rehoľu bratov a sestier kláštorného tretieho rádu sv. Františka, ktorú už 8. decembra 1982 schválil pápež Ján Pavol II. Vypracovalo ju spoločenstvo bratov a sestier III. kláštorného rádu podľa výrokov Svätého Otca Františka. Šlo o veľký návrat k počiatkom serafínskeho rádu, čo prinieslo našim sestrám novú inšpiráciu a silu do ďalšieho rehoľného života.⁵⁹⁷

Novú veľmi radostnú udalosť prežili koncom toho istého roka. V dňoch 9. až 11. novembra navštívila Československo na pozvanie kardinála Františka Tomáška Matka Tereza z Kalkaty. Deň pred jej príchodom oznámila našim sestrám p. Dr. Prchlíková z Charity, že 9. novembra príde do Prahy a 10. novembra navštívi Brno a potom medzi inými aj Lechovice. Nemohli tomu celému uveriť.

⁵⁹³ Porov. ŠPIČKOVÁ, M., *120 let Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny v Brně*, s. 115, 116.

⁵⁹⁴ Porov. tamtiež, s. 116 - 118.

⁵⁹⁵ Porov. tamtiež, s. 119.

⁵⁹⁶ Porov. tamtiež, s. 124.

⁵⁹⁷ Porov. tamtiež, s. 125.

A tak 9. novembra popoludní skutočne priletela spolu so sestrou Monikou do Prahy, prehliadli si Chrám Pražského Jezuliatka, navštívili sídlo Charity, zúčastnili sa sv. omše v Chráme sv. Ignáca na Karlovom námestí, kde prehovorila Matka Tereza k prítomným. Zišlo sa tam veľké množstvo ľudí. V nasledujúci deň dopoludnia prišli do Brna, kde Matku Terezu prijali tiež na KNV. Popoludní sa zúčastnila zvláštnej sv. omše v brnianskej Katedrále sv. Petra a Pavla. Dokonca celá homília bola o jej diele. Na záver sv. omše sama Matka prehovorila k zideným veriacim. O 15 hod. ju už sestry plné radostného nadšenia čakali v Lechoviciach. Z Brna im ale zavolali, že príde až o 20. hod. Preto vzali všetky autá a vyrazili do katedrály do Brna na sv. omšu. Hneď po jej ukončení ich sám otec prelát Horký poslal späť do Lechovic. A skutočne o 20. hod. prišli medzi naše sestry Matka Tereza, sestra Monika a otec prelát Horký. Tie im nadšene zaspievali Vítame vás. Matka Tereza do našej pamätnej knihy zapísala tieto slová: „Bud'te sväté, pretože Ježiš, ktorý si vás vyvolil za svoje snúbenice, je svätý. Boh vám žehnaj!“⁵⁹⁸

Celý nasledujúci rok 1985 bol v našej kongregácii ale aj v našom národe zameraný na oslavy 1 100. výročia smrti sv. Metoda. Bol to pamätný rok oživenia kresťanského života u nás. Tohoročná velehradská púť mala mať tri vrcholy: púť biskupov a kňazov, púť veriacich a zasvätenie národa Panne Márii. Samozrejme, KSČ chcela oslabiť a zneužiť oslavy na Velehrade. Preto odoprela na nich účasť zahraničným hosťom a to krakovskému a viedenskému kardinálovi. Nakoniec z toho bola národná hanba. Púť duchovných, konaná 10. apríla 1985, nadobudla nečakaný vývoj. Prišlo na ňu 1 100 kňazov, ale tiež 10 000 veriacich zo všetkých kútov republiky. Kardinál František Tomášek prečítal Apoštolský list Jána Pavla II. adresovaný duchovným. Tí ho spolu so všetkými prítomnými veriacimi odmenili dlhým potleskom a následne prejavili podporu Jánovi Pavlovi II. a odpor proti zásahom štátu do Cirkvi. Na nasledujúcu púť veriacich, konanú 7. júla, na pozvanie vlády ako pápežský legát prišiel kardinál Agostino Casaroli. Zišlo sa tu najmenej 250 000 veriacich. Neboli už ale ochotní počúvať reči vládnucich predstaviteľov režimu o mieri, preto vypískali hlavného rečníka ministra Milana Klusáka. Požadovali slobodu pre Cirkev a prevolávali na slávu pápežovi. Po prečítaní apoštolského listu kardinálom Tomáškom došlo k okázalým prejavom oddanosti nášho ľudu pápežovi. Sv. omšu celebroid kardinál Casaroli striedavo po česky a po slovensky. Reč k pocte sv. Metoda predniesol po česky.⁵⁹⁹

V roku 1986 si kongregácia pripomenula 100. výročie svojho založenia. Už tri roky sa na toto významné jubileum pripravovala. Prvý rok bol zameraný na dobrú rehoľnú disciplínu, druhý na zlepšenie vzájomných vzťahov a posledný – tretí - na odstránenie svetského ducha. Bezprostredne sa sestry na oslavy pripravili exercíciami, ktoré viedol P. Jan Vícha, provinciál kapucínov. V deň jubilea 15. marca v Lechoviciach slúžil sv. omšu P. Pavlík. Po nej posvätil spoločne s P. Alfonsom Čápským za prítomnosti sestier reliéf sv. Františka. Popoludní ich povzbudil svojim príhovorom v kláštornej kaplnke a po ňom si na všetky zosnulé sestry kongregácie odpočívajúce na rôznych cintorínoch spomenuli pri pobožnosti na lechovickom cintoríne. Nasledovala modlitba liturgie hodín, pričom oslavy zavŕšila adorácia a sviatostné požehnanie. Slávnosti sa okrem iných pozvaných hostí zúčastnili šedé sestry, sestry Nepoškvrneného Počatia Panny Márie a dokonca P. Stanislav Hošek, prasynovec Matky zakladateľky. Spoločne spomínali na všetkých zakladateľov a dobrodincov. Pri príležitosti výročia založenia kongregácie sa ešte 24. septembra uskutočnil zájazd po stopách našich zakladateľov. Vydali sa na neho všetky sestry z Lechovic, ktoré len trošku mohli. Najprv sa zastavili v olomouckej Katedrále

⁵⁹⁸ Porov. tamtiež, s. 127, 128.

⁵⁹⁹ Porov. tamtiež, s. 129, 130.

sv. Václava, kde je v krypte pochovaný kardinál František Saleský Bauer. Ďalej viedla púť do Albrechtíciiek, kde sa zúčastnili sv. omše, slúženej za zosnulú rodinu grófa Felixa Vettera z Lilie. Využili túto vzácnu príležitosť a navštívili ich rodinnú hrobku a zámok v Novej Horce, ktorý jej tiež kedysi patrilo. V jeho priestoroch sa v tej dobe nachádzal ústav sociálnej starostlivosti, kde slúžili sestry sv. Kríža.⁶⁰⁰

V nasledujúci rok sa sestry spolu s ostatnými veriacimi našej vlasti zapojili do desaťročnej prípravy na milénium sv. Vojtecha. Túto prípravu vyhlásil na slávnosť Nanebovzatia Panny Márie 15. augusta 1987 pražský arcibiskup František kardinál Tomášek. Každý rok desaťročia mal svojho svätca a určité zameranie. A práve prvý rok 1988 bol venovaný bl. Anežke Českej a zameraný na službu životu. Pri tejto príležitosti sa 6. marca 1988 konala celonárodná púť k pocte tejto blahoslavenej v Katedrále sv. Víta, ktorej predchádzala deväťdňová novéna. V homílii otec kardinál vyzdvihol význam bl. Anežky pre súčasného človeka.⁶⁰¹

Časom naše sestry pochopili, že zmeny v politickom režime predznamenal 25. marca 1988 tichá manifestácia v Bratislave. Pri nej sa okolo 2 000 osôb so sviečkami v rukách modlilo ruženec. Hoci túto manifestáciu organizátori dopredu nahlásili, polícia použila na jej rozohnanie obušky, vodné delá. Potom nasledovalo zatýkanie a odvážanie do väzenia. Neskôr bol tento deň označený ako Bratislavský Veľký Piatok. Ale spád udalostí sa už nedal zastaviť. Nasledujúci mesiac 23. apríla vydal kardinál Tomášek dva dokumenty. Prvý adresoval všetkým ľuďom našej vlasti. Upozorňoval v ňom na to, že väčšina diecéz je bez biskupa. Zároveň vyzýval, aby občania spojili odvahu s rozvahou, nádej s trepezlivosťou, pravdivosť s láskou. Druhý dokument adresoval priamo vláde ČSSR a jej predsedovi Ľubomírovi Štrougalovi. Týkal sa petície, požadujúcej zásadný obrat vo vzťahoch medzi Cirkvou a štátom, aj pokojnej manifestácie, ktorá bola drasticky napadnutá. Vládu upozornil, že katolíci sú si vedomí svojich práv a sú odhodlaní prinášať obeť. Žiadajú tiež zmenu postoja štátu k Cirkvi. Nechceli však ísť cestou konfrontácie, ale dialógu.⁶⁰²

Medzitým v charitných domovoch nastala krízová situácia, pretože 500 pracovných miest v nich bolo obsadených ošetrovatelkami dôchodkového veku alebo vôbec neobsadených. Pritom už pred dvoma rokmi štátne úrady dovolili prijímať do nich civilný personál. Predstavitelia režimu sa usilovali znovu riešiť tento problém po svojom. Pán minister kultúry Klusák ako ohromný vynález presadzoval založenie jednej novej kongregácie s názvom Anežkine sestry. Samozrejme, bola by pod úplnou kontrolou štátu. Je pochopiteľné, že túto možnosť naša kongregácia kategoricky odmietla. Chcela predsa dorast pre seba a nie pre nové rehoľné spoločenstvo ovládané štátom. Nakoniec bol 29. augusta 1988 donútený SPVC vydať povolenie k prijímaniu rehoľného dorastu platné od 1. septembra 1988, ale len pre charitné domovy, okrem nich aj pre cirkevné zariadenia napr. biskupské semináre, kde pracovali sestry v evidencii Charity. Pre možné kandidátky stanovil podmienkou prijatia do rehole - dovŕšenie veku 18 rokov. Štát urobil ďalší ústretový krok. Súhlasil s tým, aby 19. mája toho istého roku Sv. Otec Ján Pavol II. menoval po 15 rokoch troch nových biskupov pre Československo. Šlo o dvoch pomocných biskupov pre pražskú arcidiecézu P. Jana Velebu a ThDr. Antonína Lišku. Biskupské svätenia sa konali 11. júna 1988. Skoro súčasne s nimi bol 15. mája menovaný za apoštolského administrátora trnavský dekan Ján Sokol. Biskupské svätenie prijal 12. júna 1988.⁶⁰³

⁶⁰⁰ Porov. tamtiež, s. 124, 132, 133.

⁶⁰¹ Porov. tamtiež, s. 136, 137.

⁶⁰² Porov. tamtiež, s. 137.

⁶⁰³ Porov. ŠPIČKOVÁ, M., *120 let Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny v Brně*, s. 113, 138, 140; KALČÍKOVÁ, S. M. I. L., *Kongregace Milosrdných sester*

Aj celý rok 1989 sa vyznačoval pohnutými udalosťami. Hneď 17. januára demonštráciu Pražanov za Jana Palacha na Václavskom námestí napadli policajti, pričom proti nim použili vodné delá a obušky. Proti tomuto zásahu priamo na vláde protestoval kardinál Tomášek. Zanedlho 22. februára bol odsúdený Václav Havel na 9 mesiacov za účasť na tejto manifestácii. Ešte 2. februára na sviatok Obetovania Pána pozval kardinál Tomášek ku koncelebrácii do Katedrály sv. Víta predstavených dominikánov, františkánov, redemptoristov, jezuitov a ďalších mužských rádov. Žiadal ich, aby si obliekli rehoľný šat aspoň v chráme a dali tak príklad mladým mužom. Medzičasom Sv. Otec menoval 26. júla ďalších nových biskupov. ThDr. František Vaňák sa stal administrátorom olomouckej arcidiecézy, ThDr. Josef Koukl biskupom litomeřickým a ThDr. František Tondra sídelným biskupom pre spišskú diecézu. Tento rok priniesol sestрам ešte jednu udalosť, na ktorú sa dlho pripravovali. V dňoch 4. až 5. septembra sa konala X. riadna generálna kapitula za predsedníctva preláta Ludvíka Horkého, pri ktorej bola za generálnu predstavenú kongregácie zvolená M. M. Martina Bradáčová.⁶⁰⁴

Mimoriadne vzrušujúcou udalosťou pre kongregáciu sa stala púť do Ríma na svätorečenie bl. Anežky Českej. Zúčastnilo sa jej 35 sestier vrátane 6 kandidátok, vedených novozvolenou Matkou Martinou. Duchovný sprievod im zabezpečoval mikulovský prepošť ThDr. Vladimír Nováček. Oddane putoval so sestrami ako pokorný pútnik, obetavo denne pre ne slúžil sv. omšu, dokonca z príhovorov urobil duchovnú obnovu. Jeho veľkou výhodou bolo, že plynule ovládal taliančinu, nakoľko študoval v Ríme. Sestry začali púť 9. novembra v lechovickej kaplnke sv. omšou o 23. hod. Potom sa vyrazilo na cestu. V noci prešli Rakúsko a Taliansko až sa 10. novembra dostali do Benátok, kde navštívili Chrám sv. Marka. Na druhý deň v sobotu 11. novembra došli okolo 7. hod. do Ríma, kde si ešte našli čas navštíviť rímske baziliky. Pri samotnom svätorečení 12. novembra zaujali pekné miesto hneď za pápežským oltárom, pričom poobede si ešte detailne prehliadli Baziliku sv. Petra. V pondelok 13. novembra sa dostali aj do krypty baziliky. Potom predpoludním nasledovala neopakovateľná audiencia so Sv. Ocom Jánom Pavlom II., po ktorej sa zúčastnili sv. omše v Bazilike sv. Pavla za hradbami. S našimi prítomnými biskupmi ju celebrowalo 280 kňazov, pričom bohoslužbe predsedal Jozef kardinál Tomko. V utorok sa sestry rozlúčili s Rímom a zamierili do Asissi. Celý nasledujúci deň s veľkou radosťou a nadšením využili na prehliadku tejto kolínskej celej františkánskej rodiny. S veľkým chvením v srdci sa zúčastnili na sv. omši v Bazilike sv. Františka pri svätcovom hrobe a rýchlo sa ešte potom presunuli do Baziliky sv. Kláry, kde sa konala ďalšia sv. omša celebrowaná Mons. Škarvadom pre Čechov v zahraničí. Medziiným ešte navštívili Pannu Máriu Anjelskú s Porciunkulou, večer San Damiano. Potom zamierili do Padovy, kde sa 16. novembra zastavili v Bazilike sv. Antona. Večer docestovali do Rakúska do Niederhollabrunnu k našim sestram. Nasledujúci deň 17. november využili na prehliadku Viedne a do Lechovic dorazili v ten istý deň večer po 22. hod. Ostatné sestry ich vítali so zaujímavou správou, že v Prahe sa niečo deje. V tento deň totiž prebehla Zamatová revolúcia, ktorá dala veci do pohybu. Pokojne manifestujúcich študentov na Národnej triede znovu napadla polícia a tvrdo proti nim zasiahla. Vyvolalo to študentské stávky v Prahe aj na ďalších miestach. 30. novembra nasledovalo oznámenie ministra kultúry Kymličky o tom, že kňazi už nepotrebujú štátny súhlas

III. rádu sv. Františka pod ochranou Sv. Rodiny v Brně. In VLČEK, V. (ed.), *Ženské řehole za komunismu (1948 - 1989)*, s. 213.

⁶⁰⁴ Porov. ŠPIČKOVÁ, M., *120 let Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny v Brně*, s. 141, 142; ŠPIČKOVÁ, M., *Dějiny Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny v Brně*, s. 60.

a náboženstvo sa môže slobodne vyučovať v školách či na farách. Avizoval, že budú povolené mužské rády a každá diecéza môže mať vlastný seminár. Sestry zaznamenali, že ďalším medzníkom bol 10. december 1989, kedy vznikla Vláda národného porozumenia a 29. decembra 1989, kedy sa prvým prezidentom slobodného Československa stal Václav Havel.⁶⁰⁵

5.1.1 Tajný dorast

Každodenný život sestier v roku 1972 potvrdzoval, že sa vnútroštátne pomery začali pozvoľna vracieť k stavu pre rok 1968. Začiatkom roku vstúpila do kongregácie kandidátka Ludmila. Krátko nato ju vedenie kongregácie poslalo na Veľký Újezd a spolu s ňou aj S. M. Martinu Bradáčovú, ktorá ju mala viesť. V máji na Újezd pribudla ďalšia kandidátka Marie. Potom, ako v júni vyšiel zákaz prijímať rehoľný dorast, začali predstavení riešiť otázku, čo s týmito dvomi kandidátkami. Dievčatá veľmi túžili po rehoľnom živote a boli ochotné kvôli naplneniu tohto ideálu aj riskovať. Predstavení na druhej strane videli, že kongregácie potrebuje nové mladé sestry a normálnou cestou ich nie je možné nadobudnúť. Preto prišli k prijímaniu a výchove dorastu tajne. Kandidátky sa začali pripravovať na svoje budúce poslanie tak, že v septembri začali spolu s S. M. Magdalénou štúdium na Zdravotnej škole v Brne na Jaselskej ulici č. 7.⁶⁰⁶

Ich formácia prebiehala úspešne, a tak mohli byť 30. júna 1974 prijaté do noviciátu. Starala sa o nich aj naďalej S. M. Martina pod vedením novicmajsterky S. M. Elvíry, pričom 2. septembra 1977 zložili prvé sľuby a dostali posvätený závoj a rehoľné meno S. M. Gabriela a S. M. Václava. Táto profesná slávnosť sa konala v utajení za prítomnosti Matky Jaroslavy a dvoch svedkýň. Vzhľadom na mimoriadnu situáciu nebolo možné urobiť zápis o kanonickom výsluchu pred dočasnými sľubmi, podobne tomu bolo aj pri doživotných sľuboch. Preto každá tajná sestra vykonala prísahu na Evanjelium, že sľuby skladajú slobodne, bez prinútenia a sú si vedomé obsahu aj dosahu sľubov. V prípade zmeny situácie u nás príjmu rehoľný odev a budú žiť v komunite.⁶⁰⁷

Po sestre Gabriele Zemčíkovej a Václave Špičkovej nasledovali ďalšie tajné sestry. V prísnom utajení 27. marca 1981 zložili svoje prvé sľuby S. M. Immaculata Kalčíková a S. M. Benicie Mihoková. V nasledujúci rok po absolvovaní juniorátu S. M. Václava a S. M. Gabriela 8. decembra pristúpili k zloženiu doživotných sľubov do rúk Matky Tolentiny za prítomnosti dvoch svedkýň. V roku 1983 mohla zase 22. októbra zložiť prvé sľuby S. M. Jana Evangelista Jelínková. Nasledujúci rok sa konala ďalšia utajená slávnosť zloženia prvých sľubov. Prebehla 10. augusta a zložila ich S. M. Darie Zoufalá. Pri ďalšej profesnej sv. omši 5. septembra 1986 zložili prvé sľuby S. M. Kristina Herková. Posledná utajená profesná slávnosť sa konala 3. septembra v roku 1988. Doživotné sľuby pri nej zložila S. M. Jana Evangelista Jelínková, pričom súčasne pre zmenu prvé sľuby zložila S. M. Fidelis Šilerová.⁶⁰⁸

Keď štátne úrady povolili v roku 1988 prijímať rehoľný dorast, tajné sestry, ktoré doteraz pracovali buď v domovoch dôchodcov alebo v nemocniciach, sa v októbri nahlásili do Lechovic. Po oficiálnom príchode do kongregácie si mohli konečne obliecť

⁶⁰⁵ Porov. ŠPIČKOVÁ, M., *120 let Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny v Brně*, s. 143 - 145.

⁶⁰⁶ Porov. tamtiež, s. 105, 106.

⁶⁰⁷ Porov. tamtiež, s. 108, 113.

⁶⁰⁸ Porov. tamtiež, s. 121, 123, 125, 127, 134, 139.

rehoľné rúcho a žiť komunitným životom. Ostatné sestry, ktoré o ich existencii ani netušili, po ich príchode zažívali najprv veľké prekvapenie, ale potom obrovskú radosť. Uvedomovali si, že kongregácia má pokračovanie a nedokázala ju zničiť ani dlhodobá nepriazeň doby. Veľmi sa radovali z toho, že 18. marca sa konala v kaplnke profesná slávnosť prvých sľubov tajnej novicky S. M. Kláry Míčkovej a krátko na to 5. augusta nasledovali doživotné sľuby S. M. Darie Zoufalej. Medzičasom sa dokonca nahlásili štyri prvé kandidátky.⁶⁰⁹

5.1.2 Nová filiálka Červený Hrádok

Zaujímavým spôsobom vznikla filiálka v Červenom Hrádku pri Kolíne. Charita v Prahe dala sestram v domove dôchodcov v Budislavi výpoveď. Matka Tolentina sa proti tomuto nečestnému rokovaniu ohradila. Charita pod týmto nátlakom sľúbila, že nájde nejaké náhradné zamestnanie pre sestry. Akurát v tej dobe Stredočeský KNV žiadal o rehoľné sestry pre Domov dôchodcov v Červenom Hrádku. Charita to využila a tak sa budislavské sestry presťahovali 30. júna 1982 do Červeného Hrádku. Vystriedali tu šedé sestry, ktoré už nestačili na všetky pracovné povinnosti. Naše sestry tu našli pekné pracovné prostredie a milé prijatie. Domov mal v tej dobe spolu 90 obyvateľov.⁶¹⁰

Potom ako si miestne sestry požiadali o udelenie dôchodku, odsťahovali sa na výpomoc prevažne na Veľký Újezd. Tak 31. októbra 1988 bola zrušená filiálka v Červenom Hrádku.⁶¹¹

5.2 Obnovenie činnosti kongregácie po roku 1989

Sestry našej kongregácie s radosťou, ale aj s presvedčením, že tá Božia spravodlivosť predsa len zvíťazí, prijali prebiehajúcu Zamatovú revolúciu. Hneď po nej sa začali zaujímať o svoj materinec v Brne. Preto 8. decembra 1989 navštívila Matka Martina spolu so štyrmi sestrami riaditeľstvo Domova mládeže v Brne na Grohovej 10 - 18 a žiadali o vstup do kostola. Prehliadli si celý dom, ktorý teraz slúžil ako internát pre 500 študentiek. Zaujímal ich však hlavne kostol premenený na prednáškovú sálu. Sesterská kaplnka sa používala ako študovňa. V kláštornej kuchyni a refektári sa varilo pre 1 000 stravníkov. Sestry sa veľmi potešili, že v záhrade ešte stále stojí Mariánsky stĺp, postavený v roku 1952. Vedenie kongregácie po tejto návšteve žiadalo o vrátenie všetkých budov v Brne.⁶¹² Dodatočne požiadalo aj o vrátenie ústavov na Žernůvke a na Velkom Újezde.⁶¹³

Postupne sa v kongregácii začala rozbiehať aj nová činnosť. Koncom roku 1989 hrozilo pre nedostatok kvalifikovaného personálu uzavretie práve otvoreného moderného popáleninového centra vo Fakultnej nemocnici v Brne – Bohuniciach. Primár presvedčil Matku Martinu, aby tam poslala naše sestry. A tak ich tam od 2. januára 1990 nastúpilo päť. Pre svoju náročnú činnosť však potrebovali blízkosť

⁶⁰⁹ Porov. tamtiež, s. 139 – 142.

⁶¹⁰ Porov. tamtiež, s. 122.

⁶¹¹ Porov. tamtiež, s. 140.

⁶¹² Vedenie kongregácie požiadalo o vrátenie budov v Brne 4. januára 1990. Porov. ŠPIČKOVÁ, M., *Dějiny Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny v Brně*, s. 42; ŠPIČKOVÁ, M., *120 let Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny v Brně*, s. 145, 146.

⁶¹³ Porov. tamtiež.

Eucharistického Spasiteľa, a tak 4. januára otec Pavlík posvätil priamo v centre na 11. poschodí výškovej budovy kaplnku. Slúžila nielen sestričkám, ale aj chorým. Zo začiatku tu naše sestry obývali vlastnú klauzúru. Časom sa ale presťahovali na Petrov, odkiaľ do nemocnice dochádzali. Keď bola zriadená naša zdravotnícka škola, niektoré z nich povolali pracovať do nej. Postupom času nastúpil na popáleninové centrum dostatok civilného personálu, a tak tam sestry ukončili svoju činnosť 20. septembra 1991.⁶¹⁴

Okrem založenia novej filiálky prežili sestry v roku 1990 ešte jednu dlho očakávanú udalosť. Sv. Otec menoval päť nových biskupov a medzi nimi bol aj nový brniansky biskup ThLic. Vojtěch Cikrle, doterajší rektor kňazského seminára v Liteměřiciach. Sestry sa radi zúčastnili jeho biskupského svätenia, ktoré prebehlo v Katedrále sv. Petra a Pavla 31. marca 1990.⁶¹⁵

Po ukončení totality mohol P. Jan Pavlík SJ úplne slobodne vykonávať funkciu provinciálneho predstaveného jezuitov. Keďže doteraz sídlil vo svojom byte na Kamennej ulici v Brne, po zmene režimu sa rozhodol presťahovať sa do sídla provincie v Prahe. A tak 2. marca 1990 po 21 rokoch skončil službu špirituála kongregácie.⁶¹⁶

Intenzívnejšie úsilie o návrat do kláštora v Brne začalo začiatkom rovnakého roku. A tak po mnohých rokovaníach a rozsiahlej korešpondencii 19. júla kongregácii štát vrátil v rámci cirkevných reštitúcií všetky kláštorné budovy vrátane kostola. Prípravy na to však začali už v máji, kedy internát vypratol kostol a pre sestry uvoľnil veľkú izbu s príslušenstvom, ktorá predtým slúžila ako jedáleň pre kandidátky. Pamätný deň nastal 23. júla, kedy sa tu nastahovali prvé dve sestričky.⁶¹⁷ Hneď sa začali práce na oprave kostola. Projekt vypracoval Ing. arch. Viktor Dohnal. Už 1. novembra 1990 nastúpili maliari a reštaurátor Pavel Kučera z Brna. Novú mramorovú dlažbu sme dostali darom od biskupstva Di Massa Carrara. Po dlhom exile sa postupne vracali späť sochy a to Božské Srdce Pána, sv. František a sv. Alžbeta, Krížová cesta, socha Kráľovnej Vesmíru. Nový svätostánok zhotovil akademický sochár Miloš Vlček z Brna.⁶¹⁸

Rok 1990 priniesol aj obnovenie vyučovania na ošetrovateľskej škole sestier – dnes Cirkevnej strednej zdravotníckej škole, Grohova 14/16 v Brne. Začiatky boli síce náročné, ale krásne. Od 1. septembra prebiehalo vyučovanie v jednej miestnosti za organom, pričom jediná prvá trieda mala len 28 žiakov. Po rozdelení miestnosti vznikla ešte menšia učebňa ošetrovateľskej starostlivosti. Navyše od Vianoc na Grohovej č. 12 sestry otvorili internát s kapacitou 10 lôžok pre dochádzajúce žiačky. Zakrátko sa rozšíril aj na č. 10 a bol k dispozícii študentkám všetkých stredných škôl. Ešte v rovnakom roku 27. decembra dalo Ministerstvo kultúry súhlas k vyprataniu celého objektu Brno - Grohova. S týmto rozhodnutím sa nemohlo zmieriť riaditeľstvo štátneho domova mládeže, ktorý sa doteraz nachádzal v zostávajúcich priestoroch

⁶¹⁴ Porov. ŠPIČKOVÁ, M., *Dějiny Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny v Brně*, s. 60; ŠPIČKOVÁ, M., *120 let Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny v Brně*, s. 145, 146.

⁶¹⁵ Porov. ŠPIČKOVÁ, M., *120 let Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny v Brně*, s. 147.

⁶¹⁶ Porov. tamtiež, s. 149.

⁶¹⁷ Postupne ich pribúdalo, a tak 1. septembra 1990 ich tu bolo už štrnásť. Porov. ŠPIČKOVÁ, M., *Dějiny Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny v Brně*, s. 43; ŠPIČKOVÁ, M., *120 let Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny v Brně*, s. 149.

⁶¹⁸ Porov. tamtiež.

kongregačných budov, preto sa proti tomu odvolalo.⁶¹⁹ Lenže rozhodnutie o uvoľnení bolo znovu potvrdené.⁶²⁰ Vďaka snahe našich sestier sa našlo riešenie prijateľné pre obe strany. Nakoniec sa teda dohodli na tom, že nebudú uvoľnené všetky budovy, ale len budova na Grohovej č. 18 pre nutnú adaptáciu kláštora a pre zriadenie ďalších tried ošetrovateľskej školy. Na štátnom internáte zostalo len 170 žiakov v dvornom trakte č. 14 a 10.⁶²¹

V súlade s vládou prijatým novým zákonom č. 338, ktorý vstúpil do platnosti 18. júla 1991, kongregácii vrátili dva domy na Velkom Újezde a na Žernůvke. Veľký Újezd vrátili so všetkými príslušnými budovami a pozemkami, pričom s Okresným ústavom sociálnych služieb uzavrelo vedenie kongregácie nájomnú zmluvu. Na Žernůvke ale vrátili ústav len s okolitými pozemkami, dom č. 2 a cintorín, nevrátili však pole ani les. V tom čase sestry uvítali s radosťou nový zákon o náboženskej slobode, ktorý vstúpil do platnosti od 1. septembra 1991. Zároveň si priali mať svojho Pána medzi sebou, a tak v Brne na Grohovej zriadili provizórnu kaplnku v izbe č. 112. Nasledujúci mesiac⁶²² sa im podarilo obnoviť veľkú sesterskú kaplnku. Sv. omšu tu slúžil denne P. Vojtěch Suchý SJ až do doby, kedy bol vysvätený Kostol Svätej Rodiny. Táto radostná udalosť nastala 1. februára 1992, keď po tridsiatich dvoch rokoch núteného uzavretia biskup Vojtěch Cikrle slávnostne požehnal za účasti tridsiatich kňazov zrekonštruovaný Kostol Svätej Rodiny a posvätil nový mramorový oltár. Samozrejme, nechýbal pritom ani veľký zástup veriacich.⁶²³

Keďže príslušný dom č. 10/12 už bol prázdny, mohla sa preto od januára 1992 začať jeho rekonštrukcia pre cirkevný internát a malo v ňom byť tiež niekoľko bytov. V tomto istom roku v budove č. 18 sestry vybudovali veľký výťah z pivnice až do 3. poschodia, zabezpečili tiež prístavbu kuchyne pre vzduchotechniku a nad kuchyňou takto vybudovali terasu prístupnú z 1. poschodia. Ďalej nasledovala oprava fasády na č. 18 zo záhrady aj vo dvore, tiež výmena kanalizácie.⁶²⁴

Aj v priebehu roku 1993, v ktorom došlo k rozdeleniu Československa na samostatnú Českú a Slovenskú republiku, pokračovali rekonštrukčné práce v nezmenenom tempe. V dome č. 10/12 opravili a dobudovali v pôvodných priestoroch 5. poschodie, tiež priechod z domu 10/12 do domu č. 14, pribudol aj nový výťah z pivnice až na 5. poschodie. Navyše k 2. júlu bol úradne zriadený cirkevný internát pre žiačky stredných škôl. V kláštore č. 18 vznikli izby pre sestry na prvom a treťom poschodí, na prízemí zase hovorne a kancelárie, v kaplnke umiestnili nový obetný stôl a ambón zhotovený podľa návrhov P. Miroslava Blažka, pričom sochy Panny Márie a Sv. Jozefa a svätostánok použili z nemocničnej kaplnky u Sv. Anny.⁶²⁵

⁶¹⁹ Riaditeľstvo štátneho internátu poslalo odvolanie 10. januára 1991. Porov. ŠPIČKOVÁ, M., *120 let Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny v Brně*, s. 150; ŠPIČKOVÁ, M., *Dějiny Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny v Brně*, s. 59.

⁶²⁰ Rozhodnutie o vysťahovaní bolo potvrdené 29. júla 1992. Porov. tamtiež.

⁶²¹ Porov. tamtiež.

⁶²² Veľká klauzúra kaplnka bola obnovená 4. septembra 1991. Porov. ŠPIČKOVÁ, M., *Dějiny Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny v Brně*, s. 60; ŠPIČKOVÁ, M., *120 let Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny v Brně*, s. 151, 152.

⁶²³ Porov. tamtiež.

⁶²⁴ Porov. ŠPIČKOVÁ, M., *120 let Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny v Brně*, s. 153, 154.

⁶²⁵ Porov. ŠPIČKOVÁ, M., *Dějiny Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny v Brně*, s. 59; ŠPIČKOVÁ, M., *120 let Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny v Brně*, s. 155.

S rekonštrukčnými prácami sa finišovalo v nasledujúcom roku 1994. Na 1. poschodí vybudovali nový refektár, prebudovali práčovňu a ďalšie priestory. Potom naše sestry rozochvené radostným očakávaním pripravovali potrebné priestory na svoj návrat do Brna. V priebehu celého roku upratovali, postupne sťahovali nábytok a vybavovali ním izby, pričom im výdatne pomáhali aj spolusestry z filiálok. Najprv⁶²⁶ sa sem sťahovali z Lechovic ošetrovateľky a choré sestry, pritom 29. októbra otec biskup Cikrle posvätil novú kláštorňú kaplnku a požehnal celý dom. Nakoniec 31. októbra dorazili do Brna posledné sestry z Lechovic. Tie staršie z nich spomínali na dobu, keď 1. novembra 1958 museli pod vedením Matky Milady a Mater Gerardy opustiť budovu materinca. A presne po 36 rokoch sa sem mohli znovu vrátiť. Všetky sestry sa z toho úprimne radovali a vzdávali Bohu vďaky. Lechovice ale neostali úplne opustené. Na fare vznikla nová filiálka tvorená štyrmi sestrami, ktorých úlohou bolo viesť domácnosť P. Josefovi Navrkalovi a starať sa o miestny pútnický kostol. Vo farských priestoroch na 1. poschodí si zriadili malú kaplnku. Pôsobili tu až do 27. augusta 2003, kedy ich odchodom bola oficiálne táto filiálka zrušená.⁶²⁷

Nasledujúci rok na XI. riadnej generálnej kapitule, konanej v dňoch 5. až 8. septembra 1995, sestry kapitulárky znovu zvolili M. M. Martinu Bradáčovú na druhé šesťročné obdobie. V tomto čase bolo v kongregácii 138 sestier. Ďalej sa pracovná generálna kapitula zaoberala úpravou životných pravidiel podľa nového kódexu kanonického práva z roku 1983. Medzičasom dostal náš Kostol Svätej Rodiny nového rektora, k 1. septembru sa ním stal P. Pavel Kolář. V Plúcnom sanatóriu v Jevíčku bola 30. septembra toho istého roku posvätená nová kaplnka zasvätená sv. Františkovi. Naše sestry s láskou spomínali na svoje dlhoročné pôsobenie v sanatóriu, a preto pre novú kaplnku darovali zariadenie z Lechovic.⁶²⁸

Blížili sa tiež oslavy 110. výročia založenia našej kongregácie, pričom oficiálne začali 14. marca 1996 celonočnou adoráciou. Vyvrcholili nasledujúci večer krátkym programom. Rovnako veľkú radosť mali sestry 29. júna, keď v Ríme schválili nové upravené Životné pravidlá. Tak mohli byť v nasledujúci rok vytlačené. V tomto roku postihla ešte jedna malá zmena našu sesterskú kaplnku. Po jej úprave, trvajúcej od 16. do 25. septembra, vymenili svätostánok a do jej stredu umiestnili veľký kríž.⁶²⁹

Začiatkom nasledujúceho roku prebehli početné rokovania, týkajúce sa rozšírenia našej zdravotníckej školy na kapacitu 200 žiakov. Škola bola doteraz príliš malá, a tak hrozilo jej uzatvorenie pre nízky počet žiakov.⁶³⁰

Zaujímavú informáciu sa sestry dozvedeli hneď 1. januára 1998, podľa ktorej sa mal štátny internát vystáňovať do Kohoutovic 1. septembra. Nastala otázka, čo robiť s voľnými priestormi. Po domácej porade rozhodli, že kuchyňu prevezme cirkevný internát. Už krátko na to 9. januára prišla delegácia z Magistrátu oficiálne im oznámiť vystáňovanie internátu. Členov delegácie prekvapilo, keď počuli, že si chceme ponechať kuchyňu. Chceli ju totiž prevádzkovať oni sami. Keď 30. januára štátny internát podal výpoveď, rozhodlo sa, že dôjde k rekonštrukcii priestorov tak, ako sa budú postupne uvoľňovať. Ani po presťahovaní do Brna sestry nezabúdali na svoje zosnulé spolusestry. V hojnom počte sa 14. mája rovnakého roku zhromaždili na

⁶²⁶ Choré sestry spolu so svojimi ošetrovateľkami sa tu začali sťahovať z Lechovic od 17. októbra 1994. Porov. ŠPIČKOVÁ, M., *Dějiny Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny v Brně*, s. 59, 60; ŠPIČKOVÁ, M., *120 let Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny v Brně*, s. 157, 158, 198.

⁶²⁷ Porov. tamtiež.

⁶²⁸ Porov. ŠPIČKOVÁ, M., *120 let Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny v Brně*, s. 160, 161.

⁶²⁹ Porov. tamtiež, s. 163, 164.

⁶³⁰ Porov. tamtiež, s. 166.

Ústrednom cintoríne v Brne, kde v tento deň slávnostne uložili ostatky našich zosnulých sestier, exhumovaných z Třebíča, Ivančíc, a z Jevíčka do hrobu, v ktorom už rok spočívali ostatky sestier z Jihlavy. Na sestry v Jevíčku zostane na miestnom cintoríne trvalá pamiatka – pomník a pamätná doska s ich menami zhotovená vďaka iniciatíve mesta.⁶³¹

Hoci zatiaľ ministerstvo zamietlo úmysel rozšíriť internát do ďalšej kláštornej budovy č. 10/12 tzv. Lunet, v januári roku 1999 začala kongregácia s jej rekonštrukciou.⁶³²

Viacero našich sestier sa vystriedalo od januára do polovice júna 2001 v kláštore sestier cisterciáčok v Předklášteří.⁶³³ Aj týmto spôsobom umožnili najmladšej cisterciáčke S. M. Michaele odísť do Nemecka, aby sa tam pripravila na zloženie doživotných sľubov. Tieto zložila 24. júna a po svojom návrate sa sama starala o ostatné sestry.⁶³⁴ Čas plynul neuveriteľne rýchlo a 15. marca rovnakého roku si sestry pripomenuli 115. výročie trvania kongregácie. Jubileum oslávili ďakovnou a zmiernou adoráciou v predvečer jubilea, celonočnou adoráciou a rannou sv. omšou v kláštornej kaplnke. Prosili tiež o Božiu pomoc a svetlo Ducha Svätého pre blížiacu sa XII. riadnu generálnu kapitolu. Tá sa konala zakrátko v Brne a 5. septembra bola pri nej za novú generálnu predstavenú zvolená M. M. Edita Troppová.⁶³⁵

V znamení osláv prebiehal aj nasledujúci rok, kedy si sestry spolu s veľkým množstvom veriacich 11. mája pripomenuli sté jubileum posvätenia Kostola Svätej Rodiny. V tento deň sa spoločne zhromaždili na sv. omši, slúženej Mons. Josefom Kouklom, biskupom litoměřickým.⁶³⁶ Otec biskup si zaspomínal aj na svoje miništrantské roky strávené v našom kostole a na svoju primíciu. Po svätej omši všetci mali možnosť vzdať vďaka Pánovi pri celodennej adorácii. Po jej ukončení sviatostným požehnaním nasledovala modlitba ruženca. Vystriedali ju spievané večery a vyvrcholením celých osláv sa stala večerná sv. omša o 18. hod. Slúžil ju generálny vikár Jiří Mikulášek.⁶³⁷ Ďalším výročím v tomto roku, ktoré si sestry pripomenuli 16. decembra, bolo osemdesiat rokov od úmrtia Matky Bernardíny Hoškovej. V kostole pri tej príležitosti pravidelne prebiehalo už od marca vždy šestnásty deň v mesiaci stretnutie s Matkou Bernardinou s cieľom zoznámenia sa s jej odkazom. Samotného 16. decembra sa konala sv. omša v kostole, ktorý ona sama nechala vybudovať. Dopoludnia si sestry s hosťami pripomenuli jej pamiatku pri jej hrobe na Ústrednom cintoríne v Brne, popoludní v kostole sa konalo posledné zo série stretnutí s Matkou Bernardinou, tentoraz hlavne zamerané na jej odkaz kongregácii.⁶³⁸

Veľký pápež Ján Pavol II. 2. apríla 2005 na vigíliu sviatku Božieho Milosrdenstva odovzdal svoju dušu Pánu. Sestry sledovali a modlitbou sprevádzali celé jeho umieranie, pričom s rozochvením pokračovali v modlitbe za správnu voľbu jeho nástupcu. S radosťou prijali správu, že 18. apríla 2005 odpoludnia bol zvolený nový

⁶³¹ Porov. tamtiež, s. 170 - 172.

⁶³² Porov. tamtiež, s. 175.

⁶³³ Ešte v decembri minulého roku tieto sestry cisterciáčky prosili na Konferencii vyšších predstavených v Prahe, aby im niekto pomohol ošetrovať ich staršie spolusestry. Porov. tamtiež, s. 186.

⁶³⁴ Porov. tamtiež.

⁶³⁵ Porov. tamtiež, s. 188, 189.

⁶³⁶ Sv. omšu spolu s otcom biskupom Klouklom koncelebrovali P. Václav Slouk, P. Vojtěch Suchý, a P. Angelus OFM. Porov. tamtiež, s. 192, 194, 195.

⁶³⁷ Sv. omšu koncelebrovali Mons. Josef Laštovica, P. Ladislav Vrbňák, P. Berard OFM, P. Pavel Kolář a P. Josef Havelka a svojím spevom ju sprevádzali Mariánky - zbor rehoľných sestier Porov. tamtiež.

⁶³⁸ Porov. tamtiež.

pápež Jozef kardinál Ratzinger., ktorý prijal meno Benedikt XVI. Na Námestí sv. Petra v Ríme sa 24. apríla pri slávnostnej sv. omši ujal svojho úradu.⁶³⁹

Na rok 2006 pripadlo jubileum 120. výročia založenia kongregácie. V snahe oboznámiť verejnosť s jej históriou aj súčasnosťou sestry pripravili malú výstavu, ktorú umiestnili vo vestibule kláštora. Potom pri rannej sv. omši v kaplnke 15. marca poďakovali za všetky prijaté dobrodenia a vyprosovali Božie požehnanie sebe, ale aj tým, ktorí prídu po nich. Spomínali tiež na všetky zosnulé sestry a dobrodincov. Po sv. omši pred vystavenou Najsvätejšou Sviatosťou vďačne zaspievali Te Deum a prijali sviatosťné požehnanie. K tomuto dňu mala kongregácia 89 sestier a 2 novicky. Pri príležitosti tohto 120. výročia vykonali púť po stopách sv. Františka a to v dvoch skupinách. Prvá skupina v dňoch 20. až 28. mája 2006 navštívila Assisi a jeho okolie, ďalej ešte mesto L'Aquila, kde sa mohli bližšie oboznámiť zo životom a pôsobením sv. Bernardina zo Sieny a sv. Celestína. Druhá skupina navštívila okrem Assisi ešte San Giovanni Rotondo a to v termíne od 7. do 15. októbra 2006.⁶⁴⁰

Významným pre celú brniansku diecézu sa stal rok 2007. Oslávila totiž 230. výročie svojho založenia. Tento rok preto vyhlásil súčasný brniansky biskup Mons. Vojtěch Cíkrle za Rok diecézy. Hlavná púť ku koreňom diecézy sa konala v deň slávnosti sv. Petra a Pavla 30. júna v katedrále na Petrove. Tento rok bol dôležitým aj pre našu kongregáciu, pretože v dňoch 17. až 21. septembra sa totiž konala XIII. generálna kapitula kongregácie, pri ktorej bola zvolená M. M. Edita Troppová za generálnu predstavenú na ďalšie šesťročné obdobie.⁶⁴¹

Pre celý kresťanský svet vyhlásil Sv. Otec Benedikt XVI. od 29. júna 2008 do 29. júna 2009 Jubilejný rok sv. Pavla pri príležitosti 2 000 rokov od narodenia tohto apoštola národov. Slávnostného zakončenia, konaného 28. júna 2009 v Katedrále sv. Petra a Pavla na Petrove, sa zúčastnilo viacero našich sestier.⁶⁴² Pán života a smrti si v tomto jubilejnom roku 28. novembra 2008 povolal u nás v materinci k sebe na večnosť bývalého provinciála českých jezuitov a nášho dlhoročného špirituála P. Jana Pavlíka SJ.⁶⁴³

Ďalšie jubileum si sestričky spolu s ostatnými veriacimi pripomenuli v Brne na Petrove 21. marca 2009 a to 400. výročie kňazského svätenia sv. Jana Sarkandra. Na ten istý mesiac pripadlo ešte 160. výročie narodenia M. M. Bernardíny Hoškovej, zakladateľky kongregácie. Sestry rady pri tejto príležitosti usporiadali malú oslavu tohto jubilea, pričom neostalo iba pri oslave. 16. mája sa navyše zúčastnili kongregačnej púti do Prahy a Starej Boleslavi – rodiska Matky Bernardíny.⁶⁴⁴ Nasledujúci mesiac 19. júna začal Rok kňazov, vyhlásený Sv. Otcem Benediktom XVI. pri príležitosti 150. výročia úmrtia sv. Jána Máriu Vianneyho. Sestry potešilo založenie novej filiálky v Předbořiciach 10. augusta, kde prevzali farskú materskú škôlku, ktorú doteraz desať rokov viedli sestry vincentky z Kroměříža. V tomto roku sestričky stretla ešte jedna veľká milosť – našu republiku navštívil Sv. Otec Benedikt XVI. Naše sestry mali tú možnosť zúčastniť sa spolu s ním slávenia vešpier 26. septembra v Prahe, nasledujúci

⁶³⁹ Porov. tamtiež, s. 205.

⁶⁴⁰ Porov. ŠPIČKOVÁ, M., *Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny v letech 2006 – 2011*, s. 1; ŠPIČKOVÁ, M., *120 let Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny v Brně*, s. 213, 214.

⁶⁴¹ Porov. ŠPIČKOVÁ, M., *Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny v letech 2006 – 2011*, s. 2, 3.

⁶⁴² Ako hlavný celebrant slúžil záverečnú slávnostnú sv. omšu brniansky biskup Mons. Vojtěch Cíkrle, kazateľom bol českobudejovický biskup Mons. Pavel Posád. Bohoslužbu sprevádzali Dómsky zmiešaný zbor a Brniansky filharmonický orchester pod vedením Petra Koláři. Porov. tamtiež, s. 4, 5.

⁶⁴³ Porov. tamtiež.

⁶⁴⁴ Matka M. Bernardína Hošková sa narodila 24. marca 1849. Porov. tamtiež, s. 5.

deň sv. omše na letisku v Tuřanoch a ešte k tomu ďalšej, tentoraz za prítomnosti našej mládeže 28. septembra v Starej Boleslavi.⁶⁴⁵

V sobotu 20. februára 2010 dopoludnia prevzala Matka Edita v prítomnosti ešte ďalších dvoch sestier relikviár s ostatkami sv. Anežky Českej od sestier Nepoškvreného Počatia Panny Márie. Až do 26. februára sa nachádzal na Velkom Újezde. Potom sv. Anežka putovala do Předboříc, odkiaľ 28. februára na Žernůvku. Ďalej ešte pobudla na Petrove, pričom až do 20. marca sestry mali tú milosť, že relikviár sv. Anežky sa mohol celých 10 dní zdržať u nás v materinci na Grohovej ulici. Tento relikviár putoval po našich františkánskych kláštoroch pri príležitosti 800. výročia jej narodenia. Pobyt sv. Anežky u nás uzavrela prednáška S. M. Ludmily Pospíšilovej OSF v Kostole Svätej Rodiny. V rovnakom roku si Mons. ThDr. Josef Koukl, emeritný biskup litoměřický, v nedeľu 25. apríla pri slávnostnej sv. omši, konanej v Kostole Svätej Rodiny pripomenul 60. výročie svojej primičnej sv. omše.⁶⁴⁶ Tento rok sme si 27. septembra pri ďakovnej sv. omši na Petrove pripomenuli prvé výročie návštevy pápeža Benedikta XVI. v Brne. Onedlho 12. novembra oslávila naša Cirkevná stredná zdravotnícka škola 20. výročie svojho trvania v novodobej histórii.⁶⁴⁷

125 rokov od založenia kongregácie uplynulo 15. marca 2011. Na toto výročie sa sestry duchovne pripravili celonočnou adoráciou v kaplnke. Jubileum si pripomenuli pri sv. omši, celebrovanej P. Bartolomějom OFM v Kostole Svätej Rodiny. V našej kongregácii bolo k tomuto dátumu 80 sestier.⁶⁴⁸

Samotná kongregácia bola pôvodne orientovaná na činnosť charitatívnu, t. j. ošetrovanie chorých a nezuživých v ústavoch i v súkromných domoch. V súčasnosti aj naďalej zostáva táto činnosť jej podstatným prvkom. Je však ochotná podľa potrieb Cirkvi a doby k tomuto svojmu základnému poslaniu uviesť do života aj poslania iné.⁶⁴⁹

Kongregácia Milosrdných sestier III. rádu sv. Františka pod ochranou Svätej Rodiny pôsobí v súčasnosti na týchto miestach:

- **Cirkevná stredná zdravotnícka škola v Brne, Grohova 14/16**

Jej zriaďovateľom je kongregácia. Snaží sa študentov vychovávať ku kresťanským hodnotám, viesť ich k vzájomnej tolerancii, priateľstvu, zmyslu pre povinnosť a zodpovednosť.⁶⁵⁰

- **Cirkevný domov mládeže Svätej Rodiny a Školská jedáleň, Brno, Grohova 10/12**

Cirkevný domov mládeže ubytováva mimobrnianske študentky stredných a vyšších odborných školu. Kresťanská výchova tu nevedie k izolácii od okolitého sveta, ale má za cieľ vychovať uvedomelé slobodné osobnosti, schopné si utvoriť a obhájiť svoj názor. Vládne tu atmosféra vzájomnej dôvery, úcty a spolupráce. Sestry našej kongregácie spolupracujú pri výchove študentiek spolu s laickými vychovávateľkami.⁶⁵¹

⁶⁴⁵ Porov. tamtiež.

⁶⁴⁶ Krátko na to 22. mája v skorých ranných hodinách zomrel v Litoměřiciach. Porov. tamtiež, s. 6 – 8.

⁶⁴⁷ Porov. tamtiež.

⁶⁴⁸ Porov. tamtiež, s. 8

⁶⁴⁹ Porov. *Životní pravidla Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny v Brně* [vydané pre vnútornú potrebu kongregácie] Brno, 1996, s. 33.

⁶⁵⁰ Porov. *O škole* [online]. [cit. 2. júna 2011]. Dostupné na WWW: <<http://www.grohova.cz/nase-skola>>.

⁶⁵¹ Porov. *Úvod*. [online]. [cit. 2. júna 2011]. Dostupné na WWW: <<http://www.dumusvr.byl.cz/>>.

- **Domov sv. Anežky, domov pre seniorov vo Velkom Újezde**

Posláním domova je poskytovanie sociálnych a ošetrovateľských služieb, podporovať samostatnosť seniorov a umožniť im prežívať plnohodnotný, aktívny a dôstojný život. Miestnu komunitu tvorí v súčasnosti 5 sestier.⁶⁵²

- **Brno – Petrov na biskupstve**

Tri naše sestry tu vedú domácnosť otcovi biskupovi – varia, perú, upratujú, starajú sa o záhradu.

- **Brno – materinec, Grohova 18**

Je sídlom generálnej správy kongregácie a zároveň aj formačným domom. Slúži tiež na ubytovanie mladších sestier, ktoré pôsobia v cirkevnej škole, cirkevnom domove mládeže či charitnom domove. Samotný charitný domov pre naše staršie sestry im umožňuje prežiť záver svojho života v prostredí ich vlastnej rehoľnej rodiny, aby mohli svojou prácou, modlitbou a životom oslavovať Boha.⁶⁵³

- **Materská škôlka v Domove sv. Zdislavy v Předbořiciach.**

Od augusta 2009 v miestnej materskej škôlke začali svoju činnosť dve sestry našej kongregácie.⁶⁵⁴

⁶⁵² Porov. *O nás*. [online]. [cit. 2. júna 2011]. Dostupné na WWW: <<http://www.dsvanezky.cz/index.html>>.

⁶⁵³ Porov. *Česká katolická charita Charitní domov pro řeholní sestry*. [online]. [cit. 2. júna 2011]. Dostupné na WWW: <<http://www.frantiskanky.cz/>>.

⁶⁵⁴ Porov. *Co je nového ve školce?* [online]. [cit. 2. júna 2011]. Dostupné na WWW: <<http://www.farnost2k.cz/content/co-je-nov%C3%A9ho-ve-%C5%A1kolce>>.

Záver

Cieľom diplomovej práce bolo priblížiť činnosť Kongregácie Milosrdných sestier III. rádu sv. Františka pod ochranou Sv. Rodiny v období od nástupu totality do Pražskej jari.

Na začiatku som stručne uviedla samotný vznik kongregácie, prvé roky jej trvania a pôsobiská sestier v tomto čase. Ďalej som objasnila udalosti po nástupe komunistického režimu, ich dopad celkovo na Cirkev, rehoľníkov, rehoľníčky, ale hlavne konkrétne na našu kongregáciu. Po roku 1950 museli byť zrušené niektoré filiálky, obe ošetrovateľské školy, materská škôlka v Pozořiciach. Sestry vzdorovali nátlaku k odchodu do civilného života a iným príkormom znášaným v nemocniciach. V snahe zaistiť pokračovanie kongregácie učinili predstavení v spolupráci s Mons. Karlom Skoupým odvážny krok – vyslali štyri sestry, aby v USA založili zámorskú filiálku. Usilovala som sa tiež priblížiť každodenný život sestier v materinci v päťdesiatych rokoch. Túžba po vybudovaní Karmelu v Brne neopustila sestry ani po vyst'ahovaní karmelitánok z Prahy a snažili sa im v núdzi všemožne pomáhať. Objasnila som pre nás neznáme podmienky pobytu S. M. Fides Dostálovej v internácii s otcami biskupmi. Sestry našej kongregácie hromadne nešli voliť vo voľbách v roku 1954, pričom tým demonštratívne vyjadrili svoj nesúhlas s komunistickým režimom. Za to ale museli draho zaplatiť. Ako – tomu sa venujem v ďalšej časti diplomovej práce, kde popisujem vyhnanie sestier z nemocníc v rokoch 1955 a 1956. Snažila som sa tiež podrobnejšie opísať ich začiatky v jednotlivých domovoch dôchodcov, kde následne nastúpili. Pred ich príchodom sa väčšinou nachádzali v katastrofálnom stave a vlastne ich pomáhali budovať. Priblížila som jednotlivé procesy so sestrami a nechala ich, nech ony sami prehovorí o svojich zážitkoch z väzenia. Medzi procesy som zaradila aj najväčší proces s Katolíckou akciou, v rámci ktorého bola odsúdená S. M. Jana Bosca Procházková ešte pred svojím vstupom do kongregácie. Urobila som tak hlavne kvôli tomu, že od svojich študentských čias bola úzko spojená s našimi sestričkami. To, čo minulo kongregáciu v roku 1950, ju zastihlo v roku 1958, keď sestry museli opustiť materinec v Brne a nasťahovať sa do nevyhovujúcich priestorov zámku v Lechovicích. Kalvária časti väznených sestier pokračovala núteným pobytom v internácii v Jiřetíně pod Jedlovou. Opísala som málo známe skutočnosti, týkajúce sa pobytu otca biskupa Skoupého na Žernůvke, ktorá sa dokonca stala na krátky čas miestom, z ktorého riadil chod diecézy pred svojím návratom do Brna. Generálna kapitula v roku 1965 ukončila dvadsaťštyriročné pôsobenie M. M. Milady Řiháčkovej v úrade generálnej predstavenej. Matka Milada dlhé roky nesmela vykonávať svoj úrad. Dokázala vzdorovať snahám mnohých, ktorí ju chceli prinútiť, aby sa vzdala úradu. Vedomá si toho, že jej zvolenie bolo v súlade s cirkevnými predpismi a jej odvolanie by im odporovalo vnášala právo do sveta plného bezprávia. Venujem sa tiež prínosu II. vatikánskeho koncilu, ktorý sa okrem iného prejavil aj v zjednodušení rehoľného odevu. Slobodnejšie rozvinutie činnosti sestričiek priniesol rok 1968. Mohli konečne prijať tak potrebný rehoľný dorast, založiť tiež niekoľko filiálok. Ale žiaľ, jednalo sa iba o krátke nadýchnutie, po ktorom nasledovalo dvadsať rokov normalizácie. Záver celej diplomovej práce patrí životu kongregácie do zlomového roku 1989 a následnému obnoveniu činnosti.

Obdobie sledované touto diplomovou prácou je síce relatívne krátke, ale preplnené dôležitými udalosťami. Pamätníček naň spomedzi mojich spolusestier ubúda. Preto by som v budúcnosti rada zaznamenala ich spomienky. Rovnako zostávajú neprebádané archívne materiály týkajúce sa pobytu našich sestier vo väzení. Nepodarilo sa mi získať všetky dokumenty týkajúce sa vyšetrovania z Archívu bezpečnostných zložiek. V okresných a krajských archívoch sa určite ešte nachádzajú materiály

zaoberajúce sa činnosťou našich sestier v domovoch dôchodcov a ústavoch sociálnej starostlivosti. Preto mám v úmysle aj naďalej pokračovať v bádani.

Je dôležité, aby sa hlavne naše mladé sestry, ktoré obdobie totality už nezažili, alebo boli v tom čase v detskom veku – to je aj môj prípad - oboznámili s hrdinstvom starších spolusestier a o ich vernosti nastúpenej ceste. Moje staršie spolusestry sa rady dozvedia o mnohých súvislostiach, ktoré im v čase, keď osobne prežívali tieto náročné udalosti, určite neboli známe. To bolo cieľom snahy napísať diplomovú prácu.

Pre mňa osobne najemotívnejšie chvíle pri jej písaní boli tie, ktoré som strávila štúdiom materiálov z vyšetrovacej väzby sestier. Ich fotky zo spisov ukazovali, že sú rovnako ponížené ako Kristus na kríži. Toto ľudské poníženie bolo ale prekonané ich nezlomnou odvahou a odhodlaním trpieť pre Toho, ktorému zasvätili celý svoj život. Podľa mňa to boli skutočné mučenie pre vieru.

Anotácia

Priezvisko a meno autora: VALOVÁ Martina S. M. Benedikta

Inštitúcia: Katedra cirkevných dejín a dejín kresťanského umění CMTF UP v Olomouci

Názov práce: Kongregácia Milosrdných sestier III. rádu sv. Františka pod ochranou Svätej Rodiny od nástupu totality do Pražskej jari

Vedúci práce: Mgr. Tomáš Parma, Ph.D.

Počet strán: 300

Počet príloh: 4

Počet titulov použitej literatúry: 29

Počet prameňov: 14

Kľúčové slová:

- Kongregácia Milosrdných sestier III. rádu sv. Františka pod ochranou Sv. Rodiny – 1948 – 1968
- rehoľný život – 1948 - 1968
- ženské rehoľné spoločnosti v Československu - 1948 – 1968
- náboženská perzekúcia 1948 – 1968
- štát a Cirkev 1948 - 1968

Diplomová práca sa zaoberá dejinami Kongregácie Milosrdných sestier III. rádu sv. Františka pod ochranou Svätej Rodiny v období od nástupu totality do Pražskej jari. Bližšie popisuje ako sa tejto kongregácii dotkli opatrenia režimu voči rehoľným spoločnostiam. Približuje pobyt jednej sestry kongregácie v tajnej internácii s otcami biskupmi v Myštevsi a Roželove pri Rožmitáli. Uvádza reakcie režimu na neúčast' sestier vo voľbách v roku 1954 a to prepustenie sestier z nemocníc, súdne procesy s generálnou radou a miestnymi predstavenými. Opisuje zakladanie nových filiálok v domovoch dôchodcov a ústavoch sociálnej starostlivosti. Bližšie sa venuje internácii otca biskupa Skoupého na Žernůvke.

Resumé

Diplomová práca sa zaoberá dejinami Kongregácie Milosrdných sestier III. rádu sv. Františka pod ochranou Svätej Rodiny od nástupu totality do Pražskej jari. Po ukončení Druhej svetovej vojny kongregácia plne rozvinula svoju činnosť. Túto jej aktivitu postupne zabrzdil nástup komunistického režimu k moci a jeho opatrenia voči Cirkvi či rehoľným spoločnostiam. Vedenie kongregácie si uvedomovalo hrozbu režimu, preto vyslalo niekoľko sestier do zahraničia, aby tu založili novú filiálku, ktorá by mohla pokračovať v činnosti aj po prípadnom zrušení rehoľných spoločností u nás. Krátko na to štátne úrady jednu sestru určili k starostlivosti o biskupov v dobe ich internácie. Sestry nesúhlasili s totalitným režimom, preto sa nezúčastnili volieb v roku 1954. To malo za následok ich vyhnanie z nemocníc. Svoje nové uplatnenie našli v domovoch dôchodcov a ústavoch sociálnej starostlivosti. Tiež nasledovalo ich vysťahovanie z materinca v Brne do Lechovic. Ale tieto zásahy proti našej kongregácii štátnym orgánom nestačili. Pre svoj jasne protikomunistický postoj sa ocitla celá generálna rada a miestne predstavené vo väzení a niektoré z nich v niekoľkoročnej internácii. Ku koncu sledovaného obdobia nútene strávil niekoľko rokov v našej filiálke na Žernúvke otec biskup Josef Skoupý, kde sa mu naše sestry snažili vytvoriť čo najlepšie podmienky. V období Pražskej jari nasledovalo čiastočné obnovenie činnosti kongregácie, založenie niekoľkých filiállok a prijímanie dorastu. Všetkému ale urobil koniec príchod vojsk Varšavskej zmluvy a postupný návrat k pomerom pred rokom 1968.

Summary

This diploma work concerns of history of Mercy Sisters of III. Order of Saint Francis under the protection of Holy Family in the Communist Oppression Period. After the end of World War the second, congregation fully reestablishes her activities. But it was gradually prevented in progress by new communistic regime in the Czech Republic and his actions against the Catholic Church and hers religion orders. Management of congregation appraised menace of the regime and sent several sisters abroad to start a new house for them to work there assuming the religion orders in our country would be cancel. In a short time after state authority sent one sister to take care of our bishops in internment. Mercy Sisters didn't agree with totalitarian regime, therefore didn't participate national elections in 1954 year and on that account they were banished from the hospitals. New employment they find in the nursing homes for old people and handicapped youth. They were forced to leave their Motherhouse in Brno and move to Lechovice. But this crackdowns against our congregation weren't enough. Because of the clear anticommunist attitude of the whole congregation was the whole management of the congregation and every superior putted in jail and some of them were intern for several years afterword. In the end of the period I am referring about was in our monastic home Žernůvka intern our bishop of Brno, Josef Skoupý. Our sisters had taken pains to prepare the best terms. During the period of Prague spring in 1968 year followed partial reopening activity, establishing of several new filial homes, joining a new members of community. The end of it came with arrival of armed forces of Varšava contract, and then followed regress to situation resembling that before 1968 year.

Zoznam prameňov a literatúry

Pramene

Archiv Kongregace Milosrdných sester III. rádu sv. Františka pod ochranou Sv. Rodiny v Brně, Grohova č. 18

Kronika I. (1886 – 1929)

Kronika II. (1929 – 1940)

Kronika III. (1940 – 1948)

Kronika IV. (1948 – 1954)

Kronika IV. a (1954 - 1955)

Kronika V. (1955)

Kronika VI. (1956)

Kronika VII. (1957 – 1959)

Kronika VIII. (1960 – 1965)

Kronika IX. (1965 – 1971)

Archiv České kongregace sester dominikánek

Kronika České kongregace sester dominikánek. Internace biskupů.

Archiv bezpečnostních složek

fond Vyšetřovací spisy

Diecézní archiv Biskupství brněnského Rajhrad

fond Biskupská konzistoř Brno

Moravský zemský archiv Brno

fond KNV

Konstituce Kongregace Milosrdných sester III. rádu sv. Františka z Assisi pod ochranou Svaté Rodiny. [vydané pre vnútornú potrebu kongregácie] Brno: 1933.

Řehole třetího rádu Serafínského Otce sv. Františka. [vydané pre vnútornú potrebu kongregácie] Brno: 1933.

Životní pravidla Kongregace Milosrdných sester III. rádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny v Brně. [vydané pre vnútornú potrebu kongregácie] Brno: 1996.

HAVELKOVÁ, Jitka. *Kongregace Milosrdných sester III. rádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny a její působení v Brně v 19. století a na počátku 20. století.* [nevytlačená bakalárska práca] Brno: Masarykova univerzita, Pedagogická fakulta, Katedra historie, 2007.

HAVELKOVÁ, Jitka. *Kongregace Milosrdných sester III. rádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny a její působení v českých zemích v letech 1886 – 1958.* [nevytlačená diplomová práca] Brno: Masarykova univerzita, Pedagogická fakulta, Katedra historie, 2009.

PECKA, Dominik. *Msgr. ThDr. Karel Skoupý, biskup brněnský: Život a dílo.* [nevydaný rukopis nachádzajúci sa v: DABB Rajhrad, f. Biskupská konzistoř Brno, k. 5 494 osobní spis biskupa Skoupého, inv. č. 16 629] Brno: 1970.

ŠPIČKOVÁ, Marie. *Dějiny Kongregace Milosrdných sester III. rádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny v Brně.* [nevytlačená diplomová práca] Olomouc: Univerzita

Palackého, Cyrilometodějská teologická fakulta, Katedra církevních dějin, patrologie a křesťanského umění, 1999.

ŠPIČKOVÁ, Marie. *120 let Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny v Brně*. [nevytlačená práce pro vlastní potřebu kongregácie] Brno: 2006.

ŠPIČKOVÁ, Marie. *Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny v letech 2006 – 2011*. [nevytlačená práce pro vlastní potřebu kongregácie] Brno: 2011, s. 3.

VANIČKOVÁ, Vladimíra. – et. al. *Pronásledování římskokatolické církve Československu 1948 – 1960: Výstava pod záštitou pražského arcibiskupa a českého primase Miloslava kardinála Vlka a patronátem Konfederace polických vězňů*. Praha: Pentacle Colsunting, 2009.

Internetové zdroje

Akcia K. [online]. [cit. 31. mája 2011]. Dostupné na WWW: <http://sk.wikipedia.org/wiki/Akcia_K>.

Co je nového ve školce? [online]. [cit. 2. júna 2011]. Dostupné na WWW: <<http://www.farnost2k.cz/content/co-je-nov%C3%A9ho-ve-%C5%A1kolce>>.

Česká katolická charita Charitní domov pro řeholní sestry. [online]. [cit. 2. júna 2011]. Dostupné na WWW: <<http://www.frantiskanky.cz/>>.

O nás. [online]. [cit. 2. júna 2011]. Dostupné na WWW: <<http://www.dsvanezky.cz/index.html>>.

O škole [online]. [cit. 2. júna 2011]. Dostupné na WWW: <<http://www.grohova.cz/nase-skola>>.

Úvod. [online]. [cit. 2. júna 2011]. Dostupné na WWW: <<http://www.dumusvr.byl.cz/>>.

Vítejte na stránkách Domova svaté Alžběty – domova pro seniory na Žernůvce. [online]. [cit. 2. júna 2011]. Dostupné na WWW: <<http://www.dosa.cz/index.php?p=1>>.

Neužil, Miloslav – MIKULA, Aleš. *Na předchůdkyni dnešní mateřské školy v Pozořicích tzv. „opatrovnu“ vzpomíná řádová sestra Anděla Marie Dostálová*. [online]. [cit. 24. mája 2011]. Dostupné na WWW: <http://www.pozorice.cz/index.php?id_text=50&search_string=sestra__And%ECla>.

Literatúra

BALÍK, Stanislav – HANUŠ, Jiří. *Katolická církev v Československu 1945 – 1989*. Brno: CDK, 2007. ISBN 978-80-7325-130-7.

BULÍNOVÁ, Marie – JANIŠOVÁ, Milena – KAPLAN, Karel. *Církevní komise ÚV KSČ 1949-1951: Edice dokumentů. Sv.1, Církevní komise ÚV KSČ ("církevní šestka") duben 1949 - březen 1950*. Brno: Doplněk, 1994. ISBN: 80-85765-34-9.

DEMEL, Zdeněk. *Pod dohledem církevních tajemníků: Omezování činnosti katolické církve v Československu 1945 – 1989 na příkladu jihočeského regionu*. Brno: CDK, 2008. ISBN 978-80-7325-170-3.

DUBOVSKÝ, Ján Milan. *Akcia rehoľníčky: Snahy komunistického režimu na Slovensku v rokoch 1949 – 1989 odstrániť do roku 2000 ženské rehole a kongregácie z verejného života*. Martin: Matica slovenská, 2001. ISBN 80-7090-597-2.

HAVLÍČKOVÁ, Helena. *Dědictví: kapitoly z dějin komunistické perzekuce v Československu 1948-1989*. Olomouc: Votobia, 2002. ISBN 80-86606-05-8.

- JEŘÁBEK, Čestmír. *Vzajetí stalinizmu: Z deníků 1948 – 1958*. 2. vyd. Brno: Barrister & Principal, 2008. ISBN 978-80-87029-27-5.
- KALČÍKOVÁ, S. M. Immaculata Ludmila. Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Sv. Rodiny v Brně. In VLČEK, Vojtěch. (ed.) *Ženské řehole za komunismu (1948 - 1989): sborník příspěvků z konference pořádané Konferencí vyšších představených ženských řeholí v ČR a Českou křesťanskou akademií dne 1. října 2003 v kostele sv. Voršily v Praze*. Olomouc: MCM, 2005. ISBN: 80-7266-195-7.
- KAPLAN, Karel. *Stát a církev v Československu v letech 1948 – 1953*. Praha: Ústav pro soudobé dějiny AV ČR; Brno: Doplněk, 1993. ISBN 80-85270-22-6; ISBN 80-85765-27-6.
- KAPLAN, Karel – PALEČEK, Pavel. *Komunistický režim a politické procesy v Československu*. 2. vyd. Brno: Barrister & Principal, 2008. ISBN: 978-80-7364-049-1.
- KONGREGACE MILOSRDNÝCH SESTER III. ŘÁDU SV. FRANTIŠKA POD OCHRANOU SV. RODINY V BRNĚ. *Bílá svatyně*. Brno: Kartuziánské nakladatelství, 2011. ISBN neuvedené.
- KOŽÍŠEK, Alois Václav. *Brno: město a okolí: K 20. výročí naší státní samostatnosti a dvaceti let českého Brna*. Brno: Novina, 1938. ISBN neuvedené.
- KUKLOVÁ-JÍŠOVÁ, Božena. *Krásná němá paní: příběhy vězňených žen z padesátých let*. 4. vyd. Praha: ARSCI, 2009. ISBN: 978-80-86078-95-3.
- LETZ, Róbert. Postavenie Katolíckej cirkvi v Československu v rokoch 1948 – 1989 s osobitým zreteľom na česko-slovenské vzťahy. In WEIS, Martin. - et al. *Kříž pod rudou hvězdou*. České Budějovice: Jih, 2009. ISBN: 978-80-86266-30-5.
- LUŇÁČKOVÁ, Marie. *Velká mše*. Řím: Křesťanská akademie, 1970. ISBN neuvedené.
- OTČENÁŠEK, Karel. – et al. *Kamínky: drobná svědectví o pronásledování křesťanů v době komunistické totality i o jejich snahách o svobodu a blaho vlasti*. 2. Hradec Králové: Biskupství královéhradecké, 2000. ISBN 80-238-6251-0.
- PAVLÍK, Jan. *Budou vás vydávat soudům: Dějiny české provincie T.J. v době komunistického útlaku v letech 1950-1990*. Praha: Societas, 1995. ISBN neuvedené.
- PECKA, Dominik. *Starý profesor vzpomíná: vlastní životopis*. Praha: Zvon, 1996. ISBN: 80-7113-183-0.
- POSPÍŠILOVÁ, Jana. *Naděje v lepší budoucnost: Život ThDr. Karla Skoupého*. Brno: Sypták, 2005. ISBN neuvedené.
- SVOBODA, Bohumil – POLC, Jaroslav V. *Kardinál Josef Beran: Životní příběh velkého vyhnance*. Praha: Vyšehrad, 2008. ISBN 978-80-7021-937-9.
- ŠRAJEROVÁ, Eva. *Českobudějovický biskup ThDr. Josef Hlouch*. České Budějovice: Sdružení sv. Jana Neumanna, 1997. ISBN: 80-86074-02-1.
- TESAŘ, Petr. Ženské řehole v období totality. In VLČEK, Vojtěch. (ed.) *Ženské řehole za komunismu (1948 - 1989): sborník příspěvků z konference pořádané Konferencí vyšších představených ženských řeholí v ČR a Českou křesťanskou akademií dne 1. října 2003 v kostele sv. Voršily v Praze*. Olomouc: MCM, 2005. ISBN: 80-7266-195-7.
- URBANOVÁ, M. M. Gemma. Kongregace Sester Nejsvětější Svátosti. In VLČEK, Vojtěch. (ed.) *Ženské řehole za komunismu (1948 - 1989): sborník příspěvků z konference pořádané Konferencí vyšších představených ženských řeholí v ČR a Českou křesťanskou akademií dne 1. října 2003 v kostele sv. Voršily v Praze*. Olomouc: MCM, 2005. ISBN: 80-7266-195-7.
- VAŠKO, Václav. *Dům na skále 1.: Církev zkoušená (1945 - začátek 1950)*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2004. ISBN 80-7192-891-7.

- VAŠKO, Václav. *Dům na skále 2.: Církev bojující (1950- květen 1960)*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2007. ISBN 978-80-7192-892-8.
- VAŠKO, Václav. *Neumlčená: Kronika katolické církve v Československu po druhé světové válce: II. díl*. Praha: Zvon, 1990. ISBN 80-7113-035-4.
- VLČEK, Vojtěch. *Perzekuce mužských řádů a kongregací komunistickým režimem 1948-1964*. Olomouc: Matice cyrilometodějská, 2004. ISBN: 80-7266-179-5.
- VLČEK, Vojtěch. Procesy s řeholnicemi v 50. letech. In VLČEK, Vojtěch. (ed.) *Ženské řehole za komunismu (1948 - 1989): sborník příspěvků z konference pořádané Konferencí vyšších představených ženských řeholí v ČR a Českou křesťanskou akademií dne 1. října 2003 v kostele sv. Voršily v Praze*. Olomouc: MCM, 2005. ISBN: 80-7266-195-7.
- VNUK, František. *Akcie K a R: zásahy komunistického režimu proti reholiam v rokoch 1950-1956*. Bratislava: Univerzita Komenského, 1995. ISBN: 80-88696-04-6.
- VODIČKOVÁ, Stanislava. *Uzavírám vás do svého srdce: Životopis Josefa kardinála Berana*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury; Praha: Ústav pro studium totalitních režimů, 2009. ISBN 978-80-87211-16-8; ISBN 978-80-7325-189-5.
- WEIS, Martin. *Svědectví dokumentů: (katolická církev v materiálech jihočeských archivů let 1949–1976)*. České Budějovice: Jih, 2009. ISBN: 978-80-86266-33-6.

Zoznam skratiek

AV NF	Akčný výbor Národnej fronty
ČSSR	Československá socialistická republika
DD	Domov dôchodcov
DKO	Dielo koncilovej obnovy
JRD	Jednotné roľnícke družstvo
KNV	Krajský národný výbor
KSČ	Komunistická strana Československa
KSS	Komunistická strana Slovenska
KSSZ	Komunistická strana Sovietskeho zväzu
KÚNZ	Krajský ústav národného zdravia
KV KSČ	Krajský výbor Komunistickej strany Československa
MHKD	Mierové hnutie katolíckeho duchovenstva
MNV	Miestny národný výbor
ONV	Okresný národný výbor
OÚNZ	Okresný ústav národného zdravia
PTP	Pomocné technické prápory
SPVC	Sekretariát pre veci cirkevné
SÚC	Štátny úrad pre veci cirkevné
ŠtB	Štátna bezpečnosť
ÚAV NF	Ústredný akčný výbor Národnej fronty
ÚSS	Ústav sociálnej starostlivosti
ÚV KSČ	Ústredný výbor Komunistickej strany Československa
ZSSR	Zväz sovietskych socialistických republík

Zoznam príloh

Príloha č. 1: Generálne predstavené kongregácie	165
Príloha č. 2: Filiálne domy kongregácie	166
Príloha č. 3: Zoznam väznených a internovaných sestier	168
Príloha č. 4: Obrazová príloha	170

Prílohy

Pramene

Príloha č. 1: Porov. ŠPIČKOVÁ, M., *120 let Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny v Brně*, s. 216.

Príloha č. 2: Porov. ŠPIČKOVÁ, M., *120 let Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny v Brně*, s. 216, 217.

Príloha č. 3: Spracované podľa KALČÍKOVÁ, S. M. Immaculata Ludmila. Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Sv. Rodiny v Brně. In VLČEK, Vojtěch. (ed.) *Ženské řehole za komunismu (1948 - 1989): sborník příspěvků z konference pořádané Konferencí vyšších představených ženských řeholí v ČR a Českou křesťanskou akademií dne 1. října 2003 v kostele sv. Voršily v Praze*. Olomouc: MCM, 2005, s. 210, 211.

Príloha č. 4:

15. Myštěves – pohľad spredu: VODIČKOVÁ, Stanislava. *Uzavírám vás do svého srdce: Životopis Josefa kardinála Berana*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury; Praha: Ústav pro studium totalitních režimů, 2009, s. 246.

16. Myštěves – pohľad zozadu: VODIČKOVÁ, Stanislava. *Uzavírám vás do svého srdce: Životopis Josefa kardinála Berana*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury; Praha: Ústav pro studium totalitních režimů, 2009, s. 254.

17. Roželov pri Rožmitáli: VODIČKOVÁ, Stanislava. *Uzavírám vás do svého srdce: Životopis Josefa kardinála Berana*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury; Praha: Ústav pro studium totalitních režimů, 2009, s. 234.

50. Vranov pri Brne: *Úvod*. [online]. [cit. 28. augusta 2011]. Dostupné na WWW: <<http://www.dc-vranov.cz/>>

51. Žarošice kostol: *Žarošice*. [online]. [cit. 28. augusta 2011]. Dostupné na WWW: <<http://cs.wikipedia.org/wiki/%C5%BDaro%C5%A1ice>>

Ostatné: Archív kongregácie

Príloha č. 1: Generálne predstavené kongregácie

1.	M. M. Bernardina Hošková	1886 – 1922
2.	M. M. Marie Viravská	1923 – 1929
3.	M. M. Gerarda Němcová	1929 – 1941
4.	M. M. Milada Riháčková	1941 – 1965
5.	M. M. Jaroslava Laštovičková	1965 – 1977
6.	M. M. Tolentina Havlišová	1977 – 1989
7.	M. M. Martina Bradáčová	1989 – 2001
8.	M. M. Edita Troppová	2001 – doteraz

Príloha č. 2: Filiálne domy kongregácie

1.	Brno - Klinika	
1.1	Pozorovacie oddelenie	1887 – 1914
1.2	Chirurgia č. 13	1887 – 1890
1.3	Chirurgia primára Bakeša	1909 – 1922
1.4	III. chirurgia	1934 – 1956
1.5	Infekčné oddelenie	1935 – 1945
1.6	Očné oddelenie	1934 – 1956
2.	Moravská Třebová - nemocnica	1894 – 1921
3.	Drnovice - ústav	1898 – 1947
4.	Brno - ústav pre nevidomých	1902 – 1905
5.	Třebíč - nemocnica - prvý krát	1902 – 1919
	- druhý krát	1931 – 1955
6.	Jihlava - nemocnica	1906 – 1955
7.	Ivančice - nemocnica	1907 – 1956
8.	Brno - Červený kopec - infekčné oddelenie	1910 – 1935
9.	Počas 1. sv. vojny - Brno - Česká technika a na fronte	1914 – 1918
10.	Jevíčko - pľúcna liečebňa	1916 – 1956
11.	Brno - Žlutý kopec – chirurgia	1922 – 1956
12.	Žernůvka pri Tišnove	1930 – doteraz
13.	Brno - Žlutý Kopec - rádioliečebňa	1935 – 1956
14.	Velký Újezd	1937 – doteraz
15.	Pozořice - detská opatrovňa	1937 – 1950
16.	Jičín - nemocnica	1946 – 1951
17.	Višňové okr. Znojmo - ústav	1946 – 1951
18.	Letovice okr. Blansko - ÚSS	1955 – 1959
19.	Česká Olešná okr. Tábor - DD	1955 – 1972
20.	Teplice nad Metují - DD	1955 – 1961
21.	Kurovodice pri Mnichovom Hradišti - DD	1956 – 1969
22.	Řepín okr. Mělník - DD	1956 – 1957
23.	Budislav okr. Tábor - DD	1956 – 1982
24.	Kněžice okr. Klatovy - DD	1956 – 1990
25.	Polom - Beskyd Mariánske Lázně - DD	1956 – 1985
26.	Mirošov pri Plzni - DD	1956 – 1982
27.	Opava - DD	1956 – 1976
28.	Nový Jičín - DD	1956 – 1974
29.	Rokytnice nad Jizerou - DD	1956 – 1990
30.	Tulešice okr. Znojmo - ÚSS	1957 – 1978
31.	Choustník okr. Tábor - DD	1957 – 1974
32.	Chýnov okr. Tábor - DD	1961 – 1967
33.	Brno - Petrov - biskupstvo	1968 – doteraz
34.	Žarošice okr. Kyjov - fara	1969 – 1971

35.	Vranov pri Brne - exercičný dom	1969 – 1996
36.	Mikulov - prepošstvo	1972 – 1999
37.	Červený Hrádek okr. Kolín - ÚSS	1982 – 1988
38.	Brno - Bohunice - popáleninové centrum	1990 – 1991
39.	Lechovice - fara	1994 – 2003

Sestry v zahraničí:

1.	Niederkreuzstetten - Rakúsko	1946 – 1958
2.	Niederhollabrunn - Rakúsko	1959 – 1999
3.	Texas - USA	1951 – 1961
4.	Buffalo - USA	1961 – 1981
5.	Lincoln - Nebraska - USA (Kongregácia Máriiných sestier)	1954 – doteraz

Materinec kongregácie:

1.	Brno - Sirotčí ulica (dnes Grohova)	1890 – 1958
2.	Lechovice	1958 – 1994
3.	Brno - Grohova ulica	1994 – doteraz

Príloha č. 3: Zoznam väznených a internovaných sestier

Vo väzení v Pardubiciach

Meno	Funkcia	Dĺžka trestu	Skutočnosť	Jiřetín pod Jedlovou
M. M. Milada Řiháčková	generálna predstavená Lechovice	4 roky	1. 12. 1958 – 11. 5. 1960	Do 27. 6. 1963
S. M. Evangelista Fišerová	generálna sekretárka Lechovice	3 a pol roka	1. 12. 1958 – 10. 5. 1962	-
S. M. Bartolomea Fišerová	generálna ekonómka Lechovice	3 a pol roka	6. 1. 1959 – 10. 5. 1962	-
S. M. Perpetua Pejchalová	generálna asistentka Lechovice	3 roky	27. 1. 1959 – 10. 5. 1960	19. 5. 1960 – 21. 4. 1963
S. M. Ildefonsa Žaludová	generálna asistentka Lechovice	3 roky	27. 1. 1959 – 12. 5. 1960	20. 5. 1960 – 27. 6. 1963
S. M. Elvíra Drábková	Magistra novíciek Lechovice	1 rok	1. 12. 1959 – 1. 12. 1960	21. 5. 1960 – 21. 4. 1963
S. M. Edmunda Hofírková	Lechovice	2 a pol roka	28. 8. 1959 – 28. 2. 1962	-
S. M. Gertruda Baierová	predstavená Opava	2 roky	20. 8. 1959 – 10. 5. 1960	-
S. M. Olga Mládková	predstavená Rokytnica nad Jizerou	1 rok	21. 8. 1959 – 10. 5. 1960	-
S. M. Renata Křížová	predstavená Letovice	28 mesiacov	7. 4. 1959 – 11. 5. 1960	21. 5. 1960 – 27. 6. 1963
S. M. Chrysanta Srencová	predstavená Tulešice	21 mesiacov	7. 4. 1959 – 12. 5. 1960	-
S. M. Hugolina Jedličková	predstavená Velký Újezd	1 rok	14. 4. 1959 – 14. 4. 1960	19. 5. 1960 – 27. 6. 1963
S. M. Adniveta Voglová	predstavená Budislav	13 mesiacov	16. 7. 1959 – 11. 5. 1960	-

Meno	Funkcia	Dĺžka trestu	Skutočnosť	Jiřetín pod Jedlovou
S. M. Aloisie Janková	predstavená Choustník	2 roky	16. 7. 1959 – 10. 5. 1960	-
S. M. Pankrácie Endrlová	predstavená Kněžice	2 roky	23. 11. 1959 – 10. 5. 1960	-
S. M. Barborka Šimečková	predstavená Mirošov	1 a pol roka	23. 11. 1959 – 12. 5. 1960	-
S. M. Leonarda Hartmanová	predstavená Kurovodice	1 rok	21. 8. 1959 – 10. 5. 1960	-
S. M. Gabriela Jičínska	predstavená Teplice nad Metují	2 roky	29. 9. 1959 – 10. 5. 1960	-
S. M. Tobie Španingerová	predstavená Nový Jičín	1 a pol roku	14. 4. 1959 – 12. 5. 1960	-

Vo väzení na Pankráci v Prahe

Meno	Funkcia	Dĺžka trestu	Skutočnosť	Jiřetín pod Jedlovou
S. M. Aqunata Malachová	predstavená Česká Olešná	1 a pol roka	16. 7. 1959 – 12. 5. 1960	-

S. M. Markéta Lerchová – po vyšetrovacej väzbe v Brne - Bohuniciach prepustená na slobodu

V internácii s biskupmi

S. M. Fides Dostálová	27. 4. 1953 – 10. 9. 1956 Myštěves 10. 9. 1956 – 21. 12. 1957 Roželov pri Rožmitáli
------------------------------	--

Príloha č. 4: Obrazová príloha

Zoznam

1. M. M. Gerarda Němcová
2. M. M. Milada Řiháčková
3. M. M. Jaroslava Laštovičková
4. Pôvodnú vzhl'ad materinca a kostola do roku 1944
5. Súčasný stav
6. Následky bombardovania v roku 1944. Pohľad z ulice
7. Pohľad zozadu
8. Interiér zrekonštruovaného kostola so otvoreným hlavným oltárom
9. Interiér so zatvoreným hlavným oltárom
10. Detail sochy Kráľovnej vesmíru nachádzajúcej sa nad hlavným oltárom
11. Filiálka Višňové
12. Filiálka Pozořice
13. Socha Kráľovnej mieru na záhrade
14. Slávnostné posvätenie sochy Kráľovnej mieru 7. októbra 1952
15. Myštěves – pohľad spredu
16. Myštěves – pohľad zozadu
17. Roželov pri Rožmitáli
18. Nemocnica u sv. Anny
19. Nemocnica Žlutý Kopec
20. Nemocnica Ivančice
21. Plúcne sanatórium Jevíčko
22. Nemocnica Jičín
23. Nemocnica Jihlava
24. Nemocnica Třebíč
25. Preplnený materinec po vyhnaní sestier z nemocníc. Pohľad na modliace sa sestry v pravej zadnej časti kostola
26. Pohľad z ľavej strany spredu
27. Pohľad na pravú stranu vpredu
28. Celkový pohľad na prednú časť kostola.
29. Preplnený bol aj chór kostola
30. Sestry z Ivančíc ukladajú svoje veci do umrľej komory
31. Budislav
32. Choustník
33. Chýnov
34. Kněžice
35. Kurovodice
36. Mariánske Lázně – Polom
37. Mariánske Lázně – Beskyd
38. Mirošov
39. Nový Jičín
40. Letovice
41. Česká Olešná
42. Opava
43. Rokytnice nad Jizerou
44. Teplice nad Metují
45. Tulešice
46. Velký Újezd
47. Žernůvka
48. Lechovice
49. Brno – Petrov – biskupstvo
50. Vranov pri Brne
51. Žarošice - kostol
52. Komunita sestier v Buffalo (USA)
53. Tajné stretnutie M. M. Jaroslavy so spolusestrami z USA v Ríme v septembri 1969
54. S. M. Marta Silná a S. M. Tereška Gottwaldová – zakladateľky kongregácie Máriiných sestier v Nebraske v USA
55. Komunita mladých sestier počas nedeľného popoludnia. V pozadí je vidieť materinec Máriiných sestier vo Waverly USA
56. Filiálka Niederhollabrunn – Rakúsko
57. Mapa filiálok kongregácie od nástupu totality do Pražskej jari
58. M. M. Milada
59. S. M. Adniveta
60. S. M. Aloisie
61. S. M. Aquinata
62. S. M. Barborka
63. S. M. Bartolomea
64. S. M. Edmunda
65. S. M. Elvíra
66. S. M. Evangelista
67. S. M. Gabriela
68. S. M. Gertruda

69. S. M. Hugolina
70. S. M. Chrysaňa
71. S. M. Ildefonsa
72. S. M. Markéta
73. S. M. Olga
74. S. M. Pankrácie
75. S. M. Perpetua
76. S. M. Renata
77. S. M. Tobie
78. S. M. Leonarda
79. S. M. Fides
80. S. M. Jana Bosca
81. Terezie Procházková (S. M. Bosca)
ako absolventka našej
ošetrovateľskej školy
82. Tablo absolventiek našej
ošetrovateľskej školy v Brne z roku
1948
83. Internácia Jiřetín pod Jedlovou
84. Otec opát Pokorný OSB medzi
sestrami počas svojej internácie na
Žernůvke
85. Otec biskup Skoupý so sestrami
v priebehu svojej internácie na
Žernůvke
86. Návšteva Mons. Skoupého
v Lechoviciach v máji 1964
87. Na Žernůvku zavítali vzácní hostia
z Radvanova.
88. Pohreb Mater Gerardy – Mons.
Hlouch v smútočnom sprievode
89. Rakva Mater Gerardy
90. Dlhý zástup sestier sprevádzajúcich
Mater Gerardu na poslednej ceste
91. Pôvodný rehoľný odev našej
kongregácie
92. Nový rehoľný odev zmenený
v duchu záverov II. vatikánskeho
koncilu
93. Návrat Mons. Skoupého do Brna
v júni 1968
94. Mons. Skoupý pred katedrálou
radostne pozdravuje svojich
diecézanov pri svojom návrate do
biskupskej rezidencie
95. Mons. Skoupý spolu so svojim
sekretárom Dr. Vladimírom
Nováčkom na audiencii u pápeža
Pavla VI. 6. decembra 1968
96. Obliečka a prvé sľuby
v Lechoviciach 29. mája 1971

1. M. M. Gerarda Němcová

2. M. M. Milada Řiháčková

3. M. M. Jaroslava
Laštovičková

4. Pôvodnú vzhľad materinca
a kostola do roku 1944

5. Súčasný stav

6. Následky bombardovania v roku 1944.
Pohľad z ulice

7. Pohľad zozadu

8. Interiér zrekonštruovaného kostola so otvoreným hlavným oltárom

9. Interiér so zatvoreným hlavným oltárom

10. Detail sochy Kráľovnej vesmíru nachádzajúcej sa nad hlavným oltárom

11. Filiálka Višňové

12. Filiálka Pozořice

13. Socha Kráľovnej Mieru na záhrade

14. Slávnostné posvätenie sochy Kráľovnej Mieru 7. októbra 1952

15. Myštěves – pohľad spredu

16. Myštěves – pohľad zozadu

17. Roželov pri Rožmitáli

18. Nemocnica u sv. Anny

19. Nemocnica Žlutý Kopec

20. Nemocnica Ivančice

21. Pľúčne sanatórium Jevíčko

22. Nemocnica Jičín

23. Nemocnica Jihlava

24. Nemocnica Třebíč

25. Preplnený materinec po vyhnaní sestier z nemocníc. Pohľad na modliace sa sestry v pravej zadnej časti kostola

26. Pohľad z ľavej strany spredu

27. Pohľad na pravú stranu vpredu

28. Celkový pohľad na prednú časť kostola.

29. Preplnený bol aj chór kostola

30. Sestry z Ivančíc ukladajú svoje veci do umrlejšej komory

31. Budislav

32. Choustník

33. Chýnov

34. Kněžice

35. Kurovodice

36. Mariánske Lázně - Polom

37. Mariánske Lázně – Beskyd

38. Mirošov

39. Nový Jičín

40. Letovice

41. Česká Olešná

42. Opava

43. Rokytnice nad Jizerou

44. Teplice nad Metují

45. Tulešice

46. Velký Újezd

47. Žernůvka

48. Lechovice

49. Brno – Petrov – biskupstvo

50. Vranov pri Brne

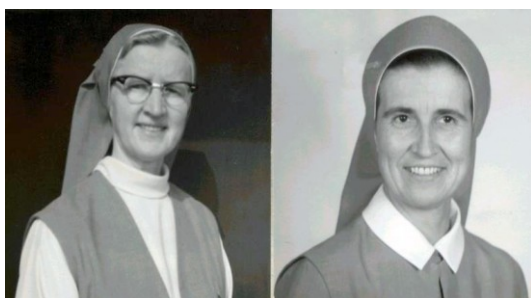
51. Žarošice - kostol

52. Komunita sestier v Buffálo (USA)

53. Tajné stretnutie M. M. Jaroslavy so spolusestrami z USA v Ríme v septembri 1969

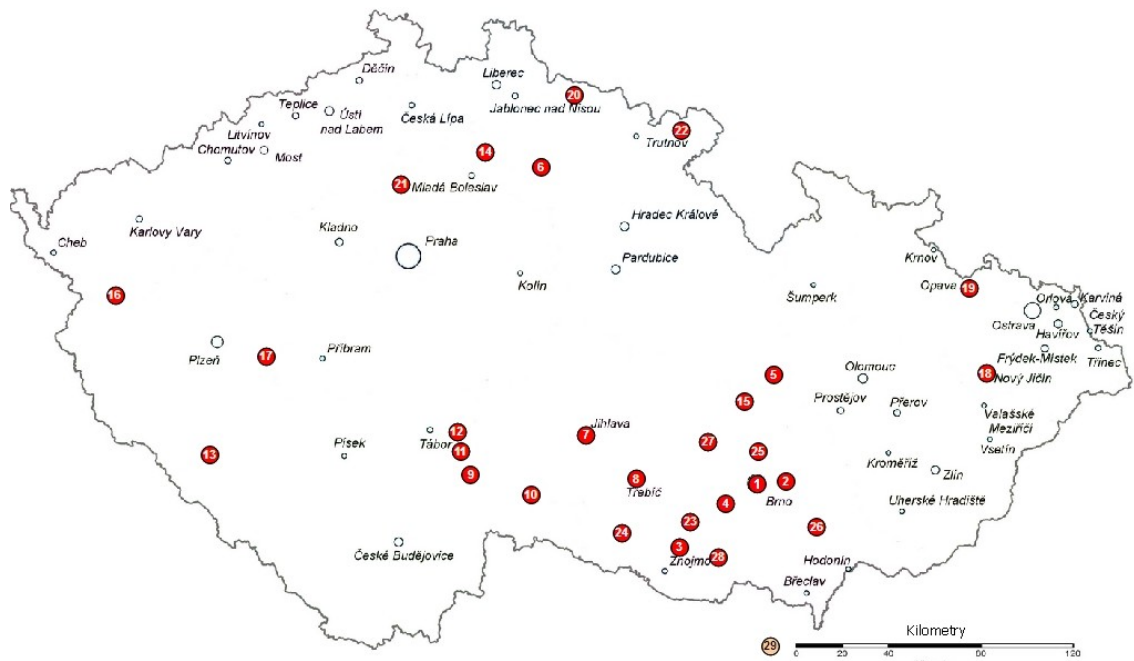
54. S. M. Marta Silná a S. M. Tereška Gottwaldová – zakladateľky kongregácie Máriiných sestier v Nebraske v USA

55. Komunita mladých sestier počas nedeľného popoludnia. V pozadí je vidieť materinec Máriiných sestier vo Vawerly USA

56. Filiálka Niederhollabrunn – Rakúsko

57. Mapa filiálok kongregácie od nástupu totality do Pražskej jari

1. Brno	16. Mariánske Lázně
2. Pozořice	17. Mirošov
3. Višňové	18. Nový Jičín
4. Ivančice	19. Opava
5. Jevíčko	20. Rokytnice nad Jizerou
6. Jičín	21. Řepín
7. Jihlava	22. Teplice nad Metují
8. Třebíč	23. Tulešice
9. Budislav	24. Velký Újezd
10. Česká Olešná	25. Vranov pri Brne
11. Choustník	26. Žarošice
12. Chýnov	27. Žernůvka
13. Kněžice	28. Lechovice
14. Kurovodice	29. Niederhollabrunn
15. Letovice	

58. M. M. Milada

59. S. M. Adniveta

60. S. M. Aloisie

61. S. M. Aquinata

62. S. M. Barborka

63. S. M. Bartolomea63

64. S. M. Edmunda

65. S. M. Elvíra

66. S. M. Evangelista

67. S. M. Gabriela

68. S. M. Gertruda

69. S. M. Hugolina

70. S. M. Chrysanta

71. S. M. Ildefonsa

72. S. M. Markéta

73. S. M. Olga

74 S. M. Pankrácie

75. S. M. Perpetua

76. S. M. Renata

77. S. M. Tobie

78. S. M. Leonarda

79. S. M. Fides

80. S. M. Jana Bosca

81. Terezie Procházková (S. M. Bosca) ako absolventka našej ošetrovateľskej školy

82. Tablo absolventiek našej ošetrovateľskej školy v Brne z roku 1948. Terezie Procházková v druhom rade odspodu prvá zľava

83. Internácia Jiřetín pod Jedlovou

84 Otec opát Pokorný OSB medzi sestrami počas svojej internácie na Žernůvke

85. Otec biskup Skoupý so sestrami v priebehu svojej internácie na Žernůvke

86. Návšteva Mons. Skoupého v Lechoviciach v máji 1964

87. Na Žernůvku zavítali vzácní hostia z Radvanova. Zľava Mons. Zela, Mons. Skoupý, Mons. Trochta. Vzadu p. provinciál Šilhan a p. prior Machatka

88. Pohreb Mater Gerardy – Mons. Hlouch v smútočnom sprievode

89. Rakva Mater Gerardy

90. Dlhý zástup sestier sprevádzajúcich Mater Gerardu na poslednej ceste

91. Pôvodný rehoľný odev našej kongregácie

92. Nový rehoľný odev zmenený v duchu záverov II. vatikánskeho koncilu

93. Návrat Mons. Skoupého do Brna v júni 1968

94. Mons. Skoupý pred katedrálou radostne pozdravuje svojich diecézanov pri svojom návrate do biskupskej rezidencie. V pozadí P. Václav Pokorný OSB, benediktínsky opát.

95. Mons. Skoupý spolu so svojim sekretárom Dr. Vladimírom Nováčkom na audiencii u pápeža Pavla VI. 6. decembra 1968

96. Obliečka a prvé sľuby v Lehoviciach 29. mája 1971